

1. ULUSAL SAĞLIK HİZMETLERİ ve BİLİMLERİ KONGRESİ BİLDİRİ ÖZET KİTABI

11-12 Mayıs 2023
Altınbaş Üniversitesi

Kongre Onursal Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan

Kongre Başkanı
Prof. Dr. Turgut İpek

Editörler
Doç. Dr. Şükriye Karadayı, Dr. Öğr. Üyesi Derya Gemici Deveci

1. NATIONAL HEALTH SERVICES AND SCIENCES CONGRESS PROCEDURE ABSTRACT BOOK

May 11-12, 2023
Altınbaş University

Honorary President of the Congress
Prof. Dr. Çağrı Erhan

President of the Congress
Prof. Dr. Turgut İpek

Editors
Assoc. Prof. Dr. Şükriye Karadayı, Asst. Prof. Dr. Üyesi Derya Gemici Deveci

ALTINBAS
UNİVERSİTESİ

Yayınları

1. ULUSAL SAĞLIK HİZMETLERİ VE BİLİMLERİ KONGRESİ Bildiri Özet Kitabı / 11-12 Mayıs 2023

Kongre Onursal Başkanı Prof. Dr. Çağrı Erhan
Kongre Başkanı Prof. Dr. Turgut İpek
Editörler: Doç. Dr. Şükriye Karadayı & Dr. Öğr. Üyesi Derya Gemici Deveci
Altınbaş Üniversitesi / Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Yayın No.: 77
ISBN: 978-625-8174-45-8
E-ISBN: 978-625-8174-46-5
Basım Sayısı: 1. Basım, Haziran 2023

Copyright 2023, ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Bu baskının bütün hakları Altınbaş Üniversitesi Yayınları'na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI bir Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. iştirakidir. SERTİFİKA NO.: 40340.

Cumhuriyetimizin 100. Yılı Etkinliklerini Düzenleme ve Koordinasyon Komisyonu Başkanı: Prof. Dr. Turgut İPEK

Yayın Danışmanı: Duygu SAZAN (duygu.sazan@altinbas.edu.tr)

Kapak Tasarım: Mehtap BAYRAKTAR ASİLTÜRK

Sayfa Tasarım: Erdal Tarkan KARA

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi Sertifika No.: 46519

Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

1. ULUSAL SAĞLIK HİZMETLERİ VE BİLİMLERİ KONGRESİ - Bildiri Özet Kitabı / 11-12 Mayıs 2023 / Şükriye Karadayı, Derya Gemici Deveci

1. Basım. XXII + 176 s. 19,5x27,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-8174-45-8

E-ISBN: 978-625-8174-46-5

1. Ulusal Sağlık Hizmetleri ve Bilimleri Kongresi 2. Sağlık 3. Bilim

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Kika, Kitapsan, Nezh Kitabevleri, Odak, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri, Yeryüzü Dağıtım

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Turgut İpek
Doç. Dr. Şükriye Karadayı
Dr. Öğr. Üyesi Derya Gemici Deveci
Dr. Öğr. Üyesi Handan Tanyıldızı Kökkülünk
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel
Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver
Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Doğan
Öğr. Gör. Özlem Karagöl
Öğr. Gör. Eda Mutlu
Öğr. Gör. Ekin Karlık
Öğr. Gör. Berk Baytaroğlu

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Turgut İpek
Assoc. Prof. Dr. Şükriye Karadayı
Asst. Prof. Dr. Derya Gemici Deveci
Asst. Prof. Dr. Handan Tanyıldızı Kökkülünk
Asst. Prof. Dr. İpek Ada Alver
Asst. Prof. Dr. Zeliha Doğan
Asst. Prof. Nurcan Vardar Yel
Lecturer Özlem Karagöl
Lecturer Eda Mutlu
Lecturer Ekin Karlık
Lecturer Berk Baytaroğlu

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

- Prof. Dr. Turgut İpek- Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Aydın Barlas-Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Emel Bozkaya-İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Burçin Büyüknaldı-Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Demir-İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tunç Fışgın-Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Özbek-Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Feride Severcan-Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Meral Yüksel-Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Günay-Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Beytullah Karadayı-İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Murat Okutan-İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Yaşar Nakipoğlu-İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Tülin Özbek- Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Halil Şengül-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Doç. Dr. Karolin Yanar-İstanbul Üniversitesi -Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Enes Akyüz-Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu Bulut-Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Çalışkan-Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İffet Çavdar-İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu-Altınbaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Darıcı-İstinye Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Kurnaz Gömleksiz-Altınbaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayça Mollaoğlu-Altınbaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emir Ruşen-Altınbaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Havva Esra Tütüncü-Turgut Özal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Şenışık-Altınbaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Yücel Yücel- Altınbaş Üniversitesi

SCIENCE AND ADVISORY BOARD

- Prof. Turgut İpek-Altınbaş University
Prof. Mustafa Aydın Barlas-Altınbaş University
Prof. Emel Bozkaya-İstanbul University
Prof. Burçin Büyüknaldı-Altınbaş University
Prof. Bayram Demir-İstanbul University
Prof. Tunç Fışgın-Altınbaş University
Prof. Ahmet Özbek-Altınbaş University
Prof. Feride Severcan-Altınbaş University
Prof. Meral Yüksel- Marmara University
Assoc. Prof. Osman Günay- Yıldız Teknik University
Assoc. Prof. Beytullah Karadayı-İstanbul University Cerrahpaşa
Assoc. Prof. Murat Okutan-İstanbul University Cerrahpaşa
Assoc. Prof. Yaşar Nakipoğlu-İstanbul University
Assoc. Prof. Tülin Özbek- Yıldız Technical University
Assoc. Prof. Halil Şengül-İstanbul Sabahattin Zaim University
Assoc. Prof. Karolin Yanar-İstanbul University Cerrahpaşa
Asst. Prof. Enes Akyüz-Sağlık Bilimleri University
Asst. Prof. Arzu Bulut-Bandırma Onyedi Eylül University
Asst. Prof. Zeynep Çalışkan-Yeni Yüzyıl University
Asst. Prof. İffet Çavdar-İstanbul University
Asst. Prof. Şebnem Garip Ustaoglu-Altınbaş University
Asst. Prof. Hakan Darıcı-İstinye University
Asst. Prof. Özlem Kurnaz Gömleksiz-Altınbaş University
Asst. Prof. Ayça Mollaoğlu-Altınbaş University
Asst. Prof. Emir Ruşen-Altınbaş University
Asst. Prof. Havva Esra Tütüncü-Turgut Özal University
Asst. Prof. Ahmet Murat Şenışık-Altınbaş University
Asst. Prof. Yasemin Yücel Yücel- Altınbaş University

İÇİNDEKİLER

Düzenleme Kurulu	iii
Organizing Committee	iii
Bilim Kurulu	iv
Scientific Committee.....	v
Ön Söz	xi
Preface.....	xiii

KONUŞMACI SUNUMLARI

OTURUM 1

OTURUM BAŞLIĞI: ANTİBİYOTİK DİRENCİ VE ANTİBİYOTİK DİRENCİ SORUNUNA ALTERNATİF YÖNTEMLER

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Ahmet Özbek, Altınbaş Üniversitesi

YENİDOĞANIN BARSAK FLORASININ ŞEKİLLENMESİNDE VE BAĞIŞIKLIĞIN DENGELENMESİNDE ANNE SÜTÜNÜN ROLÜ.....	3
Prof. Dr. Ahmet Özbek	
ANNE SÜTÜ OLİGOSAKKARİTLERİ VE BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ.....	4
Dr. Öğr. Üyesi Betül Özbek	
HELICOBACTER PYLORI ANTİBİYOTİK DİRENCİ VE PROBİYOTİKLERİN ROLÜ.....	5
Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver	
AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMINDA TOPLUM BİLİNCİNİN ÖNEMİ	6
Dr. Öğr. Üyesi Cansu Vatansever	
KLİNİKTE AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMI	7
Doç. Dr. Nilay Aksoy	
İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE SERUMDAN HASTALIK TEŞHİSİ VE BİYOBELİRTEÇ TAYİNİ	8
Prof. Dr. Feride Severcan	
SİNİRBİLİME YENİ BİR YAKLAŞIM: SİNİR HASARI VE NÖROPATİDE FTIR GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMİ	9
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Bozkurt Girit	

OTURUM 2

OTURUM BAŞLIĞI: İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ VE GÖRÜNTÜLEMESİ İLE HASTALIKLARIN TANISI VE KARAKTERİZASYONU

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu, Altınbaş Üniversitesi

İNFRARED (KIZILÖTESİ) GÖRÜNTÜLEME İLE YUMUŞAK VE SERT DOKULARIN BİYOMOLEKÜLER KARAKTERİZASYONU	10
Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu	

OTURUM 3

OTURUM BAŞLIĞI: SAĞLIK VE GIDA İLİŞKİSİ

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel, Altınbaş Üniversitesi

FONKSİYONEL GIDA KATKISI OLARAK ALTERNATİF MİKROALG TEMELLİ OMEGA-3 KAYNAKLARI	11
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel	

TIP VE ECZACILIK ALANLARINDA KULLANILAN NANOPARTİKÜLLERİN EKOTOKSİKOLOJİK VE OKSİDATİF ETKİLERİ	12
Doç. Dr. Serkan Sugeçti	

ORMANGÜLÜ BALI VE ALTERNATİF TIPTA KULLANIMI.....	13
Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Doğan	

OTURUM 4

OTURUM BAŞLIĞI: TIPTA YAPAY ZEKA VE GELECEK

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Şenışık, Altınbaş Üniversitesi

TIPTA YAPAY ZEKA DEVRİMİ: ZORLUKLAR VE FIRSATLAR.....	14
Doç. Dr. Rafig Gurbanov	

RADYOTERAPİDE 3 BOYUTLU (3B) YAZICI TEKNOLOJİSİ	15
Öğr. Gör. Duygu Tunçman	

TANIDA MAKİNE ÖĞRENMESİ.....	16
Dr.Öğr.Üyesi Handan Tanyıldızı Kökküllük	

RADYOTERAPİDE YAPAY ZEKA TEKNOLOJİSİ	17
Öğr. Gör. Duygu Tunçman	

OTURUM 5

OTURUM BAŞLIĞI: DIŞ HEKİMLİĞİNDE PEDODONTİ VE ORTODONTİDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Emel Öncan, Altınbaş Üniversitesi

ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ.....	18
Prof. Dr. Figen Seymen	

DIŞ HEKİMLİĞİNDE ALGINAT VE DİJİTAL YÖNTEMLERLE ÖLÇÜ ALINMASI- BULANTI REFLEXİ.....	19
Doç. Dr. Emel Öncan	

GÜNCEL ORTODONTİK TEDAVİLER	20
Dt. Hande Hilal Duygu	

ŞEFFAF PLAKLAR İLE ORTODONTİK TEDAVİ.....	21
Şükran Polen Kuş	

OTURUM 6

OTURUM BAŞLIĞI: KANSER VE GÜNCEL ÇALIŞMALAR

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Özlem Kurnaz Gömleksiz, Altınbaş Üniversitesi

ADİPOKİNLER ve KLİNİK ÖNEMİ.....	22
Prof. Dr. Meral Yüksel	

GLİAL TÜMÖRLERDE PROGESTERON VE PROGESTERON RESEPTÖRÜ AÇISINDAN MOLEKÜLER BAKIŞ	23
Doç. Dr. Özlem Kurnaz Gömleksiz	

KANSER ÇALIŞMALARINDA PROPOLİSİN YERİ.....	24
Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Özkara	

KANSER ARAŞTIRMALARINDA MULTİOMİK YAKLAŞIMLAR	25
Dr. Mete Bora Tüzüner	

OTURUM 7

OTURUM BAŞLIĞI: BEBEKLERDE DİL VE DUDAK BAĞI GİBİ ORAL PATOLOJİLERİN BEBEK BESLENMESİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE ORAL MOTOR DEĞERLENDİRME

OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Murat Enöz, Altınbaş Üniversitesi

BEBEKLERDE DİL VE DUDAK BAĞI, ORAL MOTOR KISITLILIK, TANI VE TEDAVİ SEÇENEKLERİ.....	26
Doç. Dr. Murat Enöz	

DİL-DUDAK BAĞI GİBİ AĞIZ İÇİ KISITLILIĞI OLAN BEBEKLERİN BESLENMESİ VE EMZİRME DANIŞMANLIĞINDA ORAL MOTOR DEĞERLENDİRME.....	27
Emzirme Danışmanı Aslı Othan Tanır	
BEBEKLERDE ORAL MOTOR DEĞERLENDİRME DİL/DUDAK BAĞI AMELİYATI SONRASI ORAL KAS TERAPİSİ TEKNİKLERİ	28
Fzt. Enes Yaman	

OTURUM 8

OTURUM BAŞLIĞI: ÇOCUKLUK ÇAĞI KANSERLERİ

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Tunç Fışgın, Altınbaş Üniversitesi

ÇOCUKLUK ÇAĞI LÖSEMİLERİNE GENEL BAKIŞ	29
Dr. Gizem Zengin Ersoy	
ÇOCUKLUK ÇAĞI KANSERLERİ	30
Dr. Öğr. Üyesi Melek Erdem	
ÇOCUKLUK ÇAĞI HASTALIKLARINDA KEMİK İLİĞİ NAKLİ	31
Dr. Öğr. Üyesi Başak Adaklı Aksoy	

YÜZYÜZE SUNUM

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 1

OTURUM BAŞKANI: DR. ÖĞR. Üyesi Nurcan Vardar Yel, Altınbaş Üniversitesi

PALYATİF BAKIMDA BESLENME VE ÖNEMİ	32
Hemşire Elif Can Özger, Dr. Öğr. Üyesi Refiye Akpolat	
RENAL TRANSPLANT ALICILARINDA BKV ENFEKSİYONLARININ SIKLIĞI VE ÖNEMİ	33
Öğr. Gör. Özlem Yoldaş, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Önel	
MEME KANSERİNDE METFORMİNİN PREKLİNİK VE KLİNİK ETKİLERİ	34
Bsc. Melike Sağ, Prof. Dr. Hülya Yılmaz Aydoğan, Prof. Dr. Oğuz Öztürk	
KİMERİK ANTİJEN RESEPTÖR-T HÜCRE TERAPİSİNE BAĞLI GELİŞEN SİTOKİN SALINIM SENDROMUNUN KARDİOVASKÜLER SİSTEMDEKİ ETKİLERİ	35
Sidem Gül, Memduh Salih Çıfcıbaşı, Doç. Dr. Sema Yılmaz Rakıcı	
BALLIKAYALAR VADİSİ'NİN BALLI BİTKİLERİ	37
Ar. Gör. Sefa Sönmez, Dr. Öğr. Üyesi Ebru Özdemir Nath	
TÜRKİYE'DE SAĞLIK SİSTEMİ VE SAĞLIK HİZMETLERİNİN ÖZELLİKLERİ	38
Rabia Ekinci	
COVID-19 BULAŞMA YOLLARININ FİZİKSEL ANALİZİ	39
Dr. Burak Çevirgen, Dr. Öğr. Üyesi Macide Cantürk Rodop	
ALTERNATİF HAMMADDELER İL SCHİZOCYTRIUM sp.S31'İN FERMENTÖRDE ÜRETİMİ	40
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel	

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 2

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Şenışık, Altınbaş Üniversitesi

BİNA İÇİ RADYASYON DOZLARININ BELİRLENMESİ VE YILLIK ETKİN DOZ DEĞERİ, YAŞAM BOYU KANSER RİSKİNİN HESAPLANMASI	41
Batuhan Dere, Gözdenur Recepoğlu, Ceyda Kılıç, Dr. Öğr. Üyesi Handan Tanyıldızı Kökkülünk	
RADYONÜKLİD TEDAVİ LEZYON DOZİMETRİSİNDE HACİM BELİRLENMESİNDE THRESHOLD DEĞERİ ETKİSİ	42
Öğr. Gör. Eda Mutlu, Dr. Bilal Kovan, Prof. Dr. Bayram Demir, Prof. Dr. Serkan Kuyumcu	

DOZA BAĞLI OLARAK PORTAKAL KABUĞU EKSTRESİNİN <i>Candida albicans</i> ÜZERİNDEKİ ANTİFUNGAL ETKİSİNİN, İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE BİRLİKTE TEMEL BİLEŞEN ANALİZİ KULLANILARAK BELİRLENMESİ	43
Oğuzcan Uçak, Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu, Tuğçe Naime Gedik, Prof. Dr. Ahmet Özbek, Prof. Dr. Feride Severcan	
THE IMPACT OF HIGH-CARBOHYDRATE INTAKE ON PROTEIN STRUCTURE OF SKELETAL MUSCLE	45
Assistant Professor Nazli Ezer Ozer, Assistant Professor Ayca Dogan	
TEORİK MODELLEME İLE SİLİNDİRİK LENSLERİN MERİDYENLERİNDE DİYOPTİK GÜÇ TESPİTİ	46
Öğr. Gör. Cihat Gülyüz	46
RADYOTERAPİ TEKNİKLERİĞİ EĞİTİMİNDE STAJ	47
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Şenışık	
ALZHEİMER HASTALIĞINDA ŞİDDET SINIFLANDIRMADA TRANSFER ÖĞRENME: DERİN SİNİR AĞLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA	48
Ar. Gör. Seda Kırtay, Ar. Gör. Muhammed Tayyip Koçak	

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 3

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Gör. Burçak Yavuz, Altınbaş Üniversitesi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KOZMETİK CERRAHİYİ KABUL DURUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	49
Buket Altungök, Öğr. Gör. Niran Çoban, Zeynep Yedekçi	
ETNOSENTRİZM KAVRAMININ SAĞLIK HİZMETLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	49
Öğr. Gör. İrem Şenses	
DOĞAL AFETLERDE SAĞLIK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ	51
Öğr. Gör. Hazan Soykan	
SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİBERKONDRİ DÜZEYLERİNİN VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	52
Hemşire Ezgi Türeyen, Prof. Dr. Kerime Derya Beydağ	
YAPILANDIRILMIŞ EGZERSİZ VE BESLENME PROGRAMLARININ AKTİF KANSER TEDAVİSİ GÖREN HASTALAR ÜZERİNE ETKİSİ.....	53
Fzt. Ar. Gör. Melis Usul, Diyetisyen Melisa Usul	
GÜLÜŞ ESTETİĞİNDE PROFESYONEL DEĞERLENDİRME VE HASTA ALGISI.....	54
Dt. Barış İmram, Dt. Berkay Ali Bilgin, Dt. Gülhüseyin Abdullayev, Dr. Öğr. Üy. Mehmet Selim Yıldız, Prof. Dr. Gökser Çakar, Prof. Dr. Şebnem Dirikan İpçi	
HASTALARIN DİŞETİ SAĞLIĞI FARKINDALIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ	56
Dt Burak Süer, Dt. Yusuf Cem Yavuz, Dr. Öğr. Üy. İlknur Özenci, Doç. Dr. Başak Bıykoğlu, Prof. Dr. Gökser Çakar, Prof. Dr. Şebnem Dirikan İpçi	
ÖĞÜRME REFLEKSİ OLAN HASTALARDA PROTETİK DİŞ TEDAVİSİ: GEVŞEME, DİKKAT DAĞITMA VE DUYARSIZLAŞTIRMA TEKNİKLERİ	58
Öğr. Gör. Dt. Mustafa Deha Doğan	
DİŞ HEKİMLİĞİNDE KOMPLİKASYON VE MALPRAKTİSİN ETKENLERİ, ÖNLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	59
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kutluhan Uçuk, Asiye Nur Dinçer	
ENFEKSİYON HASTALIKLARINDAN KORUNMADA AŞILARIN ÖNEMİ	60
Dr. Öğr. Üyesi Cansu Vatansever	
METFORMİNİN PANKREAS KANSERİ ÜZERİNDEKİ ETKİ MEKANİZMALARI	61
BSc Doğuhan Yalım, Prof. Dr. Oğuz Öztürk, Prof. Dr. Hülya Yılmaz Aydoğan	
TİP 1 DİYABET VE GLUTEN ALIMLI	62
Ar. Gör. Esila Bayar,, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ünlü	
HASTALIK YÜKLERİ KAPSAMINDA SAĞLIK KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	63
Dr. Öğretim Üyesi Gülay Ekinci, Dr. Öğretim Üyesi Özgül Özkoç	

SÖZLÜ BİLDİRİLER / OTURUM 4**OTURUM BAŞKANI:** Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Görgülü, Altınbaş Üniversitesi

WHAT WE LEARNED FROM COVID-19: SINGLE CENTER EXPERIENCE.....	64
Professor Sevket Ozkaya, Assistant Professor Adem Dirican, Melisa Ergün, Medical Student	
COVID-19'UN ETKİLERİNE KARŞI NAZAL DEKONJESTAN OKSİMETAZOLİN VE MOLEKÜLER YERLEŞTİRME ÇALIŞMASI	65
Doç. Dr. Murat Enöz	
COVID-19'UN ETKİLERİNE KARŞI KULAK ÇINLAMASI TEDAVİSİNDE LİPOFLAVONOİDLERİN YENİDEN KULLANIM ÇALIŞMASI.....	66
Doç. Dr. Murat Enöz	
DÜŞÜK GELİR GRUBUNDAN HASTALARA SUNULAN SAĞLIK HİZMETLERİNE DAİR BİR ALAN ÇALIŞMASI: NİJERYA'NIN OYO EYALETİNDEKİ IBADAN KENTİ ÖRNEĞİ	67
Oluwaseyi Isaac Adebayo	
KARACİĞER TRANSPLANTASYONU SONRASI İMMÜNSUPRESİF TEDAVİYE UYUM VE HEMŞİRENİN ROLÜ: SİSTEMATİK DERLEME.....	68
Ar. Gör. Eda Nur Yılmaz	
ADHERENCE TO IMMUNOSUPPRESSIVE TREATMENT AFTER LİVER TRANSPLANTATION AND THE ROLE OF THE NURSE: SYSTEMATIC REVIEW	69
Research Assistant, Eda Nur Yılmaz	
SİGARA TÜKETİMİ VE MUTLULUK: ÜLKE DÜZEYİNDE PANEL VERİ ANALİZİ	70
Doç. Dr. Atilla Çifter, Doç. Dr. Gökhan Akay	
MESLEKİ PRESTİJ ALGISININ PROSOSYAL DAVRANIŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: HEMŞİRELER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA.....	71
PhD. Elif Habip, PhDc. Hilal Tanyıldızı, PhD. Tülin Dedik	
SEMEN ÖRNEKLERİNİN ADLİ AMAÇLI METAGENOMİK ANALİZLERİ	72
Uzm. Mol. Bio. Nursena Gürsoy, Doç. Dr. Şükriye Karadayı	
KADIN TIP ÖĞRENCİLERİNİN “DOKTORLAŞMA” SÜRECİNDE FARKLI KÜLTÜREL ARKA PLANLARIN ETKİSİ: ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ.....	73
Meryem Naz Teke, Aylin Kayaaltı, Sevde Gül Özalp, Selin Naz Şimşek	
ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ ANTİK DNA AR-GE BİRİMİ ADLİ ANTROPOLOJİK KAZI ÇALIŞMALARI	75
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Görgülü, Dr. Öğr. Üyesi Fatih Tepgeç	

SÖZLÜ BİLDİRİLER / OTURUM 5**OTURUM BAŞKANI:** Öğr. Gör. Gülçin Büyükdöğeri, Altınbaş Üniversitesi

INNOVATION FOR HEALTHCARE SYSTEM - WIRELESS ECG AND PULSE OXIMETRY DEVICE METHOD, APPLICATION RESEARCH AND IMPORTANCE	76
Ali Alakbarli	
AN IMPORTANT PATHOGEN IN NOSOCOMIAL INFECTIONS: Klebsiella spp.....	77
Issra Helal, Asst Prof. Dr. Şebnem Garip Ustaoglu, Asst Prof. Dr. Tuğçe Naime Gedik Kapancık, Prof. Dr. Ahmet Özbek	
METHOTREXATE-INDUCED CHANGES ON BRAIN TISSUE.....	78
Doaa Mustafa Mohammed Albaker, Assistant Professor Özlem Bozkurt Girit, Assistant Professor Ayca Dogan	
DETECTION OF CNS INVOLVEMENT IN ACUTE LEUKAEMIA BY INFRARED SPECTROSCOPY AKUT LÖSEMİDE BOS TUTULUMUNUN İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE TESPİTİ	79
Abidoun Esohe Lasaki, Asst. Prof. Sebnem Garip Ustaoglu, Asst. Prof. Gizem Zengin Ersoy Prof. Dr. Tunc Fışgın, Prof. Dr. Feride Severcan	

ONLİNE SUNUM**SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 1****OTURUM BAŞKANI:** Dr. Öğr. Üyesi Handan Tanyıldızı Kökkülünk, Altınbaş Üniversitesi

PENNES'İN BİYOİSİ DENKLEMİNE DAYALI KAN PERFÜZYONU VE METABOLİK ISI DEĞERLENDİRMESİYLE TÜMÖRLÜ DOKU TAHMİNİNDE GENETİK ALGORİTMALAR VE ZAMAN DOMENİNDE SONLU FARKLAR HİBRİT METODU.....	81
Dr. Barış Gürsu, Prof. Dr. Elçin Özgür Büyükcatalay	
DİFERANSİYEL GELİŞİM ALGORİTMASI VE ZAMAN DOMENİNDE SONLU FARKLAR HİBRİT METODU İLE BİYOİSİ TRANSFERİNE DAYALI TÜMÖRLÜ DOKU TAHMİNİNDE PENNES VE WULFF SÜREKLİLİK MODELİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	83
Dr. Barış Gürsu, Prof. Dr. Elçin Özgür Büyükcatalay	
SİNİRBİLİME YENİ BİR YAKLAŞIM: SİNİR HASARI VE NÖROPATİDE FTIR GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMİ	85
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Bozkurt Girit	
TIBBİ GÖRÜNTÜLEME İŞLEMLERİNDE HASTA RADYASYON MARUZİYETİNİN AZALTILMASI İÇİN KRİTİK BİR ARAÇ	86
Öğr. Gör. Ayşe Banu Birlik	
İYONİZE RADYASYONUN RADYOLOJİ BÖLÜMÜNDE ÇALIŞAN SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	87
Dr. Adem Keskin, Dr. Recai Aci, Dr. Öğretim Üyesi Murat Arı	
NÜKLEER TIPTA KULLANILAN RADYOFARMASÖTİKLER VE GÜNCEL GELİŞMELER.....	88
Dr. Öğr. Üyesi Meliha Ekinici	
YTTRİUM-90 RADYONÜKLİDİ İÇİN OLINDA/EXM DOZ DEĞERLERİNİN GATE MONTE CARLO SİMÜLASYON PROGRAMI İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	89
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Karadeniz Yıldırım	
TÜM VÜCUT MANYETİK REZONANS(MR) GÖRÜNTÜLEMEDE DİFÜZYON SEKANSIN TANIYA KATKISI	90
Uzm. Dr. Levent Karakaş, Uzm. Dr. Süheyl Poğan	
AFETLERDE KRONİK HASTALIK YÖNETİMİNDE HEMŞİRENİN ROLÜ.....	91
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Solmaz	
CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNDE HASTA GÜVENLİĞİ VE SİMÜLASYON	92
Sena Nur Arslan, Dr. Öğr. Üyesi Zehra Ünal	
HEMODİYALİZ HASTALARININ DEPRESYON VE ALEKSİTİMİ DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	93
Sinem Suseven, Dr. Öğr. Gör. Ezgi Genç, Esra Topcu, Aleyna Özcan	
BİR DEVLET HASTANESİNDE ÇALIŞAN GERİ BİLDİRİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	94
Ayşe Avcı, Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Aslan, Doç. Dr. Ekrem Sevim	
KİTOSANIN YARA İYİLEŞME MEKANİZMASI ÜZERİNE ETKİSİ	96
Aslıhan Mavi, Öğr. Üyesi Dr. Ferhat Şirinyıldız	
BİR OPTİK SİSTEM OLARAK GÖZ: AKODOMASYON	97
Öğr. Gör. Naz Esin Başkan, Dr. Öğr. Üyesi Derya Gemici Deveci	

ONLİNE SUNUM**SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 2****OTURUM BAŞKANI:** Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver, Altınbaş Üniversitesi

3. BASAMAK YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE BASINÇ YARASI GÖRÜLME SIKLIĞI VE ETKİLEYEN RİSK FAKTÖRLERİNİN İNCELENMESİ.....	98
Dr. Öğr. Üyesi Refiye Akpolat, Dr. Hamide Şişman, Dr. Dudu Alptekin	
GRAM NEGATİF BAKTERİYEMİLİ HASTALARDA ENFLAMATUAR BELİRTEÇLER VE MORTALİTE	99
Dr. Recai Aci, Dr. Adem Keskin, Dr. Öğr. Üyesi Murat Arı	

HAFİF ŞİŞMAN VE OBEZ KADINLARDA BESİN TÜKETİM DURUMLARI VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER ARASINDAKİ İLİŞKİ	100
Dr. Öğr. Üyesi Ebru Melekoğlu	
BİPOLAR BOZUKLUĞA SAHİP BİREYLERİN, SOSYAL DESTEK ALGILARI, BAŞ ETME BECERİLERİ VE İNTİHAR ETME DÜŞÜNCELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: DERLEME	101
Esra Köprülü, Doç. Dr. Sibel Arguvanlı Çoban	
COVID-19 HASTALARINDA PULMONER REHABİLİTASYONUN ETKİSİ.....	102
Dr. Öğr. Üyesi Hilal Pekmezci	
OKSİDATİF STRES DURUMUNDA ANTİOKSİDAN ENZİMLERİN ROLÜ.....	103
Dr. Öğretim Üyesi Murat Arı, Dr. Adem Keskin, Dr. Recai Acı	
PARKİNSON PATOFİZYOLOJİSİNDE İNFLAMASYONUN ROLÜ.....	103
İzel Kavak, Öğr. Üyesi Dr. Ferhat Şirinyıldız	
KÜRESEL GIDA GÜVENCESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BESLENME	105
Dyt. Zehra Eles, Prof. Dr. Yasemin Beyhan	
DÖRDÜNCÜ GERM YAPRAĞI OLARAK NÖRAL KREST.....	106
Araş. Gör. Kubilay Doğan Kılıç	
MULTİPL MYELOM HASTALARININ TANI VE TİPLENDİRİLMESİNDE İMMÜN FENOTİPLEME, İMMÜNOHİSTOKİMYA VE İMMÜN FİKSASYON YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	107
Ar. Gör. Uzm. Dr. Meryem Şener , Ar. Gör. Dr. Tuğba Polat, Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Dağlıoğlu, Ar. Gör. Hülya Binokay, Prof. Dr. Özlem Görüroğlu Öztürk	
ÇOCUK GASTRİTİ ETKETİN HELİCOBACTER PYLORI'DE ANTİBİYOTİK DİRENÇ SORUNU VE TEDAVİDE PROBİYOTİK KULLANIMININ ÖNEMİ.....	109
Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver	
PARKİNSON HASTALIĞINDA SİNAPTİK BOZUKLUKLAR ve NÖROPLASTİSİTE FENOMENİ.....	110
Feyza Şule Aslan, Dr. Öğr. Üyesi Enes Akyüz	

ONLİNE SUNUM

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 3

OTURUM BAŞKANI: Öğr. Gör. Gülçin Büyükdöğeri, Altınbaş Üniversitesi

RISK MANAGEMENT OF AI/ML SOFTWARE AS A MEDICAL DEVICE	111
Basel Abo Hassoun, Assist. Prof Selden Cepni	
A RISK-BASED MAINTENANCE FRAMEWORK PRIORITIZATION OF MEDICAL DEVICE	112
Hakam Alkiki, Selden Cepni	

ONLİNE SUNUM

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 4

OTURUM BAŞKANI: Öğr. Gör. Özlem Karagöl, Altınbaş Üniversitesi

KADINLARDA JİNEKOLOJİK MUAYENEYE ENGEL OLAN PSİKOSOSYAL ETKENLER	113
Hemşire Hilal Alsancak, Prof. Dr. Ferda Özbaşaran	
HEMŞİRELERİN İŞ YAŞAM DENGESİ İLE RUH SAĞLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ: DERLEME	114
Aleyna Açıcı, Doç. Dr. Sibel Arguvanlı Çoban	
ENGELLİ KADINLARDA ÜREME SAĞLIĞI SORUNLARI	115
Ar. Gör. Nazlı Akar, Dr. Öğr. Üyesi Sibel Öztürk	
ÇOCUK ACİL SERVİSE BAŞVURAN 0-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN İLK YARDIM ÖZYETERLİLİĞİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ.....	116
Emine Şahin, Dr. Öğr. Üyesi Müge Seval	

POSTPARTUM DÖNEMDE EMZİRMENİN POSTPARTUM DEPRESYON VE ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ: DERLEME	117
Nergis Öztekin , Sibel Arguvanlı Çoban, Yeliz Bayrak Dinçer	
KADINLARDA UYGULANAN GENİTAL MUTİLASYON VE KARŞILAŞILAN KOMPLİKASYONLAR	118
Hemşire İstar Abdikadar Abdi, Prof. Dr. Ferda Özbaşaran	
ÜNİVERSİTE HASTANESİ ERİŞKİN PALYATİF BAKIM HASTALARIMIZIN RETROSPEKTİF ANALİZİ	119
Dr. Öğr. Üyesi Bilge Banu Taşdemir Mecit	
KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI VE ÖZ YÖNETİMİ	120
Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner	
AKTİF YAŞLANMA.....	121
Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner	
SİGARA KULLANMA ALIŞKANLIĞI OLAN VE OLMAYAN KADINLARDA MENSTRUAL AĞRI ŞİDDETİ VE SEMPTOMLARIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	122
Dr. Öğretim Üyesi Esra Üzelpasacı, Doç. Dr. Aynur Demirel	
UYKU SÜRESİNİN BEDEN KÜTLE İNDEKSİ VE BESİN TERCİHLERİNE ETKİSİ	123
Dr. Öğr. Gör. Bedriye Ural, Şeymanur Sarı, Şeyda Arslan, Cemile Yavuziğitoğlu	
HEMŞİRELER TARAFINDAN YAPILAN AKUPRESÜR UYGULAMASININ DOĞUM AĞRISI ÜZERİNDEKİ ETKİLİLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME.....	124
Öğr. Gör. Özlem Karagöl	

ONLINE SUNUM

POSTER BİLDİRİLER/OTURUM 5

OTURUM BAŞKANI: Öğretim Üyesi Gülhan Seyhun, Altınbaş Üniversitesi

PEYZAJ ÇALIŞMALARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	125
Nadide Öznur Çetin, Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SOLMAZ	
ESNAFLARDA BESLENME DURUMUNUN İNCELENMESİ VE COVID-19 DÖNEMİNİN BESLENME DURUMLARINA ETKİSİ.....	126
Diyetisyen Erva Yunus, Öğr. Gör. Soner Sinan	
İMLANT DESTEKLİ PROTEZLERDE KLİNİK BAŞARI.....	127
Ar. Gör. Fatma Çetin, Doç.Dr. Nermin Demirkol, Dr. Öğr. Üyesi İrem Karagözoğlu, Doç.Dr. Özge Parlar Öz	
0-3 YAŞ ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN DİŞ ÇIKARMA DÖNEMİNDE YAPTIĞI UYGULAMALAR.....	128
Öğr. Gör. Yeşim Zülkar, Öğr. Gör. Dt. Zafercan Hızarcı	
ÇOCUKLARDA AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI KORUYUCU UYGULAMALARININ ÖNEMİ	129
Öğr. Gör. Dt. Zafercan Hızarcı, Öğr. Gör. Yeşim Zülkar	
CRUSH SENDROMU GELİŞEN HASTANIN GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU.....	130
Hemşire Hafize Balık, Uzm. Hemşire Kübra Ergün	
KARBON EMİSYONUN (CO ₂) SAĞLIK HARCAMALARINA ETKİSİ: JAPONYA ÖRNEĞİ.....	131
Dr. Taner Abiş	
GÖMÜLÜ MANDİBULAR ÜÇÜNCÜ MOLAR CERRAHİSİNDEN SONRA ÖDEM ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	132
Dt. Kübra Yakut, Doç. Dr. Dilek Menziletoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Arif Yiğit Güler, Dr. Funda Baştürk	
MANDİBULA POSTERİORDA KOMPLEKS ODONTOMA: OLGU SUNUMU	133
Dt. Büşra Gül Yılmaz, Dt. Fatma Hasene Özçini, Dr. Öğr. Üyesi Sinan Altun	

ONLİNE SUNUM**SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 7****OTURUM BAŞKANI:** Dr. Öğr. Üyesi. Fatih Tepgeç, Altınbaş Üniversitesi

OMUZ AĞRISI OLAN EV HANIMLARININDA SKAPULAR DİSKİNEZİ, AĞRI, FONKSİYONELLİK ve YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	134
Aybüke Ersin	
İNME Lİ BİREYLERİN KİNEZYOTERAPİ KULLANIM MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI	135
Fzt. Merve Tolmaç, Ar. Gör. Beyzanur Dikmen Hoşbaş, Ar. Gör. Berna Karamancıoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Ömer Şevgin, Prof. Dr. Deniz Demirci	
DAVRANIŞ PROBLEMİ OLAN BİR ÇOCUKTA DIR/FLOORTİME TERAPİSİNİN ETKİNLİĞİ: OLGU SUNUMU.....	137
Öğr. Gör. Ayşegül Demir Sarıpek	
İNME Lİ HASTALARDA KONVANSİYONEL EGZERSİZ PROGRAMININ SPASTİSİTE ŞİDDETİ VE DENGELİ AKTİVİTELERİ ÜZERİNE ETKİSİ	138
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Duray, Prof. Dr. Nilüfer Çetişli Korkmaz	
ROTATOR MANŞET LEZYONU OLAN BİREYLERDE MİYOFASYAL GEVŞETME TEDAVİSİNİN AĞRI ŞİDDETİ ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI	139
Fzt. Nazlıcan Erdin Stoyanov, Prof. Dr. Zeynep Hazar Kanık, Ar. Gör. Tuğçe Çoban	
KADIN VOLEYBOLCULARDA KRONİK AYAK BİLEĞİ İNSTABİLİTE VARLIĞININ DENGELİ PATLAYICI KUVVET VE GÖVDE STABİLİZASYONU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	140
Fzt. Merve Çömlekçi, Doç. Dr. Aynur Demirel	
FİBROMİYALJİ'Lİ BİREYLERDE KOGNİTİF DURUMUN HASTALIĞA BAĞLI FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ	141
Dr. Ar. Gör. Elif Gür Kabul, Fzt. Zülal Tatar, Prof. Bilge Başakçı Çalık, Prof. Veli Çobankara	
OBEZ BİREYLERDE BEL AĞRISI ŞİDDETİ İLE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ VE FİZİKSEL PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	143
Fzt. Mustafa Tarık Yıldız, Prof. Dr. Özlem Ülger	
SAĞLIK HİZMETİ SUNUCULARININ İŞ KAZASINI VE MESLEK HASTALIĞINI BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	144
Ahmet Burak Beldüz	
MAKİNE ÖĞRENMESİ İLE KARACİĞER HASTALIĞI TESPİTİ.....	145
Uzm. Dr. Hatice Sınay Ütkü, ETL Developer, Muhammet Arslan Tosun	
MEDULA OPTİK SİSTEMİ VE E-REÇETE UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	146
Dr. Öğr. Üyesi Nihan Özkan Aytekin	

ONLİNE SUNUM**SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 8****OTURUM BAŞKANI:** Öğr. Gör. Dr. Taner Abiş, Altınbaş Üniversitesi

DOĞAL AFETLERDE BİYOLOJİK RİSKLER VE YÖNETİMİ: DEPREM ÖRNEĞİ.....	147
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Solmaz	
AN EVALUATION OF ACCESS TO HEALTHCARE SERVICES IN TURKIYE	148
Dr. Öğr. Üyesi Sait Söyler, Öğr. Gör. Doğançan Çavmak	
SAĞLIĞI GELİŞTİRMeye YÖNELİK BİR YAKLAŞIM: SALUTOGENEZ MODELİ VE KULLANIMI.....	149
Ar. Gör. Dr. Ayşe Deliktaş Demirci, Prof. Dr. Kamile Kabukcuoğlu	
ACİL SAĞLIK HİZMETLERİNDE DİJİTALLEŞME	150
Paramedik Saide Altıntaş, Öğr. Gör. Anıl Çilem Çelik	
ROBOTİK KODLAMA VE 3D YAZICI UYGULAMALARININ SAĞLIK SEKTÖRÜNDEKİ BAZI UYGULAMALARI	151
Öğr. Gör. Dr. Hasan Güleriyüz, Prof. Dr. Refik Dilber, Prof. Dr. Serap Ejder Apay	

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN ETİK İLKELERE YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA ETKİSİ	152
Dr. Öğr. Üyesi Gülsün Özdemir Aydın, Doç. Dr. Nuray Turan, Ar. Gör. Semiha Kurt, Ar. Gör. Tuğba İrem Erman, Hemşire Cansu Kaçmaz	
YOKSULLUKLA MÜCADELE VE SPORA YÖNELME	154
Sosyal Hizmet Uzmanı Safiye Elif Cıbrır	
SERA GAZİ VE SAĞLIK HARCAMALARI İLİŞKİSİ: 1990-2019	155
Dr. Taner Abiş	
SİGARA TÜKETİMİ ve ÖLÜM NEDENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: ZAMAN SERİLERİ ANALİZİ.....	156
Dr. Taner Abiş	

ONLİNE SUNUM

SÖZLÜ BİLDİRİLER/OTURUM 9

OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğretim Üyesi Zeliha Doğan, Altınbaş Üniversitesi

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA AİLE HEKİMLİĞİ HİZMETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ	157
Öğr. Gör. Hakan Akaydın, Dr. Öğr. Üyesi Alişan Baltacı	
BİLİMİN YENİ KAHRAMANI: AlphaFold TEKNOLOJİSİ VE SAĞLIK ALANINDAKİ DEVRİMİ	158
Burcu Tekin, Doç. Dr. Rafiq Gurbanov	
FROZEN KONSÜLTASYONUN CERRAHİ OPERASYONLARDAKİ YERİ VE ÖNEMİ	159
Mina Sude Karalı, Ece Nur Badem, Öğr. Gör. Yeşim Ateş, Öğr. Gör. Murat İhlamur	
SAĞLIK HİZMETLERİNDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ	161
Elif Esendemir, Doç. Dr. İtir Erkan	
SAĞLIKTA KALİTE GÖSTERGE YÖNETİMİ UYGULAMALARI	162
Yasemen Karataş, Doç. Dr. İtir Erkan	
MATERNAL ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU VE ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	163
Funda Evcili, Ebubekir Altun	
ÜNİVERSİTELİ GENÇ KADINLARIN MEME KANSERİNE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ VE SAĞLIK İNANÇLARI	164
Funda Evcili, Esma Erdem	
DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA MAGNEZYUM MİNERALİNİN ÖNEMİ VE PSİKOLOJİ AÇIDAN İNCELENMESİ	165
Zeynep Kurşun, Dr. Öğr. Üyesi Kamile Yücel	
ALLOJENİK KÖK HÜCRE NAKLİNDE KAN ÜRÜNÜ DESTEĞİ İHTİYACI	166
Dr. Özlem Başoğlu Öner, Dr. Başak Adaklı Aksoy, Dr. Gizem Zengin Ersoy, Dr. Selime Aydoğmuş, Dr. Melek Erdem, Dr. Gürcan Dikme, Prof. Dr. Ceyhan Bozkurt, Prof. Dr. Tunç Fışgın	
166	

ONLİNE SUNUM

POSTER BİLDİRİLER/OTURUM 10

OTURUM BAŞKANI: Öğr. Gör. Cihat Gülerüz, Altınbaş Üniversitesi

ÖZOFAGUS ATREZİLİ ÇOCUK SAHİBİ EBEVEYNLERİN POSTÜR, FİZİKSEL AKTİVİTE VE YAŞAM KALİTESİ	168
Yağmur Elmalı, Prof. Dr. Tutku Soyer, Doç. Dr. Selen Serel Arslan	
KİLO VERMEYE YARDIMCI BAHARATLARIN ANATOMİK VE ORGANOLEPTİK ÖZELLİKLERİ	169
Dyt. Melisa Usul, Dr. Öğr. Üyesi Çağla Kızıllarslan Hançer	
MAKSİLLER BÖLGEDE YABANCI CİSİM: OLGU SUNUMU	170
Dt. Fatma Hasene Özçini, Dt. Büşra Gül Yılmaz, Dr. Öğr. Üyesi Sinan Altun	

PEDİATİK GRUPTA VESTİBÜLER SİSTEM DEĞERLENDİRMESİNDE VİDEO HEAD İMPULSE TESTİN (vHIT) ÖNEMİ	171
Ody. Seher Çınar, Doç. Dr. Füsün Sunar	
SAĞLIKLI BESLENMEDE BİTKİSEL ÜRÜNLERİN KULLANIMI HAKKINDA BİLGİ VE TALEBİN ARAŞTIRILMASI: FATİH ÖRNEĞİ.....	172
Hilal Demircan, Doç. Dr. Ece Sevgi	
SAĞLIK ALANINDA EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİLERİN YAŞLIYA BAKIM VERME İSTEKLİLİĞİ VE YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	173
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gümüşler Başaran, Öğr. Gör. Dr. Burcu Genç Köse, Dr. Öğr. Üyesi Bahar Kefeli Çol	
COVID-19 PANDEMİSİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI ZORLUKLAR.....	174
Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner	
EPILEPSİ HASTALARINDA SANTRAL İŞİTSEL İŞLEMLEME BOZUKLUĞU	175
Odyolog Rüveyda Söylemez, Odyolog Ayşe Badenur Alkhatib, Odyolog Şeyma Keziban Şirin, Dr. Öğr. Üyesi Bahriye Horasanlı	
ISINMA PERİYODU ÖNCESİ YAPILAN MİYOFASYAL GEVŞETMENİN PERFORMANSA ETKİLERİ DERLEME	176
Fzt. Gülben Çelik, Fzt. Melike Korkmaz	

ÖN SÖZ

2023 Cumhuriyetimizin 100. yaşını kutladığımız özel bir yıl. Altınbaş Üniversitesi olarak bu yıl boyunca organize ettiğimiz 100 farklı etkinlikle 100. yıl coşkusuna ortak oluyoruz. Bu kapsamda planladığımız, kıymetli akademisyenlerin Düzenleme Kurulunda, Bilim ve Danışma Kurulunda yer aldığı 1. Ulusal Sağlık Hizmetleri ve Bilimleri Kongresini Altınbaş Üniversitesinde yüzü aşkın bilim insanının katılımıyla 11-12 Mayıs 2023 tarihlerinde hibrit (yüz yüze ve çevrimiçi) olarak tamamlamış olmanın mutluluğunu yaşamaktayız. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık bilimleri, temel yaşam bilimleri ve sağlık hizmetleri başta olmak üzere tüm bilim dallarıyla sıkı bir ilişki içindedir. Bu nedenle kongremizde Tıp Bilimleri (Dahili, Temel, Cerrahi), Diş Hekimliği, Eczacılık, Veterinerlik, Hemşirelik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik, Ebelik, Çocuk Gelişimi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Gerontoloji, Yaşam Bilimleri (Biyoloji, Kimya, Fizik Vd.), Sağlık Hizmetleri, Sağlık Yönetimi, Sosyal Hizmetler, Halk Sağlığı ve Epidemiyoloji, Sağlık Bilişim Sistemleri, Biyomühendislik ve diğer Multidisipliner Sağlık ve Yaşam Bilimleri alanlarında çalışmalarını sürdüren değerli akademisyen ve bilim insanlarının geniş katılımlı sözlü ve poster bildirilerinin sunumlarının gerçekleştirilmesi bizleri onurlandırmıştır.

Bu bağlamda kongremizin sağlık ve yaşam bilimleri adına geleceğe ışık tutacağını düşünmekteyiz. Sağlık bilimleri, sağlık hizmetleri ve yaşam bilimleri alanlarında çalışan bilim insanlarının ve akademiye gönül vermiş tüm katılımcılarımıza teşekkür ederiz.

Ev sahipliğini üstlendiğimiz ve her yıl düzenlenmesi planlanan I. Ulusal Sağlık Hizmetleri ve Bilimleri Kongremizin, akademik ve bilimsel camiaya önemli katkılar sunması en büyük arzumuzdur. Bir sonraki bilimsel toplantılarda görüşmek dileğiyle.

Prof. Dr. Çağrı ERHAN
Altınbaş Üniversitesi Rektörü
Kongre Onursal Başkanı

PREFACE

2023 is a special year in which we celebrate the 100th anniversary of our Republic. As Altınbaş University, we are sharing the 100th anniversary enthusiasm with 100 different events we have organized throughout this year. In this context, we are pleased to have concluded the 1st National Health Services and Sciences Congress, in which valuable academicians took part in the Organizing Committee, Science and Advisory Board, with the participation of more than a hundred scientists at Altınbaş University, on May 11-12, 2023, as a hybrid (face-to-face and online). Health sciences are in a close relationship with all branches of science, especially with basic life sciences and health services in our country as well as in the world. Therefore, in our congress, Medical Sciences (Internal, Basic, Surgery), Dentistry, Pharmacy, Veterinary Medicine, Nursing, Physiotherapy and Rehabilitation, Nutrition and Dietetics, Midwifery, Child Development, Emergency and Disaster Management, Gerontology, Life Sciences (Biology, Chemistry, Physics Etc.), Health Services, Health Management, Social Services, Public Health and Epidemiology, Health Information Systems, Bioengineering and other Multidisciplinary Health and Life Sciences, honored by the presentation of oral and poster presentations by valuable academicians and scientists.

In this context, we think that our congress will shed light on the future for health and life sciences. We would like to thank the scientists working in the fields of health sciences, health services and life sciences and all our participants who set their heart on the academy.

It is our greatest desire that our 1st National Health Services and Sciences Congress, which we host, and which is planned to be held every year, will make important contributions to the academic and scientific community. Hope to see you at the next scientific meetings.

Prof. Dr. Çağrı ERHAN
Rector of Altınbaş University
Honorary President of Congress

KONGRE BİLDİRİ ÖZETLERİ

YENİDOĞANIN BARSAK FLORASININ ŞEKİLLENMESİNDE VE BAĞIŞIKLIĞIN DENGELENMESİNDE ANNE SÜTÜNÜN ROLÜ

Prof. Dr. Ahmet Özbek

Altınbaş Üniversitesi, ahmet.ozbek@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8938-6533

ÖZET

Yenidoğan ana rahminden ayrılıp dış ortama geçtiğinde, apayrı bir dünyaya gözlerini açar. Bu ortamda bebeğin varlığı, bağırsaklara uygun bakterilerin kolonize olmasına ve bakteriler arasındaki birlikteliğin dengeli devamına bağlıdır. Uygun bakteri kolonizasyonlarının en büyük belirleyicisi anne sütüdür (AS). Miadında doğan bebeklerin bağışıklık sistemleri, yabancıya yanıt verme anlamında gelişimini tamamlamıştır. Ancak sistem eğitilmediğinden, verilen yanıtlar etkinlik gösterememektedir. Bağırsaklarda kolonize olan bakteriler bağışıklık sistemine koordineli çalışma ve etkin yanıt oluşturma becerisini öğretir. AS bu noktada önemli bir görev üstlenir ve farklı bakteri gruplarını, koordineli ve dengeli çoğalmaları noktasında uyarır. Bebek anne karnındayken geliştirdiği bağışıklık, yoğun olarak TH-2 hücreleri üzerindir. Doğum sonrasında bunun TH-1/TH-2 birlikteliğinde ve dengeli olarak bağışıklıkta görev alması gerekir. AS özellikle; Bifidobacterium, Lactobacillus ve Bacteroides cinsi bakterileri uyatarak, T hücrelerinin bu dönüşümünü sağlar. AS oligosakkaritleri de kolon pH'sını düşürüp bu bakterilerin üremesi için uygun hale getirir. AS “kısa zincirli yağ asitleri”, T-reg hücreleri ve bakteri hücrelerine etki ederek bazı proteinleri sentez ettirir ve bu proteinler üzerinden “bağırsak epitel hücreleri arasındaki bağlantının” daha sıkılaşmasını sağlar. Bu sıkı bağlantılar, mikroorganizmaların epitel hücrelerini aşmasına engel olarak antienflamatuar etki gösterir. AS içeriğindeki defensinler ve laktoferrin gibi moleküller özellikle patojen mikroorganizmaların bağırsaklara yerleşmesine engel olur. AS, yenidoğan bağırsaklarında oluşmaya başlayan “başlangıç mikrobiyotasını” şekillendirici etkisi ile, sonraki yıllarda ortaya çıkma olasılığı olan “astma, enflamatuar bağırsak hastalığı, tip-1-diyabet” gibi aşırı duyarlılık reaksiyonlarının gelişimini yüksek oranda azaltır. AS’nün etkisiyle şekillenmiş bağırsak bakterileri, simbiyotik etkileşimle bebeğin sonraki yaşamını destekleyen tolerans ve başta polimerik IgA olmak üzere bağışıklık sistemi gelişimini daha ileriye taşır. Uygun olmayan bağırsak kolonizasyonları (disbiyosis), bağışıklık yanıtında gecikmeler, yeni doğanın aşırı duyarlılık tepkimeleri geliştirmesi, yeni doğan enfeksiyonlarına yatkınlık gibi durumlara sebep olur ve kısa ya da uzun vadede gelişecek metabolik hastalıklardan, aşırı duyarlılık reaksiyonlarına kadar birçok tabloya yol açabilir. Özellikle prematürelde ve perinatal dönemde antibiyotik kullanımı disbiyoza ve sonrasında gelişecek sorunlara sebep olması AS ile önemli oranda azaltılabilir.

Anahtar Kelimeler: “Anne Sütü”, “Oligosakkaritler”, “Yağ Asitleri”, “Mikrobiyota”, “Bağırsak Florası”, “Disbiyoz”

ANNE SÜTÜ OLİGOSAKKARİTLERİ VE BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Betül Özbek

Altınbaş Üniversitesi, betul.ozbek@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-3355-7801

ÖZET

‘Yaşayan doku’ olarak tanımlanan anne sütü bebeğe yaşamının ilk altı ayı için gerekli olan besin ve biyoaktif ürünleri sağlamaktadır. Zengin içeriğinde bebeğin bağışıklık sistemi ve gelişimi için önem arz eden immünglobülin, hormon, vitamin, mineral, lipid, oligosakkarit, karbonhidrat ve diğer birçok biyoaktif moleküllü taşımaktadır. Bu bileşenler arasında anne sütü oligosakkaritleri (HMO), laktoz ve trigliseritlerden sonra anne sütünde bulunan en yoğun üçüncü yapı olarak tanımlanmıştır. Bebeğin sindirim enzimlerine karşı dirençli olan HMO, bebeğe enerji eldesi yönünden katkı sağlamamaktadır. Bu yapılar bebeğin bağırsak mikrobiyotasında bulunan *Lactobacillus* ve *Bifidobacterium* gibi faydalı bakteriler için besin niteliği taşımaktadır. Bu özelliği sayesinde faydalı bakterilerin bağırsaktaki kolonizasyonunu artırarak patojen özellik gösteren organizmaların sayısının baskılanmasına katkı sağlamaktadır. Buna ilaveten, HMO bağırsak epitel hücreleri yüzeyinde bulunan immün yanıt oluşumu, hücre-hücre tanıma ve adezyon gibi etkileşimlerde aktif rol alan karbonhidrattan zengin glikokaliks tabakası ile etkileşime geçerek hücre yüzeyinde koruyucu bir bariyer oluşturmaktadır. Bunun sonucunda alerjik reaksiyon gibi güçlü immün yanıt oluşturacak durumların baskılanmasında, erişkinlik dönemimde irritabl bağırsak hastalıklarının görülme olasılığını azaltmada önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda, HMO bebeğin bağırsak ortamındaki patojenlerin membranlarında veya hücre duvarlarında yer alan glikokaliks tabakası ile etkileşime geçerek patojen-barsak hücresi arasındaki lektin-glikan etkileşimlerini engeller, şiddetli ishal durumlarına sebep olan *Norovirus* ve *Rotavirus* invazyonunu önler veya prevalansını azaltmaktadır. Sütün laringofaringeal bölgeden yemek borusuna geçişi sırasında benzer şekilde hücrelerin yüzeyinde korucu bir bariyer oluşturarak bebeklik döneminde üst solunum yolu enfeksiyonlarının en sık etkeni olan *Streptococcus* enfeksiyonlarının görülme sıklığını azaltmaktadır. Temel mekanizma olarak, anne sütü oligosakkaritlerinin ‘çözünür tuzak reseptörleri’ özelliği taşıması ve patojen-hücre arasındaki adhezyon için kritik olan bağlanma bölgelerini kapatması bilinmektedir. Bu veriler anne sütü oligosakkaritlerinin bebeğin bağışıklık sisteminin gelişimi ve güçlenmesinde önemli rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne Sütü Oligosakkaritleri, İmmünite, Bağışıklık Sistemi

HELICOBACTER PYLORI ANTİBİYOTİK DİRENCİ VE PROBİYOTİKLERİN ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver

Altınbaş Üniversitesi, ipek.ada@altinbas.edu.tr

ORCID No:0000-0003-4787-8171

ÖZET

Helicobacter pylori, ışık mikroskopunda spiral ve virgül şeklinde gözlemlenebilen, 2.5-5.0 µm boyunda, 0.5- 1.0 µm eninde, unipolar flagellası ile hareketli, kapsülsüz ve sporsuz, mikroaerofilik, Gram negatif bakterilerdir. *H. pylori*, Dünya genelinde gastrointestinal sistem problemlerinin %50'sini oluştururken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran %70-90 arasındadır. Mide asidik içeriğine dayanıklı olan *H. pylori* mide epiteline adsorbe ve kolonize olmakta ve salgıladığı üreaz enzimi nedeni ile amonyak üreterek peptik ülser, kronik gastrit, mide adenokarsinoması, mukozal lenfoid doku karsinoması ve duodenal ülserle neden olabilmektedir. Antibiyotik direnci, bakteriye ait virülans faktörlerinin varlığı, ilaç reaksiyonları, tedavide uygun antibiyotik ve tamamlayıcıların kullanılmaması, tedavi süresi ve kullanılan dozun uygunsuzluğu nedeni ile eradikasyon yeterli oranda sağlanamamaktadır. *H. pylori*'nin neden olduğu gastrit ve ülser tedavisinde ilk seçenek olarak klaritromisin, metronidazol ve amoksisilin kullanılmakta, fakat yoğun olarak kullanıldığı ülkelerde bu antibiyotiklere karşı gittikçe artan oranlarda direnç gelişmesi tedavide başarısızlıklara neden olmaktadır. Tedaviye cevap alınamayan durumlarda tetrasiklin, kinolonlar ve rifampisin gibi antibiyotikler kullanılmakta, fakat bu antibiyotiklerin kontrolsüz kullanımı sonucunda da kısa sürede direnç geliştiği gözlemlenmektedir Etkili eradikasyon tedavisi için amoksisilin, metranidazol, klaritromisin ve tetrasiklin gibi antibiyotiklerden en az ikisinin kullanıldığı, PPI ve/veya H₂ reseptör antagonistleri gibi asit baskılayıcı ajanlar ve bizmut bileşiklerinin tedaviye eklendiği çoklu ilaç rejimleri gerekmektedir. Antibiyotik direnci gelişiminde yaş, cinsiyet, aile içi enfeksiyon, *H. pylori* yükü, mide pH'sı gibi faktörlerin yanında hastanın başka enfeksiyonlar ve bu antibiyotiklerin önceden kullanılmış olması da etkilidir. Diğer yandan antibiyotik duyarlılık testlerinin standardize edilememesi ve yorum farklılıkları, antibiyotik direnç oranlarının bildirilmesinde farklılıklara neden olmaktadır. Gelişen antibiyotik direnci ve antibiyotik yan etkilerinin raporlanmasından dolayı son yıllarda yapılan çalışmalar tamamlayıcı tedavilere yoğunlaşmıştır. Probiyotikler, intestinal sistem mikrobiyotasını ve immün sistemi destekleyerek bağırsak enfeksiyonlarının ve iltihabi bağırsak hastalığı, huzursuz bağırsak sendromu, akut gastroenterit, diyare, ülseratif kolit, kronik kabızlık ve gastrit tedavisinde alternatif olarak kullanılabilen yararlı mikroorganizmalar olarak karşımıza çıktığından *H. pylori*'nin neden olduğu enfeksiyonlarda destekleyici tedavi olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik Direnci, Eradikasyon, Gastrit, *Helicobacter Pylori*, Peptik Ülser, Probiyotik.

AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMINDA TOPLUM BİLİNCİNİN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Cansu Vatansever

Altınbaş Üniversitesi, cansu.vatansever@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2751-1033

ÖZET

Antibiyotikler bakteri kaynaklı enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde kullanılan ilaçlardır. Ancak antibiyotiklerin bilinçsiz olarak kullanılması bugün tüm dünyada sağlık alanında karşılaşılan en büyük sorunlardan biri olan antibiyotiklere karşı dirençli bakterilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Antibiyotiklerin yanı sıra diğer antimikrobiyal ilaçlara karşı mikroorganizmaların geliştirdiği direnç dolayısıyla Dünya Sağlık Örgütü antimikrobiyal direnç sorununu insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük 10 küresel halk sağlığı tehdidinden biri olarak ifade etmektedir. Antimikrobiyal ilaçlara karşı gelişen direncin bu hızla artması durumunda 2050 yılına kadar antimikrobiyal direnç geliştirmiş mikroorganizmalar tarafından meydana gelen enfeksiyon hastalıklarına bağlı olarak her yıl yaklaşık 10 milyon kişinin hayatını kaybedeceği öngörülmektedir. Bakteriyel enfeksiyonların tedavisinde kullanılan antibiyotiklerin akılcı kullanımında hekimlere olduğu kadar hastalara da görevler düşmektedir. Hekimler tarafından hastanın antibiyotik ihtiyacı olup olmadığına karar verilmesi, hastalık etkeni bakterinin tespiti ve etkili antibiyotiklerin belirlenmesi, antibiyotik tedavisinin uygun doz ve sürelerde uygulanması ve antibiyotik yanıtının değerlendirilmesi akılcı antibiyotik kullanımının temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte antibiyotik kullanan hastaların tedavinin öneminin farkına varmaları akılcı antibiyotik kullanımının en önemli basamağıdır. Bakteriyel enfeksiyonların büyük bir çoğunluğunda tedavi, hastadan alınan örneğin analizi ve antibiyotik duyarlılık testlerinden sonra tespit edilen etkili antibiyotiklerle yürütülmektedir. Bu sebeple hastaların antibiyotik reçete edilmeden önce hekim tarafından istenen antibiyotik duyarlılıklarının belirlenmesine ilişkin testleri yaptırmaları gerekmektedir. Bununla beraber hastalar antibiyotik tedavisi boyunca bakterilerin antibiyotiklere karşı direnç geliştirmelerine neden olacak yanlış uygulamalardan kaçınmalıdırlar. Antibiyotiklerin belirtilen doz ve sürelerde kullanımı, tedavi süresi bitmeden antibiyotik kullanımının sonlandırılmaması direnç gelişimin önlenmesinde kritik rol oynamaktadır. Ayrıca antibiyotiklerin gıdalar ve çiftlik hayvanları gibi farklı alanlarda kullanılmaları bakterilerin antibiyotiklere direnç geliştirmesinin bir diğer önemli nedenidir. Bu ürünlerin tüketilmesiyle beraber dirençli bakteriler insanlara geçerek tedavisi güç enfeksiyon hastalıklarına neden olabilmektedir.

Antibiyotiklere dirençli bakteriler enfeksiyon hastalıklarının daha şiddetli geçmesine, tedavi maliyetlerinin artmasına, hastane yatışlarına veya hastanede kalış süresinin uzamasına, tedavi başarısızlığına ve ölüm oranlarının artmasına neden olmaktadır. Tüm bu nedenler dolayısıyla antibiyotiklerin akılcı kullanımı konusunda toplum bilinci oluşturmak antibiyotik direnç gelişiminin önlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik, Antibiyotik Direnci, Dünya Sağlık Örgütü, Antibiyotik Duyarlılık Testleri.

KLİNİKTE AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMI

Doç. Dr. Nilay Aksoy

Altınbaş Üniversitesi, nilay.aksoy@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-6990-1945

“Hayat kurtaran ilaç” diye tabir ettiğimiz ilacı hayatımızı en çok tehdit eden ilaç haline getirmeyin.

Antibiyotikler hayat kurtararak ve ciddi sağlık komplikasyonlarını önleyerek sağlık hizmetini temelden değiştirmiştir; ancak aşırı kullanımları, antimikrobiyal ilaç direncinin ortaya çıkması ve COVID 19 salgını tarafından daha da kötüleşmiş ölüm oranı ve sağlık ekonomisi üzerinde önemli olumsuz etkilere sahiptir. Akılcı olmayan antibiyotik kullanımı ve bunun genel antimikrobiyal dirence katkısı hakkında dünya çapında çok sayıda rapor yayınlamıştır ve sağlık uzmanları bu trajediden muaf değildir. Günümüzde yeni antibiyotiklerin üretimi çok sınırlıdır ve seçenekler arasında, etkinliklerini ve spektrumlarını artırmak için halihazırda piyasada bulunan antibiyotiklere yeni bir aktif bileşen eklemek yer almaktadır. Ancak Cefprozil-dime-avibactam gibi bu ürünlere karşı direnç ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, vaka bazında reçeteler içeren pratik antibiyotik reçeteleme kılavuzlarının yanı sıra sağlık uzmanları için sürekli bir eğitim programı gereklidir. Akılcı antibiyotik kullanımını artırmak ve genel direnci önlemek için klinik eczacılar reçete süreçlerine danışman olarak dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik, Antimikrobiyal İlaç Direnci, Sağlık Çalışanları, Sürekli Eğitim Programı.

İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE SERUMDAN HASTALIK TEŞHİSİ VE BİYOBELİRTEÇ TAYİNİ

Prof. Dr. Feride Severcan

Altınbaş Üniversitesi, feride.severcan@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1717-2517

Hastalıkların tanısında hastalığa göre değişebilen çok çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar genelde oldukça maliyetli, uzun süre gerektirebilen, bazıları duyarlılığı yeterince yüksek olmayan ve kullanıcıya bağlı olabilen tekniklerdir. Bu nedenle hastalıklara tanı koyabilmek için yeni yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. İnfrared spektroskopisinin hastalık tanısında kullanılmasına yönelik çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu çalışmaların amacı infrared spektroskopisinin süratli, ucuz, kullanıcıdan ve kullanılan cihazdan bağımsız, hassaslığı yüksek, ve erken tanıda kullanılabilecek yeni bir yöntem olarak önerilmesidir. Bu amaca yönelik çalışmalar, hayvan modellerinde değişik hastalıklar oluşturarak çeşitli dokuların ve/veya insan vücut sıvıları ve biyopsi amacıyla alınmış çeşitli insan dokularının incelenmesi ile, bu tekniğin hastalıkların tanısındaki potansiyelini araştırmak üzerine yoğunlaşmıştır. Bu konuda insan serumundan hastalığın tanısına yönelik çalışmaların ayrı bir önemi vardır. Çünkü rutin kan analizlerinde kullanılan, fazla girişimsel olmayan ve kolay erişilebilen bir örnektir. Bu açıdan da infrared spektroskopisi serumdan hastalık taramasında ve hastalığa meyilli saptamada büyük bir potansiyel vaad etmektedir. Bu sunumda zayıflatılmış toplam yansıma-Fourier dönüşümü infrared (ATR-FTIR) spektroskopisi kullanılarak insan kan serumundan 2 farklı nadir hastalığın tanı ve karakterizasyonu sonuçları verilecektir. Bu hastalıklardan biri çevresel veya mesleki mineral lif (asbest/erionit) temasına bağlı olarak ortaya çıkan agresif bir kanser türü olan Malign Plevral Mezotelyoma (MPM)¹ ve diğeri iskelet kaslarının zayıflığı ve yorgunluğu ile karakterize kronik bir antikor aracılı otoimmün hastalık olan Miyastenia Gravis'tir. Her iki hastalığın da erken tanısında sıkıntılar yaşanmaktadır, Tanıdaki gecikme veya hatalar morbidite ve mortalitede artışa neden olmaktadır. Sadece 1 damla serum kullanılarak yapılabilen bu çalışmalarda ATR-FTIR spektral datalarına denetimsiz ve denetimli kemometrik metotlar uygulayarak her iki hastalığında çok hassas olarak tanısı konulabilmiş ve tanıya yönelik spektral biyobelirteçleri belirlenmiştir. Ayrıca bu sonuçların kullanıcıdan ve kullanılan cihazdan bağımsız olduğu gösterilmiştir.

Bu çalışmalar TÜBİTAK-1001- SBAG- 113S294 ve TÜBİTAK-1003-SBAG-218S986, 218S987, 218S988 tarafından desteklenmiştir.

1.D. Yonar, M. Severcan, R. Gurbanov, A. Sandal, U. Yılmaz, S. Emri, F. Severcan, BBA-Molecular Basis of Disease, 1868, 10 (2022) 166473.

Anahtar Kelimeler: Ftr Spektroskopi, Serum, Biyobelirteç, Tanı, Kemometrik, Nadir Hastalık.

SİNİRBİLİME YENİ BİR YAKLAŞIM: SİNİR HASARI VE NÖROPATİDE FTIR GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Bozkurt Girit

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ozlem.bozkurt@adu.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0837-7374

ÖZET

Amaç: Merkezi veya periferik sinir hasarı; travma, kimyasallara maruziyet veya diyabet (metabolik hastalıklar) gibi farklı nedenlerle oluşabilir. Hasar sonucu meydana gelen nörolojik kayıplar zamanla kötüleşerek hastanın yaşamını olumsuz etkileyebilir. Nöropati ve sinir hasarı patolojileri bilinmektedir, fakat bu durumlarda görülen makromoleküler yapısal değişimler hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Bu çalışmada, diyabetik periferik nöropati (DPN) ve omurilik yaralanmalarında dokularda görülen yapısal ve içerik değişimlerinin Fourier dönüşüm kızılötesi (FTIR) görüntüleme yöntemiyle incelenmiştir.

Yöntem: Yetişkin Wistar albino sıçanlar kullanılarak omurilik hasarı ve diyabetik periferik nöropati hayvan modelleri oluşturuldu. Deneklerde diyabet, tek doz (50 mg/kg) streptozotosin enjeksiyonuyla oluşturuldu ve periferik nöropati gelişimi için denekler beş hafta süresince tedavi almadan bekletildi. Omurilik kontüzyon hasarı, bilgisayar-kontrollü bir travma cihazı ile T10 seviyesinde oluşturuldu, denekler 21 gün süreyle tedavi almadan bekletildi. Çıkarılan siyatik sinir ve omurilik dokularından 12 µm kalınlığında kesitler soğutmalı mikrotomla alınarak BaF₂ camlar üzerine yerleştirildi, Fourier dönüşüm kızılötesi (FTIR) spektral görüntüleri toplandı. Spektral görüntüler, omuriliğin ak ve gri madde bölgelerinde ve siyatik sinirin tümünde analiz edildi.

Bulgular: Elde edilen sonuçlara göre DPN siyatik sinir lipidlerindeki karbonil ve etil gruplarında artıma, doymamış lipid içeriğinde artıma, uzun zincirli lipid miktarında artıma neden olmuştur. Ayrıca, DPN, siyatik sinir dokularında ester grubu içeren ve fosfat grubu içermeyen lipidlerde artıma neden olmuştur. Buna karşın, omurilik hasarı omurilik dokusunda, özellikle ak maddede, ester grubu içeren ve fosfat grubu içermeyen lipidlerin miktarında azalmaya neden olmuştur. Ayrıca, omurilik hasarı kısa zincirli lipidlerin miktarında artıma, doymamış lipid miktarında artıma ve lipidlerdeki etil grubu oranında azalmaya neden olmuştur.

Sonuç: FTIR görüntüleme yöntemi makromoleküler yapı-fonksiyon analizlerinin incelenmesinde ve nöronal hastalık veya travmaların altında yatan nedenlerin daha iyi anlaşılmasında hassas ve etkin bir yöntem olarak kullanılabilir.

Bu çalışma, Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından TPF-17041 ve TPF-17039 no'lu projeler ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Diyabetik Periferik Nöropati, Omurilik Hasarı, Ftır Görüntüleme, Yapısal Değişimler, Lipit Yapısı

INFRARED (KIZILÖTESİ) GÖRÜNTÜLEME İLE YUMUŞAK VE SERT DOKULARIN BİYOMOLEKÜLER KARAKTERİZASYONU

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu

Altınbaş Üniversitesi, sebnem.garip@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6577-9578

ÖZET

Fourier Dönüşüm Kızılötesi (FTIR) mikroskobu ve görüntüleme tekniği, morfolojiyle bağlantı sağlayarak biyolojik malzemelerin moleküler kimyasını incelemek için güçlü bir teknik haline gelmiştir. FTIR mikroskobu, kızılötesi spektroskopisi ile ışık mikroskobunun birleşimidir. Mikroskop görüntüsünde seçilen alanın kızılötesi ışıkla taranmasını ve moleküllerden spektral bilgilerin toplanıp analiz edilmesini, böylece mikroskobik ölçekte büyük uzaysal çözünürlük ve moleküler bilgilerin elde edilmesini sağlar. Son yıllarda, başta patoloji ve klinik biyokimya olmak üzere birçok tıbbi alanda kızılötesi görüntüleme uygulamasında ilerlemeler kaydedilmiştir.

FTIR mikrospektroskopisi kullanılarak, mikrometre kalınlığında bir doku kesitinin istenen bölgelerinin noktadan noktaya taranmasından bir biyokimyasal harita (bir soğurma haritası) çizilebilir. Bu sayede dokudaki hastalık ve/veya ilaca bağlı biyokimyasal değişiklikler hakkında bilgi edinilebilir. Bu tekniğin hastalık teşhisi ve terapötik yanıt izleme gibi tıbbi alanda uygulamaları sayesinde kanser tanısı, patoloji, nörolojik bozukluklar ve diğer hastalıklar için önemli bilgiler elde edilmektedir. Bu tekniğin biyomedikal ve tıbbi alanda potansiyel uygulamaları, grubumuzun yaptığı çalışmalarla gösterilmiştir. Bu sunumda nörodejeneratif hastalıklardan epilepsinin¹, travmatik beyin hasarının² ve çeşitli ilaçların³ yumuşak ve sert dokular üzerindeki etkilerinin belirlendiği FTIR mikrospektroskopik çalışmalarımızdan örnekler verilecektir.

FTIR mikrospektroskopisi sonuçları, hastalık durumuna ve/veya ilaç tedavisine bağlı olarak dokuların biyomoleküler karakterizasyonunu sağlamakta ve histoloji, biyokimyasal belirteçler ve diğer klinik görüntüleme ölçümlerinin sonuçlarını tamamlayarak, gelecekte daha yaygın olarak klinikte kullanılabilir hale gelebilecektir.

Anahtar Kelimeler: FTIR mikrospektroskopisi, Kızılötesi görüntüleme, Yumuşak doku, Sert doku, Biyomoleküler karakterizasyon

FONKSİYONEL GIDA KATKISI OLARAK ALTERNATİF MİKROALG TEMELLİ OMEGA-3 KAYNAKLARI

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel

Altınbaş Üniversitesi, nurcan.vardar@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0994-5871

ÖZET

Mikroalgler, omega-3 yağ asitleri (EPA ve DHA) gibi besin maddeleri açısından zengin bir kaynak olarak kabul edilir. Alternatif mikroalg temelli Omega-3 kaynakları, balık yağına dayalı geleneksel omega-3 kaynaklarına bir alternatif olarak geliştirilmiştir. Bu kaynaklar, daha sürdürülebilir bir seçenek olarak görülür ve ayrıca ağır metal içermeme avantajına sahiptir ^{1,2}. Fonksiyonel gıda katkısı olarak kullanılan alternatif mikroalg temelli omega-3 kaynakları arasında *Spirulina*, *Chlorella*, *Nannochloropsis* ve *Schizochytrium* önemli bir yere sahiptir.

Alternatif kaynaklar, balık yağından elde edilen omega-3 kaynaklarına benzer şekilde kullanılabilir. Besin takviyeleri, margarinler, süt ürünleri ve diğer işlenmiş gıdalar gibi birçok gıda ürününe eklenirler. Bunlar, Omega-3 yağ asitleri ve diğer besin maddeleri sağlamak için fonksiyonel gıda katkısı olarak kullanılırlar. Fonksiyonel gıdalar, sağlık yararları olan veya sağlığı destekleyen özelliklere sahip olduğu düşünülen gıdalardır. Mikroalg temelli omega-3 kaynakları, fonksiyonel gıda katkısı olarak kullanıldığında, özellikle kardiyovasküler hastalıklar, bağışıklık sistemi sağlığı ve beyin fonksiyonları üzerinde pozitif etkileri olduğu düşünülen omega-3 yağ asitleri sağlar ³.

Alternatif mikroalg temelli Omega-3 kaynakları, balık yağına dayalı Omega-3 kaynaklarına kıyasla daha pahalı olabilir, ancak sürdürülebilir bir seçenek olduğu için talep arttıkça fiyatların düşeceği umulmaktadır. Bununla birlikte, bu kaynakların potansiyel sağlık yararları nedeniyle, fonksiyonel gıda katkısı olarak kullanılmalarının popülarlığının artması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fonksiyonel gıda, Omega-3, Mikroalg, EPA, DHA

TIP VE ECZACILIK ALANLARINDA KULLANILAN NANOPARTİKÜLLERİN EKOTOKSİKOLOJİK VE OKSİDATİF ETKİLERİ

Doç. Dr. Serkan Sugeçti

Bülent Ecevit Üniversitesi, serkan.sugecti@beun.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-3412-2367

ÖZET

Son yıllarda nano materyaller, madencilik, boya, plastik, cam sanayi, metal kaplama, tarım alanlarında pestisit ve yapay gübre olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Nano materyaller, yüzey alanlarının geniş olması ve yüksek reaksiyon aktiviteleri ile son yıllarda oldukça dikkat çekmektedir. Nanoteknolojinin hızlı gelişim göstermesi sonucu çeşitli boyut ve çaplardaki bu nano materyaller tıp ve eczacılık alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır. Özellikle nano-taşıyıcıların geliştirilmesi, kan-beyin bariyeri, solunum sistemindeki bronşiyoller ve derideki sıkı bağlantılar gibi çeşitli anatomik ve biyolojik yapıları aşarak ilaçların hedef dokuya ulaştırılması sağlanır. Bununla birlikte, nanopartiküllerin yoğun kullanımı çevre ve insan sağlığı açısından büyük tehdit oluşturmaktadır. Nano materyal toksikolojisinin araştırılmasında omurgasız modeller dikkat çekmektedir. Özellikle *Galleria mellonella* çevre toksikolojisi çalışmalarında önemli bir deneysel modeldir. Model organizmalar üzerinde birçok nano-materyalin oksidatif ve ekotoksikolojik etkilerinin değerlendirilmesi, çevre dostu yeni nano malzemelerin üretilmesi için oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Galleria mellonella*, Model Organizma, Oksidatif Hasar, Nanopartikül

ORMANGÜLÜ BALI VE ALTERNATİF TIPTA KULLANIMI

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Doğan

Altınbaş Üniversitesi, dogan.zeliha@altinbas.edu.tr

ORCID NO: 0000-0002-9132-2720

ÖZET

Ormangülü balı halk arasında “deli bal” olarak bilinmektedir. Bu balın botanik orijini Ericaceae familyasında olan ormangülü bitkilerinden (*Rhododendron*) gelmektedir. *Rhododendron* ülkemizde Karadeniz bölgesinde yetişir ve deli bal üretimi için tercih edilmektedir. Bitkinin polenlerinde ve nektarlarında yüksek oranda grayanotoksinler bulunmaktadır ve arılar bal yapımında bu toksini de taşırlar. Grayanotoksin bir diterpenidir. Yapılan araştırmalarda ana toksik izomer Andromedol-grayanotoksin III’tür (GTXIII-Andromedol>GTXI-Asetilandromedol>GTXII- Andromedenol). Grayanotoksinler, voltaj bağımlı sodyum kanallarının açılma evresinde kanala bağlanıp kanalın inaktivasyonu önlenir ve hiperpolarizasyonuna neden olur.

Temel kimyasal grayanotoksin olan ormangülü balı fenolik madde bakımından zengindir. Yapılan araştırmalarda balın yüksek orada antioksidant, antimikrobiyal (propanoik asit) ve antiradikal aktivite gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca içerdiği organik asitler, fenoller ve flavonoidler, alkoller, yağ asitleri ve yüksek mineral madde içeriğinden dolayı ülkemizde ve dünyada bazı kronik ve enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde yardımcı olarak kullanılmaktadır.

Yüksek antimikrobiyal özelliğinden dolayı derin olamayan yüzeysel yara tedavilerinde, mide ülseri tedavisinde, bakteriyel enfeksiyonlardan korunmada (özellikle gram pozitiflerde), *Rubelle* ve *Herpes* virüslerin üremesini durdurduğu için enfeksiyon hastalıklarından korunmada destekleyici olarak kullanılmaktadır. Kan glikoz seviyesini düşürdüğü için tip II diyabet, sodyum kanalları üzerinden hipertansiyon ve taşikardi hastalarında tedaviyi destekleyici, yüksek flavonoid içeriğinden ötürü uyarıcı ve panzehir olarak kullanılmaktadır. Bazı çalışmalarda antioksidan içeriğinin kansere karşı korunmada faydalı olacağı bildirilmiştir.

Ormangülü balı içerdiği grayanotoksinden dolayı bilinçli ve az miktarlarda tüketilmesi gerekmektedir. Yapılan deneysel bir araştırmada balın 30 gramdan fazla tüketilmesi durumunda zehirlenmeye sebep olduğu, sodyum kanallarının inaktif olduğu; bradikardi, hipotansiyon, hipoglisemi ve bazen de koma görüldüğü bildirilmiştir. Bu yüzden ormangülü balının tüketiminde bilinç olunması önerilmektedir.

Çok sayıda olgu raporları ve araştırma makaleleri taranarak yapılan bu derlemede ormangülü balının içeriği ve alternatif tıpta kullanımına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deli bal, Kronik hastalıklar, Alternatif tıp, Grayanotoksin

TIPTA YAPAY ZEKA DEVRİMİ: ZORLUKLAR VE FIRSATLAR

Doç. Dr. Rafig Gurbanov

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, rafig.gurbanov@bilecik.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5293-6447

ÖZET

Tıpta yapay zekâ (AI) devrimi, hasta sonuçlarının niteliğini iyileştirmek ve yenilikleri sürdürmek amacıyla AI teknolojilerinin artan kullanımı ile karakterize edilir. Tıpta AI kullanımı, birçok zorluk ve fırsat sunan ve hızlı gelişen bir alandır. Birinci önemli zorluk, AI tabanlı tıbbi teknolojilerde kullanılan algoritmaların ve modellerin güvenilir ve doğru olmasını sağlamaktır. Bu, söz konusu sistemleri eğitmek için yüksek kaliteli verilerin büyük miktarda kullanılmasını gerektirir ve istenilen şekilde performanslarını sürdürmek için sürekli izleme/doğrulama yapılmasını gerektirir. Diğer bir zorluk, bu teknolojilerin şeffaf ve açıklanabilir olmasını sağlamaktır. Bu durum sağlık uzmanlarının algoritmaların ve modellerin nasıl tahminler oluşturduklarını anlayabilmesini gerektirir böylece bunları klinik karar verme süreçlerine dahil edebilirler.

Bu zorluklara rağmen AI'nın tıpta devrim yaratması için büyük fırsatlar vardır. Örneğin AI hastalıkların erken teşhis ve teşhisinde yardımcı olabilir, tıbbi görüntülemenin doğruluğunu artırabilir ve bireysel hasta verilerine dayalı kişiselleştirilmiş tedavi planlarının hazırlanmasına olanak tanıyabilir. AI, randevu planlaması ve hasta kayıtlarını yönetme gibi sağlık hizmetleri operasyonlarının verimliliğini artırmada da yardımcı olabilir. Ayrıca AI araştırmacıların karmaşık hastalıkları anlamalarına ve potansiyel yeni tedavileri belirlemelerine yardımcı olabilir. Bu çerçevede, insan kullanıcılar için şeffaf ve yorumlanabilir olacak şekilde tasarlanmış olan açıklanabilir yapay zekâ (XAI) sistemleri, insanların yapay zekanın kararlarını nasıl verdiğini anlamalarına olanak sunmaktadır. Özellikle yüksek riskli kararlar vermenin söz konusu olduğu alanlarda, güvenilirliği artırarak insanlar ve yapay zekanın bir arada kullanılması için uygun bir ortam sağlamaktadır.

Sonuç olarak tıpta AI devrimi sağlık endüstrisini dönüştürme potansiyeline sahiptir ancak bu teknolojilerin klinik uygulamaya entegre edilmesiyle birlikte gelen zorlukları dikkate almak ve etik, yasal ve düzenleyici konuların ele alınması önemlidir. Bu çalışmada; tıpta AI devriminin sunduğu fırsatlar ve beraberinde ortaya çıkan zorlukları derlenerek bu zorlukların çözümü için “kara kutu” klasik AI sistemlerinin yerine almaya başlayan “şeffaf kutu” XAI yaklaşımların potansiyel kullanımlarına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açıklanabilir yapay zekâ (xai), Büyük veri analizi, Hastalık erken tanısı, Kliniğe aktarılabilir tahmin modelleri, Kişiselleştirilmiş tedavi, Sağlık sistemleri.

RADYOTERAPİDE 3 BOYUTLU (3B) YAZICI TEKNOLOJİSİ

Öğr. Gör. Duygu Tunçman

[İstanbul Üniversitesi, duygu.tuncman@iuc.edu.tr](mailto:duygu.tuncman@iuc.edu.tr)

ORCID No: 0000-0002-0929-0441

ÖZET

Üç boyutlu (3B) baskı, birçok bilim alanında etkili bir klinik ve eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. 3B baskı, geleneksel malzeme üretim yöntemleri ve başka türlü kolayca elde edilemeyen hastaya özgü modeller oluşturmak için de kullanılabilir. Özellikle de diğer üretim teknikleri ile mümkün olmayan belirli karmaşık geometrilerin üretimine izin vermektedir. Bu teknik, istenilen üretim modelinin kolaylıkla 3B ortamda tasarlanması veya aktarılması, ucuz ve erişilebilir baskı olanağı sayesinde Tıp alanında son zamanların en çok tercih edilen teknolojilerden biri olmuştur. Radyasyon onkolojisinde de 3B baskı tekniğinin kullanımı son yıllarda istikrarlı bir şekilde büyümüştür ve bu alan içerisinde çok çeşitli uygulamalarda etkili bir şekilde uygulanmıştır. 3B baskı teknolojisi kullanılarak hastanın yüzey formuna sahip doku eşdeğeri fantomlar, bolus materyali ve hatta hasta vücut geometrisine uygun brakiterapi aplikatörleri üretilmeye başlanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, 3B baskı teknolojisi hakkında teknik bilgilerden bahsederek Dünya’da 3B baskı teknolojisinin Radyasyon onkolojisindeki güncel durumunu sunmak ve İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa’da bu alanda yaptığımız proje ve çalışmaları tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Radyoterapi, 3 boyutlu yazıcı, Radyasyon.

TANIDA MAKİNE ÖĞRENMESİ

Dr.Öğr.Üyesi Handan Tanyıldızı Kökkülünk

Altınbaş Üniversitesi, handan.kokkulunk@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-5231-2768

ÖZET

Makine öğrenmesi, bilgisayarların veri setlerini kullanarak kendi kendine öğrenme sağlayan bir yapay zekâ alanıdır. Makine öğrenmesi algoritmaları, büyük veri kümeleri içindeki desenleri ve ilişkileri tanımlamak, sonuçlar çıkarmak ve yeni verileri tahmin etmek için kullanılmaktadır. Bu algoritmalar, insan eliyle programlama veya doğrudan talimat verme ihtiyacını azaltarak, makinelerin kendi başına öğrenmesini ve problem çözmesini sağlamaktadır. Makine öğrenmesi her alanda olduğu gibi sağlık alanında da kullanılmaktadır. Tedavi planlaması, hastalık seyrinin izlenmesi, veri analizi, ilaç keşfi ve en sık görülen hastalık tanısında kullanımı sağlık alanındaki uygulamalara örneklerdendir. Makine öğrenmesi ile hastalıkların tanısı Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG), Bilgisayarlı Tomografi (CT) gibi tıbbi görüntüleme yöntemlerinden tam kan sayımına kadar geniş bir spektrumda veri setine dayanabilmektedir. Tanıda makine öğrenmesi, sağlık profesyonellerine doğru teşhis koyma ve daha hızlı bir şekilde tedavi planlama yapılma aşamalarında yardımcı olmaktadır. Ancak, bu yöntemlerin doğruluğunu artırmak ve güvenilirliğini sağlamak için yeterli sayıda doğru veri setlerinin toplanması ve uygun makine öğrenmesi algoritmalarının kullanılması önem kazanmaktadır. Tanıda makine öğrenmesinin kullanımıyla birlikte daha güçlü ve verimli algoritmaların üretilebileceği, günümüzde bireylerin ön hazırlık aşamasında yaptığı veri ön işlemenin otomatik veri ön işlemeye dönüşebileceği, daha iyi görsel-ses algılama ve doğal dil işleme yöntemleriyle ön tanı basamağının hızlıca gerçekleştirileceği, daha iyi hasta verisi gizliliği sağlanacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tanı, Makine öğrenmesi, Yapay zekâ

RADYOTERAPİDE YAPAY ZEKA TEKNOLOJİSİ

Öğr. Gör. Duygu Tunçman

İstanbul Üniversitesi, duygu.tuncman@iuc.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-0929-0441

ÖZET

Yapay zeka (AI) görsel algılama, örüntü tanıma, karar verme ve problem çözme gibi normalde insan zekası gerektiren görevleri benzer veya iyileştirilmiş bir performans düzeyinde gerçekleştirmek için karmaşık bilgisayar algoritmalarının geliştirilmesini ve kullanılmasını içermektedir. AI, Radyoterapide karşılaşılan birçok zorluğu ele alma ve böylece dünya çapında kanser tedavisinin kullanılabilirliğini ve kalitesini iyileştirme potansiyeline sahiptir. AI'nın radyasyon onkolojisindeki olası uygulamaları çok çeşitlidir. Bilindiği üzere radyasyon tedavisi birçok halkadan oluşan bir zincirdir.

Bu sunumda, radyasyon terapisinde yapay zekanın her bir tedavi halkasındaki dönüştürücü potansiyeline ve radyasyon onkolojisi iş gücünün geleceğine ilişkin bakış açımıza genel bir katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, AI hakkında teknik bilgilerden bahsederek Dünya'da AI teknolojinin radyasyon onkolojisindeki güncel durumu sunulacak ve İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa'da bu alanda yaptığımız proje ve çalışmalar tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Radyoterapi, Yapay zekâ, Tümör segmentasyonu

ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ

Prof. Dr. Figen Seymen

Altınbaş Üniversitesi, figen.seymen@altinbas.edu.tr

ORCID No:0000-0001-7010-2035

ÖZET

Erken Çocukluk Çağı Çürüğü (EÇÇ) 6 yaşından küçük çocukların süt dişinde bir veya daha fazla çürük varlığı, çürükler nedeni ile eksik veya dolgulu yüzeyler olarak tanımlanmaktadır. Süt dişleri sürekli dişler için yer koruyucu görevi görmektedir ve bu dişlerde görülen diş çürüğü, çocukta kronik ağrı, enfeksiyonlar ve diğer hastalıklara neden olabileceğinden genel sağlık için çok önemlidir. EÇÇ önlenabilir olmakla birlikte, günümüzde dünya çapında 600 milyondan fazla çocuğu etkilemekte ve büyük oranda tedavisiz kalmaktadır. Erken Çocukluk Çağı Çürüğü, diğer çürük türleri gibi, biyofilm aracılığı ile başlayan, şeker varlığında sürebilen, çok faktörlü olarak kabul edilen, diş sert dokularının demineralizasyonu ve remineralizasyonu arasındaki dengenin bozulması ile ortaya çıkan dinamik bir hastalıktır. Bu sunumda Erken Çocukluk Çağı Çürüğünün karakteristik özellikleri, etiyolojisi, bakteriyel ilişkisi ve tedavisi konusunda güncel bilgilerin verilmesi amaçlanmıştır

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Çağı Çürüğü, Süt Dişleri, Demineralizasyon

DİŞ HEKİMLİĞİNDE ALGINAT VE DİJİTAL YÖNTEMLERLE ÖLÇÜ ALINMASI- BULANTI REFLEXİ

Doç. Dr. Emel Öncan

Altınbaş Üniversitesi, emel.oncan@altinbas.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3654-5451

ÖZET

Diş hekimliğinde birçok tedavide kişinin ağzından alginat (Quickalgin, Zeus S.r.l., İtalya) ile ölçü alarak dişlerin bir modelini oluşturmak gerekir. Klasik ölçü alma işlemi genellikle bulantı refleksini tetikleyen ve çok hoşta gitmeyen bir yöntemdir. Bugün teknolojinin gelişmesi ile ağızdan alınan klasik diş ölçüleri yerine, ağız içi kameralar ile tüm ağız taranabilmekte ve ağzın üç boyutlu bir modeli bilgisayara aktarılabilir. Bu çalışmanın amacı ortodonti hastalıklarının tedavisinde iki farklı akupunktur yaklaşımının araştırılmasıdır.

Bulantı reflexi (BR) olan kırkbeş hastadan (ortalama yaş $10.1 \pm 2,6$ yıl) akupunktur lazer stimülasyonu ve akupresür uygulanmadan önce üst çeneden aljinant ölçü aldı. Bulantı reflexi, Bulantı Şiddet İndeksi (BŞİ)³ kullanılarak değerlendirildi.

Grup A'daki 15 hastaya, CV 24¹ noktasına kırmızı ışıklı yumuşak manyetik alan lazer stimülasyonu 1 dakika uygulandı. Grup B'deki diğer 15 hasta, CV 24 lazer stimülasyonu ve akupresür perikard 6 (PC 6)² kombinasyonunu uygulandı. Kalan 15 hasta ise Grup C, plasebo grubunu oluşturdu. Lazer stimülasyonu ve akupresürden sonra ikinci bir ölçü alındı. Bulantıyı değerlendirmek için Bulantı Şiddet İndeksi (BŞİ) kullanıldı Bulantı şiddet İndeksi BŞİ) ve Bulantı önleme İndeksi (BÖİ)³ her üç grup da üç Evrede değerlendirilmiştir. Evre I: Ölçü kaşığı hasta ağzına boş iken yerleştirildiğinde, Evre II. Alginat ölçü kaşındayken değerlendirme, Evre III. Hastanın aljinat donuncaya kadar ki sürede değerlendirilmesi. Akupunktur öncesi ve sonrasındaki bulantı şiddet indexi(BŞİ) ve bulantı önleme indexindeki (BÖİ) iyileşme yüzdeleri Grup A'da 37.9%, Grup B'de 58.9% ve Grup C'de %11.2'dir.

CV 24 ve PC 6 akupunktur noktalarının kombine kullanılması ortodontik hastalarda bulantı şiddetinin kontrolünde etkili olduğu bulundu. Ancak günümüzde bulantı şiddeti olan hastalar için, dijital ağız taramacılar, bulantı

Anahtar Kelimeler: Akupunktur, Akupresür, Bulantı şiddet indexi (BŞİ), Bulantı önleme indexi (BÖİ)

GÜNCEL ORTODONTİK TEDAVİLER

Dt. Hande Hilal Duygu

İstanbul Yeni yüzyıl Üniversitesi,
handehilal.duygu@ogr.yeniyuzuil.edu.tr

ÖZET

Ortodonti bir diş hekimliği dalıdır. Ortodonti “orthos” ve “odontos” sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiş bir kelimedir ve düz diş anlamına gelir. Fakat günümüzde bu tanım yetersiz kalmaktadır. Ortodonti anabilim dalı, dişlerin, diş kavislerine ve çenelerin bazal kısımlarına göre konumunu, diş kavislerinin birbirlerine ve yüze göre bu yapılarla ilgili yumuşak dokuların ilişkilerini inceler ve anormal ilişkilerin tedavisini amaçlar. Başlangıcı M.Ö 8-4. yüzyıllara dayanan ortodonti birçok değişim geçirerek günümüze ulaşmıştır. Başlangıçta sadece dişlerin düzeltilmesini amaçlarken günümüzde ortodonti denildiğinde çok daha kapsamlı bir alan düşünülmelidir.

Sunumda sırasıyla ortodonti dalının tarihçesinden başlanarak şeffaf plak tedavilerine kadar geçirdiği evrim anlatılacaktır.

Güncel ortodontik tedaviler ise fonksiyonel ortopedik tedaviler ve sabit ortodontik tedavi teknikleri olarak alt bölümlere ayrılacaktır. Her bir tedavi yönteminin uygulama aşamaları özetlenip dinleyicilere güncel ortodontik tedaviler hakkında bilgilendirme yapmak amaçlanmaktadır

ŞEFFAF PLAKLAR İLE ORTODONTİK TEDAVİ

Şükran Polen Kuş

Yeni Yüzyıl Üniversitesi, dtpolenskus@gmail.com

ÖZET

Şeffaf plaklar, son yıllarda giderek popüler hale gelmiş bir ortodontik tedavi yöntemidir. Bu tedavi yöntemi, sabit ortodontik aparatlar ile kıyaslandığında daha estetik, konforlu ve oral hijyen açısından avantajlı kabul edilmektedir.

Şeffaf plaklar ile ortodontik tedavi, hasta ve hekim açısından daha öngörülebilir sonuçlar öne sürdüğü için avantajlı bir tedavi seçeneğidir. İdeal bir ortodontik aparat, bireysel diş morfolojisine ve anatomisine uyum sağlamak için kişiselleştirilmiş bir ortodontik aparat olarak düşünülebilir. Bu ideal aparat, estetik hijyenik ve rahat olacak ve maloklüzyonun mümkün olan en kısa sürede düzeltilmesini sağlayacaktır.

Şeffaf plak tekniğinin geçmişten günümüze gelişimi, şeffaf plakların endikasyonları, sabit tedaviler ile karşılaştırılması, üretim süreçleri, hasta ve hekim açısından avantaj ve dezavantajları, şeffaf plak tedavisinin uygulama süreçlerinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Şeffaf plaklar, 3D görüntüleme, Sabit ortodontik tedavi

ADİPOKİNLER VE KLİNİK ÖNEMİ

Prof. Dr. Meral Yüksel

Marmara Üniversitesi, meralyuksel@marmara.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-4760-3306

ÖZET

Adipositlerin yaşam boyunca enerji ihtiyacı tüketimine bağlı olarak büyüklüğü sürekli değişir. Metabolizma sonrası fazla enerjiyi yağ olarak depolar, trigliseridleri kana verir, sinirsel, metabolik ve hormonal regülasyonu sağlar. Endokrin bir doku olarak fonksiyon görür, sitokin üretir, sempatik sistem stimulanı olarak iş görür. İnsüline duyarlılığı diğer dokulara göre daha fazladır. İnsan adipositlerinden 600'den fazla adipokin salgılanmaktadır. Bu aileye Adipokinom adı verilmektedir.

Peptid yapısında olan adipokinlerden leptin, adiponektin, resistin, vaspın, adipsin, apelin, visfatin vs. gibi pek çok molekül beslenme düzeninin regülasyonunda görev yapar. Adipokinlerin reseptörleri hücre zarında bulunur ve hücre için haberci moleküller aracılığı ile transkripsiyon faktörlerini aktive ederler. Adipokinlerin metabolizma üzerine etkileri araştırıldığında, kalp fonksiyonunun düzenlenmesi, kan basıncı regülasyonu, tiroid hormon sentez ve salınımının kontrolü, kemik kütlelerinin korunması, menstrüasyon siklusunun sürdürülmesi, immün hücrelerin aktivasyonu ile başta hafıza ve bellek olmak üzere öğrenme gibi pek çok fonksiyon üzerine etkileri olduğu yapılan çalışmalarla gösterilmiştir.

Adipokinlerin hastalıklarla ilişkileri araştırıldığında, bazen plazma/serum düzeylerinin arttığı, bazı durumlarda ise azaldığı görülmektedir. Genellikle yağ dokusu kütlelerine bağlı olarak değişen bu adipokin düzeyleri Diabetes Mellitus, obezite, insülin direnci, karaciğer-böbrek-kalp-kemik-deri hastalıkları ile çeşitli kanser türlerinde metabolik bozuklukların ortaya çıkmasına ve hastalık etiyolojisinin kötüleşmesine katkıda bulunduğu bilimsel makalelerde^{1,2} görülmektedir. Gelecekte adipokin ve ilişkili organokinlerin tanısal değerinin yanı sıra, bireysel tıp açısından önem kazanacağına ilişkin veriler paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adipokinler, Yağ dokusu, Kanser, Metabolizma

GLİAL TÜMÖRLERDE PROGESTERON VE PROGESTERON RESEPTÖRÜ AÇISINDAN MOLEKÜLER BAKIŞ

Doç. Dr. Özlem Kurnaz Gömleksiz

Altınbaş Üniversitesi, ozlem.kurnaz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-9827-5253

ÖZET

Progesteron, esasen yumurtalıklarda ve gebelerin plasentasında sentezlenmesine rağmen, nörosteroid olarak belirli beyin bölgelerindeki nöronlar ve glia hücrelerinde de üretilen bir steroid hormondur. Progesteron, sitozolik reseptörüne (PR'ne) bağlanarak, transkripsiyon faktörü gibi hareket ederek veya G protein-bağlı membran reseptörleri (mPR) aracılığıyla hedef hücreleri etkiler. Sitozolik PR'ler glial beyin tümörlerinde histolojik grade ile pozitif korelasyon gösterir. Tümörün biyolojik agresifliği arttıkça bu reseptör ekspresyonu artar. Progesteron'un glial tümörler (glioma) için proliferasyonu uyarıcı olduğu iddia edilmektedir. Beyinde mPR'ler ön beyin, hipokampus ve hipotalamusta bulunur. Hücre canlılığı ve proliferasyonunun düzenlenmesinde rol oynayan cAMP/PKA, Ca²⁺ akışı/PKC aktivasyonu, ERK, PKG sinyali ve PI3K/Akt yollarını tetikler. Gliomalar için, düşük progesteron (10nM gibi) konsantrasyonunun proliferasyonu uyarıcı olduğu iddia edilmektedir. Hamilelik esnasında glioma seyrinin hızlandığına dair çalışmalar olsa da çocuk sahibi olmanın glioma riskini anlamlı ölçüde düşürdüğü farklı çalışmalarla ispatlanmıştır. Gliomaların hamileliğin ilk trimesterinde görülmesi yüksekken, hamilelik ilerledikçe insidansı ciddi ölçüde düşmektedir. Bu, 17-OH-progesteron düzeylerinin yüksek dozlarda anjiojenez baskılayıcı özelliğiyle açıklanabilir. Kadın hormonlarına daha az maruziyetle ilişkili olan geç menarş yaşının ise riski arttırdığı gösterilmiştir. Yüksek progesteron seviyeleri, birincil kortikal nöronlarda nöroprotektif etkiler gösterirken, malign feokromositoma hücrelerinde tümörisidal sitotoksiste etkisi göstermiştir. Çok yüksek seviyelerde bile insan fibroblastlarının ve birincil kortikal nöronların canlılığını azaltmamıştır. Progesteron, tümör infiltrasyonu ve neoanjyogenezde rol oynayan matriks metalloproteinazları ve vasküler endotelial büyüme faktörünü azaltmıştır. Yüksek doz progesteron, artan bölünmüş kaspaz-3 ve azalmış proliferatif hücre nükleer antijeniyle gösterildiği gibi, antiproliferatif ve proapoptotik etkilerle tümör büyümesini inhibe etmiştir. Progesteron'un sitozolik reseptörleri 11q22-q23'te lokalize olan aynı genden iki farklı promotör bölge kullanılarak sentezlenen PR-A ve PR-B'dir. Yüksek doz progesterone, proliferatif PR-izofom PR-B'yi azaltırken, antiproliferatif PR-A'yı arttırmaktadır. PR-B, progesteron bağlandığında aktiflenerek pek çok farklı genin transkripsiyonunu sağlarken, PR-A, PR-B'nin antagonisti gibi çalışır ve PR aracılı gen ifadesini susturur. PR-B, hem meningiomlarda hem de gliomalarda baskın PR izofomudur. Bu durumun sebebi bilinmemektedir. Glial ve meningeal tümörlerde PR-B artışı, PR gen varyasyonları/mutasyonlarıyla ilişkili olabilir ancak bu konuda yapılmış hiçbir çalışma yoktur. Bu nedenle Progesteron ve progesteron reseptör genlerindeki mutasyonlar veya bu genlerin transkripsiyonunu etkileyecek diğer moleküllerin ilişkilerinin gliomalarda çalışılarak, glial tümörlerle arasındaki ilişkinin daha net bir şekilde ortaya konması, glial tümörlerin patogenezi anlamak ve gelecek tedavi stratejileri açısından önemli bir yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Glial tümörler, Progesteron, Progesteron reseptörü.

KANSER ÇALIŞMALARINDA PROPOLİSİN YERİ

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Özkara

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, gulcin.ozkara@bezmialem.edu.tr

ORCID No:0000-0002-4383-6890

ÖZET

Arıların kovanlarındaki hasarları onarmak, nem ve sıcaklığı sabit tutmak ve kovanlarını patojen mikro-organizmalar, parazitler ve diğer yağmacılara karşı korumak amacıyla bitkilerin yaprak, tomurcuk gibi çeşitli kısımlarından topladıkları bitki özleri, reçine gibi bileşenleri kendi bünyelerinde bulunan çeşitli enzimler ve balmumu ile karıştırarak ürettikleri mucizevi karışım olan propolis bilim dünyasında geçmişten bu yana pek çok araştırmacının dikkatini çekmiş olan popüler bir üründür. Propolisin içeriğinde antikanserojen etkinliği pek çok çalışma ile kanıtlanmış çeşitli fenolik ve polifenolik bileşenler bulunmaktadır. Propolis içeriğinde bulunan flavonoidlerin kanser hücrelerindeki etki mekanizması; apoptozis uyarıcı, hücre migrasyonu ve invazyonunu engelleyici, hücre siklusunu durdurucu, kanser hücrelerinin proliferasyonunu engelleyici PI3k/AKT/mTOR, NFκB, JAK-STAT, TLR4, VEGF, TGFβ gibi çeşitli hücre içi sinyal yolları üzerindeki etkileri yoluyla gerçekleşir. Bununla birlikte, flavonoidlerin tümör mikro çevresini modüle etmesi ile tümör gelişimini, ilerlemesini ve metastazını durdurmak için birçok hücreyel yolda etkili olduğu görülmüştür. Propolis içeriğinde bulunan vincristine, vinblastine, taxane gibi bileşenler bazı kemoterapötik ajanların (paclitaxel and docetaxe) içeriğinde de yer almaktadır. Öte yandan, propolis içeriğinde yer alan catechin ve quercetin gibi flavonoidler ise aynı zamanda lipid peroksidasyonunu inhibe ederek kemoterapinin yol açtığı sitotoksik etkileri önleyici rol oynar. Ayrıca, kanser tedavisinde önemli bir problem olan çoklu ilaç direnci ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda propolisin güçlü kemoterapi ajanlarından Doxorubicin (DOX)'e direnç geliştirmiş akciğer ve kolon kanseri hücreleri üzerinde anti-proliferatif etkileri bildirilmiştir. Sonuç olarak, flavonoidler açısından zengin propolis, sadece kanser hücrelerini değil aynı zamanda diğer tümör mikro çevre ortaklarını da modüle etme kabiliyeti ve kemoterapinin yan etkilerine karşı gösterdiği antioksidan etkileri ile kanseri önlemede tek başına veya diğer terapötik ajanlarla birlikte hastalar üzerindeki etkileri araştırılmaya değer, doğal ve eşsiz bir üründür.

Anahtar Kelimeler: Propolis, Kanser, Flavonoid

KANSER ARAŞTIRMALARINDA MULTİOMİK YAKLAŞIMLAR

Dr. Mete Bora Tüzüner

SZAOMICS Biyoteknoloji Araştırma ve Geliştirme A.Ş., bora.tuzuner@szaomics.com

ORCID No: 0000-0001-8924-4850

ÖZET

Multiomik yaklaşımlar kanser araştırmalarında gittikçe önemi artan bir yere sahip olmaktadır. Aynı hastalardan elde edilen birden fazla omik veri setini bütünleştirerek, kanserlerin moleküler ve klinik özelliklerini daha iyi anlamak için yeni bakış açıları sunan yenilikçi yöntemlerdir. Gelişmekte olan birçok omik alanı ve büyük veriden yapay zekâ yöntemleri kullanılarak oluşturulmuş algoritmalar, kanser hastalarını daha iyi sınıflandırmak, hayatta kalma sürelerini ve terapötik sonuçlarını iyileştirmek ve farklı moleküler katmanlar aracılığıyla temel patofizyolojik süreçleri anlamak için eşi benzeri görülmemiş fırsatlar sunmaktadır. Bu yaklaşım, çoğunlukla genomik, epigenomik, transkriptomik, proteomik, metabolomik ve fenomik verilerin entegre edilmesini içermektedir.

Genomik, epigenomik ve transkriptomik veriler, kanser hücrelerindeki DNA, RNA ve gen düzenlemele-
rindeki değişiklikleri belirlemek için kullanılır. Bu değişiklikler kanser hücrelerinin büyümesi, metastaz yapması ve tedaviye yanıt vermesi üzerinde etkili olabilmektedir. Proteomik ve metabolomik veriler, kanser hücrelerindeki proteinlerin ve metabolitlerin düzeyleri hakkında bilgi sağlar. Proteomik yaklaşımlar, kanser hücrelerinde bulunan proteinlerin türlerini, miktarlarını ve modifikasyonlarını belirler. Metabolomik yaklaşımlar ise kanser hücrelerindeki metabolik yolların aktivitesi hakkında bilgi sağlar. Birbirleriyle sürekli etkileşim halinde olan bu farklı omik katmanlarından gelen verilerin birlikte analizi ilgili kanserlerin biyolojisini ve altta yatan mekanizmaları anlayabilmemize olanak sağlayacaktır.

Hücre ve doku düzeyinde bahsi geçen omiklerin analizlerinin yapılmasına olanak tanıyan yeni nesil dizileme ve kütle spektrometresi gibi teknolojilerde son yıllarda hızlı ilerlemeler kaydedilmiştir ve bu analiz platformları kanser araştırmacıları için daha erişilebilir hale gelmiştir. Ancak bu teknolojiler sayesinde üretilen her bir omik verisi geleneksel veri işleme araçları ile analizi yapılamayacak ve yönetilemeyecek kadar büyük miktardaki veri setleri oluşturmaktadır. Bu çok boyutlu veri setlerini bütünleştirerek analiz etmek için geliştirilmiş makine öğrenmesi ve istatistiksel yöntemleri barındıran analiz araçları bulunmaktadır.

Kanser alanında multiomik yaklaşımların tam anlamıyla kliniğe yansması için henüz erken olmakla birlikte, yapılan çalışmalar gelecekte kişiselleştirilmiş tıp alanında önemli bir potansiyeli barındırdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Multiomik, Kanser, Büyük veri, Yapay zekâ, Kişiselleştirilmiş tıp.

BEBEKLERDE DİL VE DUDAK BAĞI, ORAL MOTOR KISITLILIK, TANI VE TEDAVİ SEÇENEKLERİ

Doç. Dr. Murat Enöz

Altınbaş Üniversitesi, murat.enoz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2660-1950

ÖZET

Dil bağı (hipertrofik lingual frenulum, ankiloglossi) ve dudak bağı, bebeklerde beslenme sorunlarına, ağız ve çene kas aktivitesi kısıtlanmasına, yüz ve çene kemiklerinin gelişmesi ile ilgili sorunlara, reflü, kolik ağrı gibi belirtilere neden olabilen olan genetik durumlardır. Dil bağları kısa ve gergin olabilir ya da dil ucuna çok yakın olabilir. Her iki durumda da bebeklerde dil ve ağız içi kas aktivitesinin olumsuz etkilenmesine neden olabilir. Dudak bağları, üst dudağı dış etlerine bağlayan dokunun (frenulum) çok kısa veya sıkı bir şekilde dış etine doğru yapışması durumunda ortaya çıkar. Hem dudak bağı hem de dil bağı bebeklerde, emzirme ve beslenmenin ciddi şekilde olumsuz etkilenmesine, çene ve dişlerde kalıcı değişikliklere, ilerleyen dönemlerde konuşma bozuklukları ve psikiyatrik etkilenmelere, annelerde meme hasarı ve psikolojik etkilenmelere neden olabilir. Hem dil bağı hem de dudak bağı anne karnında ortaya çıkarlar. Bu sunumda, güncel yayınlar eşliğinde, dil ve dudak bağı olan bebeklerde muayene ve kısıtlılık değerlendirme yöntemleri, tedavi seçenekleri, emzirme ve beslenme desteği, operasyon sonrası bakım önerileri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil bağı, Dudak bağı, Hipertrofik lingual frenulum, Kısa dil bağı, Kısa dudak bağı, Bebek beslenmesi

DİL-DUDAK BAĞI GİBİ AĞIZ İÇİ KISITLILIĞI OLAN BEBEKLERİN BESLENMESİ VE EMZİRME DANIŞMANLIĞINDA ORAL MOTOR DEĞERLENDİRME

Emzirme Danışmanı Aslı Othan Tanır
asliothan@gmail.com

ÖZET

Emzirme ve anne sütü ile beslenmenin önemi her geçen gün daha fazla anlaşılmakta. Bunun sonucu olarak emzirmek isteyen fakat başarılı olamayan ebeveynlerin, bebeklerinin emmeme sebebini araştırmasına neden oluyor. Emme başarısızlığının ana sebeplerinden birisi de ağız içinde var olan kısıtlılıklardır.

Bu sunumda ilk olarak emme dönemi bebeklerinde anatomik kısıtlanma olan dil/dudak bağı belirtileri; bu bağların emzirmeye engel olan durumları, bağ varlığında emzirme ve süt devamlılığı; gerekli durumda bağların kesilmemesinin oral motor becerilerine yan etkileri anlatılacaktır. Devamında bağların kesim çeşitleri ve bunların emzirmeye etkileri; kesim sonrası emme başarısı için yapılanlar ve bunların hepsinin emzirme danışmanlığının süresi ve başarısı arasındaki ilişki incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dil bağı, Dudak bağı, Emzirme, Emzirme danışmanlığı

BEBEKLERDE ORAL MOTOR DEĞERLENDİRME DİL/DUDAK BAĞI AMELİYATI SONRASI ORAL KAS TERAPİSİ TEKNİKLERİ

Fzt. Enes Yaman

Özel Birlikcan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, fztenesyaman@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-9012-4254

ÖZET

Dil bağı (lingual frenulum) bazı bebeklerde emzirme ile ilgili zorluklara yol açabilen dil hareketliliğini sınırlama potansiyeline sahip olduğu kabul edilmektedir. (Nikki Mills, 2019)

Kısa dil bağı veya ankyloglossia, bebek gelişimini, meme ucunun zarar görmesini ve emzirmenin erken terk edilmesini etkileyerek emzirme sorunlarına yol açabilir. (Marta Costa-Romero, 2021)

Dudak bağının emzirme güçlüğünün yeterince tanınmayan bir nedeni olduğunu düşündürmekte ve bu hastalarda labial frenotominin etkili bir tedavi olduğunu düşündürmektedir. (Cecilia G Freeman 1, 2022)

“Oral motor” çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. 1950 ve 60’ların stratejilerinin birçoğu, fırçalama (basıncı masaj), buzlama (termal stimülasyon), hızlı esneme (dağılma) ve titreşim (manuel ve mekanik) gibi stimülasyon teknikleriydi. Bu stratejiler, fiziksel ve mesleki terapistler tarafından hareket için bir kas alanı hazırlamak için kullanılmıştır. Ancak oral motor bozukluğu olan herkes hareket yönergesini takip edemez. Beckman ise 1975’ten itibaren kas terapisini harekete geçirmek ve güçlenmesini sağlamak için özel müdahaleler geliştirmiştir. Uygulanmakta olan terapideki müdahalenin amacı oral motor yapıların yani dudak, yanak, çene, dil basıncı ve hareketini, kuvvetini, çeşitliliğini ve kontrolün fonksiyonel kapasitesini arttırmaktır. (Beckman, 2023) Bu sunumda lingual frenulum ve superior labial frenulum dokuların emzirme ve beslenmeye yönelik olumsuz etkileri, Kotlow sınıflandırmasına göre derecelendirmesi ve olumsuz komplikasyonlarının etkilerine göre cerrahi müdahale kararı alındıktan sonra oral motor yapıların kas kuvvetini, hareket açıklığını ve fonksiyonel becerisini arttırmak için oral motor terapi yöntemi anlatılacaktır.

Anahtar kelimeler: Beckman Oral-Motor, Dudak Bağı, Dil Bağı, Emzirme, Beslenme

ÇOCUKLUK ÇAĞI LÖSEMİLERİNE GENEL BAKIŞ

Dr. Gizem Zengin Ersoy

Altınbaş Üniversitesi, gizem.ersoy@altinbas.edu.tr

ORCID No:0000-0002-8968-9849

ÖZET

Gelişmiş ülkelerde kanser, menenjit de dahil olmak üzere diğer ciddi hastalıklardan daha fazla çocuk ölümüne neden olur.¹ Lösemi, tüm dünyada çocukluk çağıının en yaygın kanseridir ve çocukluk çağı kanser ölümlerinin üçte birinden sorumludur.^{2, 3} Yine de pediatrik lösemi birinci basamakta, acil servislerde ve genel pediatri ortamlarında düşük prevalanslı bir hastalıktır. Spesifik olmayan semptomlar pediatrik löseminin tanısını, birinci basamakta yer alan klinisyenlerin sıklıkla karşılaştığı tanısal zorluktur.^{4, 5}

Çocukluk çağı lösemisi, pediatrik kanserin başlıca alt tipidir ve tedavideki başarıya rağmen etiyolojik nedenleri aydınlatılamamıştır. Çok sayıda olası etken suçlanmıştır, ancak çoğu biyolojik bir gerekçeden veya tutarlı epidemiyolojik kanıttan yoksundur. Tek veya özel bir neden olmasa da, yaygın enfeksiyon(lar)a karşı anormal bir bağışıklık tepkisi, makul bir etiyolojik mekanizma olarak ortaya çıkmıştır.⁶

Çocukluk çağıında sıklıkla akut lenfoblastik lösemi (ALL) ve akut miyeloblastik lösemi (AML) alt tipleri görülmektedir. Bu sunumda, çocukluk çağı lösemilerinin tanı ve tedavisi, sık görülen lösemi tiplerinin özellikleri incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Pediatrik Kanser, Pediatrik Lösemi, Akut Lenfoblastik Lösemi

ÇOCUKLUK ÇAĞI KANSERLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Melek Erdem

İstinye Üniversitesi, melek.erdem@istinye.edu.tr

ORCID no:0000-0002-1000-7201

Çocukluk çağı kanserleri, farklı gelişim yerleri, etiyolojisi, tedavisi, farklı sağ kalım oranları, akut ve geç yan etkileri ile heterojen bir malignite grubudur. Tüm dünyada, çocukluk çağı kanserleri önemli morbidite ve mortalite nedeni olarak önemini korumaktadır. Çocukluk çağı kanserleri sonrası 5 yıllık genel sağ kalım oranı 1960'larda %30 seviyelerindeyken, farkındalığın artmasıyla birlikte erken tanı ve erken uygun tedavi, iyileştirilen bakım ve tedavi hizmetleri sayesinde %80'lere ulaşmıştır (1,2). (1,2) Bu gelişmeye rağmen kanser halen 5 - 14 yaş arası çocuklarda (kazalardan sonra) ilk ikinci sıradaki ölüm nedeni sıralamasını korumaktadır (3). Çocukluk çağında görülen kanserlerin % 30'unu lösemi oluştururken geri kalan % 70 içinde, ülkemizde ikinci sırada lenfomalar (Hodgkin ve Hodgkin-dışı lenfoma) yer almaktadır. Bunları sırasıyla santral sinir sistemi tümörleri, nöroblastoma, Wilms tümörü ve yumuşak doku sarkomaları izlemektedir. Kemik, deri, göz ve karaciğer tümörleri de daha nadir olmakla birlikte görülmektedir.

Kanser oluşumunda, tümör hücresinin DNA'sındaki nokta mutasyonları, kopya sayısı değişiklikleri ve epigenetik değişikliklerle genlerin supresyonu dahil olmak üzere çok sayıda genetik değişikliğin etkili olabildiği bilinmektedir. Down sendromu, Li-Fraumeni sendromu, Beckwith-Wiedemann Sendromu, nörokutanöz hastalıklar, ataksi telenjiyektazi, WAGR (Wilms tümörü, Aniridi, Genital Anomaliler, Mental Retardasyon) gibi kansere yatkınlık yaratan sendrom ve hastalıklara sahip çocuklarda dikkatli olunmalıdır. Gövdede, ekstremitelerde herhangi bir travma olmaksızın gelişen morluk, tekrarlayan diş eti, burun kanaması, nedeni saptanamayan uzamış ateş, son altı ayda istemsiz olarak vücut ağırlığının %10'dan fazlasının kaybı, devam eden, geceleri uyandıran kemik ve eklem ağrıları, halsizlik, yorgunluk, boyun, aksiler, inguinal bölgede uygun tedaviye rağmen devam eden lenf bezinde büyüme gibi birçok semptom çocuklarda kanser gelişimi açısından uyarıcı olmalıdır (4).

Tanıda ayrıntılı öykü, fizik muayene bulguları (lenfadenopati, hepatomegali, splenomegali, ele gelen kitle...), kan tetkikleri (tam kan sayımı periferik yayma), tümör belirteçleri (Nöroblastom için nöron spesifik enolaz NSE, germ hücreli tümörler için alfa fetoprotein- AFP, insan koryonik gonadotropini- β -hCG), kemik iliği aspirasyon ve biyopsisi, görün tıleme yöntemleri, patolojik tanı için örnek alınması gerekmektedir (4). Erken tanı, gelişmiş tedavi yöntemleri uygun merkezlerde tedavi ve multidisipliner yaklaşım ile çocukluk çağı kanserleri %80'lerin üzerinde iyileşebilmektedir. Artan sağ kalım ile birlikte sekonder malignite dahil geç yan etkilerin de arttığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle düzenli sağlık izlemleri yanında her türlü maddi- manevi sosyal destek ile birlikte bugünün başarıyla tedavi edilen çocuklarının yarının kronik yetişkin hastaları haline gelmemesinin sağlanması da önemlidir (1).

Anahtar kelimeler: Çocukluk Çağı Kanserleri

ÇOCUKLUK ÇAĞI HASTALIKLARINDA KEMİK İLİĞİ NAKLİ

Dr. Öğr. Üyesi Başak Adaklı Aksoy

Altınbaş Üniversitesi, basak.aksoy@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8338-2101.

ÖZET

Hematopoetik kök hücre, kemik iliği, çevre kanı ve göbek kordon kanında bulunan, yaşam boyu kendi kendini yenileme ve farklı hücrelere dönüşebilme kapasitesine sahip hücrelerdir. Günümüzde kök hücre nakli (KHN) birçok hastalığın tedavisinde hayat kurtarıcı bir role sahip olup bazı hastalıklar için tek kesin tedavi biçimidir. Öncelikle kanser hastaları için gündeme gelse de özellikle çocukluk çağına birçok hastalıkta kurtarıcı rolünü üstlenmektedir. Çocuklarda hematolojik malignitelere ek olarak hemoglobi-nopatiler, immün yetersizlikler, kemik iliği yetersizlikleri ve doğuştan metabolik hastalıklar gibi birçok hastalıkta kesin tedavi yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Kök hücre nakli kabaca allojeneik ve otolog olarak sınıflanabilir. Allojeneik nakil kardeş, akraba ve HLA olarak tanımlanan doku grubu uygun akraba dışı donörlerden yapılan nakillerin ortak adyken otolog nakilde hastanın tedavi arasında veya öncesinde toplanıp saklanmış kendi kök hücreleri kullanılır. Kök hücrelerin kaynağı kemik iliği, kan dolaşımı ya da kordon kanı olabilir. Naklin çeşidini, kullanılacak kök hücre kaynağını ve miktarını ise öncelikle hastalık ardından kişinin durumu belirler.

Ülkemizde, pediatrik kemik iliği kök hücre transplantasyon merkezleri 1988 yılından itibaren kurulmaya başlanmış olup, halen 40'a yakın merkez aktif olarak faaliyet göstermektedir. Türk Pediatrik Hematoloji Derneği (TPHD) çatısı altında oluşturulan 'Pediatrik KİT Çalışma Gurubu', 2000 yılından itibaren yaptığı düzenli çalışmalar ile önce çocuklardaki nakil endikasyonlarını belirlemiş ve tüm pediatrik hematoloji ve onkoloji alanında çalışan hekimlere iletilmesini sağlamıştır. Halen ülkemizde gerçekleştirilen tüm pedi-atrik transplantların verileri 2006 yılından itibaren kayıt altına alınmaya başlanmış ve ardından 'online erişimli veritabanı' uygulamasına geçilmiştir.

Bu sunumda kök hücre nakli tanıtılacak, kök hücre naklinin çeşitleri ve çocukluk çağının özellikli durum-ları tartışılacak ve ülkemizin mevcut durumu hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Pediatri, Kök hücre, Kök hücre nakli, Transplantasyon

PALYATİF BAKIMDA BESLENME VE ÖNEMİ

Hemşire Elif Can Özger

Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi, elifcan@gmail.com

ORCID No:0009-0004-7557-783X

Dr. Öğr. Üyesi Refiye Akpolat

Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, refiyeakpolat@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8907-0651

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 2002 yılındaki tanımına göre “yaşamı tehdit eden sorunlarla mücadele eden hastaların ve ailelerin yaşam kalitesini, ağrılarını, fiziksel, psikososyal ve ruhsal boyuttaki diğer sorunlarını erken dönemde belirleyerek, kusursuz olarak değerlendirip tedavi ederek geliştiren bir yaklaşımdır” palyatif bakım. Anlaşılabacağı üzere palyatif bakım yaşamı tehdit eden bir tanı almakla başlamaktadır.

Geçmişte “yaşamının sonunda” gözüyle bakılan palyatif bakım ihtiyacı olan hastalara kendilerini sağlıklı ve iyi hissettirecek gıdaların tüketilmesi önerilirken, günümüzde beslenmenin önemi belirtilerin azalmasında ve yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir yer taşımaktadır. Palyatif bakım hastalarının malnütrisyon insidansı yüksek çıkmaktadır. Malnütrisyon gelişmesi, hastanın yaşam kalitesini düşmesine sebep olur.

Malnütrisyonlu ya da risk altındaki hastalarla kıyaslandığında iyi beslenmiş olanların fiziksel fonksiyonu, emosyonel sağlık durumu ve enerji/vitalite alt grupları arasında olumlu yönde istatistiksel bir fark çıkmıştır ve İyi beslenmiş erken dönem palyatif bakım hastalarında hastaların yaşam kalitesinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Önemli olan iyi beslenen palyatif bakım hastalarının yaşam kalitesini artırdığı gerçeğini unutmamak ve hastaların nütrisyonel tarama testleriyle beslenme durumlarını belirleyerek ilk 24 saat içinde uygun desteği başlatabilmektir.

Yeterli beslenme sadece fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasını için değil aynı zamanda psikolojik, manevi, sosyal ve kültürel açıdan da palyatif bakım

Stratejilerini destekler ve hem hastalar hem de bakıcıları için kendilerini iyi hissetmelerini sağlamaktadır.

Bu derleme çalışması Palyatif bakım ihtiyacı olan hastaların etkili ve güvenli bir şekilde beslenmelerinin sağlanması, sorunlarına yönelik çözüm yolları ve hemşirenin sorumluluklarının ortaya konulması ve hemşirelik bakımının yerine getirilmesinde kaliteli ve etkin hizmetin sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Palyatif bakım, Beslenme, Terminal dönem, Hemşire.

RENAL TRANSPLANT ALICILARINDA BKV ENFEKSİYONLARININ SIKLIĞI VE ÖNEMİ

Öğr. Gör. Özlem Yoldaş

Altınbaş Üniversitesi, ozlem.yoldas@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-0219-6700

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Önel

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, aslanmus@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-3987-6611

ÖZET

Giriş: Yetişkinlerde yüksek tansiyon ve diabetes mellitus gibi kronik hastalıkların artışı ile birlikte kronik böbrek hastalığı (KBH) sıklıkla görülmektedir. Solid organ nakillerindeki teknolojik gelişmelere rağmen nakil başarısını etkileyen sorunlardan biri de gelişen enfeksiyonlardır. Nakil hastalarında, özellikle nakilden itibaren 1 ile 6 ay sonrasında viral enfeksiyonlar önemli bir problem olmaya devam etmektedirler. Viral enfeksiyonlar böbrek nakli yapılmış hastalarda greft kaybına ve böbrek fonksiyon bozukluğuna yol açan en önde gelen etkindir. Son yıllarda güçlü immünsüpresif tedavi imkanlarının artmasıyla birlikte bu enfeksiyonlar artan sıklıkla gözlenmektedir. Allogreft reddini önlemek için uygulanan tedaviler ile immünsüpresif bir özellik kazanan hastalarda böbrekte latent enfeksiyon oluşturan BK virüsü reaktif olarak, tubulointerstitial nefrit ve üreteral stenoz veya striktür vb gibi patolojilere sebep olabilmektedir.

Amaç: İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi İç Hastalıkları, Nefroloji Biriminde 2015-2017 yılları arasında kadavra kökenli veya canlı ilişkili vericilerden böbrek nakli olmuş 135 hastada serum ve idrarda BK virüs görülme sıklığının retrospektif olarak tespit edilmesi

Yöntem: İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi Viroloji ve Temel İmmünoloji laboratuvarında BKV DNA QIAGEN ARTUS BKV kiti ile çalışılan 135 serum ve idrar örneklerinin sonuçları değerlendirmeye alınmıştır.

Kitin dinamik ölçüm aralığı plazmada 50-93 000 000 kopya/ml, idrarda 250-1

000 000 000 kopya/ml'dir.

Bulgular: Nakil sonrası kontrol amaçlı olarak yapılan 6 yıla yayılmış kan ve idrar testlerinin sonuçlarına göre 135 hastanın 54'ünde (%40) kan ve/veya idrar pozitiflikleri saptanmıştır. Çalışmamızdaki hastalardan 110'u canlı vericiden, 25'i kadavradan böbrek nakillidir. Canlı vericiden nakillilerde 43 hastada (%39) BKV DNA saptanmış iken kadavradan nakilli olanlarda 11 (%44) olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Böbrek nakilli hastalarda BKV enfeksiyonunun bazen belirti vermeden geliştiğini ve multisistemik tutulum neticesinde ağır seyirli bir enfeksiyon oluşturarak organ fonksiyon bozukluğu, reddi ve neticesinde mortaliteye sebep olacağını göz önüne alırsak bu konuda yapılan bir araştırmanın zamanında uygun tedaviye başlanması ve gerektiği takdirde profilaksi uygulanması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: BKV DNA, PCR, Renal transplantasyon.

MEME KANSERİNDE METFORMİNİN PREKLİNİK VE KLİNİK ETKİLERİ

Bsc. Melike Sağ

İstanbul Üniversitesi, melikesag1209@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4917-9246

Prof. Dr. Hülya Yılmaz Aydoğan

İstanbul Üniversitesi, yilmazh@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8837-6664

Prof. Dr. Oğuz Öztürk

İstanbul Üniversitesi, oguzozturk@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2439-9269

ÖZET

Diabetes mellitus ve kanser dünya genelinde morbidite ve mortalitenin nedenlerinin ilk sıralarında yer almaktadır. Yapılan çalışmalar, tip 2 diyabet (T2DM)'in karsinogenez sürecinde önemli rolü olduğunu göstermiştir. Özellikle pankreas, karaciğer, endometrium ve böbrek kanserleri ile ilişkilendirilen T2DM'nin meme kanseri hastalarında azalmış sağkalım ile ilişkili olduğuna dair kanıtlar da mevcuttur.

T2DM tedavisinde yaygın kullanılan ilaçlardan biri, biguanid sınıfında yer alan metformindir. Antihiperglisemik bir ilaç olan metforminin, AMP ile indüklenebilir protein kinaz (AMPK) bağımlı ve AMPK'dan bağımsız farklı yolları etkileyerek kanser hücrelerinde büyüme ve proliferasyonu olumsuz yönde etkilediği, apoptozu indüklediği ve hücre döngüsünü durdurduğu bildirilmiştir. Metformin ayrıca meme malignitesinde oldukça aktif olan IGF-1R sinyalini dolaylı olarak inhibe etmektedir.

Ayrıca kemoterapi veya radyasyon tedavisi birlikte kullanıldığında Metformin'in meme kanseri hücrelerini bu tedavilere duyarlı hale getirdiği gösterilmiştir.

Tüm bu veriler ışığında metforminin, meme kanseri hücrelerinde antikanser etkilerinin araştırıldığı çalışmalar umut verici olmakla birlikte, etki mekanizmalarının tam olarak anlaşılması ve özellikle meme kanseri tedavisinde kemoterapötiklerle kombine bir seçenek olarak değerlendirilebilmesi için daha kapsamlı preklini ve klini çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Metformin, meme kanseri, T2DM, AMPK, IGF-1R.

KİMERİK ANTİJEN RESEPTÖR-T HÜCRE TERAPİSİNE BAĞLI GELİŞEN SİTOKİN SALINIM SENDROMUNUN KARDİOVASKÜLER SİSTEMDEKİ ETKİLERİ

Sidem Gül

Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, sidemgul22@gmail.com
ORCID No: 0009-0000-0379-1002

Memduh Salih Çifcibaşı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, memduhsalih17@gmail.com

Doç. Dr. Sema Yılmaz Rakıcı

Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, sema.rakici@erdogan.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-4277-3880

ÖZET

Amaç

Kimerik antijen reseptör-T hücre (CAR-T) terapisi; daha çok hematolojik kanserlerde kullanılan bir tedavi yöntemidir. Hastadan alınan T lenfositlerin kanserli hücreyi tanıyacak şekilde modifiye edilerek bireye tekrar verilmesi esasına dayanır. Kemoterapi, kök hücre gibi tedavi seçeneklerine göre direnç potansiyeli daha düşüktür. Bu çalışmada CAR-T terapisinin yarattığı kardiyotoksisitenin anlatılması ve çeşitli vakalar üzerinden tartışılması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod

Çalışmaya çeşitli kanser tipleri nedeniyle kemoterapi, radyoterapi yanında CAR-T hücre terapisi alan hastalar dahil edilecektir. Hastaların kardiyak toksisite oranlarında değişiklik olup olmayacağı incelenecektir. CAR-T hücre terapisi alan ve almayan hastalarda kardiyotoksisite olay sayıları karşılaştırılarak istatistiksel anlamlı ilişki olup olmadığı tespit edilecektir.

Bulgular

Organ yetmezliğinden fulminan hiperinflamatuvar durumlara kadar değişen olumsuz etkileri bulunan sitokin salınım sendromu (SSS) olumsuz kardiyovasküler olaylar için de önemli bir faktördür. Kardiyak advers olaylar (KAO): Sinüs taşikardisi, hipotansiyon, ventriküler aritmiler, atriyal fibrilasyon, QT aralığı uzaması, taşiaritmiler, miyokardiyal iskemi, venöz tromboembolizm, kalp yetmezliği, kardiyojenik şok gibi durumları kapsamaktadır.

Tartışma

CAR-T terapisi klinik çalışmalarda önemli ölçüde pozitif sonuçlar vermiştir. Onaylanmış CAR-T hücre tedavisi için tedavi yanıt oranları %61-84 arasında değişmektedir. Ancak tedavi sonrası CAR-T hücrelerinin yüksek immün aktivasyonu ve proliferasyonu, ortamda yüksek sitokin konsantrasyonu oluşturmaktadır. SSS olarak tanımlanan bu etki hastalarda kardiyovasküler toksisiteye yol açmaktadır.

CAR-T tedavisiyle ilişkili kardiyotoksisiteyi izleyen çok sayıda retrospektif çalışma yayınlanmıştır. Alvi ve ark.'nın retrospektif çalışması 2019'daki ilk çalışmadır. Sonradan bazı retrospektif çalışmalarda kardi-

yotoksisite oranlarından bahsedilmeye devam edilmiştir. Goldman ve ark.'nın 2.657 hastayı içeren retrospektif çalışmasında, 74 taşiaritmi, 69 kardiyomiyopati ve 11 perikardiyal efüzyon bildirilmiştir.

Sonuç

CAR-T terapisi klinik tedavide son derece etkili bir yöntem olmasına karşın hastalarda sitokin salınımına bağlı oluşturduğu kısa ve uzun vadeli kardiyotoksisiteler ile ilgili literatür yeterli değildir. Kardiyotoksisitelerin izlenmesi ve önlenmesine yönelik kılavuzlar belirsizlik içerdiğinden dolayı KAO insidansını ve belirleyicilerini tespit etmek için yeni prospektif çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: İmmünoterapi, Kardiyoonkoloji, Kardiyotoksisite, Lenfosit, Hiperinflamasyon

BALLIKAYALAR VADİSİ'NİN BALLI BİTKİLERİ

Ar. Gör. Sefa Sönmez

Altınbaş Üniversitesi, sefa.sonmez@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1789-865X

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Özdemir Nath

Altınbaş Üniversitesi, ebru.ozdemir@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-0250-9084

ÖZET

Ballıkayalar Vadisi, Gebze-Kocaeli sınırlarında bulunan bir tabiat parkı ve doğal sit alanıdır. 1602,97 Ha büyüklüğündeki alan 1995 yılından bu yana korunmaktadır. Vadideki bitki çeşitliliği oldukça fazladır. Bölgede yapılmış iki çalışma tür, alttür ve varyete seviyesinde toplam 641 bitki taksonu bulunduğunu göstermiştir. Yöre halkından edinilen bilgilere göre eskiden arıların vadi içindeki kovuklarda bulundukları, vadinin isminin de buradan geldiği tahmin edilmektedir. Bölgede arıcılık faaliyetleri eski zamanlardan bu yana yapılmaktadır. Bölgedeki ballı bitkilerin toplanması ve polen analizlerinin yapılması bölge ballarının analizi için önemlidir. Bu çalışmada yılın farklı zamanlarında sekiz arazi çalışması yapılmış ve ballı bitkiler toplanmıştır. Arıların polen ve nektar toplamak için Lamiaceae, Asteraceae, Rosaceae, Ranunculaceae ve Cistaceae bitkilerini oldukça sık ziyaret ettiği arazi çalışmalarında gözlenmiştir. Toplanan bitkiler Altınbaş Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda (HERA) saklanmış, bitkilerden alınan polen örnekleri bazik fuksinli gliserin jelatin inceleme ortamında ışık mikroskobu ile incelenmiştir. İnceleme sırasında polen ekvatoryal ve polar çapları, por ve/veya kolpus uzunluk ve genişlikleri, ekzin kalınlığı ölçülmüştür. Günümüzde arı ürünlerinin tıbbi kullanımı ve ilaç endüstrisinde kullanımı çok önemli hale gelmiştir. Ballı bitki polenlerinin ve bölge ballarının incelenmesi bölgedeki arıcılık faaliyetlerinin devamı ve bölgenin korunması açısından değer taşımaktadır. Vadi çevre köylerindeki tarım arazilerinde ballı bitkilerin ekimi, bölgede arıcılığın gelişmesinde ve yöre insanların kalkınmasında faydalı sanayi tesisleri atıklarının düzenli kontrolü, bölgenin yapılaşma ve diğer risklerden korunması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Ballıkayalar, Ballı bitki, Palinoloji, Polen, Gebze.

TÜRKİYE'DE SAĞLIK SİSTEMİ VE SAĞLIK HİZMETLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Rabia Ekinci

Cumhuriyet Üniversitesi, ekincirabia96@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-6335-0505

ÖZET

Geçmişten günümüze sağlık, bireylerin yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için önemli bir olgu olmuştur. Sağlıksız bir birey topluma fayda sağlamayacağı gibi, iyi bir sağlık sistemi toplumda yaşayan bireylerin yaşam kalitesini etkilemektedir. Sağlıklı olmak her bireyin en temel haklarından birisidir. Sağlık hizmetinin temel amaçlarından biri bireylerin yaşam kalitesinin iyileştirilmesidir. Ülkemizde mevcut olan sağlık sistemi ve bu bağlamda sunulan sağlık hizmeti faaliyetlerini inceleyen bu çalışma doküman analizi ile hazırlanan nitel bir derleme çalışmasıdır. Ulusal ve uluslararası kaynaklar üzerinde literatür taraması yöntemiyle çalışma ele alınmıştır. Sağlık hizmetlerinin genel yapısı nedeniyle; detaylı biçimde sağlık hizmetlerinin temel özellikleri, ülkemizdeki sınıflandırılması, ülkemizin mevcut sağlık sistemi üzerinde sunulan sağlık hizmeti faaliyetleri konularına çalışmada yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; tarihi dönemler boyunca köklü sağlık örgütlenmesine sahip Türkiye sağlık sistemi, sağlık hizmetleri sunumunda sosyal devlet anlayışını benimseyen bir sistem olmuştur. Son yıllarda sağlık hizmeti faaliyetlerinde yaşanan gelişmeler özel sektörü de beraberinde getirmiştir. Ancak birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kamu ile özel sektörün birlikte yer aldığı karma bir sağlık sistemi kullanılmaktadır. Türkiye sağlık sisteminde yapılan reformlar, kamu ve özel hastanelerdeki sunulan sağlık hizmetlerinde yaşanan olumlu gelişmeler ile sağlık hizmeti sunumunda uluslararası standartların yakalanması ülkemizi dünya çapında kendinden söz ettirmeye başlamasına sebep olmuştur. Sağlık hizmetleri, konusu ve kapsamı itibariyle toplumdaki bireyleri ilgilendiren faaliyetleri kapsamaktadır. Sunulan sağlık hizmetleri; Koruyucu sağlık hizmetleri, Tedavi edici sağlık hizmetleri ve Rehabilitasyon hizmetleri olarak sınıflandırılmaktadır. Bireylerin sağlıklı olması ve sağlıklı bir ortamda yaşaması sağlık hizmetlerinin etkin şekilde sunulması ile mümkün görülmektedir.

Yapılan bu derleme çalışmasının, ülkemizin sahip olduğu sağlık sistemini ve sunduğu sağlık hizmetlerinin açıklanmasında yön gösterici olması ve gelecekteki yapılan çalışmalar için faydalı olması beklenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Sağlık sistemi, Sağlık hizmeti

COVID-19 BULAŞMA YOLLARININ FİZİKSEL ANALİZİ

Dr. Burak Çevirgen

Trakya Üniversitesi, drburakcevirgen@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Macide Cantürk Rodop

Yıldız Teknik Üniversitesi, mcrodop@yildiz.edu.tr

0000-0002-6205-9978

ÖZET

2019 yılının Aralık ayında, Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan'da ortaya çıkan bir virüs, 2020 yılı itibarıyla, tüm dünyayı saran bir pandemiye yol açtı. Bu virüsün çok geçmeden, daha önce insanlarda hastalık yaptığı bilinen Koronavirüs ailesinin yeni bir üyesi olduğu keşfedildi. Bu yeni virüs, SARS-CoV-2 ve yaptığı hastalık da COVID-19 olarak adlandırıldı. 2021 yılının Ocak ayı ortalarına gelindiğinde dünyada yaklaşık olarak 100 milyon kişi enfekte oldu ve 2,1 milyon kişi bu enfeksiyon nedeniyle hayatını kaybetti.

Enfeksiyon etkenin ortaya çıktığı günden başlayıp küresel bir pandemi halini aldığı günlere kadar, bu salgınla mücadele etmeye çalışan ve enfeksiyonun yayılmasını önlemek için çaba gösteren bilim insanlarının, kafasındaki en büyük soru; bu enfeksiyonun nasıl yayıldığı idi. Bu soruya verilecek cevap, enfeksiyonla mücadelede ve sosyal hayatın düzenlenmesinde hayati önem arz etmekteydi. Enfeksiyon etkeninin damlacık yoluyla bulaştığı kesin bilinmekle birlikte, tek bulaş yolunun bu olmayabileceğine ve aerosoller (daha küçük boyutlu parçacıklar) aracılığıyla da bulaşabileceğine dair çok sayıda çalışma bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 etkeni olan SARS-CoV-2 virüsünü daha iyi tanımak, virüsün bulaş yollarının fiziksel modellerine göz atmak, bu enfeksiyondan korunmada fizik biliminin katkısını araştırmak ve buna benzer salgınların kontrol altına alınabilmesi için gelecekte yapılabileceklere katkı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, SARS-CoV-2, Virüs, Damlacık, Aerosol

ALTERNATİF HAMMADDELER İL SCHIZOCHYTRIUM SP.S31'İN FERMENTÖRDE ÜRETİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Vardar Yel

Altınbaş Üniversitesi, nurcan.vardar@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0994-5871

ÖZET

Yenilenebilir ve sürdürülebilir yöntemler ile gıda, ilaç ve yem sektöründe kullanılmak adına, mikroalgler ile bir tür omega-3 yağ asidi olan DHA elde edilmektedir. Temel bakış açısı ise balık yağı kullanılmadan DHA elde edilmesinin mümkün kılınması ve fermentasyon sonrası elde edilecek biyokütlenin fonksiyonel gıdalara besin takviyesi olarak belirli oranlarda direkt olarak katılması ile DHA oranı yüksek gıdaların (bebek maması, ekmek, paket gıdalar) kullanımının sağlanmasına olanak sağlayabilir. Çoklu-doymamış yağ asitlerinin endüstriyel ve ticari kullanımında önemli bir rol oynamasından dolayı omega-3 bakımından zengin mikroalglerin yüksek hacimde üretim çalışmaları son zamanlarda artmıştır. Schizochytrium sp. omega-3 yağ asitleri özellikle dokosaheksaenoik asit (DHA) bakımından zengin olduğundan yaygın olarak çalışılan mikroalgdir. Günümüzde endüstriyel ölçekli omega-3 yağ asidi üretiminin yaklaşık %85'i balık yağlarından elde edilmektedir. Fakat balık kaynaklarından elde edilen yağların denizlerdeki kirliliğe bağlı olarak ağır metal ve toksik kimyasal barındırma riski, balık stoklarındaki azalış, tat ve kokudan duyulan rahatsızlık gibi birçok etmen alternatif bir kaynağa ihtiyaç olduğunu göstermektedir. İstatistiksel tasarım deneyleri ile biyokütle üretimi üzerinde etkisi olduğu belirlenen parametrelerin optimum koşulları belirlenmiştir. Optimum koşulları deneysel tasarım yöntemleri ile belirlenmesinin ardından fermentörde yarı-kesikli üretim yapıp yağ ekstraksiyonu ve analizi için kullanılacak biyokütle üretilmiştir. İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, maksimum en verimli biyokütle üretimi, azot kaynağı olarak Monosodyum glutamat (MSG) kullanıldığı durumda, pH 5.8 yetiştirme koşulları ile elde edilmiştir. Maksimum %35 oranında toplam lipit elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Omega-3, Dokosaheksaenoik asit, Fermentasyon, Fonksiyonel gıda

BİNA İÇİ RADYASYON DOZLARININ BELİRLENMESİ VE YILLIK ETKİN DOZ DEĞERİ, YAŞAM BOYU KANSER RİSKİNİN HESAPLANMASI

Batuhan Dere

Altınbaş Üniversitesi, 21105345@ogr.altinbas.edu.tr

Gözdenur Recepoğlu

Altınbaş Üniversitesi, 21105346@ogr.altinbas.edu.tr

Ceyda Kılıç

Altınbaş Üniversitesi, 21105344@ogr.altinbas.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Handan Tanyıldızı Kökkülünk

Altınbaş Üniversitesi, handan.kokkulunk@altinbas.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5231-2768

ÖZET

Altınbaş Üniversitesi Bakırköy kampüsünde bina içi radyasyon dozlarını belirlemek için öğrenci ve akademisyenlerin bulunduğu zemin altı (bodrum 1-3) ve zemin üstü (4-7) katlarda belirlenen noktalardan yerden 1 m yükseklikte, ALARA EKE-1 cihaz kullanılarak 1 dakikalık periyotlarla 3er ölçüm alınmıştır. Ders programları baz alınarak öğrencilerin ortalama olarak haftada 5 saat zemin altı, 13 saat zemin üstü katlarda; akademisyenlerin ortalama olarak haftada 5 saat zemin altı, 35 saat zemin üstü katlarda vakit geçirdiği belirlendi. Ortalama radyasyon dozları ve yıllık okulda bulunma süreleri göz önüne alınarak yıllık etkin doz değeri (YEDE) ve yaşam boyu kanser risk oranı (YBKR %) hesaplandı. Bina içi gama radyasyonu doz ölçümlerinin zemin altı katlar için ortalaması $0,0953 \pm 0,0292 \mu\text{Sv/h}$, zemin üstü katlar için ortalaması $0,1316 \pm 0,0242 \mu\text{Sv/h}$ bulundu. YEDE öğrenciler için ortalama $4,90\text{E-}06 \text{ Sv}$, akademisyenler için ortalama $3,64\text{E-}05 \text{ Sv}$ olarak hesaplandı.

YBKR için ICRP103, BEIR VII ve ICRP60 raporlarında belirtilen 0,057, 0,064 ve 0,072 risk faktörleri kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Buna göre sırasıyla ICRP103, BEIR VII ve ICRP60 raporlarına göre; öğrenciler için ortalama YBKR (%) $1,96\text{E-}05$, $2,20\text{E-}05$ ve $2,47\text{E-}05$ – akademisyenler için ortalama YBKR $1,45\text{E-}04$, $1,63\text{E-}04$ ve $1,83\text{E-}04$ olarak hesaplandı. Sonuçlar bina içi radyasyon dozlarının normal düzeyde olduğunu, zemin altı katlarda dozların kısmen daha düşükken zemin üstü katlarda daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bina içinde yükseklik arttıkça kozmik radyasyona maruziyetin de artması nedeniyle zemin üstü katlarda radyasyon dozlarının yüksek olduğu düşünülmektedir. Okulda bulunulan süre için hesaplanan YEDE ve YBKR oranının oldukça düşük olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bina, Radyasyon dozu, Kanser, YEDE, YBKR.

RADYONÜKLİD TEDAVİ LEZYON DOZİMETRİSİNDE HACİM BELİRLENMESİNDE THRESHOLD DEĞERİ ETKİSİ

Öğr. Gör. Eda Mutlu

Altınbaş Üniversitesi, eda.mutlu@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-3972-7309

Dr. Bilal Kovan

İstanbul Üniversitesi, bilalkovan@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-4431-8358

Prof. Dr. Bayram Demir

İstanbul Üniversitesi, baybay@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0912-8214

Prof. Dr. Serkan Kuyumcu

İstanbul Üniversitesi, serkan.kuyumcu@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1158-5361

ÖZET

Radyonüklid tedavi, çeşitli radyoaktif maddeler yardımı ile hastalıkların tedavi edildiği bir yöntemdir. Tedavinin faydaları ve risklerinin analizi için, vücut içinde ışıma yapan iyonize radyasyonun oluşturduğu soğurulan dozlar, dozimetrik yaklaşımlar ile hesaplanır. MIRD metodu ile lezyon dozimetrisi hesaplanırken, lezyonlar küre şeklinde düşünülerek lezyon içerisindeki aktivitenin lezyona aktardığı enerji hesaplanır. Hesaplamanın doğru yapılması için hacmin doğru ölçülmesi çok önemlidir. Radyonüklid tedavilerde, bazı lezyonlar bilgisayarlı tomografide görüntülenemeyip, aktivite tutmaktadır. Bu nedenle lezyon hacmi net olarak bilinmemektedir. Amacımız; lezyon hacimlerini bildiğimiz fantom yardımıyla, doğru hacimleri verecek threshold değerlerini belirlemektir. Lezyon görüntüsü almak için içerisinde 6 tane farklı çapta (1 cm, 1,3 cm, 1,7 cm, 2,2 cm, 2,8 cm, 3,7 cm) doldurulabilir lezyon barındıran PET NEMA-2012 fantom kullanıldı. 1250 ml su içerisine net 10 mCi ¹⁷⁷Lu aktivitesi koyulup, homojen bir karışım oluşturuldu. Fantom içerisindeki lezyonlar karışımla dolduruldu. 1/8 oranında background/lezyon aktivitesi oluşturabilmek için 8750 ml saf su fantom içine boşaltıldı. Hazırlanan fantomun SPECT/CT cihazında görüntüleri alındı. Görüntü prosesleri yapılarak farklı iterasyonlarda görüntüler elde edildi. Görüntü analizlerinde, tespit edilen her lezyona ROI çizilerek, gerçek hacimlere karşılık gelen threshold değerleri belirlenmiştir. Lezyon hacmi küçüldükçe, threshold değeri artmaktadır. 2 iterasyon, 10 subset 10 power değerlerine sahip bir görüntü için; en büyük lezyondan en küçük lezyona doğru threshold değerleri sırasıyla, %39, %51, %54, %60, %77'dir. Dozimetrik hesaplamalarda %40 threshold değeri kullanılmaktadır. Elde ettiğimiz sonuçlara göre, bu değer lezyon boyutuna bağlı olarak değiştiği için, her lezyon için %40 threshold değerini kullanmak lezyon hacmini yanlış hesaplamamıza neden olur.

Anahtar Kelimeler: Lezyon Dozimetrisi, SPECT/CT, Threshold

DOZA BAĞLI OLARAK PORTAKAL KABUĞU EKSTRESİNİN *CANDIDA ALBICANS* ÜZERİNDEKİ ANTİFUNGAL ETKİSİNİN, INFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE BİRLİKTE TEMEL BİLEŞEN ANALİZİ KULLANILARAK BELİRLENMESİ

Oğuzcan Uçak

Altınbaş Üniversitesi, eczoguzucak@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-2616-069X

Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Garip Ustaoglu

Altınbaş Üniversitesi, sebnem.garip@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6577-9578

Tuğçe Naime Gedik

Altınbaş Üniversitesi, tugce.gedik@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5637-2191

Prof. Dr. Ahmet Özbek

Altınbaş Üniversitesi, ahmet.ozbek@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8938-6533

Prof. Dr. Feride Severcan

Altınbaş Üniversitesi, feride.severcan@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1717-2517

ÖZET

Candida albicans; enfeksiyöz bir mantar türü olup, yüzeysel mukozal enfeksiyonlardan sistemik enfeksiyonlara kadar geniş bir spektrumda sağlık problemlerine yol açmaktadır. Özellikle risk altındaki bireyler başta olmak üzere dirençli *C. albicans* suşlarına etki edebilecek karşılanmamış bir tedavi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu çalışmada amacımız, *C. albicans* suşları üzerine portakal (*Citrus sinensis*) meyvesinin ekstresinin antifungal etkilerini in vitro incelemektir. Bu amaçla, infrared spektral datalarına Temel Bileşen Analizi (PCA) metodu uygulanmıştır. Bu çalışma, portakal kabuğu ekstresinin *C. albicans*'ın meydana getirdiği yapısal ve içeriksel değişiklikleri önlemedeki rolünü araştıran ve hangi dozun daha etkin olduğunu gösteren ilk çalışmadır. Çalışma gruplarımız Kontrol (besiyeri), *Candida*, %50, %25, %12,5 ve %6,25 olarak belirlenen dozlarda portakal kabuğu ekstresi ile muamele edilmiş *Candida* grubu olarak belirlendi. Her gruptaki örnek sayısı N=5 dir. Denetimsiz PCA kemometrik metodu infrared spektrumlarına bütün biyomelokülleri içeren 3800-800 cm⁻¹ tam bölge aralığında, parmak izi bölgeleri olan 1800-800 cm⁻¹ ve 1500-800 cm⁻¹ aralıklarında, lipit bölgesi olan 3030-2800 cm⁻¹ ve protein bölgesi olan 1700-1500 cm⁻¹ aralığında incelendi. Portakal kabuğu ekstresi ve *C.albicans* suşlarını içeren negatif kontrol grubu ve besiyerinde sadece *C.albicans* suşlarının bulunduğu pozitif kontrol grubu kemometrik analiz ile karşı-

laştırıldı. 3800-800 cm^{-1} , 3030-2800 cm^{-1} , 1800-800 cm^{-1} , 1700-1500 cm^{-1} ve 1500-800 cm^{-1} bölgelerinde tüm dozlarda portakal kabuğu ekstresi gruplarının ve her bir kontrol grubunun birbirlerinden %100 başarı ile ayrıldığı gözlemlendi. Belirtilen tüm spektral bölgelerde infrared spektrumlarının PCA sonuçları incelendiğinde *Candida*'nın etkisini azaltıp kontrole yaklaştıran en etkin portakal kabuğu ekstresi dozlarının %12,5 ve %25 olduğu görüldü. Sonuç olarak, çalışmamız gerçekleştirilen kemometrik analiz metodu ile *C. albicans* suşları üzerinde portakal kabuğu ekstresinin doz bağımlı olacak şekilde mantar biyomoleküllerinin spektral verilerinde in vitro antifungal etkiye neden olacak değişimlere sebep olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antifungal, Infrared spektroskopi, Portakal kabuğu ekstresi, PCA, Biyomolekül

THE IMPACT OF HIGH-CARBOHYDRATE INTAKE ON PROTEIN STRUCTURE OF SKELETAL MUSCLE

Assistant Professor Nazli Ezer Ozer

Altınbaş University, nazli.ezer@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2313-4218

Assistant Professor Ayca Dogan

Altınbaş University, ayca.mollaoglu@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-6020-8327

ABSTRACT

The increasing prevalence of overweight and obesity is largely attributable to the widespread adoption of high-calorie diets. In the present study, FTIR (Fourier Transform Infrared) spectroscopy was used to analyze high-carbohydrate diet-induced molecular modifications in protein secondary structure and function in longissimus dorsi skeletal muscle tissues of female inbred C57BL/6J mice. To determine the fundamental processes of obesity on protein secondary structures, mice were fed with high-carbohydrate diet during six months. The protein secondary structure profiles of the high-carbohydrate diet group demonstrated a significant increase in aggregated β -sheet and α -helix protein structures. In addition, a decrease in protein content and protein structural changes were observed. These results showed that a high-carbohydrate diet caused denaturation of proteins together with the conformational changes in terms of β -sheet and α -helix structures. This research will contribute to novel treatment strategies for obesity by shedding light on the biomolecular connections and relationship between structure and function. This study was funded with TUBITAK-3501-SBAG-118S484 project.

Keywords: Obesity, High-Carbohydrate Diet, Protein Secondary Structure, Ftir Spectroscopy

TEORİK MODELLEME İLE SİLİNDİRİK LENSLERİN MERİDYENLERİNDE DİYOPTİK GÜÇ TESPİTİ

Öğr. Gör. Cihat Gülerüz

Altınbaş Üniversitesi, cihat.guleryuz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-4812-8129

ÖZET

Kullanım prensipleri itibariyle temel bilimlerin en önemli bilim sahası olan fiziğin çatısı altında yer bulan aynı zamanda sağlık sektöründe göz sağlığına hitap eden oftalmik optik malzemelerini içeren optisyenlik uygulamaları hayati öneme sahiptir. Bu bağlamda göz sağlığı için göz kusurlarını (refraktif) minimize eden optik lenslerin kullanımları tümüyle ışığın lensler üzerindeki davranışına göre pozisyon almaktadır. Astigmatik göz kusurlarının düzeltilmesi için kullanılan silindirik lensler, teorik olarak silindirik kesitinden elde edilmektedir. Astigmatik lenslerde birbirine dik olan meridyenlerde eğrilik ve kırıcı güç (diyoptik güç) farklılık gösterir. Işık demetlerini nokta şeklinde odaklayamadıkları için bu tip lenslere “nokta şeklinde olmayan” anlamına gelen “astigmatik lens” terimi kullanılmaktadır. Eğer astigmat bir lensin (silindirik bir lens) yüzeyine noktasal bir ışık gönderilirse, lens, bir nokta şeklinde değil de bir ışık çizgisi şeklinde odak görüntüsü oluşturur. Çeşitleri itibariyle plan silindirik lensler bir meridyende güç ihtiva etmez. Bu aks olarak bilinir. Aks’a gelen ışınlar aks meridyenin de güç olmadığı için kırılmadan geçer. Lens aks da plandır (0.00D). Aks gözlük reçetesi yazılırken referans meridyeni olarak kullanılır. (Başlangıç meridyeni) aksa 90° dik meridyende güç maksimumdur yani silindirin toplam gücüne eşittir. Aks 90° lik meridyenle aks arasındaki meridyenlerde güç değişir. Dolayısıyla maksimum güce ulaşması ele aldığımız bir nümerik modelleme ile diyoptik güçlerini hesaplama fırsatımız oldu. Bu çalışma sonucunda farklı açılarda farklı değerlerde bir plan silindirik lensin aks’a karşılıklı eşit uzaklıktaki farklı meridyeninde diyoptik güçlerini hesaplamış olduk.

Sonuç itibariyle Aks’ta diyoptik gücün olmayışı lens aks’ta plan özelliğini göstermekte, farklı açı değerleri için silindirik güç değerlerini vermektedir. Böylelikle, fokometrede özellikle manuel fokometrelerde tespit etmeye çalıştığımız silindirik lenslerin diyoptik güçlerini modelleme sayesinde teorik anlamda kolaylaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oftalmik lensler, Astigmatizma, Silindirik lensler, Plan silindirik lensler

RADYOTERAPİ TEKNİKERLİĞİ EĞİTİMİNDE STAJ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Şenışık

Altınbaş Üniversitesi, ahmet.senisik@altinbas.edu.tr

0000-0002-7781-3355

ÖZET

Sağlık hizmetleri ön lisans programı son yıllarda çok talep görmeye başlayan bir eğitim programıdır. Sağlık alanında çalışmak isteyen öğrencilerimizin bu program üzerindeki talepleri arttıkça her geçen gün sayıları da artmaktadır. 2022 yılında Radyoterapi programına kayıt yapan öğrenci sayısı 1794 olmuştur. Bu geçen on sene içerisinde ülkemizde açılan hastane ve sağlık merkezi sayısı artmasına rağmen Radyoterapi bölümünde çalışacak insan gücü bu artış ile doğrudan artmamıştır. Mezun olan öğrencilerin iş bulabilmesi gittikçe zorlaşmaktadır. Bu amaçla daha nitelikli eleman yetiştirilmesi, teknik ve bilgi yönünden öğrencinin mezun olduğunda işe başlamaya hazır olması önem kazanmaktadır. Stajlar, öğrencilerin mesleki becerilerini kazanmalarını, mesleğe uyum sağlamalarını ve alanlarını yakından tanımalarını sağlar. Bu çalışmada, ülkemizdeki radyoterapi eğitimi veren okullar hakkında istatistiksel veriler ışığında staj eğitimleri ve imkanları konusunda değerlendirme yapılacaktır. Öğrenim esnasında okulların staj ve iş koşullarına dair öğrencileri yetiştirebilme düzeyleri irdelenecektir. Staj esnasında öğrencilerin karşılaştıkları sorun ve çözümleri hakkında bilgi verilecektir.

ALZHEİMER HASTALIĞINDA ŞİDDET SINIFLANDIRMADA TRANSFER ÖĞRENME: DERİN SİNİR AĞLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

Ar. Gör. Seda Kırtay

[İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, seda.kirtay@istun.edu.tr](mailto:seda.kirtay@istun.edu.tr)

ORCID No: 0000-0003-2415-9131

Ar. Gör. Muhammed Tayyip Koçak

[İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, muhammed.kocak@istun.edu.tr](mailto:muhammed.kocak@istun.edu.tr)

ORCID No: 0000-0003-2276-2658

ÖZET

Alzheimer dünya genelinde milyonlarca insanı etki altında bırakan ilerleyici bir nörodejeneratif bozukluktur. Alzheimer hastalığında erken teşhis, zamanında müdahale edilmesi ve bu hastalık sürecinin yönetimi oldukça önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Orta Derecede Demanslı, Hafif Demanslı, Demanssız ve Çok Hafif Demanslı sınıflandırma kümeleri kullanarak transfer öğrenme tabanlı Alzheimer hastalığı için erken tespit yaklaşımı önerilmektedir.

Önerilen yaklaşım ile beyin görüntüleme verilerinden öznetelik çıkarmak için önceden eğitilmiş bir derin sinir ağı modellerinin kullanılmasını baz alan transfer öğrenmeden yararlanılmaktadır. Transfer öğrenmedeki performansı değerlendirebilmek için beyin MRI taramalarından elde edilen 6,400 adet görüntüden oluşan veri kümesi veri artırım teknikleri kullanılarak çoğaltılmış olup, VGG-19, Inception-V3, Resnet-50, DenseNet-121, VGG-16 gibi çeşitli evrişimsel sinir ağı modellerinde kullanılmaktadır. Sonuçların bu modeller ile Alzheimer hastalığındaki erken belirtileri tespit etme noktasındaki yüksek hassasiyet, özgünlük ve yüksek doğruluk elde ettiğini göstermesi planlanmaktadır. Ayrıca çalışmada diğer çeşitli derin öğrenme modelleri ile karşılaştırılarak, Alzheimer hastalığının erken teşhisinde transfer öğrenmenin kullanmanın avantajları vurgulanmaktadır.

Bu araştırmadaki bulgular ile transfer öğrenme tabanlı yaklaşımların milyonlarca insanı etkileyen çağımızın hastalığı Alzheimer'ın erken teşhisinde etkili olabileceğini ön görerek, bilişsel bozukluğu sınıflandırmak için pratik bir çözüm sunulduğu görülmektedir. Önerilen yaklaşım ile klinisyenlerin Alzheimer riskini taşıyan bireylerde erken evrede tespitine yardımcı olarak, zamanında müdahaleye ve de nitekim daha iyi bir hasta bakımı sunabilmenin mümkün olacağı gösterilmektedir. Klinik uygulamalarda daha etkin uygulanabilirlik açısından ön görülen yaklaşımın farklı ve daha büyük veri kümelerinde ve popülasyonlarda iyileştirme yapmak adına uygulanarak klinisyenlere ve hastalara kolaylık sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Derin öğrenme, Transfer öğrenme, Alzheimer, Evrişimsel sinir ağı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KOZMETİK CERRAHİYİ KABUL DURUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Buket Altungök

İstanbul Gedik Üniversitesi, buket.altungok23@gmail.com
ORCID No: 0009-0004-0489-5208

Öğr. Gör. Niran Çoban

İstanbul Gedik Üniversitesi, nirancoban@gmail.com
ORCID No: 0000-0002-1926-5362

Zeynep Yedekçi

İstanbul Gedik Üniversitesi, zeynepyedekcii@gmail.com
ORCID No: 0009-0009-9603-8444

Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projelerini Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

ÖZET

Amaç: Dünya genelinde kozmetik cerrahiye olan talep hızla artmaktadır. Günümüzde medyanın etkisi sonucunda bireylerin beden imajına yönelik düşüncesi ve dolayısı ile kozmetik cerrahiye kabul durumları etkilenebilmektedir. Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin kozmetik cerrahiye kabul etme durumları ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Metot: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma Eylül 2022–Ocak 2023 tarihleri arasında İstanbul Gedik Üniversitesi lisans ve ön lisans programlarında öğrenimine devam eden öğrencilerle gerçekleştirildi. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve anket formunu eksiksiz dolduran 326 öğrenci ile araştırma tamamlandı. Araştırma verileri Bireysel Özellikler Formu ve Kozmetik Cerrahi Kabul Ölçeği kullanılarak çevrimiçi ortamda toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması $20,890 \pm 4,510$ 'dir. Öğrencilerin %28,8'i Hemşirelik, %22,7'si Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, %22,4'ü Beslenme ve Diyetetik, %9,8'i Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, %16,3'ü ise diğer bölümlerde öğrenimlerine devam etmektedir. Öğrencilerin Kozmetik Cerrahi Kabul Ölçeği puan ortalaması $54,917 \pm 20,363$ olarak bulundu. Ölçek alt boyut puan ortalamalarının ise; Kişisel Boyut $21,666 \pm 8,143$, Sosyal Boyut $13,163 \pm 7,794$ ve Düşünceler Boyutu $20,089 \pm 8,130$ olduğu saptandı.

Sonuç: Bu çalışma üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı aktif kullanma durumu, sosyal medyada geçirilen süre, sosyal medyada estetik cerrahi takip etme, sosyal medyada filtre kullanma sıklığı ve kozmetik malzemelere ayrılan aylık bütçe miktarı gibi durumların öğrencilerin kozmetik cerrahi kabul düzeylerini arttırdığını gösterdi.

Anahtar kelimeler: Kozmetik cerrahi, Medya, Öğrenci, Üniversite.

ETNOSENTRİZM KAVRAMININ SAĞLIK HİZMETLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. İrem Şenses

Altınbaş Üniversitesi, irem.senses@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-4670-591

ÖZET

Etnosentrizm, bireyin kendi ait olduğu sosyal yapı ve etnik grubu diğer bütün sosyal yapı ve etnik gruplardan yukarıda görmesi, diğer tüm etnik yapıları kendi bakış açısı ve kültürü ile değerlendirmesi olarak ifade edilmektedir. Sağlık hizmetlerinde gün geçtikçe varlığı daha hissedilir olan etnosentrizm, sağlık hizmetlerinin etkililiği üzerinde ciddi oranda olumsuz etkiye sebep olmaktadır. Etnosentrik eğilim gösteren sağlık çalışanları ile temas eden bireyler kendilerini, taleplerini, şikayetlerini ve sorunlarını ifade etmekte sorun yaşamakta, bu durum sağlık hizmet sunumunu engellemektedir. Ülkemizde etnosentrizm kavramının, bireylerin tercih ve tüketimlerinin belirlenmesinde etkili bir unsur olduğu turizm ve işletme alanlarında kabul görmüştür. Ancak sağlık sektöründe etnosentrizm fenomeninin etkinliği ve hastaların konuya ilişkin mağduriyetleri üzerine bir çalışma yapılmamıştır. Sağlık hizmetlerinde etnosentrizm kavramına yönelik çalışmalar ise yok denecek kadar azdır. Bu çalışma etnosentrizm kavramına sağlık alanında dikkat çekmek ve bilinirliğinin artması ile dengelenmesi/sonlandırılması için öneriler sunmak üzere yürütüleceğinden özgün bir çalışma olacaktır. Çalışmanın amacı, daha önce etnosentrizm ile ilgili yapılmış çalışmaları inceleyerek, sağlık hizmetlerinde etnosentrizm kavramının yeri ve önemine ve bu konu ile ilgili çalışmaların yetersizliğine dikkat çekmek ve buna ek olarak gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalar için başlangıç oluşturmaktır. Literatürde sağlık hizmetlerinde görülen etnosentrizmin tüm boyutları dikkate alınarak saha araştırmalarıyla desteklenecek bir çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etnosentrizm, Sağlık hizmetleri, Sağlıkta etnosentrizm

DOĞAL AFETLERDE SAĞLIK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ

Öğr. Gör. Hazan Soykan

Altınbaş Üniversitesi, hazan.soykan@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-9481-1917

ÖZET

Afetler genellikle insanın kontrolü dışında olan, çok sayıda ölüme-hastalanmaya yaralanmaya yol açacak şiddetteki olaylardır. Bu felaketler çok sayıda ölüme ve acıya yol açmış olsa da felaket sonrası dönem daha korkutucu olabilmektedir. İyi bir sağlık yönetimi, veri toplama ve analizini karar verme süreciyle ilişkilendirmelidir. Halk sağlığı açısından afet yönetiminin genel hedefleri; ihtiyaç analizleri, mevcut kaynakları tanımlanmış ihtiyaçlarla eşleştirme, başka olumsuz sağlık etkilerinin önlenmesi, hastalık kontrol stratejilerinin uygulanması ve bu stratejilerin uygulanmasının etkinliğinin değerlendirilmesi, gelecekteki yaşanabilecek felaketlerin etkilerinin asgari seviyeye indirilmesi için planlama yapılması olarak sıralanabilir.

Tüm doğal afetler, etkilenen bölgelerin farklı sosyal, ekonomik ve sağlık geçmişlerine sahip olması bakımından benzersizdir. Ancak birçok benzerlik bulunmasıyla birlikte bunlar hakkında bilgi sahibi olunması, sağlık ve acil tıbbi yardım ve sınırlı kaynakların iyi yönetilmesini sağlayabilir. Bir afet sırasında ve sonrasında sağlık yönetimi uzmanları belirli sorunlarla ilgileneceklerdir. Bunlar; su, gıda ve ilaç tedariki, dezenfeksiyon, bulaşıcı hastalıklar, salgın hastalıklar ile panik ve stresin neden olduğu psikolojik sorunlardır. Ayrıca sağlık yöneticileri sağlık hizmetinin etkin dağılımı ve organizasyonunda da aktif rol oynamaktadırlar. Afetzedenin hangi hastaneye sevkini yapılacağı, hangi hastanenin sağlam olduğu, hangi sahra hastanesinde boş yer olduğu gibi koordinasyon konuları sorumluluk alanlarındandır.

Afetlerde sağlık yönetimi; insan kaynakları, fiziksel kaynaklar, nakliye, barınma, beslenme, sağlık hizmetleri, psikolojik destek, kurumlar arası koordinasyon ve bütçelendirme olarak belli başlı konulara ayrılır.

Bütün afet planlamalarında bu konuların ele alınmış olması gerekmektedir. Her ülkenin büyük felaketler için acil bir sağlık yönetim planı, organizasyonu ve felaket yönetim planı olmak zorundadır. Bu çalışmanın amacı acil tıbbi plan, organizasyon ve felaket yönetimine dikkat çekmek, nasıl olması gerektiğinin literatür eşliğinde gözden geçirmek ve çözüm önerileri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğal afetler, Sağlık yönetimi, Afet yönetimi.

SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİBERKONDRI DÜZEYLERİNİN VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Hemşire Ezgi Türeya

İstanbul Gedik Üniversitesi, ezgitureya1@gmail.com

ORCID No: 0009-0009-0057-7487

Prof. Dr. Kerime Derya Beydağ

İstanbul Gedik Üniversitesi, kderyabeydag@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-7251-4882

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde sağlık eğitimi alan ve almayan öğrencilerin siberkondri düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Materyal ve method: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki araştırma, Ocak- Mart 2023 tarihleri arasında İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 700 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Kısa Formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde, sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi, yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Öğrencileri %46.3'ü sağlık eğitimi almaktadır. Öğrencilerin %91.1'i internette sağlıkla ilgili arama yaptığını, %68.4'ü internetten edindiği bilgiler ile ilgili sağlığı ile ilgili karar aldığını ve %84.9'u sağlıkla ilgili konulara kolay erişim sağladığı için interneti tercih ettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerden sağlık eğitim alan ve almayanların Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerden, sağlığı ile ilgili internette arama yapan, internetteki bilgilerin doğruluğuna inanan, internetteki bilgilere göre sağlığı ile ilgili karar alan, diğer sağlık çalışmaları ile internette edindiği bilgileri paylaşan, internetin doktorlar kadar bilgili olduğunu düşünen ve internetteki bilgilerin güvenilir olduğunu düşünenlerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Kısa Formu puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Üniversite öğrencilerine internette sağlık bilgisi araştırırken dikkat edilmesi gereken hususlara yönelik eğitimlerin verilmesi, doğru ve güvenli sağlık bilgilerinin olduğu web sitelerine nasıl ulaşacakları konusunda bilgilendirilmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Öğrenci, Siberkondri.

YAPILANDIRILMIŞ EGZERSİZ VE BESLENME PROGRAMLARININ AKTİF KANSER TEDAVİSİ GÖREN HASTALAR ÜZERİNE ETKİSİ

Fzt. Ar. Gör. Melis Usul

Kent Üniversitesi, melisausul1999@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-3991-278X

Diyetisyen Melisa Usul

Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi, melisa.usul99@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4520-4125

ÖZET

Bu çalışma, aktif kanser tedavisi gören hastalara uygulanan beslenme ve egzersiz programlarının hastalar üzerine etkisini araştıran güncel çalışmaların incelenerek, bu konudaki kanıta dayalı görüşlerin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır. Bu derleme çalışması kapsamında; Pubmed veri tabanına ‘nutrition and excersises in cancer treatment’ yazılarak son 5 yıl içinde ingilizce olarak yayınlanan randomize kontrollü çalışmalar taranmıştır. Toplam 212 çalışmadan konuyla ilgili 10 çalışma incelenmiştir. 4 çalışma prostat, 2 çalışma meme, 2 çalışma over, 1 çalışma gastrointestinal sistem (GİS), 1 çalışma ileri düzey kanser tanısı almış hastalardan oluşmaktaydı. GİS kanserli hastalarda; egzersiz programı ve beslenmenin, mide bulantısı, kusma dışında incelenen parametrelerin hiçbirinde üstünlük bulunmamıştır. İleri düzey kanser hastalarına uygulanan protein takviyeli beslenme ve egzersiz programını inceleyen diğer çalışma, hastalarda multimodal tedavi programının uygulanabileceğini; yaşam kalitesinin, fiziksel işlevin ve yorgunluk düzeyinin olumlu yönde etkileneceği ancak; uzun vadede bu sonuçların devam etmeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Prostat kanserli hastaları inceleyen 4 çalışma, androjen yoksunluğu tedavisi (ADT) gören bireyleri incelemiştir. Aerobik egzersiz ve düşük karbonhidratlı diyet alımını inceleyen çalışmada, insülin direncinde azalma gözlenmiştir. Protein ve kalsiyum destekli beslenmeyle direnç-aerobik egzersizlerinin ADT tedavisi gören hastalarda kontrol grubuna kıyasla herhangi bir üstünlük gözlenmemiştir.

Diğer çalışma, gözetimli yüksek yoğunluklu interval egzersiz eğitimine ek olarak Akdeniz diyeti alan hastaların kardiyorespiratuar durumunu ve yaşam kalitesini incelemiştir. Bu çalışmada sonuç ölçütlerinin tümünde anlamlı gelişmeler görülmüştür. Meme kanseri tedavisi gören hastalarda diyet ve karma egzersiz programını inceleyen çalışmalarda, yorgunluk, yaşam kalitesi ve anksiyete düzeyinde anlamlı değişimler elde edilmiş, diyet ve egzersizin güvenilirliği gösterilmiştir. Over kanserli hastalarda yapılan çalışmalarda da hastaların diyet-egzersiz müdahalesinden memnun kaldıkları, fiziksel işlevde, yaşam kalitesi, yorgunluk düzeyinde anlamlı iyileşmeler gözlemlendiği rapor edilmiştir. İncelediğimiz çalışmalardan yola çıkarak; diyet ve egzersiz müdahalesi kanser hastalarında, herhangi bir advers olaya neden olmaksızın güvenle uygulanabilir. Kombine tedavinin özellikle over ve meme kanseri hastalarında fayda sağladığını; diğer kanser türleri için daha fazla klinik çalışmalara ihtiyaç olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Beslenme, Egzersiz

GÜLÜŞ ESTETİĞİNDE PROFESYONEL DEĞERLENDİRME VE HASTA ALGISI

Dt. Barış Impram

Altınbaş Üniversitesi, barisimpram@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-7315-2561

Dt. Berkay Ali Bilgin

Altınbaş Üniversitesi, 213735423@ogr.altinbas.edu.tr

ORCID No: 0009-0007-3420-3569

Dt. Gülhüseyin Abdullayev

Altınbaş Üniversitesi, g.abdullayev20@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-8325-2562

Dr. Öğr. Üy. Mehmet Selim Yıldız

Altınbaş Üniversitesi, mehmet.yildiz2@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6949-158X

Prof. Dr. Gökser Çakar

Altınbaş Üniversitesi, gokser.cakar@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8766-8120

Prof. Dr. Şebnem Dirikan İpçi

Altınbaş Üniversitesi, sebnem.dirikan@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-7024-3150

ÖZET

Amaç: Gülüş estetiğinin değerlendirilmesinde klinik bulgular dışında hasta algısı da vazgeçilmez bir unsurdur. Hasta gruplarındaki farklılıklar gülüş estetiği algısını etkileyebilir. Bu nedenle çalışmamızda farklı eğitim seviyelerindeki bireylerin gülüş estetiğini klinik olarak değerlendirmeyi ve bireylerin gülüş estetiğini etkileyen faktörler hakkındaki algılarını değerlendirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem: Toplam 99 bireyin dahil edildiği kesitsel çalışmada üç grup yer almaktadır. Altınbaş Üniversitesi Diş Hastanesine başvuran hastalar Grup 1'e (n=33), diş hekimliği fakültesinin 4. ve 5. Sınıflarında öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri grup 2'ye (n=33) ve diş hekimliği uzmanlık programlarında öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrenciler grup 3'e (n=33) dahil edilmişlerdir. Öncelikle her gruptaki bireylerin gülüş estetiği algıları Vizüel Analog Skala (VAS) kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Takiben bireylerin gülüş estetiğine ilişkin klinik veriler değerlendirilerek, her birey için

Gülüş Estetiği İndeksi (GEİ) hesaplanmıştır.

Bulgular: GEİ ortalama değerleri Grup 1, Grup 2 ve Grup 3 için sırasıyla $4,27 \pm 1,55$, $5,67 \pm 1,22$ ve $5,79 \pm 1,34$ olarak bulunmuştur. GEİ değerlerinin gruplar arası karşılaştırmasında Grup 1 ile 2 arasında ve ayrıca Grup 1 ile 3 arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0,05$). VAS skorunda Grup 1 ve 3 ara-

sında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Korelasyon analizi sonucu, Grup 1’de GEI değerleri ile VAS skoru arasında zayıf ve negatif korelasyon ($r=-0,394$, $p<0,05$), Grup 3’te orta ve negatif korelasyon ($r=-0,411$, $p<0,05$) olduğu gözlenirken, Grup 2’de GEI ve VAS değerleri arasında korelasyon gözlenmemiştir ($r=-0,042$, $p>0,05$). Öz değerlendirme ile GEI arasındaki tutarlılık Grup 1’de (%68,3) Grup 2 (%52,69) ve Grup 3’e (%57,9) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p=0,011$).

Sonuç: Hastanın, gülüş estetiğine ilişkin algısı ve klinik değerlendirme arasındaki tutarsızlık klinisyenin hasta beklentilerini karşılamadaki başarısını engelleyebilir. Artmış farkındalık seviyesinin, gülüş estetiğinin öznel değerlendirmesini iyileştirebileceği varsayılsa da mevcut çalışmada uzmanlık öğrenimi görmekte olan grubun öz değerlendirmesi ile profesyonel olarak değerlendirilen gülüş estetiği arasındaki tutarlılığın düşük olması, yüksek diş hekimliği bilgi düzeylerinin de aşırı eleştirel yaklaşıma neden olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: gülüş, estetik, hasta algısı, eğitim seviyesi.

HASTALARIN DİŞETİ SAĞLIĞI FARKINDALIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dt Burak Süer

Altınbaş Üniversitesi, burak.suer@yahoo.com
ORCID No: 0009-0003-7735-5061

Dt. Yusuf Cem Yavuz

Altınbaş Üniversitesi, 223735406@ogr.altinbas.edu.tr
ORCID No: 0009-0001-2417-7594

Dr. Öğr. Üy. İlknur Özenci

Altınbaş Üniversitesi, ilknur.ozenci@altinbas.edu.tr
ORCID No:0000-0002-7661-0273

Doç. Dr. Başak Bıyıkoglu

Altınbaş Üniversitesi, basak.biyikoglu@altinbas.edu.tr
ORCID No:0000-0001-8830-9835

Prof. Dr. Gökser Çakar

Altınbaş Üniversitesi, gokser.cakar@altinbas.edu.tr
ORCID No:0000-0002-8766-8120

Prof. Dr. Şebnem Dirikan İpci

Altınbaş Üniversitesi, sebnem.dirikan@altinbas.edu.tr
ORCID No:0000-0002-7024-3150

ÖZET

Amaç: Dişeti çekilmesi (DÇ), dentin hassasiyeti ve estetik problemlere neden olan yaygın görülen bir durumdur. Bu kesitsel çalışmanın amacı, hastaların DÇ'ye yatkınlığını artıran risk faktörlerinin var olup olmadığını belirlemek ve hastaların konuya ilişkin algı ve farkındalığını değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem: Mevcut ön çalışmaya otuz iki hasta dahil edildi. Başlangıçta tüm hastaların ağız içi fotoğrafları alındıktan sonra demografik verileri kayıt altına alındı. Katılımcıların periodontal durumlarını değerlendirmek amacıyla sondalama derinliği (SD), klinik ataşman seviyesi (KAS), DÇ, sondalamada kanama (SK) ve plak indeksi (PI) kaydedildi. Hastaların kendi dişeti sağlıklarını değerlendirmeleri amacıyla 'My Gum Recession Analyzer (www.gumtest.com)' anketini doldurmaları istendi. Klinik muayene ile hastaların anket sorularına verdikleri yanıtlar karşılaştırılarak, hasta yanıtlarının klinik muayene ile tutarlılığı ve risk faktörlerinin DÇ ile ilişkisi değerlendirildi.

Recession Analyzer (www.gumtest.com)' anketini doldurmaları istendi. Klinik muayene ile hastaların anket sorularına verdikleri yanıtlar karşılaştırılarak, hasta yanıtlarının klinik muayene ile tutarlılığı ve risk faktörlerinin DÇ ile ilişkisi değerlendirildi.

Bulgular: Klinik değerlendirme sonucuna göre hastaların %59,3'ünde DÇ varlığı tespit edilirken, hasta yanıtlarına göre bildirilen DÇ oranı ise %81,25'tir ($p<0,05$). DÇ olan dişlerde, dişeti kalınlığı ve dişetinde enflamasyon varlığına yönelik sorulara verilen yanıtlarda klinik muayene ve hasta değerlendirmesi arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Demografik değişkenlerden sadece yaş ile DÇ varlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p=0,002$, $r=0,522$). DÇ ile cinsiyet ($p=0,154$, $r=-0,258$) ve eğitim düzeyi arasında ilişki bulunmamıştır ($p=0,262$, $r=-0,204$). Hasta değerlendirmesine göre, DÇ ile dişeti kalınlığı ve dentin hassasiyeti arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p=0,025$, $r=-0,396$). DÇ bulunan hastaların cerrahi tedaviyi kabul etme oranı ile eğitim düzeyi arasında pozitif korelasyon bulunmuştur ($p=0,015$, $r=0,426$).

Sonuç: Bu ön çalışmanın sonuçlarına göre, DÇ'nin hasta ve klinisyen tarafından saptanmasında fark olmakla birlikte, risk faktörlerinin değerlendirilmesinde hasta yanıtları ve klinik muayene arasında fark gözlenmemiştir. DÇ'nin oluşumunda belirli risk faktörleri önemli rol oynamaktadır. Risk faktörlerinin ortadan kaldırılması ve uzun dönemde kontrol altına alınması, hastalığın ilerlemesinin önlenmesine yardımcı olabilir ve tedavi başarı oranını artırabilir. Bu sebeple, klinikte yardımcı eğitici araçların kullanılması, hastaların var olan dişeti sorunları ile ilgili farkındalıklarını ve periodontal tedavinin başarı oranını artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: dişeti çekilmesi, risk faktörleri, dişeti estetiği, hasta farkındalığı

ÖĞÜRME REFLEKSİ OLAN HASTALARDA PROTETİK DİŞ TEDAVİSİ: GEVŞEME, DİKKAT DAĞITMA VE DUYARSIZLAŞTIRMA TEKNİKLERİ

Öğr. Gör. Dt. Mustafa Deha Doğan

İstanbul Beykent Üniversitesi, dehadogan@beykent.edu.tr

ORCID No: 0009-0003-7150-7896

ÖZET

Öğürme refleksi, boğazı ve solunum yollarını yabancı cisimlerden korumak ve boğulmayı önlemek için normal bir süreçtir. Birçok insan diş tedavisi sırasında sıkıntıya neden olan belirgin bir öğürme refleksine sahip olabilir. Bu, tedaviyi zorlaştırabilir hatta imkânsız hale getirebilir. Öğürme refleksini kontrol etmek için mide bulantısı önleyici ilaçlar, yatıştırıcılar, lokal ve genel anestezipler, bitkisel ilaçlar, davranış terapileri, akupresyon, akupunktur, lazerler ve protezler gibi çeşitli yöntemler kullanılabilir. Yazıya konu hasta erkek, 55 yaşında ve anamnezinde herhangi bir olumsuzluğa rastlanmayan bir hastadır. Bu hasta öğürme refleksinden mütevellit diş tedavisini tolere etmekte zorlanmaktadır. Farklı bir dişhekimi sevgiyle kliniğe gelmiştir. Üst çene için total protez, alt çene için ise hareketli bölümlü protez (Kennedy C1.II, Mod.I), ayrıca alt premolar diş için kanal tedavisi (distal abutment tooth) ve alt molar diş için kompozit dolgu gerekmektedir. Son gittiği klinisyen, protezlerin yapım sürecinde hasta ağzından iyi ölçüler elde etme konusunda birtakım sıkıntılar yaşamış ve bundan dolayı hastanın protezlerinde retansiyon (tutuculuk) sorunu oluşmuştur. Bu, hastanın öğürme refleksine sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: öğürme, protez, refleks, tedavi

DIŞ HEKİMLİĞİNDE KOMPLİKASYON VE MALPRAKTİSİN ETKENLERİ, ÖNLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kutluhan Uçuk

Altınbaş Üniversitesi, kutluhan.ucuk@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-6713-1940

Asiye Nur Dinçer

Serbest Çalışan

ÖZET

Bu çalışma Doç.Dr.Asiye Nur Dinçer danışmanlığında hazırlanan ‘Endodontik Tedavi Uygulayan Diş Hekimlerinin Mesleki Tecrübeleri, Komplikasyon ve Malpraktis Üzerine Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Bir Anket Çalışması’ adlı tez çalışmasından üretilmiştir.

Hekimler, hastalarıyla, yaptıkları tedaviler sonucu ikili bir etkileşim içinde bulunurlar. Tedaviler, hem tıbbi kaygı, hem de estetik kaygı içerebilmektedir. Tedaviyi gerçekleştiren hekimin etik ve hukuk açısından birtakım sorumlulukları ve hakları bulunmaktadır. Tedavilerdeki istenmeyen olumsuzluklar komplikasyon veya malpraktis olarak değerlendirilebilmektedir. Bu yargıya hekimin özeninden tecrübesine, prosedürlerden hastanın tutumuna kadar birçok etken yön verir. Hastanın zarar görme iddiasıyla hak arayışına girebilmesi, hasta veya yakınları ile tartışma durumu tedavi süreçlerinde değişikliğe neden olabilir, hekim daha az riskli tedavi yollarını tercih edebilir. Tedavilerdeki istenmeyen olumsuzluklara hekim öngöründe bulunmalı, öngöremediği durumlarda da gerekli tıbbi müdahaleyi hastanın üstün yararı adına yapabilmelidir. Tedaviler hastadan alınmış aydınlatılmış bir rıza ile tıbbi standartlara uygun gerçekleştirilmelidir. Aydınlatılmanın var olması hem hastaya hem hekime güvence ve hukuki dayanak sağlar. 280 diş hekimine yapmış olduğumuz anket çalışmasının sonuçlarına göre, diş hekimlerinin malpraktis, komplikasyon gibi kavram ve olgular hakkında bilinçlidirler fakat çoğunluğu hukuki sorumluluk hakkında veya şikayete maruz kalındığında işleyecek olan hukuki süreç hakkında kendilerini yetersiz görmektedirler.

Ayrıca riskli işlem sonucunda malpraktis davası açılacağı ihtimali, çalışma koşullarını olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple, ilgili kurumlar veya işverenler, çalıştırdıkları hekimlerin hukuki olarak bilinçlenmesi ve eğitilmesi hususunda destek ve teşviklerde bulunmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Hukuki Sorumluluk, Komplikasyon, Malpraktis

ENFEKSİYON HASTALIKLARINDAN KORUNMADA AŞILARIN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Cansu Vatansever

Altınbaş Üniversitesi, cansu.vatansever@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2751-1033

ÖZET

Aşılar enfeksiyon hastalıklarından korunmada sahip olduğumuz en güçlü savunma kalkanlarıdır. Doğru bir aşılama programı ile her yıl yaklaşık 3 milyon kişinin hayatı kurtarılmaktadır. Aşılar enfeksiyon hastalıklarından korunmayı sağlamanın yanı sıra enfeksiyon hastalıklarının yayılmasının kontrol altına alınması ve toplum bağışıklığı oluşturularak enfeksiyon hastalığının tamamen ortadan kaldırılmasını da mümkün kılmaktadır.

Aşıların içinde özellikle bebeklik ve çocukluk dönemi aşıları ile kızamık, kızamıkçık, kabakulak, suçiçeği, difteri, boğmaca, tetanoz, pnömokok, çocuk felci, tüberküloz, hepatit B, hepatit A gibi ölümcül seyredebilecek pek çok enfeksiyon hastalığına karşı bağışıklık elde edilmektedir. Bebeklik ve çocukluk dönemi dışında yetişkinlere uygulanacak influenza, pnömokok, meningokok gibi aşılar ile özellikle ileri yaşlarda ciddi seyredebilecek enfeksiyon hastalıklarının önlenmesi veya bu hastalıklara bağlı olarak meydana gelebilecek komplikasyonların ve ölümlerin azaltılması sağlanabilmektedir.

COVID-19 salgını ile beraber enfeksiyon hastalıklarından korunma ve bu hastalıkların kontrol altına alınmasında aşılamanın önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan salgında bugün geldiğimiz noktada en önemli gücümüz farklı teknolojilere dayanarak hazırlanmış aşılar-
dır. Günümüzde en önemli aşılar da İnsan Papilloma Virüs (HPV) aşılarıdır. Özellikle HPV tipleri içinde yüksek riskli olarak adlandırılan yaklaşık 15 virüs tipi, başta kadınlarda rahim ağzı kanseri olmak üzere kadın ve erkeklerde çeşitli genital kanserlere neden olmaktadır.

Rahim ağzı kanseri ülkemizde gözlenen jinekolojik kanserler arasında 3. sırada yer almakta olup rahim ağzı kanserlerinin %99.7'sinde HPV tipleri tespit edilmektedir. Erken yaşta yapılan aşılama ile virüsün neden olduğu genital kanserlere karşı koruyuculuğunun %90'lara ulaştığı ortaya çıkarılmıştır.

Aşılar enfeksiyon hastalıklarına karşı koruma sağlamanın yanı sıra çeşitli hastalıkların tamamen ortadan kaldırılmasını da sağlayabilmektedir. Örneğin etkili aşılama ile 1977 yılından itibaren çiçek hastalığı tamamen eradike edilmiştir. Yine başarılı bir aşılama programı ile ülkemizde 1998 yılından bu yana çocuk felci vakasına rastlanmamaktadır. Aşılar ölümcül sonuçları olabilecek veya çeşitli sekeller bırakabilecek enfeksiyon hastalıklarına karşı koruma sağlamaları dolayısıyla tıp bilimin en önemli buluşlarındandır.

Anahtar Kel/meler: Aşı, Bağışıklık, Enfeksiyon Hastalıkları, COVID-19, HPV.

METFORMİNİN PANKREAS KANSERİ ÜZERİNDEKİ ETKİ MEKANİZMALARI

BSc Doğuhan Yalım

İstanbul Üniversitesi, doguhanyalimm@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-3549-0287

Prof. Dr. Oğuz Öztürk

İstanbul Üniversitesi, oguzozturk@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2439-9269

Prof. Dr. Hülya Yılmaz Aydoğan

İstanbul Üniversitesi, yilmazh@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8837-6664

ÖZET

Metformin (dimetil biguanid), bitkisel bir ilaç olarak kullanılan ve guanidin açısından zengin olan *Galega officinalis* (keçisakalı) adlı bitkiden elde edilmektedir. Kan glukoz düzeylerini düşürücü etkisi 1918 yılında keşfedilen guanidinin daha sonra türevleri sentezlenmiştir. Bu türevler arasında fenformin, buformin ve metformin, kısa bir süre tip 2 diyabet tedavisinde kullanılmış ancak fenformin ve buforminin laktik asit artırıcı ve diğer toksik etkileri nedeniyle kullanımlarına son verilmiştir. Metformin günümüzde tip 2 diyabeti kontrol altına almak amacıyla oral yolla kullanılan birinci basamak antidiyabetik ajan olarak kullanılmaktadır. ATM (ATM serin/treonin kinaz) ve LKB1 (serin/treonin kinaz-11)'i aktive ederek mTOR (rapamisin'inin memeli hedefi) aktivitesini inhibe eden metformin, bu sayede protein sentezini ve hücre büyümesini engellemektedir. Metforminin aynı zamanda insülin/IGF sinyalini azaltarak, mitokondriyal solunumu bozarak ve mTOR yolağını hedefleyerek pankreas kanseri riskini azalttığı ve diyabetik pankreas kanseri hastalarının hayatta kalma oranını artırdığı önerilmektedir. Antitümör etkileri ayrıca transkripsiyon faktörü Sp1'i ve buna bağlı genleri aşağı yönde düzenleyici, mikroRNA'ların ekspresyonlarını değiştirici, kanser kök hücrelerinin çoğalmasını azaltıcı ve DNA hasarı ile inflamasyonu azaltıcı etkilerine atfedilmektedir. Bunu destekler şekilde, metformin kullanımının diyabet ve pankreas kanseri hastalarında, metastatik olmayan kanser vakalarında daha uzun yaşam sağladığı bildirilmiştir. Pankreatik duktal adenokarsinomlu fare modelleri ile yapılan çalışmalar da metforminin onkojenik Kras ile indüklenen pankreatik tümörjenezini inhibe ettiğini göstermiştir. Bu nedenle günümüzde hala oldukça düşük sağkalımlı ölümcül kanser türlerinden biri olan pankreas kanserinde metforminin etki mekanizmalarının aydınlatılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Metforminin özellikle kemoteropötikler ve diğer antikanserojen ajanlarla kombine kullanımına yönelik araştırmalar, pankreas kanserinde daha etkin tedavi için umut vaat etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Metformin, Guanidin, Pankreas kanseri, Diyabet.

TİP 1 DİYABET VE GLUTEN ALIM

Ar. Gör. Esila Bayar

İstanbul Kent Üniversitesi, esila.bayar@kent.edu.tr

ORCID No: 0009-0007-4487-0023

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ünlü

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, ayse.unlu@hku.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1565-4336

ÖZET

Pankreas beta hücrelerinin immün aracılı yıkımı dolayısıyla insülinin yaşam boyu tamamen dışarıdan verilmesine bağımlılık hali olup, çocukluk çağında yaygın olarak gözlenen tip 1 diyabet hastalığının gelişiminde, genetik etkenlerin varlığına ek olarak, çevresel etkenlerin de önem taşıdığı belirtilmiştir. Son zamanlarda, tip 1 diyabet insidansında artış ve yeni tanı alan hastalar arasında, yüksek riskli HLA haplotiplerinin prevalansında azalış söz konusu olmuştur. Bu durum, antibiyotik kullanımı, düşük lif alımının popülerliği, yüksek gluten içeren diyet gibi artış gösteren etkenler ile örtüşmekte ve çevresel etkenlerin beta hücrelerindeki otoimmüniteyi kuvvetlendirdiği düşüncesini akla getirmektedir. Buğday, çavdar ve arpada bulunan depo proteinlerinden glutenin ise, tip 1 diyabet gelişimini etkileme mekanizması belirsiz olsa da bağışıklık hücresi popülasyonlarını değiştirebileceği, daha proinflamatuvar bir sitokin profili oluşturabileceği veya bağırsak mikrobiyotasının disbiyozuna yol açabileceği öne sürülmüştür. Aynı zamanda glutenin, immünojenik olması ve otoimmün yanıtı aktif hale getirmesi gibi etkilerinin olabileceği düşünülmektedir. Araştırmalar neticesinde, gluten alımının, tip 1 diyabet riskini arttırdığına yönelik olduğu gibi, bir etkisinin olmadığına yönelik sonuçlar da elde edilmiş, fetal yaşamda gluten maruziyetinin ve gluten ile ilk tanışma zamanının da bir etken olabileceği öne sürülmüştür. Glutensiz diyet üzerine yapılan çalışmalarda, glisemik kontrolü daha iyi sağlama, hipoglisemi ataklarında azalmaya yol açma gibi sonuçlar elde edilmiş ve bu anlamda, glutensiz diyetin koruyucu olabileceği düşünülmüştür. Yüksek miktarda gluten alımının, tip 1 diyabet riskinde artış ile ilişkilendirildiği tablolar söz konusu olsa da karşıt yönde yapılan çıkarımların da mevcut olduğu görülmüştür. Bu derleme yazı, son 5 yıl kapsamına dahil olan, ulusal ve uluslararası literatürün taranması ile hazırlanmış olup, tip 1 diyabet gelişiminde glutenin olası mekanizmalarının ve etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tip 1 diyabet, Gluten, Adacık otoimmünitesi.

HASTALIK YÜKLERİ KAPSAMINDA SAĞLIK KAPASİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğretim Üyesi Gülay Ekinci

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Ekincigulay@Gmail.Com

ORCID No: 0000-0003-4773-4821

Dr. Öğretim Üyesi Özgül Özkoç

Altınbaş Üniversitesi, ozgul.Ozkoc@Altinbas.Edu.Tr

ORCID No: 4007-5105-0001-0000

ÖZET

Hastalık yükü, bir toplumu oluşturan bireylerin hastalık, sakatlık veya erken ölümler nedeniyle meydana gelen sağlık kayıplarının yıl, yüzde vb. metrik ölçütler kullanılarak sayısallaştırılması esasına dayanan bir kavramdır ve sağlık ekonomisi alanında yapılan çalışmalara da önemli bir veri kaynağı sağlar. Bu çalışma hastalık yükleri kapsamında sağlık kapasitesinin ülkeler düzeyinde incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada kapasite değerlendirmesi Veri Zarflama Analizi kullanılarak yapılmış; sağlık kapasite ölçüsü olarak doğumda beklenen yaşam süresi ve sağlık harcamaları çıktı değişkeni olarak tanımlanırken; düzenli verisi olan 28 OECD ülkesine ait hastalık yükleri 3 (üç) kategoride girdi değişkeni olarak tanımlanmıştır. Araştırmada BCC Girdi ve Çıktı ile CCR Girdi ve Çıktı modelleri olmak üzere 4 (dört) model üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar sağlık kapasitesinde tüm modellerde etkin olan ülke sayısı 9-12 arasında tespit edilmiş, etkin olmayan ülkelerin etkinlik skoru ise 0,814-0,996 arasında olup; araştırmaya konu ülkelerin %57,1-67,9'u etkin bulunmamıştır. Araştırmada ülkelerin etkinlik modellerine ait karar verme birimleri için gösterilen referans ülkeleri dikkate alarak sağlık kapasitelerini etkin hale getirmeleri önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hastalık yükleri, Sağlık kapasitesi, Teknik etkinlik, Sağlık harcamaları

WHAT WE LEARNED FROM COVID-19: SINGLE CENTER EXPERIENCE

Professor Sevket Ozkaya

Altınbas University, sevket.ozkaya@altinbas.edu.tr
0000-0002-8697-4919

Assistant Professor Adem Dirican

Altınbas University, adem.dirican@altinbas.edu.tr
0000-0001-7180-8478

Melisa Ergün, Medical Student

Altınbas University, melisa.ergun@ogr.altinbas.edu.tr

ABSTRACT

COVID-19 is a disease caused by a new strain of coronavirus. ‘CO’ stands for corona, ‘VI’ for virus, and ‘D’ for disease. COVID-19 is a contagious disease caused by a new strain of coronavirus and it may proceed in severe Acute Respiratory Distress Syndrome(ARDS). This disease is caused by a novel coronavirus named Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2 (SARS-CoV-2). The World Health Organization(WHO) on March 11, 2020, has announced the novel coronavirus (COVID-19) outbreak a global pandemic(1,2). Since then, the entire world is battling with COVID19 pneumonia that can be dreadfully lethal in the high-risk population.

COVID-19 may yield a variety of clinical pictures, differing from pneumonitis to Acute Respiratory Distress Syndrome along with vascular damage in the lung tissue, named endotheliitis. To date, no specific treatment strategy was approved for the prevention or treatment of COVID-19 in terms of endotheliitis-related comorbidities. Here, we presented our treatment strategies for 11 190 COVID-19 patients depending on categorisation by the severity of both the respiratory and vascular distress and presented the manifestations of endotheliitis in skin, lung and brain tissues according to the different phases of COVID-19, lung and brain tissues according to the different phases of COVID-19

COVID-19'UN ETKİLERİNE KARŞI NAZAL DEKONJESTAN OKSİMETAZOLİN VE MOLEKÜLER YERLEŞTİRME ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Murat Enöz

Altınbaş Üniversitesi, murat.enoz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2660-1950

ÖZET

Koronavirüs hastalığı (COVID-19) adı verilen küresel bir sağlık sorununu tedavi etmek amacıyla ve SARS-CoV-2'nin sonuçlarını durduracak veya azaltacak ilaçlara artan bir ihtiyaç vardır. Bağışıklık sistemi zayıf olan hastalar, ölümcül olabilen koronavirüs hastalığına karşı daha hassastır. Bu önemli yönü göz önüne alındığında, bağışıklığı güçlendirmek ve tat ve koku anormalliklerini iyileştirmek için kullanılan doğal oksimetazolin burun spreyi çalışmanın hedef ilacı olarak seçildi. Soğuk algınlığı, sinüzit, saman nezlesi ve alerjiler dahil olmak üzere çeşitli rahatsızlıkların neden olduğu burun tıkanıklığının geçici olarak giderilmesi amacıyla oksimetazolin içeren ürünler kullanılabilmektedir. Oksimetazolin, burun içeri-
sindeki kan damarlarını daraltarak ödem ve tıkanıklığı azaltır. COVID-19'un yaygın semptomları olan koku-tat alma bozukluğu oksimetazolin ile kısa sürede ve etkili bir şekilde tedavi edilebileceği ve ayrıca koronavirüsün replikasyonunun durdurulabileceği hipotezi teorik olarak kanıtlanmıştır. Özellikle spike protein (-8,10 kcal/mol) ve ACE-2 (-7,90 kcal/mol)'deki docking skoru yüksek bulunmuştur. Bu docking bağlanma skorları, bu bileşiklerin potansiyel inhibitör olarak kullanılabileceğinin göstergelerindendir.

Anahtar Kelimeler: Oksimetazolin, Spike protein, ACE-2, COVID-19, SAR-CoV-2

COVID-19'UN ETKİLERİNE KARŞI KULAK ÇINLAMASI TEDAVİSİNDE LİPOFLAVONOİDLERİN YENİDEN KULLANIM ÇALIŞMASI

Doç. Dr. Murat Enöz

Altınbaş Üniversitesi, murat.enoz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2660-1950

ÖZET

Küresel bir sağlık sorunu olan koronavirüs hastalığı (COVID-19) için tedavi seçenekleri aranmakta ve SARS-CoV-2'nin etkilerini yok edecek veya azaltacak ilaçlara talep her geçen gün artmaktadır. Koronavirüs hastalığı, bağışıklık sistemi zayıf olan hastalarda kalıcı etkiler bırakıyor ve hatta ölümcül olabilmektedir. Bu önemli faktör göz önünde bulundurularak bu çalışmada hedef ilaç olarak hem bağışıklık sistemini güçlendirmek hem de kulak çınlaması, koku ve tat alma bozukluklarının tedavisinde kullanılan doğal lipoflavonoid besin takviyesi seçilmiştir. COVID-19'un yaygın semptomları olan koku-tat alma bozukluğu ve kulak çınlamasının lipoflavonoidler ile kısa sürede ve etkili bir şekilde tedavi edilebileceği ve ayrıca koronavirüsün replikasyonunun durdurulabileceği hipotezi teorik olarak kanıtlanmıştır. Özellikle tiamin nitratın NSP16 (-7,97 kcal/mol) ve K vitamini epoksit redüktaz (-7,13 kcal/mol)'deki docking skoru yüksek bulunmuştur. Riboflavin'in K epoksit redüktazdaki (-8.66 kcal/mol) yerleştirme skoru da yüksek bulunmuştur. Bu docking bağlanma skorları, bu bileşiklerin potansiyel inhibitör olarak kullanılabilmesinin göstergelerindendir.

Anahtar Kelimeler: Lipo-Flavonoid bileşikleri, Tinnitus, Bioflavonoidler, Covid-19 tedavisi

DÜŞÜK GELİR GRUBUNDAN HASTALARA SUNULAN SAĞLIK HİZMETLERİNE DAİR BİR ALAN ÇALIŞMASI: NİJERYA’NIN OYO EYALETİNDEKİ IBADAN KENTİ ÖRNEĞİ

Oluwaseyi Isaac Adebayo

Altınbaş Üniversitesi, oluwaseyi.adebayo@ogr.altinbas.edu.tr

ÖZET

Orta ve düşük gelir grubundan ülkelerde, her yıl 5,7 milyon ila 8,4 milyon insan sağlık sistemlerindeki ve sağlık hizmetine erişimdeki sorunlardan dolayı, önlenebilir nedenlerle yaşamını kaybetmektedir. Düşük gelir grubu ülkelerde, tüm ölümlerin %15’ini önlenebilir vakalar oluşturmaktadır. Burada, sağlık hizmetlerindeki sorunlar çok yönlü olarak yaşanmaktadır: Sağlık merkezlerine ve doktorlara ulaşımın önündeki engeller, tedaviyi sürdürmekteki mali yetersizlikler, eleman ve alt yapı yetersizliği, ilk bakışta en göze çarpan sorunlar olsa da, Toplumsal kimliklerin doğurduğu alışkanlıklar ve önyargılar, sağlıkla ilgili geleneksel yaklaşımların gücü, hatta “Batı tıbbına” yönelik siyasi yaklaşımlar dahi, hizmet sunumunu etkileyebilmektedir. Bu sunumda, Nijerya’nın Oyo Eyaletinde yer alan Ibadan kentinde yürütülen bir alan çalışmasının verilerinden yola çıkılarak, sağlık hizmetlerinin sunumunda eşitsizliğin hastalar ve doktorların gündelik pratiğinde nasıl deneyimlendiği, bu deneyime etki eden faktörler ve hizmet kalitesinin artırılmasının önündeki en önemli engeller tartışılacak, literatürde sunulan çözüm önerileri gündelik deneyimlerle birlikte düşünülerek, başarı olasılıkları sorgulanacaktır. Alan çalışmasına dayanan bu araştırmada, anket, yüzyüze yarı yapılandırılmış görüşme, odak grubu toplantıları gibi sosyal bilim yöntemleri kullanılmıştır. Görüşmelere göre, çalışma dahilinde sağlık hizmetlerine erişimde en önemli engeller: sağlık kurumlarının uzak olması (%16,2), mali sorunlar (%10,3), geleneksel şifa yöntemlerinin tercih edilmesi (%7,/), sağlık çalışanlarının olumsuz yaklaşımları (%8,5), sağlık kurumunun alt yapı ve eleman yetersizliği (%6,8) olarak bildirilmiştir.

KARACİĞER TRANSPLANTASYONU SONRASI İMMÜNSUPRESİF TEDAVİYE UYUM VE HEMŞİRENİN ROLÜ: SİSTEMATİK DERLEME

Ar. Gör. Eda Nur Yılmaz

İstinye Üniversitesi, eda.yilmaz@istinye.edu.tr

ORCID No: 0009-0007-8576-7997

ÖZET

Giriş ve Amaç: Karaciğer transplantasyonu, son dönem karaciğer hastalığı ile izlenen hastalarda standart tedavilerin başarılı olmadığı durumlarda uygulanan tedavidir. Karaciğer transplantasyonu sonrası organ reddinin önlenmesinde hastanın immünsupresif tedaviye uyum göstermesi önemli bir faktördür. Karaciğer transplantasyonu yapılan hastalarda hemşire, immünsupresif tedavinin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaktan ve hastanın tedaviye uyumu ve katılımı yönünde desteklemekten sorumludur. Bu araştırma, hastanın karaciğer transplantasyonu sonrası immünsupresif tedaviye uyumuna yönelik hemşirenin rolüne ilişkin literatür bilgisinin ortaya çıkarılması amacıyla sistematik derleme olarak planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın verileri, 2011-2022 tarihleri arasında, Google Akademik, Ulakbim Tıp Veri tabanı ve Pubmed veri tabanında “ karaciğer transplantasyonu, immünsupresif tedavi, hemşirelik ” anahtar kelimeleri kullanılarak ve anahtar kelimelerle çeşitli kombinasyonlar oluşturularak taranmıştır. Tarama sonucu veri tabanında dahil etme/dışlama kriterlerine uygun 15 araştırma makalesi derlemeye dahil edilmiştir. (n=15)

Bulgular: Bu sistematik derlemede belirtilen veri tabanlarının taranması sonucunda, 1183 çalışmaya ulaşılmış ve dahil edilme kriterlerine uyan 15 araştırma incelemeye alınmıştır. İncelenen 15 çalışmanın yedi tanesinde özellikle immünsupresif ilaçlar hakkında bilgisi az olan bireylerin tedaviye uyumunun azaldığı bildirilmiştir. Bu nedenle araştırmalar, hemşirenin immünsupresif ilaçlar hakkında hasta ve ailesine eğitim vermesinin karaciğer transplantasyonu geçirmiş hastaların tedaviye uyumlarını olumlu etkilediği üzerine yoğunlaşmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Tüm bu araştırmalar değerlendirildiğinde, karaciğer transplantasyonu yapılan hastalarda hemşirenin, hastayı geliştirecek rejeksiyon bulguları yönünden gözlemlemesi ve ilaçların yan etkilerini / diğer ilaçlarla olan etkileşimlerini izlemesi önerilmektedir. Aynı zamanda bireyin tedaviye uyumunu sağlamak için hasta ve ailesine ameliyattan önce ve sonra immünsupresif ilaçlar hakkında eğitim vermesi, eğitim sonrası izlemlerini sürdürmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer transplantasyonu, İmmünsupresif tedavi, Hemşirelik

ADHERENCE TO IMMUNOSUPPRESSIVE TREATMENT AFTER LİVER TRANSPLANTATION AND THE ROLE OF THE NURSE: SYSTEMATIC REVIEW

Research Assistant , Eda Nur Yılmaz

Istinye University, eda.yilmaz@istinye.edu.tr , edanuryilmaz2901@gmail.com

ORCID No: 0009-0007-8576-7997

ABSTRACT

Introduction and Aim: Liver transplantation is the treatment applied in patients followed up with end-stage liver disease when standard treatments are not successful. Compliance with immunosuppressive treatment is an important factor in the prevention of organ rejection after liver transplantation. The nurse is responsible for ensuring the effective application of immunosuppressive therapy in patients undergoing liver transplantation and **supporting** the patient's compliance and participation in treatment. This study was planned as a systematic review to reveal the literature information on the role of the nurse in the patient's adherence to immunosuppressive therapy after liver transplantation.

Materials and Methods: The data of the study were searched using the keywords "liver transplantation, immunosuppressive treatment, nursing" in the databases Google Academic, Ulakbim Medical Database and Pubmed database between 2011-2022. The keywords used during the search were searched by combining them with different combinations. As a result of the research, 15 research articles were included in the review according to the inclusion/exclusion criteria in the database (n=15).

Results: As a result of the search of the databases mentioned in this systematic review, 1183 studies were reached and 15 studies that met the inclusion criteria were included in the review. In seven of the 15 studies reviewed, it was reported that the adherence to treatment decreased, especially in individuals who had less knowledge about immunosuppressive drugs. For this reason, studies have focused on the fact that nurses' training about immunosuppressive drugs to patients and their families positively affects the treatment compliance of patients who have undergone liver transplantation.

Conclusion and Recommendations: When all these studies are evaluated, it is recommended that the nurse should observe the patient for signs and symptoms of rejection that may develop in patients undergoing liver transplantation and observe the side effects of treatment/interactions with other drugs. At the same time, it is recommended that the patient and his family be educated about immunosuppressive drugs before and after the surgery, and to continue their follow-up after the education in order to ensure the individual's compliance with the treatment.

Keywords: Liver transplantation, Immunosuppressive therapy, Nursing

SİGARA TÜKETİMİ VE MUTLULUK: ÜLKE DÜZEYİNDE PANEL VERİ ANALİZİ

Doç. Dr. Atilla Çifter

Altınbaş Üniversitesi, atilla.cifter@altinbas.edu.tr
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-4365-742X>

Doç. Dr. Gökhan Akay

Boğaziçi Üniversitesi, hgakay@boun.edu.tr
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-0584-0634>

ÖZET

Bu makalede sigara tüketimi ve mutluluk arasındaki karşılıklı nedensellik makro düzeyde analiz edilmiştir. Önceki çalışmalar tek yönlü nedensellik içermekte olup, sınırlı düzeyde panel ülke verisi içermektedir. Bu makalede gelişmiş ve gelişmekte olan 67 ülke analize dahil edilmiş ve karşılıklı nedensellik panel veri analizi ile test edilmiştir. Sigara tüketimi için sigara fiyatı ve gelir, mutluluk için ise gelir ve kalkınma göstergeleri kontrol değişkenleri olarak eklenmiştir. Panel veri analiz sonuçlarına göre sigara tüketimi ve mutluluk arasında ülke grubuna göre çift yönlü nedensellik bulunmaktadır. Bu sonuç, sigara tüketimi ile mücadelede çok yönlü politikaların kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigara tüketimi, Mutluluk, Panel veri analizi.

MESLEKİ PRESTİJ ALGISININ PROSOSYAL DAVRANIŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: HEMŞİRELER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

PhD. Elif Habip

[İstanbul Galata Üniversitesi, elif.habip@galata.edu.tr](mailto:elif.habip@galata.edu.tr)

ORCID No:0000-0002-6297-8624

PhDc. Hilal Tanyıldızı

[Beykent Üniversitesi, hilaltanyildizi@beykent.edu.tr](mailto:hilaltanyildizi@beykent.edu.tr)

ORCID No:0000-0003-1522-0498

PhD. Tülin Dedik

[Bağımsız Araştırmacı, tulindedik@gmail.com](mailto:tulindedik@gmail.com)

ORCID No:0000-0001-9833-1235

ÖZET

Mesleklerin birçoğu toplum ile aktif iletişim içerisinde. Bundan dolayı meslek sahibi kişiler, toplum tarafından mesleklerine gösterilen itibarı dikkate alarak mesleki yaşamlarını değerlendirmektedirler (Habip ve Koçoğlu Sazkaya, 2019: 836). Bu durumda ortaya çıkan mesleki prestij algısı ile bireyler işleriyle ilgili belirli tutumlar geliştirirler (Lim vd., 2000: 740). Mesleki prestij algısı göreceli bir kavram olup toplumdan alınan geri dönüşlere göre değişim göstermektedir (Hunt, 1993: 5). Özellikle pandemi sonrası en çok konuşulan mesleklerden biri de hemşirelerdir. Hemşirelerin mesleki prestij algısı tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Bu doğrultuda etkileneceği düşünülen davranış türlerinden biri de prososyal davranıştır. Prososyal davranış; sosyal anlamda faydalı bir ilişkiyi barındıran, insanların birbirini anlayarak hareket etmesini içeren ve ortak fayda ve iyilik ile temellendirilmiş davranışları içermektedir (Sharma ve Tomer, 2018: 14). Bir diğer tanıma göre ise; “Başkalarının faydasına olacak, baskı hissetmeden ve kendi rızası ile gösterdiği tutum ve davranışlar” olarak literatürde yer almaktadır (Bağcı, 2015: 34). Bu bağlamda araştırmanın amacı, hemşirelerin toplumdan gördükleri itibarı algılamaya düzeyinin sosyal fayda ve iyilik temelli prososyal davranışlarını ne yönde ve nasıl etkilediğini belirlemektir.

Araştırmanın temel konusu olan hemşireler bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise farklı bilim dallarında görev yapan 109 hemşire oluşturmaktadır. 2023 yılının mart ayında hemşirelerden anket tekniğiyle veriler toplanmış ve elde edilen veriler SPSS 25.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre hemşirelerin %95,4’ü kadın olup araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki prestij algısının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ancak mesleki prestij algısının prososyal davranış üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre hemşirelerin iyilik temelli davranışlarının mesleki prestijle doğrudan ilişkili olmadığı ancak düşüncelerinin Covid ve olağanüstü durumlardan etkilendiği ve değiştiği kabul görmektedir. Bu sebepten, hemşirelik mesleğinin zorlu süreçlerde edindiği görev ve gönüllülük ilişkisinin vurgulanması prososyal davranışların artmasına imkân sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki prestij, Prososyal davranış,

SEMEN ÖRNEKLERİNİN ADLİ AMAÇLI METAGENOMİK ANALİZLERİ

Uzm. Mol. Bio. Nursena Gürsoy

Yıldız Teknik Üniversitesi, nursenagursoy@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-3121-5285

Doç. Dr. Şükriye Karadayı

Altınbaş Üniversitesi, sukriye.karadayi@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-4253-9245

ÖZET

Adli bilimler, kriminal vakalarda gerekli olan delilleri açığa çıkaran ve bunlar arasındaki bağlantıları ortaya koyan böylece vakaların çözümüne katkı sağlayan multidisipliner bir bilim dalıdır. Cinsel saldırı vakaları maalesef günümüzde sıklıkla karşılaşılan adli vakalar arasındadır ve bu vakalarda en sık karşılaşılan biyolojik delil semen ve seminal lekelerdir. Bir olay yerinde genellikle kumaş yüzeylerden elde edilen semen lekelerinin öncelikli olarak tanınması ve tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla rutininde kullanılan birçok tanımlayıcı ve doğrulayıcı test bulunmaktadır. Bunlardan en sık kullanılanları UV, IR, Asit Fosfataz, Lösin Aminopeptidaz, Prostat Spesifik Antijen testleri ve mikroskopik incelemelerdir. Fakat tüm bu testler biyokimyasal süreçlere dayanması ve buna bağlı olarak yanlış sonuçlar verebiliyor olmaları, azospermik bireyleri dışlamaları ve enzimlerin bozunma hızlarının yüksek olmaları gibi sınırlayıcılara sahiptir.

İnsan mikrobiyom projesinin ardından adli bilimlerde de araştırmalar mikrobiyom üzerine yönelmiş ve metagenomik analizler; coğrafik tespitler, kişi kimliklendirmesi, ölüm zamanı ve nedeninin belirlenmesi gibi alanlarda da rutin analizlerde kullanılmaya başlanmıştır. Metagenomik analizler ilk olarak ortamdan alınan örneğin yeni nesil dizileme yöntemleri kullanılarak dizilenmesi ile başlar ve ardından elde edilen ham verinin biyoinformatik araçlar kullanılarak hizalanması, birleştirilmesi ve anotasyonu aşamalarını takip eder. Mikroorganizmalar bilimsel çalışmalarda genellikle taksonomik sınıfları belirleyen en küçük birim olan Operasyonel Taksonomik Birimlere (OTU) gruplandırılır ve bu OTU'lar kullanılarak göreceli bolluklar elde edilir buna bağlı olarak istatistiksel analizler ve çeşitlilik analizleri gerçekleştirilir.

Son yıllarda semen örnekleri üzerinde gerçekleştirilen metagenomik incelemeler, çoğunlukla adli olgularda kişilerin kimliklendirilmesi ile birlikte daha spesifik belirteçlere ihtiyaç duyan vücut sıvılarının tanımlanması ve leke yaşı tayini üzerinde odaklanmış durumdadır. Semen örnekleri için bugüne kadar yapılan sınırlı sayıda çalışmalar filum düzeyinde en çok elde edilen bakterilerin *Firmicutes*, *Proteobacteria*, *Actinobacteria* ve *Bacteroidetes* olduğunu göstermiştir. Fakat çok daha ayrıntılı analizler yapılabilmesi ve leke yaşı tayininden daha net sonuçlar alınabilmesi için bu konuda tür düzeyindeki çalışmaların daha da artırılması ve veri tabanlarının da genişletilebilmesi için yeni çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışmada adli amaçlı seminal örnekler üzerinde gerçekleştirilen mikrobiyota temeline dayanan son çalışmaların paylaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adli bilimler, Semen, Mikrobiyom, Metagenomik analizler.

KADIN TIP ÖĞRENCİLERİNİN “DOKTORLAŞMA” SÜRECİNDE FARKLI KÜLTÜREL ARKA PLANLARIN ETKİSİ: ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Meryem Naz Teke

Altınbaş Üniversitesi Tıp Fakültesi, meryemnaz.teke@gmail.com
ORCID No: 0009-0001-5083-3807

Aylin Kayaaltı

Altınbaş Üniversitesi, aylin.kytl3@gmail.com
ORCID No: 0000-0003-2689-6944

Sevde Gül Özalp

Altınbaş Üniversitesi, sevdegulms@gmail.com
ORCID No: 0000-0003-2889-7422

Selin Naz Şimşek

Altınbaş Üniversitesi, selinnazsimsek@gmail.com
ORCID No: 0009-0000-8302-9308

ÖZET

Tıp öğrencilerinin doktor kimliğinin oluşmasında mesleki eğitimin nasıl verildiği belirleyici rol oynar. Dünyanın her yerinde, doktorların tıbbın evrensel değer ve işlevlerine dayalı kararlar almaları, kültürel ve dini aidiyetler üstü bir profesyonel kimlikle hastalara hizmet vermeleri esastır. Türkiye’de küreselleşme, ülkenin tıp alanında uluslararası bir merkez haline gelmesine, Ortadoğu, Afrika, Avrupa, hatta Uzakdoğu Asya’dan gençlerin Türkiye’nin büyük kentlerindeki fakültelerde tıp eğitim almasına yol açmıştır. Ancak, kültürel, sosyal ve bireysel değişkenler; cinsiyete, dini aidiyete, tarihsel olaylara bağlı faktörler doktorlaşma sürecinin çatışmalı geçmesine yol açmaktadır.

Kültürel ve kimlikel faktörlerin Altınbaş Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde 2023 yılı bahar yarıyılında eğitim alan kadın tıp öğrencilerin “uzmanlaşma ve değişim” deneyimleri ve geliştirdikleri klinik tavırları üzerine etkisini saptamak üzere, 2023 Nisan ayında bir araştırma projesi başlatılmıştır.

Araştırma yöntemleri, online bir anket farklı dönemlerden 55 kadın tıp öğrencisiyle yapılacak yüz yüze görüşmeler ve katılımcı gözlem tekniklerinden oluşmaktadır. Araştırmanın nisan ortası tamamlanan anketinin sonuçlarından bir kısmı, kadın hekimlerin klinik pratiklerini etkileyebilecek, çarpıcı sonuçlar sunmuştur. Ankete katılan 134 kadın tıp öğrencisinin cevaplarına göre:

Öğrencilerin sadece % 9,7’si profesyonel sınırlarına otoriteler tarafından saygı duyulduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin % 50,7’si hayatının bir noktasında “kadınlık görevleri” ve mesleği arasında seçim yapması gerekeceğini öngörmektedir. Öğrencilerin % 49,3’ü ise, bir doktor olarak kadın hastasına kürtaaj prosedürü uygulamayı reddedeceğini belirtmektedir. Bu cevaplar, kadın tıp öğrencilerinin klinik tıp hizmeti sunarken bilinç ve eylemlerinde ikilemler yaşayabileceğine işaret etmektedir.

Çalışmanın verileri anlatı analizi yönteminin araçlarıyla analiz edilecek, tartışmanın metodolojisi fenomenolojik bir yaklaşımla kurgulanacaktır. İlişki kurma, olayları anlamlandırma ve durumlara tepki verme yollarındaki değişiklikleri takip eden çalışma, farklı yerel, dinsel ve ekonomik geçmişe sahip kadın öğrencilerin karşılaştıkları zorluklara ilişkin içgörü sağlayacaktır. Öğrencilerin standart tıp eğitimine uyum sağlarken karşılaştıkları sorun alanlarının; kültürel ikilemlerin ve ihtiyaçlarının bilinmesi ve tıp eğitimine bunların çözümüne dönük öğelerin entegre edilmesiyle, gelecekte daha iyi hasta bakımının ve daha çeşitli, kapsayıcı bir tıp mesleğinin önü açılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın doktor, Kültürel kimlik, Değişim, Fenomenoloji, Anlatı analizi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ ANTİK DNA AR-GE BİRİMİ ADLI ANTROPOLOJİK KAZI ÇALIŞMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Görgülü

Altınbaş Üniversitesi, mehmet.gorgulu@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-9185-4225

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Tepgeç

Altınbaş Üniversitesi, fatih.tepgec@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8413-6949

ÖZET

Altınbaş Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu bünyesinde kurulmuş olan Antik DNA Ar-Ge birimi, 2017 tarihinden beri Kuşadası Anaia ve Selçuk Ayasuluk kazılarında elde edilen iskeletlerin adli antropolojik incelemesi yapılmıştır. Bu amaçla iskeletlerin yaş, boy, cinsiyet tayinleri yapılmış olup, iskeletler üzerinde travma izleri aranmış, beslenme durumları da saptanmaya çalışılmıştır.

Yukarıdakilere ek olarak Bilecik Müze Müdürlüğü'nden gönderilen ayrıca Ukrayna Ulusal Bilimler Akademisinin izinleriyle son Kırım Hanı Hacı Giray ve ailesine ait olan iskelet parçalarının da analizleri yapılmış olup, bunların genetik incelemeleri devam etmektedir.

Yaptığımız çalışmalar basında da kendine yer bulmuştur. Selçuk, Ayasuluk'ta kazıdan elde edilen 3 bireye ait iskeletlerin adli antropolojik incelenmesinden erkek oldukları ve anne kökenlerinin de Güneydoğu Avrupa olduğu saptanmıştır. Bu çalışmamız 04 Aralık 2021 tarihinde Hürriyet gazetesinde yayınlanmıştır.

Ölçümler için kafatası ve diğer kemikler için farklı dijital kumpas aletlerinden yararlanılmıştır. Kemikler üzerinde saptanan lezyonların daha ileri analizi için DNA analizlerinin yanında direkt filmlerinden de yararlanılmıştır. Bu amaçla baş kısmında farklılık olan bir femur kemiğinin röntgeni alınmış ve lezyonun konjenital kalça çıkığı olduğu saptanmıştır.

Kazılarda görevli olarak çalışmalarımız devam etmektedir.

Altınbaş Üniversitesi Antik DNA Ar-Ge Birimi ile ülkemizde ilk kez hem Adli Antropolojik hem de Antik DNA çalışmaları aynı çatı altında yapılmaya başlanmıştır.

Yürüttüğümüz çalışmalar ilerleyen dönemlerde Tıp, Genetik ve Antropoloji bilimlerine önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adli antropoloji, Tıp, Genetik

INNOVATION FOR HEALTHCARE SYSTEM - WIRELESS ECG AND PULSE OXIMETRY DEVICE METHOD, APPLICATION RESEARCH AND IMPORTANCE

Ali Alakbarli

Nakhchivan State University, elielekberli4@gmail.com

ORCID Code: 0009-0008-7437-1302

ABSTRACT

Both ECG and pulse oximeter devices are of great diagnostic and interventional importance. Taking into account the rapid development of technology today, it is important to apply this development to medical and research in this direction to make good hospital relationships. The inability of said devices currently used in medicine to communicate directly with doctors wirelessly delays medical support and interventions in emergency situations.

This problem can be solved by adding unified patient-hospital-doctor software and relevant technological development studies to said devices.

The new type of ECG device developed in this research, the data from the ECG sensor is decrypted by means of the device chip and transmits information to the devices of the doctor. The medical information is then recorded with cloud-based technology for efficient, accessible use. This research aimed to reduce the workload of doctors, speed up work in hospitals and provide more economical long-term, quick assistance to patients.

Methods - Created medical software for ECG chip brain, database(json) has been created for the management system. Device operation tests were performed on 5 volunteers (healthy and tachyarrhythmic), doctor-hospital related experiments of the method were conducted at NSU

Hospital. Digital results of healthy and 2 volunteers with heart defects were presented.

Wireless ECG App and PC results (V4 wave, healthy)

The research showed a successful result, after several adjustments of the heart sinus rhythms of the patients, the desired result was achieved regardless of the wireless distance on the all devices. The new form of to said devices reduces the workload of doctors in hospitals, creates a more organized system in hospitals, and provides more opportunities for timely intervention in emergency situations, patients can easily seek medical advice and help themselves at home.

Keywords: Ecg, Healthcare, Innovation, Organised Method, Resuscitation, Wireless Devices

AN IMPORTANT PATHOGEN IN NOSOCOMIAL INFECTIONS: **Klebsiella spp.**

Issra Helal

Altınbaş University, 203736890@ogr.altinbas.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8190-2089

Asst Prof. Dr. Şebnem Garip Ustaoglu

Altınbaş University, sebnem.garip@altinbas.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6577- 9578

Asst Prof. Dr. Tuğçe Naime Gedik Kapancık

Altınbaş University, tugce.gedik@altinbas.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5637- 2191

Prof. Dr. Ahmet Özbek

Altınbaş University, ahmet.ozbek@altinbas.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8938-6533

ABSTRACT

Klebsiella pneumonia resistance to carbapenems is a sharp threat on public health. It exists within the human body, in animals and in the environment but usually associated with hospitalization. Thanks to its adhesive properties as an *Enterobacteriaceae*, it could perfectly be attached to the host. Currently, *Klebsiella pneumonia* is one of the most common bacteria that is seen in the hospital environment all around the world with a percentage of 7 %. Diverse studies were conducted since many laboratories susceptibility phenotypic and genotypic tests and methods could be applied with *Klebsiella pneumonia* in addition to the existence of animal models for each clonization and infection state. The interaction between the host and the bacterial cells was investigated in order to determine the factors of the pathogenicity and the pathogenic mechanism of *Klebsiella pneumonia*. The functional-structural changes are associated with mutations in *Klebsiella* genome. It was found that the production of beta lactams and the structural changes within the resistance species affect the diffusion of the antibiotics of the bacterial cell and limit its effect. The findings suggest that the mechanism of *Klebsiella pneumonia* resistance could be limited added to a set of measures the nosocomial infection will decrease.

Keywords: *Klebsiella pneumonia*, Carbapenem, Nosocomial infection, Resistance.

METHOTREXATE-INDUCED CHANGES ON BRAIN TISSUE

Doaa Mustafa Mohammed Albaker

Altınbaş University, 203736492@ogr.altinbas.edu.tr

Assistant Professor Özlem Bozkurt Girit

Aydın Adnan Menderes University, ozlem.bozkurt@adu.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0837-7374

Assistant Professor Ayca Dogan

Altınbaş University, ayca.mollaoglu@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-6020-8327

ABSTRACT

Methotrexate (MTX) is an immunosuppressive agent used to treat cancer by slowing the growth of cancer cells. However, it can cause some neurological complications. In the current study, Fourier transform infrared spectroscopy (FTIR) was used to investigate MTX-induced changes on macromolecular content in rat brain tissue. The results indicated a remarkable increase in the protein content and glycogen/ total lipid ratio. Significant alterations in protein structure and conformation were also observed. These findings indicate that MTX causes some alterations in macromolecular content and protein structure, which may be correlated with functioning of brain tissue.

Keywords: Methotrexate, Protein Structure, Brain, Ftir Spectroscopy.

DETECTION OF CNS INVOLVEMENT IN ACUTE LEUKAEMIA BY INFRARED SPECTROSCOPY AKUT LÖSEMİDE BOS TUTULUMUNUN İNFRARED SPEKTROSKOPİSİ İLE TESPİTİ

Abidoun Esohe Lasaki

Altınbaş University, 203736723@ogr.altinbas.edu.tr

ORCID No: 0009-0008-7171-6862

Asst. Prof. Sebnem Garip Ustaoglu

Altınbaş University, sebnem.garip@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6577-9578

Asst. Prof. Gizem Zengin Ersoy

Altınbaş University, gizem.ersoy@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8968-9849

Prof. Dr. Tunc Fişgin

Altınbaş University, tunç.fisgin@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-4467-9935

Prof. Dr. Feride Severcan

Altınbaş University, feride.severcan@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1717-2517

ABSTRACT

Pediatric leukemia with most frequent types as acute lymphocytic leukemia (ALL) and acute myelogenous leukemia (AML) being one of the deadliest cancers, with highest mortality rates in the world. Involvement of the central nervous system (CNS) in children leukemia is uncommon at first (3-5%), but considerably more common during relapse, with around 30-40% of those individuals indicating CNS illness. In both symptomatic and asymptomatic patients, a diagnosis of CNS acute leukemia has prognostic relevance and necessitates urgent therapeutic decisions. Cytological examination is regarded as the gold standard for the detection of malignant cells in the cytoplasmic fluid (CSF). However, even as a gold standard, CSF cytology fails to demonstrate lymphoma or leukemia cells in 37.5% of all cases. Thus, there is still need of novel techniques and biomarkers for the early diagnosis of the disease. In recent years, Fourier transform infrared (FTIR) spectroscopy technique is used for cancer screening, diagnosis, and follow-up of prognosis besides the gold standard methods. The aim of this study is to compare the success of FTIR spectroscopy with other conventional cytomorphology automated cell counting for detection of CSF involvement in leukemia among children. There are two groups: Group 1-control patient group (patients negative for having leukemic cells in CSF), Group 2-positive patient group (patients tested for leukemia and diagnosed by cytopathology as having leukemic cells in CSF). CSF samples were removed during the routine procedure from the patients and used for FTIR studies. The positive patient group could be successfully differenti-

ated from the control group due to the alterations in total saturated and unsaturated lipid contents, protein and nucleic acid contents in the CSF samples of the patients. These distinctions might offer a practical method for FTIR spectroscopy-based early leukemia diagnosis in children, reducing the need for invasive procedures and accelerating patient diagnosis.

Key words: Acute Leukemia, Csf Cytology, Ftir Spectroscopy, Biomolecular Characterization

PENNES'İN BİYOISI DENKLEMİNE DAYALI KAN PERFÜZYONU VE METABOLİK ISI DEĞERLENDİRMESİYLE TÜMÖRLÜ DOKU TAHMİNİNDE GENETİK ALGORİTMALAR VE ZAMAN DOMENİNDE SONLU FARKLAR HİBRİT METODU

Dr. Barış Gürsu

TEİAŞ 13. Bölge Müdürlüğü, baris.gursu@teias.gov.tr

ORCID No: 0000-0002-8214-9153

Prof. Dr. Elçin Özgür Büyükkatalay

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, elcinozgur@gazi.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6428-918X

ÖZET

Vücut yüzey sıcaklığı, kan dolaşımı, perfüzyon, metabolik ısı üretimi, deri ile çevre ortam arasındaki ısı alışverişi gibi parametreler tarafından belirlenir. Bu parametrelerden birindeki bir değişiklik bile, cilt yüzeyindeki sıcaklığın değişmesine neden olabilir. Vücut yüzey sıcaklığındaki bir değişiklik, vücut dokularındaki patolojik süreçlerin işareti olabilir. Bir cilt tümörü, yüksek lokal cilt sıcaklığına neden olabilir. Vücut yüzey sıcaklığını belirleyen parametrelerin temelinde biyoısı transferi olayı vardır. Deri, iç organlar ile dış ortam arasındaki ısı alışverişinde önemli rol oynar. Cilt yüzeyindeki sıcaklık ve ısı transferi gibi termal bilgilerle, hastalıkların tanısı konulabilir.

Bu çalışmada, cilt yüzeyinde lokal bir noktadaki referans sıcaklık ile, Pennes'in Biyoısı transfer denklemi-ne dayalı, kan perfüzyonu ve metabolik ısı üretimi değerleri hesaplanarak tümörlü doku tahmini yapılmıştır. Pennes'in Biyoısı transfer denklemi, Zaman Domeninde Sonlu Farklar yöntemiyle (FDTD) çözülmüş, FDTD'ye kan perfüzyonu ve metabolik ısı üretimi değerleri Genetik Algoritmalar(GA) tarafından aktarılmıştır. Aynı anda, FDTD ve GA birlikte içiçe çalışmaktadır. FDTD, GA için sıcaklık değerlerini bulurken, GA da FDTD için kan perfüzyonu ve metabolik ısı üretimi değerlerini bulmaktadır.

FDTD ve GA'nın hibrit uygulaması Matlab programlama ile yapılmıştır. Birbirinden çok farklı bu 2 yöntemin birlikte kullanımıyla güçlü bir yapı oluşturulmuş, optimum sonuca ulaşılmıştır. Tümörlü doku tahmininde, kan perfüzyonu ve metabolik ısı değerleri birlikte değerlendirilebildiği gibi, sadece kan perfüzyonu ve sadece metabolik ısı üretimi değerleriyle de tümörlü doku tahminine dair uygulamalar yapılmıştır. Tüm uygulamalarda tümörlü doku tahmini yapılabilmeyle birlikte, metabolik ısı üretiminin tümörlü doku tahmininde daha baskın olduğu değerlendirilmiştir. GA'da iterasyon sayısı(generasyon=nesil) arttıkça, amaca uygun olarak uygunluk değerinin düştüğü grafiklerle gösterilmiştir. Aynı hibrit yapı, deney sayısı parametresiyle istenildiği kadar koşutularak esneklik sağlanmış, her deneyin optimum çözümleri karşılaştırılmıştır. Çalışma özgündür:

- Çalışmada hazır paket program kullanılmamış, tüm kodlar özgün olarak Matlab'da yazılmıştır.
- Tümörlü doku tahmininde, FDTD ve GA birlikte hibrit kullanılmıştır.
- Tümörlü doku tahmininde, kan perfüzyonu ve metabolik ısı üretimi birlikte değerlendirilmiştir.
- Tümörlü doku tahmininde, sadece kan perfüzyonu veya sadece metabolik ısı üretimi tek başlarına değerlendirilmiştir.

- Programa deney sayısı eklenmiş, her deneyin optimum çözümleri ayrı görülmüş, karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyosisi Denklemi, Kan Perfüzyon Oranı, Metabolik Isı, Zaman Domeninde Sonlu Farklar, Genetik Algoritmalar.

DİFERANSİYEL GELİŞİM ALGORİTMASI VE ZAMAN DOMENİNDE SONLU FARKLAR HİBRİT METODU İLE BİYOISI TRANSFERİNE DAYALI TÜMÖRLÜ DOKU TAHMİNİNDE PENNES VE WULFF SÜREKLİLİK MODELİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Barış Gürsu

TEİAŞ 13. Bölge Müdürlüğü, baris.gursu@teias.gov.tr

ORCID No: 0000-0002-8214-9153

Prof. Dr. Elçin Özgür Büyükkatalay

Gazi Üniversitesi, elcinozgur@gazi.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-6428-918X

ÖZET

Vücut dokularının ısınması ya da soğumasının nedenleri, sonuçları ve risklerine karşı önlem alınması mecburiyeti Tıp bilimi kadar Mühendislik biliminin de ilgi alanına girmiştir. Biyolojik dokulardaki ısı geçişini tanımlayan Biyoısı transferinin matematiksel modellemesi üzerine çalışmalar genellikle, termoregülasyon, hipertermia, elektromanyetik dalgaların vücutta soğurulması, doku-termal analizi ve SAR(özgül soğurma oranı) hesapları, analitik ve sayısal analiz üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu çalışma, biyoısı transferine dayalı tümörlü doku tahmini üzerinedir. Tümörlü doku tahmininde; ayrı ayrı Pennes'in ve Wulff'un biyoısı transfer denklemlerinin zaman domeninde sonlu farklar metoduyla (FDTD)çözülerek, Diferansiyel Gelişim Algoritmasına(DGA) dayalı bulunan kan perfüzyonu ve metabolik ısı üretimi değerlendirmesi referans olmuştur.

Wulff'un modelinde, Pennes modelinden sadece kan akış parametresi açısından farklılık vardır. Pennes modelinde, kan sıcaklığı ile doku sıcaklığı birbirinden farklı kabul edilmişken, Wulff, kan sıcaklığının doku sıcaklığı ile aynı olduğunu varsaymıştır. Pennes modelindeki, ısı transferine etki eden kan akış parametresi içerisinde yer alan, kanla doku arasındaki sıcaklık farkı yerine Wulff modelinde, kan akış hızının etkisi alınmıştır. Pennes, kan perfüzyonunun ısı kaynağına doğrudan bir etki oluşturduğunu varsayarken, Wulff kan akış hızının doğrudan, kan akış hızına etki eden kan perfüzyonunun dolaylı bir etki oluşturduğunu varsaymıştır.

Sağlıklı bir doku ile tümörlü bir doku arasında metabolik ısı ve kan perfüzyonu açısından farklılık vardır. Deri yüzeyi sıcaklık değeri referansıyla, zamana bağlı biyoısı transferi analizinden tümörlü dokunun varlığı, hatta konumu ve büyüklüğü, metabolik ısı üretimi ve kan perfüzyonu karşılaştırmasıyla tespit edilebilir.

Çalışmada, ayrı ayrı Pennes ve Wulff Biyoısı transfer denklemleri FDTD yöntemiyle çözülerek sıcaklıklar bulunmuştur. Ancak bu denklemlerde, kan perfüzyonu ve metabolik ısı parametreleri de yer aldığından, bu parametreler DGA ile bulunarak FDTD'ye aktarılmıştır. Hibrit bir yapı vardır, FDTD ve DGA birlikte çalışmaktadır. Uygunluk fonksiyonu, cilt referans yüzey sıcaklığı ile hibrit yapıdan elde edilen sıcaklıkların farklarının karesi şeklinde, Matlab'ta tanımlanmıştır. Amaç, uygunluk fonksiyonunun minimizasyonudur. Hem Pennes hem de Wulff modelleriyle, hibrit metoda dayalı tümörlü doku tahmini yapılabilmele

birlikte, her iki modelde de metabolik ısının bariz etkisi görülmüştür. Pennes modelinde doğrudan yer alan kan perfüzyonunun, Wulff modelinde kan akış hızı içerisinde yer alması nedeniyle DGA'da nesil sayısını ve popülasyon sayısını artırmakla etkisi izlenmiştir. Çalışma tüm yönleriyle özgündür.

Anahtar Kelimeler: Pennes Modeli, Wulff Modeli, Kan Perfüzyonu, Kan Akış Hızı, Metabolik Isı, Zaman Domeninde Sonlu Farklar, Diferansiyel Gelişim Algoritması.

SİNİRBİLİME YENİ BİR YAKLAŞIM: SİNİR HASARI VE NÖROPATİDE FTIR GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Bozkurt Girit

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ozlem.bozkurt@adu.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0837-7374

ÖZET

Amaç: Merkezi veya periferik sinir hasarı; travma, kimyasallara maruziyet veya diyabet (metabolik hastalıklar) gibi farklı nedenlerle oluşabilir. Hasar sonucu meydana gelen nörolojik kayıplar zamanla kötüleşerek hastanın yaşamını olumsuz etkileyebilir. Nöropati ve sinir hasarı patolojileri bilinmektedir, fakat bu durumlarda görülen makromoleküler yapısal değişimler hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Bu çalışmada, diyabetik periferik nöropati (DPN) ve omurilik yaralanmalarında dokularda görülen yapısal ve içerik değişimlerinin Fourier dönüşüm kızılötesi (FTIR) görüntüleme yöntemiyle incelenmiştir.

Yöntem: Yetişkin Wistar albino sıçanlar kullanılarak omurilik hasarı ve diyabetik periferik nöropati hayvan modelleri oluşturuldu. Deneklerde diyabet, tek doz (50 mg/kg) streptozotosin enjeksiyonuyla oluşturuldu ve periferik nöropati gelişimi için denekler beş hafta süresince tedavi almadan bekletildi. Omurilik kontüzyon hasarı, bilgisayar-kontrollü bir travma cihazı ile T10 seviyesinde oluşturuldu, denekler 21 gün süreyle tedavi almadan bekletildi. Çıkarılan siyatik sinir ve omurilik dokularından 12 µm kalınlığında kesitler soğutmalı mikrotomla alınarak BaF₂ camlar üzerine yerleştirildi, Fourier dönüşüm kızılötesi (FTIR) spektral görüntüleri toplandı. Spektral görüntüler, omuriliğin ak ve gri madde bölgelerinde ve siyatik sinirin tümünde analiz edildi.

Bulgular: Elde edilen sonuçlara göre DPN siyatik sinir lipidlerindeki karbonil ve etil gruplarında artıma, doymamış lipid içeriğinde artıma, uzun zincirli lipid miktarında artıma neden olmuştur. Ayrıca, DPN, siyatik sinir dokularında ester grubu içeren ve fosfat grubu içermeyen lipidlerde artıma neden olmuştur. Buna karşın, omurilik hasarı omurilik dokusunda, özellikle ak maddede, ester grubu içeren ve fosfat grubu içermeyen lipidlerin miktarında azalmaya neden olmuştur. Ayrıca, omurilik hasarı kısa zincirli lipidlerin miktarında artıma, doymamış lipid miktarında artıma ve lipidlerdeki etil grubu oranında azalmaya neden olmuştur.

Sonuç: FTIR görüntüleme yöntemi makromoleküler yapı-fonksiyon analizlerinin incelenmesinde ve nöronal hastalık veya travmaların altında yatan nedenlerin daha iyi anlaşılmasında hassas ve etkin bir yöntem olarak kullanılabilir.

Bu çalışma, Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından TPF-17041 ve TPF-17039 no'lu projeler ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Diyabetik Periferik Nöropati, Omurilik Hasarı, Ftır Görüntüleme, Yapısal Değişimler, Lipit Yapısı

TIBBİ GÖRÜNTÜLEME İŞLEMLERİNDE HASTA RADYASYON MARUZİYETİNİN AZALTIILMASI İÇİN KRİTİK BİR ARAÇ

Öğr. Gör. Ayşe Banu Birlik

Beykoz Üniversitesi

Medipol Üniversitesi

aysebanubirlik@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-5148-3784

ÖZET

Tanısal Referans Seviyesi (DRL) tıbbi görüntüleme incelemeleri ve prosedürlerinden olağandışı yüksek veya düşük hasta radyasyon dozlarını göstermenin bir yolu olarak geliştirilmiştir. DRL kavramı uzun yıllar önce Uluslararası Radyolojik Koruma Komisyonu (ICRP) tarafından tanıtılmış ve tanısal ve girişimsel radyoloji ve nükleer tıpta optimizasyon için pratik bir araç olarak yaygın şekilde kabul edilmiştir. DRL'lerin kurulması ve kullanılması Avrupa Konseyi Direktifi 2013/59/ Euratom - Temel Güvenlik Standartları'nda (European Basic Safety and Standards Directive) gereklidir. DRL değerleri statik değildir ve yapay zeka modelleri geliştirildikçe, radyolojik incelemelerinin doz optimizasyon süreci devam edeceğinden düzenli olarak güncellenmeleri gerekmektedir. Avrupa ülkelerinde yapılan birçok çalışmaya rağmen klinik endikasyona özgü DRL'ler hakkında çok az bilgi mevcuttur. Avrupa Komisyonu bu boşluğu fark ederek Ağustos 2017'de Avrupa Radyoloji Derneği tarafından yönetilen klinik endikasyonlara dayalı güncel DRL'ler sağlamayı amaçlayan EUCLID projesini başlatmıştır. Proje sonuçları farklı radyoloji merkezlerinde benzer amaçlarla yapılan radyolojik tetkiklerde hasta radyasyon maruziyetini optimize etmeye yardımcı olan önemli doz veri tabanlarının oluşturulmasının ve verilerin doğrulanmasının önemini vurgulamıştır. Ulusal yetkili makamlar ile radyolojik topluluklarının klinik endikasyon tanısal referans seviyelerini daha uyumlu ve tutarlı bir şekilde tanımlanmasına doğru teşvik etmesi beklenmektedir. Ayrıca yerel ve ulusal DRL'lerin kurulmasını ve güncellenmesini kolaylaştırmak için doz yönetim sistemlerinin kullanımının şiddetle tavsiye edildiği sonucuna varılmıştır. Tıp alanındaki radyasyon uygulamaları protokollerinin belirlenerek ülke referans doz düzeylerinin tespit edilmesi, x-ışını cihazlarının kalite kontrol ölçümlerinin yapılması ve tetkiklerde alınan organ dozlarının hesaplanması faaliyeti kapsamında; 1 Ocak 2022'de onaylanan IAEA (Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı) destekli TUR9024 (Establishment of National Diagnostic Reference Levels and Patient Dose assessment in Diagnostic Radiology) kodlu ulusal proje kapsamında Sağlık Bakanlığı Teleradyoloji sistemi ile pilot çalışma verilerinin online aktarıldığı veri tabanının oluşturulması, DRL seviyelerinin belirlenmesi, hasta dozlarının hesaplanması ve değerlendirilmesi çalışmalarına başlanılmıştır. DRL'lerin belirlenmesi tıbbi görüntüleme işlemlerinde hastaların radyasyon maruziyetini optimize etmeye yardımcı olan önemli bir doz veri tabanı sağlayarak sağlık politikalarının geliştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Doz Optimizasyonu, Hasta Dozu, Radyasyon, Tanısal Referans Seviyesi

İYONİZE RADYASYONUN RADYOLOJİ BÖLÜMÜNDE ÇALIŞAN SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Adem Keskin

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ademkeskin78@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1921-2583

Dr. Recai Aci

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun, recaaci35@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1517-3356

Dr. Öğretim Üyesi Murat Arı

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, muratari60@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1504-7050

ÖZET

Bu çalışma, sağlık alanında iyonlaştırıcı radyasyon bulunan ortamlarda çalışan sağlık profesyonelleri üzerinde iyonlaştırıcı radyasyonun etkileri üzerine tasarlanmıştır. İncelenmek üzere seçilen bilimsel veritabanları arasında Scopus, Institute for Scientific Information-Web of Science, Google Scholar, Science Direct ve PubMed yer alır. Literatür, iyonlaştırıcı radyasyon, radyasyon çalışanları, DNA, kanser ve tiroid anahtar kelimeleri kullanılarak tarandı. İyonlaştırıcı radyasyon alanlarında çalışan sağlık çalışanları düşük dozda radyasyona maruz kalmaktadır. Bu maruziyetten en çok etkilenen organ tiroiddir. Tiroid uyarıcı hormon düzeyleri ile 5 yıl boyunca radyasyona maruz kalma arasında da anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca iyonlaştırıcı radyasyona maruz kalan kişilerde DNA hasarı gelişebilir ve DNA onarım sistemi etkilenebilir. Ayrıca iyonlaştırıcı radyasyon alanlarında çalışan sağlık çalışanlarının maruz kaldıkları doza bağlı olarak bazı kanser türleri açısından risk altında oldukları söylenebilir. Bu zararlı etkilerden en çok girişimsel radyoloji ve nükleer tıp çalışanları etkilenmektedir. Bu sağlık sorunlarından korunmak ya da daha az sağlık sorunu yaşamak için iyonlaştırıcı radyasyon alanlarında çalışan sağlık çalışanlarının her türlü korunma yöntemini uygulamaları gerekmektedir. Bu korunma yöntemleri hem bireysel hem de hasta açısından değerlendirilmelidir. Ayrıca diğer sağlık profesyonelleri de sağlıkta vazgeçilmez bir unsur olan radyasyon ortamından mümkün olduğunca az yararlanmalıdır. Teşhis veya tedavi sırasında radyasyona maruz kalmak iyileşme sürecinde gecikmelere neden olabilir.

Anahtar Kelimeler: İyonlaştırıcı Radyasyon, Radyasyon Çalışanları, Dna, Kanser, Tiroid

NÜKLEER TIPTA KULLANILAN RADYOFARMASÖTİKLER VE GÜNCEL GELİŞMELER

Dr. Öğr. Üyesi Meliha Ekinci

Ege Üniversitesi, melihaekinci90@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1319-3756

ÖZET

Nükleer tıp, hastalıkların tanı ve tedavisinde radyofarmasötiklerin uygulanmasını içeren bir bilim dalıdır. Günümüzde reaktör, jeneratör veya siklotron kaynaklı radyoizotoplar kullanılarak üretilen, kanser dâhil olmak üzere bazı hastalıkların tedavisinde ve birçok hastalığın teşhisinde kullanılan yüze yakın radyofarmasötik bulunmaktadır. Bir radyofarmasötik, farmasötik bileşen ve bir radyoaktif bileşen olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Radyoişaretleme işlemiyle hazırlanan radyofarmasötiğin hastaya verilmesinden sonra radyonükliden yayılan radyasyon dedektörlerle belirlenerek bilgisayar yardımı ile görüntüye dönüştürülmektedir. Radyonüklidin organizmadaki dağılımının görüntülenmesi ile anatomik bilgiler, bu dağılımın zamana göre değişikliklerinin saptanması ile de fizyolojik bilgiler elde edilmektedir. Radyofarmasötiklerin uygulanması, %95 teşhis ve %5 tedavi amaçlı olmak üzere iki ana alana ayrılmıştır. Görüntüleme amacıyla gama (γ) veya pozitron (β^+) yayan radyonüklidler ile hazırlanan radyofarmasötikler kullanılırken, tedavi amacıyla çoğunlukla beta (β^-) veya alfa (α) partiküler radyasyon yayan radyonüklidler ile hazırlanan radyofarmasötikler kullanılmaktadır. Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi tarafından 1975 yılından itibaren ilaç olarak tanımlanan radyofarmasötikler ile geleneksel ilaçlar arasındaki fark, radyofarmasötikler için farmakolojik cevabın beklenmemesi/ya da ihmal edilebilecek düzeyde olmasıdır. Radyofarmasötikler, vücuttaki fizyolojik süreçlerin izleyicisi olarak kullanılmaktadır. Bu durumun en büyük avantajı; radyoaktivitelerinin, vücuttaki biyolojik süreçler üzerinde çok az etkisi olan, invaziv olmayan harici izlemeye veya hedefe yönelik terapötik ışınlamaya izin vermesi ve yan etki insidansının son derece düşük olmasıdır (1). Nükleer tıpta kullanılan sintigrafik görüntüleme teknikleri; statik görüntüleme, dinamik görüntüleme, tüm vücut görüntüleme ve hibrid görüntülemedir. Nükleer tıpta kullanılan bu yöntemler dokularda meydana gelen fizyolojik değişikliklere dayandığından erken evrede özellikle kanser gibi hastalıkların teşhisine imkân vermektedir. Tümörün erken evrede, yani anatomik değişiklikler başlamadan fizyolojik düzeyde değişiklikler olduğu anda teşhis edilebilmesi kanserin yayılmasına fırsat kalmadan tedaviye başlanabilmesini, dolayısıyla tedavi başarısının önemli ölçüde artmasını sağlayabilmektedir. Bu tetkikler güvenli ve ağrısızdır. Bu nedenle tüm dünyada yaygın olarak kullanılmaktadır (2). Sonuç olarak, nükleer tıbbın gelişimiyle erken teşhise önemli katkılar sağlayan radyofarmasötiklerin gelecekte giderek artan bir rol oynayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nükleer Tıp, Radyofarmasötik, Tanı, Tedavi.

YTTRIUM-90 RADYONÜKLİDİ İÇİN OLINDA/EXM DOZ DEĞERLERİNİN GATE MONTE CARLO SİMÜLASYON PROGRAMI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Karadeniz Yıldırım

İstanbul Aydın Üniversitesi, aysekrdnz@gmail.com, aysekaradeniz@aydin.edu.tr

ORCID No:0000-0001-9301-4775

ÖZET

Yttrium-90(⁹⁰Y) radyonüklid tedavisi rezeke edilemeyen karaciğer kanseri hastalığında kullanılmaktadır. Bu radyonüklid tedavisinde internal dozimetri hesaplamalarının yapılması; tümör için maximum ve karaciğer parankim dokusunun için minimum soğurulan doz değerlerinin hesaplanması, tedavinin etkinliği ve radyasyona bağlı etkilerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Nükleer Tıp tedavi merkezleri tarafından güvenilir referans olarak kabul gören OLINDA/EXM¹ (Organ düzeyinde internal doz değerlendirmesi/Üstel Modelleme) programından elde edilen verilerin, GATE² (GEANT4 Tomografik Emisyon Uygulaması) Monte Carlo (MC) programıyla simüle edilen veriler ile karşılaştırılması, % hata değerlerinin hesaplanması ve korelasyon değerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. GATE programı ile oluşturulan simülasyon dünyasında [20, 30, 40]cm boyutunda içi su dolu küpün içerisinde, kütlesi $m_1=0,01$ g ($r_1=0,134$ cm), $m_2=0,1$ g ($r_2=0,288$ cm), $m_3=0,5$ g ($r_3=0,492$ cm), $m_4=1$ g ($r_4=0,620$ cm), $m_5=2$ g ($r_5=0,782$ cm), $m_6=6$ g ($r_6=0,985$ cm), $m_7=8$ g ($r_7=1,127$ cm), $m_8=10$ g ($r_8=1,241$ cm), $m_9=20$ g ($r_9=1,337$ cm) ve $m_{10}=40$ g ($r_{10}=1,684$ cm) olan küresel geometri içerisine ⁹⁰Y radyonüklidini yerleştirildi, elektromanyetik etkileşimler (Fotoelektrik olay, Compton saçılması, Rayleigh Saçılması ve Bremsstrahlung vd.) tanımlandı ve her simülasyon 999000 parçacık için çalıştırıldı. Simülasyonlardan alınan dose_Singles.dat ham verilerinden C++ analiz kodu ile her kütle içi ayrı ayrı toplam doz değerleri hesaplandı. OLINDA/EXM ve GATE programı ile hesaplanan doz değerleri arasında %hata değerleri en yüksek 4,02 , en düşük 0,63 ve ortalama 1,66 hesaplandı, iki ölçüm sonuçlarının grafiği çizildi ve Pearson korelasyon katsayısı $R^2=1$ değerinde hesaplandı. Bu veriler ışığında OLINDA/EXM ve GATE doz değerleri arasında (R^{231} eşitliğini sağladığı için) doğrusal korelasyon olduğu gösterildi. Sonuç olarak, OLINDA/EXM ücretli bir program iken GATE açık kaynak program olma özelliği ile bilimsel araştırmalar ve klinik ön çalışmalarda referans kaynak olarak kullanılabileceği gösterildi.

Anahtar Kelimeler: Gate, Olinda/Exm, Yttrium-90, Doz Hesaplama.

TÜM VÜCUT MANYETİK REZONANS(MR) GÖRÜNTÜLEMEDE DİFÜZYON SEKANSIN TANIYA KATKISI

Uzm. Dr. Levent Karakaş

İstanbul Gaziosmanpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi, dr.leventkarakashotmail.com

ORCID No: Orcid:0000-0001-5485-9337

Uzm. Dr. Süheyl Poçan

BHT CLINIC İstanbul Tema Hastanesi, suheylpocan@gmail.com

ORCID No: Orcid:0000-0002-3932-2272

ÖZET

GİRİŞ-AMAÇ: Tüm vücut manyetik rezonans(MR) görüntüleme yöntemi primer tümör ve metastaz tespitinde ayrıca tümörü karakterize etmede oldukça önemlidir. Ayrıca tedaviye yanıtın izlemi için onkoloji vakalarında giderek daha fazla rutin kullanılagelmektedir. Çalışmamızın amacı difüzyon görüntülenin bu yöntemdeki etkinliğine dikkat çekmektir.

MATERYAL-METOD: Çalışmamızın etik kurul onayı mevcuttur. Çalışmamız BHT CLINIC İSTANBUL TEMA HASTANESİ'nin Ocak 2020-Nisan 2023 arasında yapılmış “tüm vücut MR” tetkikleri retrospektif olarak incelenerek yapılmıştır. Çekimler GE 3T Signa cihaz ile yapılmıştır. Kullandığımız sekanslardan 6 tanesi difüzyon(DWI) sekansıdır. Çalışmamıza 35 yetişkin olgu (22 erkek ve 13 kadın) dahil edildi. Olguların yaşları 37 ile 66 arasında olup yaş ortalaması 51'dir.

BULGULAR-TARTIŞMA: 35 olgunun 24'ü rutin tarama(check-up) endikasyonu ile yapılmıştır. Bu olgulardan yalnızca 6'sında malign kuşkulu lezyon saptanmış, diğer 18 olguda ise araknoid kist, karaciğerde hemanjiom ve kist, vertebra dejenerasyonu gibi benign lezyonlar saptanmıştır. 11 olgu ise malignitesi olup tedavi yanıtı ve metastaz durumu açısından inceleme yapılmıştır. Bu olguların 4'ünde metastaz 5'inde ise nüks tümör saptanmış, 2 olguda ise malignite saptanmamıştır. Bu yöntem hızlı sekanslardan oluşmakta ve vücudu neredeyse tümüyle tetkik etmektedir. İnceleme esnasında ise imajlara magnifikasyon uygulanmaktadır. Böylece vücudun büyük kısmı hızlı sekanslarla tümüyle görüntülenebilmektedir. Difüzyon görüntüleme temel olarak ve genelde iskemik (özellikle kranial) lezyonlar başta olmak üzere hücre yoğunluğunun fazla olduğu patolojilerin tespitinde fayda sağlamaktadır. Bu sekans tüm vücut MR görüntülemesinde ise günümüzde neredeyse rutine gitmiş olup konvansiyonel imajlar ile füzyon yapıldığından oldukça etkili bir lezyon tespit yöntemi olarak kullanılmaktadır. Difüzyon sekansı “echo planar imaging” yöntemiyle çekilmekte olup bu sebeple hızlı sekanstır. Bu özelliği nedeniyle tüm vücut MR görüntülemenin özelliklerinden biri olan kısa sürede çekim özelliğini engellememektedir.

SONUÇ: Difüzyon sekansı lezyon saptayabilirliğinin yüksek olması nedeniyle tüm vücut MR incelemenin sensitivitesine katkı sağlamaktadır. Bu özelliğiyle günümüzde tüm vücut MR tetkikine PET görüntülemeye yakın saptayabilirlik yeteneği kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüm Vücut Mr, Difüzyon, Sekans

AFETLERDE KRONİK HASTALIK YÖNETİMİNDE HEMŞİRENİN ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Solmaz

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, tugbasolmaz.gou@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0574-0035

ÖZET

Afet, genellikle doğa kaynaklı olmasına karşın insan kaynaklı da olabilen, bir topluluğun ya da toplumun kendi kaynaklarından yararlanarak baş edemeyeceği, insan yaşamına, sağlığına, maddi olanaklara ve çevreye karşı ciddi tehdit oluşturan ve toplumun işleyişini önemli ölçüde bozan durum olarak nitelendirilmektedir. Toplum içerisinde yer alan çocuklar, kadınlar, yaşlılar ile bedensel ve zihinsel engeli, kronik hastalığı, kültürel ve dil farklılığı olan ve düşük gelir düzeyine sahip bireyler afet öncesi, sırası ve sonrasında daha fazla zarar görme riski ile karşı karşıyadır. Afetin yıkıcı etkilerinin en aza indirilebilmesi için kalp hastalıkları, diyabet, böbrek hastalıkları, astım ve KOAH gibi ülkemizde sıklıkla görülen kronik hastalıklara sahip kişilerin kronik hastalık yönetimi ve sağlık bakımlarının sürdürülmesi önem taşımaktadır. Kronik hastalık; tam iyileşme özelliği olmayan, süreklilik gösteren, ilerlemesi yavaş, çoğunlukla kalıcı sakatlığa yol açan, ortaya çıkmasında sosyoekonomik, kişisel ve genetik faktörlerin rol oynadığı, enfeksiyona bağlı olmayan hastalıklar olarak tanımlanmaktadır. Dünyada ölüm nedenleri arasında ilk sırada yer alan kronik hastalıklar, bireylerin yaşam kalitelerini etkilemenin yanı sıra, sosyal ve ekonomik refahlarında da olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Hastalığın kendisine özgü tedavi yöntemi, beslenme alışkanlıkları, baş etme yöntemleri göz önüne alındığında bu grup afet sonrasında acil müdahale edilmesi gerekenlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda, sağlık profesyonellerinin en önemli üyesi olan hemşirelere afet yönetimi kapsamında hassas grupların bakımına ilişkin önemli görevler düşmektedir. Bu amaçla hemşireler kronik hastalığı olan birey ve ailelerini afete hazırlık kapsamında, kendi durumları ile ilgili özel olası riskler konusunda eğitmelidir. Ayrıca, sürekli kullanmak zorunda oldukları ilaçların bir kutu içerisinde yedekleriyle birlikte bulundurulması; kullanmaları gereken cihazların pillerinin ya da güç kaynaklarını yedeklenmesi; afet durumunda başkalarının da görebilmelerini sağlamak amacıyla var olan kronik hastalığı ve varsa uyumak zorunda oldukları diyet programının yazılı bir şekilde saklanması önemlidir. Böylece bireylerde afet farkındalığının kazandırılması sağlanacak, afet sonrası yeniden iyileşme aşamasında kronik hastalığı olan bireylere sağlık hizmetlerinin ulaştırılması kolaylaşacak ve toplumsal bakım yükünün azaltılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kronik Hastalık, Farkındalık, Hemşire

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNDE HASTA GÜVENLİĞİ VE SİMÜLASYON

Sena Nur Arslan

Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri, senanu025@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-6405-1215

Dr. Öğr. Üyesi Zehra Ünal

Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, zehra86_sevgi@hotmail.com

ORCID No: 0000-0001-5565-1191

ÖZET

Günümüzde tıbbın ve/veya teknolojinin gelişmesi ile birlikte sağlık bakım hizmetleri daha karmaşık bir hale gelmiştir. Özellikle cerrahi alanında kullanılan son teknolojik araç - gereçler ile yapılan ameliyatlara bunun en önemli göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık bakım hizmeti veren ekibin önemli bir üyesi olan hemşirelere de gelişen bu teknoloji ile birlikte büyük rol ve sorumluluk düşmektedir. Özellikle cerrahi hemşireliği; bilişsel, davranışsal ve psikomotor becerilerin kazandırılması gereken profesyonel bir meslektir. Bu becerilerin kazandırılması için ise simülasyon eğitimlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Simülasyon, sözlük anlamı olarak gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel bir olayı aynı şartlara ve zamana uygun olarak gerçekleştirme hali olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca hasta bireylere modern sağlık bakım hizmeti verilirken hasta güvenliği ilkesi de göz ardı edilmemelidir.

Hasta güvenliği; hasta bireye sağlık bakım hizmeti verilirken sağlık kuruluşu ve kuruluş çalışanları tarafından hasta bireyin zarar görmemesi için alınan önlemler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Hasta güvenliği nitelikli sağlık bakım hizmetinin birincil ve vazgeçilmez koşulu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Böylece sağlıkta simülasyon; oluşabilecek hataları görmeyi, önlemeyi ve etkili ve/veya güvenli bir tedavi – bakım sürecini kapsamaktadır.

Sonuç olarak hemşirelik bakım hizmeti verilirken alınan simülasyon eğitimleri sayesinde hem teknolojiye uygun modern hemşirelik bakım hizmeti verilecek hem de hasta güvenliği ilkesi çerçevesinde hasta birey zarar görmeyecek.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi Hemşireliği, Hasta Güvenliği, Simülasyon

HEMODİYALİZ HASTALARININ DEPRESYON VE ALEKSİTİMİ DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinem Suseven

Fırat Üniversitesi, suseven.2001@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-7552-089X

Dr. Öğr. Gör. Ezgi Genç

Fırat Üniversitesi, ezgiyarasir@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-2065-1703

Esra Topcu

Fırat Üniversitesi, esratopcu1423@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-1785-1770

Aleyna Özcan

Fırat Üniversitesi, aleynaozcan1905@hotmail.com

ORCID No: 0009-0009-5950-6894

***Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında 1919B012203767 başvuru numarasıyla desteklenmiştir.*

ÖZET

Amaç: Kronik böbrek yetmezliği oldukça sık görülen bir halk sağlığı sorunudur. Kronik böbrek yetmezliği hastalarında en yaygın kullanılan tedavi hemodiyalizdir. Bu çalışmada; hemodiyaliz hastalarının depresyon, aleksitimi durumları ve etkileyen faktörleri değerlendirmek amaçlanmıştır. **Materyal ve Metod:** Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışma, Elazığ ilinde bir üniversite hastanesinin Hemodiyaliz Kliniği'nde tedavi gören 102 hemodiyaliz hastası arasında, Aralık 2022-Mart 2023 tarihlerinde yapılmıştır. Etik kurul izni ve bireylerin yazılı onamları alınmıştır. Araştırmada veri toplamak için Sosyodemografik Bilgi Formu, Beck Depresyon Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği'ni içeren anket formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken istatistiksel analiz için IBM SPSS 22.0 programı kullanılmış, $p<0.05$ istatistiksel anlamlılık olarak kabul edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, ortalama, yüzdelik dağılımlar kullanılıp, normal dağılım göstermeyen verilerde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, normal dağılım gösteren verilerde ise bağımsız grup t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %61.8'i (n=63) erkek olup, %39.2'sinde (n=40) depresyon, %31.4'ünde (n=32) muhtemel aleksitimi, %23.5'inde (n=24) kesin aleksitimi saptanmıştır. Eğitim durumu düşük, ek kronik hastalığı olan bireylerin hem depresyon hem de aleksitimi puanları anlamlı olarak yüksek saptanmıştır ($p<0.05$). Sigara kullanım durumu, ikamet edilen yere göre depresyon ve aleksitimi puanları değişmemektedir ($p>0.05$). **Tartışma:** Sonuç olarak çalışmamızda hemodiyaliz hastalarında depresyon ve aleksitimi sıklığının yüksek olduğu saptanmıştır. Hemodiyaliz hastalarının rutin tedavilerinin yanında psikolojik yönden de değerlendirilmelerinin, erken dönemde bireylere destek verilebilmesi ve tedavi edilebilmeleri yönünden önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Aleksitimi, Hemodiyaliz.

BİR DEVLET HASTANESİNDE ÇALIŞAN GERİ BİLDİRİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe Avcı

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, aysevc@outlook.com
ORCID No: 0000-0003-2376-5359

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Aslan

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, yaseminaslan@bandirma.edu.tr
ORCID No: 0000-0001 6292-2332

Doç. Dr. Ekrem Sevim

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, esevim@bandirma.edu.tr
ORCID No: 0000-0001-0697-5899

ÖZET

Amaç: Sağlık kurumlarında çalışan memnuniyetini etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve yönetsel düzeyde iyileştirme çalışmalarının planlanması önemlidir. Bu çalışmanın amacı bir devlet hastanesinde çalışan geri bildirim anket sonuçlarının değerlendirilmesidir.

Materyal ve Metod: Araştırma retrospektif türde kesitsel bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini devlet hastanesinde görev yapan toplam 460 çalışan, örneklemini ise 01.11.2022-30.11.2022 tarihleri arasında Sağlık Bakanlığı Çalışan Geri Bildirim Anketine gönüllü katılım sağlayan 229 (evrenin %49,8'i) çalışan oluşturmuştur. Veriler "Sağlık Bakanlığı Çalışan Geri Bildirim Anketi" kullanılarak çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Çalışma için etik kurul izni (12.01.2023/2022-216) ve kurum izni (Sayı No: E-67508481-799-213724785) alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma: Çalışmada katılımcıların %86'sı aldığı eğitime uygun bir bölümde çalıştığını, %59,7'si çalışma ortamı ve koşulları ile ilgili yapılacak düzenlemelerde kendi görüşüne başvurulduğunu belirtmiştir. Çalışma ortamının rahat çalışabileceği biçimde düzenlendiğini belirtenlerin oranı %62 iken, çalıştığı bölümde çalışan güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınma durumuna katılmadığını belirtenlerin oranı %22,7'dir. Çalışmada yönetimin, çalışan güvenliği ile ilgili uygunsuzlukların giderilmesi için çalışanlar ile iş birliği yapma sorusuna katılımcıların %24,6'sı kararsızım, %22,3'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Performansım hakkında geri bildirim alırım sorusuna katılımcıların %27,5'i ve çalıştığım ortamda kendimi değerli hissedirim sorusuna katılımcıların %23,1'i kararsızım, %16,6'sı ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Çalışmada son bir yıl içinde sözel şiddete maruz kalmadım sorusuna katılımcıların %55,1'i katıldığını ifade ederken, %10,9'u kararsız kalmış, %34,1'i ise katılmadığını ifade etmiştir. Sağlık çalışanlarının memnuniyetini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmalar yönetimin çalışanların karar alma süreçlerine katılması konusunda yeterli çabayı göstermediğini, kurumda yeterli güvenlik önlemleri alınmadığını ve çalışanların şiddete uğradığını göstermektedir.

Sonuç: Çalışma sonuçları, kurum yönetiminin çalışanları karar alma süreçlerine dahil etme, çalışan güvenliği ile ilgili iyileştirici önlemler alma, çalışan performansı ile ilgili geri bildirim yapma, çalışanların

kendilerini değerli hissetme ve şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler alınması konusunda çaba göstermesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu sayede çalışan memnuniyeti artırılarak kurumsal performans iyileştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Çalışanları, Devlet Hastanesi, Geri Bildirim, Memnuniyet.

KİTOSANIN YARA İYİLEŞME MEKANİZMASI ÜZERİNE ETKİSİ

Aslıhan Mavi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, aslihanmavi09@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0948-0816

Öğr. Üyesi Dr. Ferhat Şirinyıldız

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ferhat.sirinyildiz@adu.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8800-9787

ÖZET

Yüzey alanına göre en büyük organı temsil eden deri, vücudun iç çevresini zararlı dış etkenlerden ayıran ilk savunma hattıdır. Bir yaralanma durumunda bu savunmada bir kırılma ve derinin önemli fonksiyonlarında aksamalar meydana gelebilir. Yara, herhangi bir ajanın fiziksel bir hasar yaratması ile vücutta normal anatomik bütünlüğün ve fonksiyonun bozulması olarak tanımlanmaktadır. Yara iyileşmesinin altında yatan inflamatuvar süreçler ve iyileşme mekanizması, son yıllarda artan bir ilgi görmüş ve yeni çalışmalar yapılmasını teşvik etmiştir.

Kitosan, antimikrobiyal ajanların geliştirilmesi için çok umut verici bir kaynağı temsil eden doğal polimerlerden biridir. Kimyasal olarak kitosan, kitinin (ana polimeri) N-deasetilasyonu ile oluşturulan β (1-4) glikosidik bağlarla bağlanan glukozamin ve N-asetil glukozamin birimlerinden oluşan lineer bir aminopolisakkarittir. Yapılan çalışmalar, kitosan yara örtüsünün etkili bir antimikrobiyal ve prokoagülan olduğunu ve faydalı mikrobiyota için uygun bir ortam sağlayarak yara onarımını desteklediğini göstermektedir. Bu nedenle kitosan, pansuman, yara yönetimi için birinci basamak müdahale olarak uygun olabilir. Kitosan ve türevlerinin biyoaktiviteleri 20 yılı aşkın süredir araştırılmakta ve in vitro ve in vivo deneylerde iyi sonuçlar elde edilmesine rağmen çok az sayıda ticari preparat bulunmaktadır. Kitosanın yara iyileşme mekanizması üzerine etkilerinin daha detaylı araştırılması ve uygun preparatlarının bulunması hem ekonomik hem de sosyokültürel açıdan literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kitosan, Yara İyileşmesi, İnflamatuvar Süreçler

BİR OPTİK SİSTEM OLARAK GÖZ: AKODOMASYON

Öğr. Gör. Naz Esin Başkan

[İstanbul Arel Üniversitesi, nazesinbaskan@arel.edu.tr](mailto:nazesinbaskan@arel.edu.tr)

ORCID: 0000-0002-5762-4776, 05455171045

Dr. Öğr. Üyesi Derya Gemici Deveci

[Altınbaş Üniversitesi, derya.deveci@altinbas.edu.tr](mailto:derya.deveci@altinbas.edu.tr)

ORCID: 0000-0003-3998-1910, 05542623358

ÖZET

Gözümüzde mükemmel görüş sağlamak için birlikte çalışan iki milyon hareketli parçamız var. Göz anlayışımız, yeni deneysel teknikler ve gelişmiş modelleme nedeniyle oldukça hızlı bir şekilde gelişmektedir. Optik tasarımı anlamak için gözün her bileşeninin modellerine ihtiyacımız var. Gözün bileşenleri düşünülerek optik sistemin bir modeli oluşturulabilir. Görüntü oluşturma ilkeleri, insan yapımı optik sistemler için bir kamera merceği ile aynıdır. Görüntü oluşturan mercekten gelen ışık kornea yoluyla göze girdiğinde retinaya odaklanmak mümkündür. Işığı kıran iki elementten en güçlüsü korneadır. Ancak kornea gücü aynı kalırken, odaklama işlemi farklı mesafelerde gerçekleştiğinde merceğin gücü değişebilir. Akomodasyon gerçekleştiğinde merceğin şekli değişir. Akomodasyon, gözün göz merceğinin eğriliğini değiştirerek merceğin odak uzaklığını değiştirebildiği, iris ve göz bebeğine yardımcı olduğu bir süreçtir. İris, göze giren ışık demetinin boyutunun denetleyicisidir. Göz optik bir sistem olarak düşünüldüğünde sisteminin birincil bileşeni, iriste bulunan gözbebeğidir (pupil). Uyum (akomodasyon); göz içindeki merceğimizin kalınlığının arttığı ve böylece yakındaki cisimlere odaklanmamızı sağlayan mekanizmadır. Bu çalışmanın amacı, insan gözünü bir optik sistem olarak modelleyerek akomodasyon sürecini optik tasarım ilkelerinin altında yatanları analiz etmektir.

Anahtar Kelimeler: Optical Pyhsics, Opticianry, Accommodation, Eye

3. BASAMAK YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE BASINÇ YARASI GÖRÜLME SIKLIĞI VE ETKİLEYEN RİSK FAKTÖRLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Refiye Akpolat

Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, refiyeakpolat@gmail.com

ORCID No:000-0001-8907-0651

Dr. Hamide Şişman

Çukurova Üniversitesi, hamide.sisman@hotmail.com

ORCID No:0000-0001-6867-9054

Dr. Dudu Alptekin

Çukurova Üniversitesi, dudubaysal@hotmail.com

ORCID No:0000-0003-2612-7379

ÖZET

Amaç: Bu çalışma Üniversite hastanesinde 3. Basamak yoğun bakım ünitesinde yatan hastalarda basınç yarası prevalansı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi için yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan çalışmanın örneklemini Çukurova Üniversitesi Hastanesinin yoğun bakım ünitelerinde hastaneye yatıştan 24 saat sonrası, 18 yaş ve üstü 176 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, Hasta Bilgi Formu ve Braden Basınç Yarası Riski Değerlendirme Ölçeği, Glaskow Koma Skoru kullanıldı. İstatistiksel analizlerde Statistical Package for the Social Sciences 20.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Hastaların yaş ortalamaları $55,13 \pm 2,05$ yıl, %54'ü erkek cinsiyet, %55,7'sinin TPN ile beslenmesinin sürdürüldüğü, hemoglobin değeri ortalaması $10,70 \pm 1,99$ g/dl, albümin değeri ortalaması $26,37 \pm 5,73$ g/dl idi. Braden Basınç Yarası Ölçeği puan ortalaması $11,93 \pm 3,74$, Glaskow Koma Ölçeği puan ortalaması $9,80 \pm 4,08$ bulundu. Hastaların %92,6'sında tıbbi cihaz kullanıldığı, %7,4'ünün tıbbi cihaza bağlı basınç yarasına, %32,4'sinin de yoğun bakıma alındıktan sonra gelişen basınç yarasına sahip olduğu sonucuna ulaşıldı

Sonuç: Erişkin yoğun bakım hastalarında basınç yarası halen yaygın olarak görülmektedir. Hasta güvenliği açısından basınç yarasını önlemeye yönelik bakım standartları ve farkındalık yaratacak araştırma ve eğitimlere daha fazla yer verilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun Bakım Ünitesi, Basınç yarası, Basınç ülseri, Risk faktörleri

GRAM NEGATİF BAKTERİYEMİLİ HASTALARDA ENFLAMATUAR BELİRTEÇLER VE MORTALİTE

Dr. Recai Aci

Samsun Üniversitesi, recaiaci35@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-3332-6619

Dr. Adem Keskin

Adnan Menderes Üniversitesi, ademkeskin78@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1921-2583

Dr. Öğr. Üyesi Murat Arı

Adnan Menderes Üniversitesi, muratari60@gmail.com

ORCID No:0000-0002-1504-7050

ÖZET

Giriş/amaç: Çalışmamızda kan kültürlerinde gram negatif bakteriyemi saptanan hastalarda C-reaktif protein (CRP), nötrofil, lenfosit, trombosit, nötrofil/lenfosit oranı (NLR), trombosit/lenfosit oranı (PLR), hastanede yatış süresi ve mortalite arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladık.

Gereç ve yöntemler: Ocak 2022 ile Mayıs 2022 tarihleri arasında hastanemizde yatan ve kan kültürü ile eş zamanlı olarak CRP ve CBC (tam kan sayımı) testleri istenen hastaların dosyaları retrospektif olarak incelendi. Çalışmaya yaşları 31 ile 88 arasında değişen ve gram (-) sepsis tanısı alan 50 hasta dahil edilmiştir.

Bulgular: Gruplar arasında yaş, CRP, nötrofil, lenfosit, trombosit ve NLR düzeyleri açısından anlamlı bir fark yoktu. Ex grubundaki hastanede yatış süresi taburcu grubundaki hastanede yatış süresinden daha yüksekti. Ayrıca, ex grubundaki PLR oranı taburcu grubundaki PLR oranından daha düşüktü. Gram negatif bakteriyel sepsisli hastalarda CRP düzeyleri NLR düzeyleri ile pozitif korelasyon göstermiştir.

Sonuç: Bu çalışmada, NLR ve CRP değerlerinin Gram negatif bakteriyemi tanısı alan hastaların prognozunu belirlemede istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ancak bu hastaların yüksek mortalite oranı ve hastanede yatış süreleri nedeniyle bazı belirteçlerle birlikte takip ve tedavilerinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, Gram-negatif bakteriyemi tanısı alan hastaların tedavisinde doğru yaklaşımın semptomlar göz önünde bulundurularak planlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gram Negatif Bakteriyemi, Sepsis, C-reaktif protein, NLR, PLR, Mortalite

HAFİF ŞİŞMAN VE OBEZ KADINLARDA BESİN TÜKETİM DURUMLARI VE ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Melekoğlu

Çukurova Üniversitesi, emelekoglu33@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-2342-221X

ÖZET

Giriş ve Amaç: Obezite, pozitif enerji dengesi sonucu gelişen yağ dokusundaki artış ve kronik düşük dereceli inflamasyon ile karakterize, çok faktörlü bulaşıcı olmayan bir hastalıktır. Özellikle abdominal obezite, kronik hastalık riskini artıran önemli bir göstergedir. Bu çalışma, yetişkin, hafif şişman ve obez kadınların besin tüketim durumlarının belirlenmesi ve antropometrik ölçümlerle arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Çalışmanın evreni, Ocak 2013 – Aralık 2013 tarihleri arasında Mersin Silifke Devlet Hastanesi Beslenme ve Diyet Polikliniği'ne zayıflama amacıyla başvuran hafif şişman ve obez kadınlardan (n=64) oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri, beslenme alışkanlıkları, antropometrik ölçümleri ve 3 günlük besin tüketim kayıtları anket formu yardımıyla yüz yüze toplanmıştır.

Bulgular: Veriler değerlendirildiğinde katılımcılar arasında abdominal obezite görülme oranı %79.7 bulunmuştur. Çalışma sonucunda bireylerin günlük sebze tüketim miktarları ile beden kütle indeksi ($r = -0.274$; $p = 0.03$) ve bel çevresi ($r = -0.271$; $p = 0.03$) ölçümleri arasında, günlük meyve tüketim miktarları ile bel/kalça oranları ($r = -0.340$; $p = 0.006$) ve vücut şekil indeksleri ($r = -0.259$; $p = 0.04$) arasında, günlük posa tüketim miktarları ile bel/kalça oranları ($r = -0.257$; $p = 0.04$) arasında negatif istatistiksel olarak anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Sonuç: Yetişkin kadınların ağırlık yönetiminde ve abdominal obezitenin önlenmesinde yeterli, dengeli beslenme ve doğru besin seçimi alışkanlıklarının kazandırılması yönünden bilinçlendirilmeleri önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Abdominal obezite, Beslenme, Besin Seçimi, Posa, Besin grupları

BİPOLAR BOZUKLUĞA SAHİP BİREYLERİN, SOSYAL DESTEK ALGILARI, BAŞ ETME BECERİLERİ VE İNTİHAR ETME DÜŞÜNCELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: DERLEME

Esra Köprülü

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, esra-koprulu@hotmail.com
ORCID No:0000-0002-1558-3793

Doç. Dr. Sibel Arguvanlı Çoban

Bülent Ecevit Üniversitesi, sibelarguvanli@hotmail.com
ORCID No: 0000-0002-8844-4153

ÖZET

Bipolar Bozukluk (BB) duygudurum, enerji, aktivite düzeylerinde dramatik değişikliklerin, davranışsal ve işlevsel bozulmaların görüldüğü bir duygudurum bozukluğudur. BB, stresli yaşam, aile içi çatışmalar, sosyal ilişkiler, stresli eğitim ve iş hayatı, şiddete maruz kalma durumları, uyku uyanıklık döngüsündeki bozulmalar gibi faktörlerden etkilenmektedir. BB olan bireyler duygusal, sosyal, ekonomik birçok sorunla karşılaşmakta ve bu sorunlarla baş etmede desteklenmeye, bilgilendirilmeye ve iş birliğine kısaca hastalığın tüm süreçlerinde yardıma ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. BB nin tedavi yönetiminde, hastalığın semptomlarını azaltmak ve nöksleri önlemek için hastaların öznel deneyimlerine odaklanmak esastır. Hastalığa ilişkin olumlu bir algı, hastalığın bireysel çaba veya tedavilerle kontrol edilebileceğidir. Hastaların semptom kontrolünü ve hastalık sonuçlarını önemli ölçüde etkileyen faktörlerden biri, başa çıkma mekanizmalarına dayalı olarak hastalıklarının algılamalarıdır. Sosyal destek, psikolojik ve fiziksel semptomların şiddeti ile doğrudan ilişkilidir ve yaşamın stresli olayları ile semptomlar arasında bir tampon görevi görür. Sosyal desteğin hastalıklar üzerindeki etkisini inceleyen yazarlar, sosyal desteği sağlığın korunmasına ve hastalıkların iyileşmesine yardımcı olan olumlu bir faktör olarak kavramsallaştırmışlardır

Sosyal desteğin hastalıkların iyileşmesini hızlandırdığı, ayrıca sağlıklı bir davranışı teşvik ederek sağlığa ve iyileşmeye yardımcı olduğu ileri sürülmüştür. Küresel ölçekte, her yıl yaklaşık 800.000 intihar nedeniyle ölüm gerçekleşmektedir; dolayısıyla, intihar önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilebilir. İntihar vakalarının büyük çoğunluğunun ($\approx$ %90) majör ruhsal -tipik olarak duygudurum- bozukluğu olan kişiler arasında meydana geldiği bilinmektedir. BB hastalarının %43.9'unun yaşamları boyunca en az 1 kez intihar öyküsü olduğu ve bazı hastalarda yaşam boyu birden fazla intihar girişimi olduğu saptanmıştır. İntihar girişimlerinin tanımlanması ve risk etkenlerinin saptanması, risk altındaki bireylere yardım ve intihardan korunma stratejilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bu derleme çalışmasında BB ye sahip bireylerin, sosyal destek algıları, baş etme becerileri ve intihar etme düşünceleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar Bozukluk, Sosyal Destek Algısı, Baş Etme Becerileri, İntihar Düşünceleri

COVID-19 HASTALARINDA PULMONER REHABİLİTASYONUN ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Hilal Pekmezci

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, hilal.pekmezci@erdogan.edu.tr

ORCID No:0000-0003-2157-4014

ÖZET

COVID-19 akciğer hasarı başta olmak üzere tüm vücutta birden fazla doku ve organda tutulumla karakterize bir hastalıktır. Klinik olarak çoğu hastada ateş, öksürük, yorgunluk, iştahsızlık, nefes darlığı, miyalji semptomları görülmektedir. COVID-19 bireyleri hem fiziksel hem de psikolojik yönden etkilemektedir. Pulmoner rehabilitasyon solunum hastalığı olan kişilerin fiziksel ve psikolojik durumunu iyileştirmek için tasarlanmış egzersiz eğitimi, davranışsal modifikasyon, kişiselleştirilmiş değerlendirme ve tedaviye dayanan, multidisipliner bir müdahale olarak tanımlanmaktadır. Pulmoner rehabilitasyonun amacı hastanın dispnesini azaltıp solunumun etkinliğini artırarak uzun süreli yatak istirahati komplikasyonlarını önlemek, hastalığın semptom yükünü azaltarak hastanede yatış süresini azaltmaktır. Hastalığın akut döneminde pulmoner rehabilitasyonun mümkün ve güvenli olduğu aynı zamanda hastanın egzersiz kapasitesini, kas gücü ve dayanıklılığını, öz yeterlilik ve bilgi düzeyini, günlük yaşam aktivitelerine katılımını ve yaşam kalitesini artırdığı görülmektedir. Ayrıca taburculuk sonrası COVID-19 hastalarında uzun süreli dizabilite olasılığı göz önüne alınarak taburculuk sonrası dönemde ayaktan pulmoner rehabilitasyon planlanmalıdır. Bu nedenle COVID-19'un akut tedavisi ve taburculuk sonrası pulmoner rehabilitasyon oldukça önemlidir. Pulmoner rehabilitasyonda multidisipliner ekibin önemli üyesi olan hemşireler, hastaların solunum problemlerini yönetmede, dayanıklılığı artırmada, solunumdan kaynaklanan yorgunluğu ve anksiyeteyi azaltmada aktif görev almaktadır. COVID-19 hastalarında hemşireler hava yolu sekresyonlarının atılımını sağlayan egzersizleri ve mobilizasyonu sağlayarak etkili solunumu sürdürmeyi, dispneyi azaltarak hastayı rahatlatmayı, basınç yaralarını önleyerek cilt bütünlüğünü sağlamayı, genel egzersizlerle hastanın dayanıklılığını ve toleransını artırmayı, kaygı ve depresyonu azaltmayı, hastanede kalış süresini azaltarak hastanın yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pulmoner Rehabilitasyon, Hemşire, Bakım

OKSİDATİF STRES DURUMUNDA ANTİOKSİDAN ENZİMLERİN ROLÜ

Dr. Öğretim Üyesi Murat Arı

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, muratari60@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1504-7050

Dr. Adem Keskin

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ademkeskin78@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1921-2583

Dr. Recai Acı

Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, recaiaci35@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-3332-6619

ÖZET

Oksidatif stresin artışı, nörodejeneratif, kardiyovasküler, diyabet, böbrek, ve kanser gibi pek çok patolojik duruma sebebiyet verir. Oksidatif stresin artışına yol açan serbest radikallere karşı süperoksit dismutaz (SOD), katalaz (CAT) ve glutatyon peroksidaz (GPx) gibi antioksidan enzimler mevcuttur. Bu çalışmada antioksidan enzimlerin oksidatif stress durumunda ki rolüne odaklanılmıştır. Bu doğrultuda Pubmed, Google Scholar gibi veri tabanları tarandı. Serbest radikallerin ana kaynağı moleküler oksijendir. Eşlenmemiş elektron ihtiva eden moleküler oksijen reaktif oksijen türleri (ROS) oluşumunda anahtar rol oynar. Antioksidanlar, etki mekanizmalarını vücut içerisinde oluşan serbest radikallere elektron transferi yaparak gösterirler. Vücudun serbest radikallerin etkilerine karşı ürettiği birinci basamak antioksidanlar SOD, CAT, GPx enzimleridir. SOD, bir süperoksit radikalini, O_2 molekülüne yükseltgenmesini sağlayıp, diğer süperoksit radikalini daha az reaktif bir molekül olan hidrojen peroksit (H_2O_2) molekülüne indirgenmesini katalize eden vücutta oluşan ROS ve süperoksit anyon radikallerine karşı en önemli antioksidan savunma sistemi olarak ifade edilir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, SOD esas olarak süperoksit anyonlarının ve radikal türlerin aşırı üretimini inhibe ederek antioksidan ve terapötik etki gösterdiği görülmüştür. Mitokondride gerçekleşen oksijenin suya indirgenmesi esnasında total oksijen tüketiminin % 1-2 civarı süperoksit ve hidrojen peroksitine dönüşür. Mitokondride oluşan süperoksit radikallerinden H_2O_2 , mitokondriden ayrılıp sitoplazmaya geçer. Sitozole geçen H_2O_2 'nin detoksifikasyonu peroksizomlar tarafından sentezlenen CAT enzimi sayesinde gerçekleştirilir. Yapılan çalışmalarda düşük katalaz seviyelerine sahip insanların tip 2 diabetes mellitusa daha yatkın olduğu ve bazen ateroskleroz ve neoplazmadan etkilendiği ifade edilmektedir. GPx enzimi, mitokondride hidrojen peroksidin suya parçalanmasını katalize eden bir antioksidandır. Araştırmalarda daha düşük GPx aktivitesine sahip bireylerin, membran yağ asitleri ve fonksiyonel proteinlerde oksidatif hasara eğiliminin fazla olduğu gösterilmiştir. Yapılan çalışmalarda glutatyon peroksidazların ayrıca kanser ve kardiyovasküler hastalık dahil olmak üzere birçok yaygın ve karmaşık hastalığın gelişiminin önlenmesinde rol oynadığı gösterilmiştir. Antioksidan sistemler, etki mekanizmalarıyla serbest radikal oluşumunu önleyerek vücuttaki doku hasarının artmasını önler.

Anahtar Kelimeler: Antioksidanlar, Serbest Radikaller, Oksidatif Stres

PARKİNSON PATOFİZYOLOJİSİ'NDE İNFLAMASYONUN ROLÜ

İzel Kavak

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, izelkavak@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-6990-3625

Öğr. Üyesi Dr. Ferhat Şirinyıldız

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, ferhat.sirinyildiz@adu.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8800-9787

ÖZET

İnflamasyon vücudun savunma sürecidir. Bağışıklık sisteminin uyarıldığı biyolojik bir tepkidir. Bu uyarılma; virüs, bakteri, toksin, toksik bileşikler, doku yaralanmaları ile olabilir. Kronik hastalıkların temeline indiğimizde de yine inflamasyon ile karşılaşırız. Multiple skleroz, Parkinson, Alzheimer, kardiyovasküler hastalıklar, otoimmün hastalıklar ve diyabeti bunlara örnek olarak sayabiliriz. Bu hastalıkların patogenezi farklı farklı olsa da birçok durumda inflamasyon mediatörler, düzenleyici, sinyal yolları ortaktır.

Ülkemiz Parkinson hastalığı açısından yüksek prevalansa sahiptir. Hastalığı önleme ve tedavi etme açısından stratejilerin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Hem maliyet hem yaşam kalitesini olumsuz etkileyen Parkinson hastalığı ile inflamasyon ilişkisini çalışan çalışmalar mevcuttur. Postmortem çalışmalarda substantia nigra pars kompakta da aşırı reaktif oksijen ve nitrojen oluşumu, demir birikimi, glutatyonun anlamlı azalışı, toksik reaktif oksijen varlığı detoksifikasyon sisteminin bozulması, mitokondri disfonksiyonu, DNA kırılmaları gibi patolojik süreçler bu bilimsel çalışmalara örnek verilebilir. Genetik alt yapı, çevresel maruziyetler, beslenme alışkanlıkları gibi faktörler ile inflamasyon ve inflamasyon üyelerinin kombinasyonunun değerlendirilmesi literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnflamasyon, Parkinson, Patofizyoloji

KÜRESEL GIDA GÜVENCESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BESLENME

Dyt. Zehra Eles

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, zehraeles12@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1434-4675

Prof. Dr. Yasemin Beyhan

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, yaseminbeyhan@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4001-1965

ÖZET

Sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini koruyarak çağdaş insanın ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir. Sürdürülebilir bir beslenme sistemi, sağlıklı yaşama katkıda bulunan, düşük çevresel etkiye beslenme ve gıda güvencesine sahip bir diyetdir. Gıda güvencesi, yalnızca yeterli gıda üretimine ve gıdanın mevcudiyetine değil, aynı zamanda erişim, kullanım ve sürdürülebilir beslenme sistemine bağlıdır. Küresel nüfusun artması, teknolojik gelişmeler, kentleşme ve sanayileşme nedeniyle beslenme sistemi değişmiştir. Bu durum artan sera gazı emisyonları, su ve toprak tahribatı gibi çevre sorunlarına ve artan kronik hastalık oranları da dahil olmak üzere birçok sağlık sorununa yol açmaktadır. Yeterli hayvansal gıda içeren, ancak temelde bitki bazlı bir diyet, sağlığı ve çevresel sürdürülebilirliği destekleyebileceği ileri sürülmektedir. Sürdürülebilir beslenme, koruyucu ve biyoçeşitliliğe ve ekosistemlere saygılı, kültürel açıdan kabul edilebilir, erişilebilir, ekonomik olarak adil ve karşılanabilir; beslenme açısından yeterli, güvenli ve sağlıklı; doğal kaynakları ve insan kaynaklarını sürdürülebilirlik kavramına uygun hale getirmeyi ve uygun şekilde kullanmayı amaçlamaktadır. Beslenme ve çevre arasındaki ilişki toplumun sağlıklı bir yaşam sürmesi için önem arz etmektedir. Mevcut gıda sistemlerinin zararlı çevresel etkileri ve sürdürülebilirlikleriyle ilgili ortaya çıkan endişeler göz önüne alındığında, sağlıklı ve düşük çevresel etkileri olan diyetlerin teşvik edilmesi acil bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Mevcut diyetlerin kalitesine ilişkin araştırmalara bakıldığında, yetersiz beslenme oranları endişe vericidir. Nüfus artışı, kentleşme, aşırı beslenme, gıda israfı, bozulan ve azalan doğal kaynaklar iklim değişikliği ile birleştiğinde, 3 milyar insanın sağlıklı beslenmeye erişiminin olmadığı bir beslenme krizinin yaşandığı sonucuna varılmıştır. Yetersiz ve aşırı beslenme sorunlarının çözülmesi, gıda güvencesinin sağlanması, israfın azaltılması ve çevre üzerindeki etkilerin en aza indirilmesi için çevresel ve kültürel olarak kabul edilebilir, kolay erişilebilir ve ekonomik olarak uygulanabilir, sürdürülebilir bir beslenme sistemi geliştirilmeli ve önerilmelidir. Bu konuda toplumun tüm kesimlerinde farkındalık yaratılmalı, multidisipliner bir yaklaşımla konu ele alınmalı, ülkeler düzeyinde ileriye yönelik plan ve politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gıda güvencesi, Sürdürülebilir beslenme, Sürdürülebilir diyetler.

DÖRDÜNCÜ GERM YAPRAĞI OLARAK NÖRAL KREST

Araş. Gör. Kubilay Doğan Kılıç
Ege Üniversitesi, kubilaydk@gmail.com
ORCID No: 0000-0002-9484-0777

ÖZET

Nöral krest, embriyonik gelişim sırasında oluşan, omurgalılara özgü geçici bir yapıdır. Ektoderm ile nöral plak arasında ortaya çıkar ve nöronlar, glia, melanositler ve kraniyofasiyal mezenşimin de dahil olduğu çeşitli hücre tiplerine farklanır. Nöral krest geleneksel olarak ektodermin bir parçası olarak sınıflandırılmıştır, ancak son kanıtlar bunun hem ektoderm hem de mezodermin özelliklerine sahip ayrı bir embriyonik katman olduğunu göstermektedir.

Ektodermin bir parçası olarak nöral krestin geleneksel görüşüne katılmayan, özellikle yüksek etki değerine sahip güncel çalışmalara vurgu yaparak, nöral krest gelişimi ve işlevi hakkındaki literatürün kapsamlı bir incelemesi yapılmıştır.

Nöral krestin hem ektoderm hem de mezoderm ile birçok özelliği paylaştığına dair veriler artmıştır. Ektoderm gibi bu yapı da nöral plaktan türeyip sinir sisteminin parçası olan hücrelere yol açar. Buna ek olarak da mezoderm gibi, kas-iskelet sistemi ve kan damarlarına katkıda bulunan hücrelere farklanır. Ayrıca, son araştırmalar, nöral krestin onu diğer embriyonik katmanlardan ayıran benzersiz moleküler ve genetik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak nöral krestin ektoderm, mezoderm ve endoderm ile birlikte dördüncü germ tabakası olarak düşünülmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu sınıflandırma, nöral krest kaynaklı benzersiz gelişimsel kökenleri ve çeşitli hücre tiplerini yansıtacak ve omurgalıların evrimi ve gelişiminin daha iyi anlaşılmasına yol açabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Nöral krest, Embriyonik gelişim, Ektoderm, Mezoderm,

MULTİPL MYELOM HASTALARININ TANI VE TİPLENDİRİLMESİNDE İMMÜNFENOTİPLEME, İMMÜNOHİSTOKİMYA VE İMMÜNFİKSASYON YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ar. Gör. Uzm. Dr. Meryem Şener

Çukurova Üniversitesi, dr.meryemsener@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-1398-3212

Ar. Gör. Dr. Tuğba Polat

Çukurova Üniversitesi, tubapol94@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-2840-9070

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Dağlıoğlu

Çukurova Üniversitesi, gulcinarikan@yahoo.com

ORCID No: 0000-0003-2454-3723

Ar. Gör. Hülya Binokay

Çukurova Üniversitesi, hbinokay@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-0162-4574

Prof. Dr. Özlem Görüroğlu Öztürk

Çukurova Üniversitesi, ozlem_goruroglu@yahoo.com

ORCID No: 0000-0001-9325-5256

ÖZET

Amaç: Multipl myelom(MM), kemik iliğinde klonal, malign plazma hücrelerinin birikmesi ile karakterize edilen bir hastalıktır. Tanısı ve tiplendirilmesi farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Bu yöntemler karşılaştırılarak MM tanısında en hızlı ve etkin test yöntemi belirlenerek erken tanıda yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahiliye Hematoloji Polikliniğine başvuran ve kemik iliği örnekleri Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Merkez Laboratuvarı Flow Sitometri birimine 01.01.2022-15.04.2023 tarihleri arasında kabul edilen 27 hasta retrospektif olarak incelenerek çalışmaya dahil edildi. Bu hastaların kemik iliği örneklerinin immünohistokimya, flow sitometrik immüno fenotipleme ve serum immüno fiksasyon sonuçları karşılaştırılmıştır. İmmünohistokimya ve immüno fenotiplemede ortak bakılan CD38, CD56, kappa ve lambda hafif zincir parametreleri ile immüno fiksasyon sonuçlarından kappa ve lambda hafif zincir parametreleri karşılaştırılmıştır. İstatistiksel analizinde gruplar arası bağımlı kategori için Mcnemar testi kullanıldı. Kappa ve doğruluk değerleri hesaplandı.

Bulgular: MM hastalarının incelenen immünohistokimya ve immüno fenotipleme sonuçlarının karşılaştırılmasında kappa değerleri sırasıyla CD38, CD56, kappa ve lambda hafif zincir için 1, 0,514, 0,778, 0,778 bulundu. İmmünohistokimya ve immüno fiksasyon parametrelerinin karşılaştırılmasında kappa değerleri sırasıyla kappa ve lambda hafif zincir için 0,573, 0,752 bulundu. İmmüno fenotipleme ve immüno fiksasyon parametrelerinin karşılaştırılmasında kappa değerleri sırasıyla kappa ve lambda hafif zincir için 0,442,

0,785 bulundu.

Sonuç: Retrospektif veri analizine göre immünohistokimya ile immünohistokimya sonuçları incelendiğinde; MM tanı ve tiplendirilmesinde CD56 için orta, kappa ve lambda hafif zincir için iyi, CD38 için oldukça iyi düzeyde uyum olduğu bulunmuştur. İmmünohistokimya ve immünohistokimya sonuçları değerlendirildiğinde; MM tanı ve tiplendirilmesinde kappa hafif zincir için orta düzeyde, lambda hafif zincir için iyi düzeyde uyum gösterdiği; immünohistokimya ve immünohistokimya sonuçlarında ise MM tanı ve tiplendirilmesinde kappa hafif zincir için orta, lambda hafif zincir için iyi düzeyde uyum olduğu tespit edilmiştir. MM tanısında altın standart olan immünohistokimya ile flow sitometrik immünohistokimya arasında tanı için iyi bir uyum gözlenmiştir. Bu çalışma, flow sitometrik immünohistokimya ile MM tanısının daha hızlı ve etkin bir şekilde koyulabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Multipl Myelom, İmmünohistokimya, İmmünohistokimya, İmmünohistokimya

ÇOCUK GASTRİTİ ETKETİN *HELICOBACTER PYLORI*'DE ANTİBİYOTİK DİRENÇ SORUNU VE TEDAVİDE PROBİYOTİK KULLANIMININ ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi İpek Ada Alver

Altınbaş Üniversitesi, adaipekk@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-4787-8171

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü tarafından *Helicobacter pylori* enfeksiyonu mide mukozasında kolonize olarak kronik gastritin en önemli nedeni olan ve birincil sınıf karsinogenik grupta yer alan patojen mikroorganizma olarak tanımlanmaktadır. *H. pylori* enfeksiyonunda kombine antibiyotik tedavisi uygulansa da antibiyotik direnci nedeni ile tedavide başarının düştüğü gözlemlenmektedir. *H. pylori*'nin tedavisinde bölgesel suşların, antibiyotik direnç profilleri ile virülans faktörlerinin belirlenmesi önemlidir. *H. pylori* enfeksiyonuna neden olan en önemli etkenlerden biri beslenme alışkanlıklarıdır. Son yapılan çalışmalar, probiyotik kullanımının *H. pylori* tedavisindeki etkinliğinin araştırılması yönündedir. Probiyotiklerin bağırsak metabolizmasına etki eden yararlı bakteriler olup konağın immun yanıtını indükleyerek ülseratif kolit, huzursuz bağırsak sendromu, diyare, kronik kabızlık, *H. pylori* kaynaklı gastrit enfeksiyonlarına karşı etkinlik gösterdiği bilinmektedir. Probiyotiklerin ana grubunu oluşturan Laktik Asit Bakterileri (LAB) tarafından salınan laktik asidin *H. pylori*'nin salgıladığı üreazı inhibe ettiği, diğer yandan bakteriyosinlerin de *H. pylori* üzerinde antibakteriyel etkinliği olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde *H. pylori* enfeksiyonunun yetişkinler üzerindeki etkisi ile ilgili çalışmalar yapılsa da çocuk gastriti üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışmanın amacı, çocuk gastriti *H. pylori* prevalansının ve antibiyotik direncinin araştırılması ve tedavide probiyotik kullanımının etkinliğinin incelenmesidir. Çalışma sonucunda, probiyotik kullanımının çocuk beslenme alışkanlıklarına entegre edilmesi yönünde annelere eğitim verilmesinin çocuk gastritine bağlı antibiyotik kullanım oranlarında düşüş meydana getireceği ve enfeksiyona dayalı mortalite ve morbidite oranlarını azaltacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, çocuk gastritinde antibiyotik direnç profillerinin ve probiyotik kullanımının etkinliği ile ilgili çalışmaları teşvik edeceğinden epidemiyolojik çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik direnci, Gastrit, *Helicobacter pylori*, Laktik Asit Bakterileri, Probiyotik.

PARKİNSON HASTALIĞINDA SİNAPTİK BOZUKLUKLAR VE NÖROPLASTİSİTE FENOMENİ

Feyza Şule Aslan

Marmara Üniversitesi, hbfeyzaslan@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-0898-3334

Dr. Öğr. Üyesi Enes Akyüz

Wisconsin-Madison Üniversitesi, enesakyuz25@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-3942-2097

ÖZET

Giriş: Nörolojik hastalıklar, sinir sistemini hedef alan hastalıkları ifade etmektedir. Parkinson hastalığı (PH), dünya çapında sık görülen nörolojik hastalıklardan biridir. Nörolojik hastalıkların karmaşık etiyo-lojisi çoklu genetik ve çevresel risk faktörlerini içermekte olup henüz tam olarak anlaşılamamıştır. Kısıtlı öğrenme, konuşma problemleri, bilişsel bozulma ve yaşam kalitesinin bozulması bireylerin yaşamını zorlaştırmaktadır. Bu bozukluklar, toplumlarda yaygın olarak görülmektedir. Sinir sisteminin nörolojik hastalıklarda hasar görmesinden ötürü nöroplastisite fenomeni akla gelmektedir. Nöroplastisite, beyin onarımı ve fonksiyonun yeniden kurulmasından sorumlu sinir sisteminin birincil özelliğidir. Gen ekspresyonu ve spesifik genetik varyantlarla değişen nöroplastisite, çevresel faktörlerden ve epigenetik mekanizmalardan da etkilenmektedir.

Amaç: Bu çalışmada PH’de ortaya çıkan sinaptik bozukluklar (disfonksiyon) üzerindeki nöroplastisite fenomeninin etkisi derlenmiştir.

Yöntem: PH’de sinaptik disfonksiyonun ve nöroplastisitenin araştırıldığı orijinal araştırmalar ve derlemeler tek tek incelendi. PubMed, ScienceDirect ve Google gibi arama motorlarından faydalanıldı. Elde edilen yüksek etki faktörlü dergilerde yayınlanmış makaleler değerlendirilerek sunum haline getirildi.

Bulgular: PH mekanizmasında rol alan alfa-sinüklein ve PH’ye katkıda bulunan çevresel faktörler sinaptik fonksiyonun işlevini bozabilir.

Nöroplastisitenin geliştirilmesi ise tam bir tedavi seçeneği sunmasa da hastalığın ilerlemesinde önleyici bir faktör olabilir. Çevresel faktörlerin ve moleküler ifadenin üzerinde durulması epigenetik yaklaşımları akla getirmektedir. Nöroplastisite mekanizmasını hedefleyerek yeni terapötikler ve teşhis araçları geliştirmek, tedaviyi iyileştirerek sinir sistemi bozukluklarının önlenmesini sağlamak için kritik öneme sahiptir.

Tartışma ve Sonuç: PH’de bozulan sinaptik fonksiyonun iyileştirilmesi için nöroplastisiteyi arttıracak uygulamalar düşünülebilir. Sinaptik disfonksiyonda nöroplastisitenin önemini gösteren çalışmalar artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Alfa-Sinüklein, Sinaptik Disfonksiyon, Epigenetik, Substantia Nigra.

RISK MANAGEMENT OF AI/ML SOFTWARE AS A MEDICAL DEVICE

Basel Abo Hassoun

İsik university, baselah99@gmail.com

ORCID No: 0009-0009-6046-0133

Assist. Prof Selden Cepni

İsik university, Selden.cepni@isikun.edu.tr

ORCID No:0000-0002-8039-4147

Abstract

Ensuring the safety and efficacy of AI and ML as medical devices is essential in managing risks associated with these devices. The regulation of medical devices, inclusive of traditional ones or Software as a Medical Device (SaMD), prioritizes safety and efficacy above all. ISO 14971:2019 stands as the leading risk management consensus standard, outlining guidelines for detecting, assessing, and controlling the risks that accompany the deployment of AI and ML technology. In the realm of medical devices, diligent assessment of potential hazards and their corresponding levels of risk must be conducted in order to ultimately control and mitigate associated dangers. Notably, the FDA has recently reviewed an increasing number of devices utilizing AI/ML functionality across varying therapeutic categories via processes such as 510(k) clearance, de novo recognition, and premarket approval (PMA). The Agency anticipates this trend will persist as these technologies lend valuable support in investigations, development, and production related to FDA-regulated products. The implementation of AI/ML technologies in healthcare-related contexts warrants adherence to FDA regulations, policies, and guidance. This includes a comprehensive risk management process that features controlled design practices which employ data gathered from clinical usage of these tools. As research progresses, the resulting information can be utilized in assessing medical devices' operational effectiveness, ultimately informing updates to their risk management plans at scheduled intervals. Efficient risk management measures are imperative to guarantee the safe and reliable application of artificial intelligence (AI) and machine learning (ML) as medical devices, with a primary goal being to outweigh the potential risks with benefits.

A RISK-BASED MAINTENANCE FRAMEWORK PRIORITIZATION OF MEDICAL DEVICE

Hakam Alkiki

Isik University, hakamkiki7@gmail.com

ORCID No: 00 90 5318610197

Selden Cepni

Isik University, Selden.cepni@isikun.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8039-4147

Abstract:

The development of a risk-based maintenance framework is necessary for prioritizing medical devices in healthcare settings. This ensures optimal functionality while minimizing device failures that may result in negative patient outcomes or affect quality of care delivery. To achieve this objective systematically requires an examination of factors such as device criticality levels, potential consequences on patient welfare/severity of failure incidents as well as probability/frequency of past service calls (failure rate). The proposed framework consists of material/methods sections where data collection methods are outlined with findings/discussions/ concluding remarks rounding out an exhaustive evaluation model. The risk assessment methodology used in this study encompasses numerous factors related to medical devices' criticality analysis. The factors considered include not only functions or services provided by those devices but also associated patient risks and alternative equipment availability. Upon completion of a comprehensive evaluation process, the study report sheds light on crucial outcomes in which healthcare providers may need to anticipate effective maintenance measures to curb any probable catastrophic failure incidents. Moreover, the discussion delves deeper into the difficulties and drawbacks associated with the suggested framework while presenting potential areas of improvement for future investigations. The conclusions section restates the main outcomes achieved by this study that underscore importance to prioritize medical equipment via a risk-based approach. Adopting such procedures could potentially lead to increased medical personnel safety, effective distribution of maintenance resources as well as augments general health delivery through enhanced quality care. As a result, it is crucial that further research initiatives are undertaken together with stakeholder collaborations aimed at refining this model for ideal application in real-life healthcare settings. This paper provides a holistic approach to managing medical device maintenance, utilizing risk-based criteria for prioritization. The study highlights considerations that can help decision-makers and policymakers allocate resources in healthcare organizations, ensuring the efficiency and safety of medical devices and providing sound patient care.

KADINLARDA JİNEKOLOJİK MUAYENEYE ENGEL OLAN PSİKOSOSYAL ETKENLER

Hemşire Hilal Alsancak

Sabahattin Zaim Üniversitesi, hila_kc89@hotmail.com

ORCID No: 0009-0000-1848-6430

Prof. Dr. Ferda Özbaşaran

Sabahattin Zaim Üniversitesi, ferda.ozbasaran@izu.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-7125-9704

ÖZET

Jinekolojik muayene, üreme sağlığı ve cinsel sağlığın korunması için düzenli olarak yapılması gereken önemli bir değerlendirmedir. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalar da her üç kadından birisinin düzenli jinekolojik muayene olduğu, diğerlerinin ise çoğunlukla bir şikâyeti olduğunda muayeneye başvurduğu belirtilmektedir. Demir ve Oskay (2014) çalışmalarında kadınların %15'i jinekolojik muayene sırasında tedirginlik, %13,3'ünün korku hissettiklerini, %61.1'inin ağrı, %57.1'inin utanma/çekinme, %52.3'ünün stres, %48.6'sının korku yaşadıkları ve %48.3'ünün kendilerini huzursuz hissettikleri belirtilmiştir. Kadınların üreme sağlığına karşı olumsuz yaklaşımlara ve davranış geliştirmesine, düzenli jinekolojik muayene olmasını engelleyen psikososyal etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler; kadının yetiştirilme tarzı ve katı dini ve ahlaki inançlar, geleneksel kadın cinsel rolü, bekâret ve namus faktörü, cinsel eğitimsizlik ve bilgisizlik, cinsel taciz ve şiddet, mahremiyet ve utanma duygusu, anksiyete ve korku, sağlık profesyonellerinin tutum ve davranışları, hekimin cinsiyeti sekiz alt başlıkta incelenmiştir. Sağlıklı, geleceği planlı, gelişmiş toplumların oluşmasında cinsel sağlık ve üreme sağlığı çok büyük bir unsurdur. Cinsel sağlığı ve üreme sağlığını koruyabilmek için düzenli jinekolojik muayeneye herhangi bir şikâyeti olsun ya da olmasın cinsel yönden aktif olsun ya da olmasın olan tüm kadınların ergenlik dönemi itibari ile düzenli olarak yönlendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Düzenli jinekolojik muayeneye ile kadınların jinekolojik problemlerin bilinmesi, bu sorunlara yönelik uygun müdahalelerin yapılması, ebe/hemşireler tarafından her açıdan ele alınması ve buna yönelik bilgilendirme, danışmanlık, bakım vermeyi içeren tüm unsurların birlikte değerlendirme ve uygulanması gereken bir muayene yöntemidir. Kadın hayatını büyük ölçüde etkileyen üreme sağlığı sorunlarının erken dönemde tanınması, uygun tedavi yöntemlerine yönlendirilmesi kadının cinsel sağlığı ve üreme sağlığı düzeyini yükseltecektir ve yaşam kalitesini etkileyecektir. Kadın sağlığının yükseltilmesinde, Sağlık profesyonellerinin kadınlara verecekleri sağlık hizmetlerini tüm yaşam döngüsünde, süreklilik ve bütünlük içinde ele alması gerekmektedir. Jinekolojik muayene öncesi, sonrası ve sonrasında sağlık profesyonellerinin tutum ve davranışı çok önemlidir. Sağlık profesyonellerinin bu konuda farkındalıkları artırılmalı ve iletişim ve danışmanlık becerilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Jinekolojik muayene, Psikososyal faktör, Engel, Cinsel Sağlık, Üreme sağlığı, Kadın

HEMŞİRELERİN İŞ YAŞAM DENGESİ İLE RUH SAĞLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ: DERLEME

Aleyna Açıcı

Çaycuma Devlet Hastanesi, haal_caac@hotmail.com

ORCID No: 0000-0001-6587-1024

Doç. Dr. Sibel Arguvanlı Çoban

Bülent Ecevit Üniversitesi, sibelarguvanli@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-8844-4153

ÖZET

Kişisel yaşam ile profesyonel yaşam arasındaki denge, küreselleşme, teknolojinin gelişimi, işe ayrılan sürede artış gibi nedenlerle özel yaşamın göz ardı edilmesi ve sınırlarının esnetilmesine yol açarak günümüzde giderek üzerinde daha çok tartışılan bir konu haline gelmiştir.

İş yaşam dengesi tüm meslek grupları için oldukça önemli olup, her meslek grubunun da kendine özgü doğası olması nedeniyle farklı zorluklar ve stresörleri içermektedir. Sağlık hizmetlerinin kesintisiz olarak devam etmek zorunda olması bu meslek gruplarını diğer meslek gruplarından ayırmaktadır. Hemşirelik mesleğinin de kendine özgü bir doğası vardır. Vardiyalı çalışma, personel sayısındaki yetersizlik hem işin doğasından hem de zaman baskısı altında olmaktan kaynaklanan yüksek düzeyde psikolojik yük, hastanın sağlığı ve yaşamından sorumlu olma, işyerinde duygusal ve fiziksel şiddete maruz kalma ve hastane enfeksiyonları memnuniyet düzeyini azaltan faktörlerden sadece birkaçıdır.

İş doyumunun azalması hemşirelerde sigara/alkol kullanımı, depresyon, migren, koroner arter hastalığı, anksiyete, umutsuzluk, iş veriminin azalması, yaptığı işten soğuma, aile ilişkilerinde bozulma, kişilerarası ilişki sorunları gibi ailevi ve mesleki sorunlara, grevler, işi yavaşlatma, disiplin sorunları gibi örgütsel sorunlara neden olmuştur. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde ise iş yaşam dengesinde bozulmaların görülmesi çok olasıdır.

Bu derleme çalışması hemşirelerin işlerinin doğası gereği, iş yaşam dengelerini sağlamakta yaşadıkları zorlukların, onların ruh sağlıklarıyla olan ilişkisinin incelenmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Ülkemizde iş yaşam dengesi kavramı üzerine yapılan tez çalışmalarında çoğunlukla farklı değişkenlerin ilişkisinin incelendiği ve araştırma kapsamına alınan grubun sağlık sektöründe çalışmadığı görülmüştür. Bununla birlikte sabit mesai saatlerinin olmayışı, 24 saat hizmet sağladıkları için sürekli olarak ulaşılabilir olmaları, iş ve özel hayat sınırlarının oldukça esnek olması nedeniyle hemşirelerin bu konuda üzerine çalışılması gereken bir meslek grubu olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde ise ülkemizde ve dünya genelinde bu değişkenlerin ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu derleme çalışmasının konu ile ilgili boşluğu doldurarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Yaşam Dengesi, Hemşirelik, Ruh Sağlığı

ENGELLİ KADINLARDA ÜREME SAĞLIĞI SORUNLARI

Ar. Gör. Nazlı Akar

Kafkas Üniversitesi, nazakr80@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8310-1234

Dr. Öğr. Üyesi Sibel Öztürk

Atatürk Üniversitesi, sbbsbl0606@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8310-1234

ÖZET

Yeryüzünde bir milyardan fazla birey herhangi bir nedenle engelli olarak yaşamaktadır. Engelliliğin yaygınlığı her geçen gün artmaktadır, bu yüzden ilerleyen yıllarda daha büyük sorun haline gelecektir. Ülkemizde ise ulusal engelli veri sistemine göre 2.511.950 engelli birey bulunurken bunun 1.097.307'si kadındır. Kadın toplum içerisinde bir birey olmanın yanında; evde anne, eş, ev kadını olmak gibi birçok sorumluluklara sahiptir. Bunca rol ve sorumlulukları engelli bir kadının yerine getirmesi büyük bir çaba harcamasını gerektirmektedir. Engelli kadınların genel sağlığını bozan durumlar üreme sağlığını da etkileyecektir. Engelli kadınlar cinsel sağlık ve üreme sağlığı konuları hakkında hizmet alma ve bilgiye ulaşmakta zorluklar yaşamaktadır. Bunun nedenlerinden biri engelli kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlığı gereksiniminin olmadığı inancıdır. Yani toplumda engelli kadına asexual olarak bakılmaktadır. Hâlbuki engelli kadınlarda normal bireyler gibi cinsel duyguları, arzuları vardır, cinsellik yaşama haklarına sahiptir yani engelli birey en az normal insan kadar cinsel olarak aktiftir. Engelli kadının asexual sayılması, üreme sağlığı hizmetlerine ihtiyacının olmadığı düşünülmesi, evliliğe zorlanması, zorla kısırlaştırma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kötü muameleye maruz kalma gibi birçok üreme sağlığı hakları ihlal edilmektedir. Engelli kadınlar engelli olmayan kadınlara göre daha fazla cinsel tacize ve cinsel istismara uğramaktadır. Engelli kadınların herkesten daha fazla cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine ihtiyacı vardır ve ebeler engelli kadınları tespit edip üreme sağlığı hizmetlerini ulaştırmada kilit role sahiptir. Her insan ilerde bir engelli adayı iken böyle bir toplumu göz ardı etmemek, engelli kadınların üreme sağlığı sorunlarına değinme ve bireylerde engelli kadınlara yönelik farkındalık oluşturma amacıyla bu derleme yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Kadın, Ebe, Üreme Sağlığı,

ÇOCUK ACİL SERVİSE BAŞVURAN 0-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN İLK YARDIM ÖZYETERLİLİĞİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Emine Şahin

Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, gulsahshn86@gmail.com
ORCID No:0000-0002-1961-7540

Dr. Öğr. Üyesi Müge Seval

Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, sevalmuge@gmail.com
ORCID No: 0000-0003-1917-285X

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, çocuk acil servisine başvuran 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ilk yardım konusundaki öz yeterlilik düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evreni, Ankara İli Hacettepe Üniversitesi İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi'nde 2022 yılında 01.06.2022- 31.12.2022 tarihleri arasında hastaneye ev kazası nedeni ile başvuran 0-6 yaş grubunda çocuğu olan 100 aile çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden aileler örneklem kapsamına alınmıştır.

Araştırmada “Ev Kazalarında İlk Yardım Öz Yeterlik Ölçeği” ve “Çocuk ve Aileye İlişkin Bilgi Formu” kullanılarak veriler toplanmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde Mann Whitney-U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan çocukların yaş ortalaması olup, %63'ü erkektir. Çocukların %43'ü ilk defa ev kazası geçirirken, %35'i 6 kez ve üstü ev kazası geçirmiştir ve bu çocukların 26'sının ilk defa acile başvurduğu belirlenmiştir. Çocukların en sık geçirdikleri ev kazalarının sırasıyla düşme (%65), yanık (%10), ilaç içme (%8) olduğu tespit edilmiştir. Ev kazası ile acile başvuran çocukların vital bulgularında saturasyon ortalamaları 96.74 ± 1.46 , nabız ortalamaları 122.22 ± 18.46 , solunum sayısı ortalamaları 29.20 ± 5.14 bulunmuştur. Ev kazası geçiren çocukların annelerinde ilk yardım öz yeterlilik ölçek puanlarının eğitim durumu, çalışma durumu ve meslek gruplarına göre farklılaştığı bulunmuştur.

Araştırma grubunda bulunan annelerin “İlk Yardım Öz Yetkililik Ölçeği”nden aldıkları toplam puanına ilişkin ortalamanın 41.85 ± 10.61 olduğu ve bu değer “kararsız” ($41.85/12=3.48$) aralığına karşılık geldiği görülmektedir. Annelerin ilk yardım öz yeterlilikleri konusunda kararsız oldukları, istenilen düzeyde ilk yardım öz yeterlik düzeyine sahip olmadıkları bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmada 0-6 yaş grubundaki çocukların %43'nün en az 1 kez ev kazası geçirdiği tespit edilmiş olup, bu yaş grubundaki çocukların bakımında etkin rol alan annelere başta olmak üzere ebeveynlere ve diğer bakım verenlere ev kazalarını önleme ve özellikle ilk yardım eğitimlerinin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ev Kazaları, İlk Yardım Öz Yeterlilik, 0-6 Yaş Çocuk

POSTPARTUM DÖNEMDE EMZİRMENİN POSTPARTUM DEPRESYON VE ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ: DERLEME

Nergis Öztekin

Bülent Ecevit Üniversitesi, nergissoztekin@gmail.com

ORCID No:0000-0001-7999-1334

Sibel Arguvanlı Çoban

Bülent Ecevit Üniversitesi, sibelarguvanli@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-8844-4153

Yeliz Bayrak Dinçer

Bülent Ecevit Üniversitesi, yelizdincer83@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-3154-3393

ÖZET

Postpartum dönem farklı bir sürece geçiş, yeni rol ve sorumlulukların alındığı bir dönemdir. Anne olmak kişide mutluluk yarattığı gibi tam tersi mutsuzluk ve huzursuzluk da oluşturabilmektedir. Bu süreç anne için kriz yaratabilmektedir Sosyodemografik özellikler, doğumdan sonraki hormonlardaki ani düşüşler gibi etmenler postpartum depresyon için risk oluşturmaktadır. Doğumdan sonraki ilk 6 haftalık süreç postpartum dönem olarak adlandırılır. İlk 2-4 haftaki süreçte postpartum depresyon görüldüğü gibi 1 yıla kadar görülmesi uzayabilir. Anne ve bebeğin bağlanmasını sağlayan emzirme ise postpartum süreçte önemlidir. Postpartum süreçte annenin bebeğine verebildiği en uygun besin anne sütüdür fakat bu süreçte annenin beden ve ruh sağlığının uygun olması önemlidir. Emzirmek annenin bebeğine verebileceği en uygun besin iken emzirmenin hem anne hem de bebek sağlığına çeşitli faydaları bulunmaktadır. Anne sütü bebeği çeşitli hastalıklardan, anneyi ise meme kanseri, over kanseri ve endometrium gibi kanserlerin gelişme riskine karşı koruyabilmektedir. Postpartum depresyonda uykusuzluk, kişinin kendini değersiz hissetmesi, umutsuzluk, iştah değişiklikleri, ağlama, konsantre olmada zorlanma, bebeğini istememe, bebeğine karşı ilgisizlik görülmektedir. Postpartum depresyonda anne ve bebek arasındaki bağ bozulmaktadır. Postpartum depresyonun bu belirtilerinin erken tespit edilmesi tedavinin sağlanması gerekli maddi ve manevi sosyal desteklerin oluşturulması gerekmektedir. Bu sağlanan destekte annenin algıladığı sosyal destek düzeyi önem taşır. Doğum sonrası süreçte annenin bozulan ruh sağlığı bebeği de etkilemektedir ve postpartum depresyon bir toplum sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişileri bütüncül bakış açısıyla değerlendiren ve yaşamın her alanında var olan hemşirelik mesleğinin postpartum depresyonda da önemli yeri bulunmaktadır. Hemşirelere uygun gebelik planlamasını sağlamak, kadınların ruhsal durumunu değerlendirmek, risk faktörlerini belirleyerek olası problemleri tespit etme görevi düşmektedir. Bu derlemedeki amaç ise postpartum süreçte emzirmenin postpartum depresyon ve algılanan sosyal destek düzeyi ile ilişkisini tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Postpartum Depresyon, Algılanan Sosyal Destek, Emzirme, Hemşirelik

KADINLARDA UYGULANAN GENİTAL MUTİLASYON VE KARŞILAŞILAN KOMPLİKASYONLAR

Hemşire İstar Abdikadar Abdi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, istarabdikadar@gmail.com

ORCID NO: 0000-0001-7529-702X

Prof. Dr. Ferda Özbaşaran

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ferda.ozbasaran@izu.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-7125-9704

ÖZET

Kadın genital mutilasyon tıbbi olmayan sebepler ile genital organlarının kasıtlı olarak kısmen ya da tamamen kesildiği, yaralandığı veya değiştirilmesi işlemidir. Yıllardan önce uygulanan ve uygulanması halen devam eden genital mutilasyon, genç kızları bedensel, ruhsal ve sosyal yönden etkileyen problemlerin başına gelmektedir. Kanama, enfeksiyon, adet sırsasında ağrı, sürekli akıntı, doğum esnasında fetal ölüm, apse, tekrarlayan idrar yolu enfeksiyonu sıklıkla görülen komplikasyonlardır. Kadın sünneti Müslümanlar, Yahudiler ve Hristiyanlar toplumlar arasında uygulanmaktadır. Ve dini ve kutsal kitapların hiçbirinde bahsedilmemektedir. Kadın sünnetinin ana amacı kadının cinselliğini bastırmak, orgazm olmamasını engellemek böylece kadın daha edepli olacağını inanılmaktadır. Halk arasında bu uygulamanın kültürel bir uygulama olduğunu ve genç kızların daha edepli büyüüp ergenliğe daha sağlıklı girebilmeleri amacıyla yaptıklarını savunmaktadırlar. Bu derleme kadın sünneti uygulanan genç kızları ile karşılaştıkları komplikasyonları ele almak amacıyla derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Genital Mutilasyon, Komplikasyonları

ÜNİVERSİTE HASTANESİ ERİŞKİN PALYATİF BAKIM HASTALARIMIZIN RETROSPEKTİF ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Bilge Banu Taşdemir Mecit

Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi, bilgebanutasdemir@hotmail.com

ORCID No: 0000-0002-7994-7816

ÖZET

Amaç: Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi erişkin palyatif bakım ünitemizde takip ettiğimiz hastalarımızın profilini çıkarmak.

Materyal ve Metod: Hastanemiz palyatif bakım biriminde son 1 yılda yatan 60 hastanın dosyaları hastane medikal bilgi sistemi üzerinden retrospektif olarak incelendi. Hastalara ait yaş, cinsiyet, hastanede kalış süresi, yatış tanısı, beslenme durumu, bası yarası ve taburculuk durumları değerlendirildi.

Bulgular ve Tartışma: Çalışmaya alınan 60 hastanın %50'si (30) kadın, %50'si (30) erkek hasta idi. Palyatif bakım biriminde yatan hastaların yaş ortalaması $55,93 \pm 19,20$ olup, hastanede ortalama kalış süreleri 22 (3-582) gün olarak bulundu. Hastalarımızın geldiği yerlere baktığımızda %53,3'ü (32) yoğun bakımdan, %46,7'si (28) hastane içi servislerden devir alınmıştır. Yatış tanılarına baktığımızda %40'ı (24) inme, demans ve diğer nörolojik hastalıklardan oluşurken; %35'i (21) yoğun bakımdan alınan multitravma hastalarından oluşuyordu. Hastaların %23,3'ü (14) malignite ve maligniteye bağlı komplikasyonlar nedeni ile yatırıldı. Bu tanılarla yatan hastaların %41,7'sine (25) beslenme bozukluğu ve %35'ine (21) yatak yarası eşlik etmekteydi. Hastaların %8,3'ü (5) başka bir branşa sevk edilirken, %6,7'si (4) yoğun bakıma alındı, %55'i (33) taburcu edildi, %15'i (9) ex oldu.

Terminal dönem hastalarının ağrı ve diğer semptomlarının giderilmesi, psikolojik ve manevi destek sağlanması, mümkün olduğunca aktif bir yaşam sürdürebilmesinin sağlanması, ailesinin desteklenmesi ve eğitimi palyatif bakımın amaçlarındandır. Bizim hastanemizde özellikle yoğun bakımdan çıkan hastaların eve taburculuktan önce rehabilitasyonu amacıyla palyatif bakım daha çok kullanılmıştır. Yoğun bakım ihtiyacı kalmayan hastalar beslenme ve fizik tedavi ile desteklenmiş, bası yaralarının tedavisi yapılmıştır.

Sonuç: Palyatif bakım birimleri ülkemizde birçok hastanede yeni açılmaktadır. Dünyanın her yerinde yaşlı nüfustaki ve kronik hastalıklardaki artış, palyatif bakım ihtiyacını artırmaktadır. Bunun için hasta profilinin belirlenip ona göre palyatif bakım birimlerinin gerekli donanım ve eğitilmiş personele sahip olması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Palyatif Bakım Birimi, Kronik Hastalıklar, Beslenme, Bası Yarası

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI VE ÖZ YÖNETİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner

Bülent Ecevit Üniversitesi, turkan.akyolguner@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0138-0669

ÖZET

Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH), progresif seyir gösteren tüm dünyada en sık görülen kronik solunum yolu hastalıklarından biridir. Yayınlanan ulusal ve uluslararası raporlarda, KOAH'ın giderek sosyal ve ekonomik yükü arttırdığı, ölüm ve hastalıklara yol açtığı bildirilmektedir. KOAH'lı hastalar sıklıkla; semptom artışı ile karakterize akut alevlenmeler, fonksiyonel kapasite bozuklukları, komorbid hastalıklar (eşlik eden hastalıklar), tedavi uyumsuzluğu, hareket kısıtlılığı ve tüm bunlarla beraber sağlık ile ilişkili yaşam kalitesinin azalması gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar, hastalıkla baş etmede zorlayıcı olabilmektedirler. KOAH gibi kronik hastalıklarda karşılaşılan sorunların giderilmesinde, tedavi komplikasyonları ve ölümlerin azaltılmasında, hasta memnuniyetinin sağlanmasında hasta ve ailesinin hastalığa ilişkin duyarlılığının artırılması, davranış ve tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesi öz-yönetim ile sağlanabilmektedir. Bu derleme, KOAH'lı bireylere uygulanan öz-yönetimin etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kronik hastalıklar, Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı, Öz yönetim

AKTİF YAŞLANMA

Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner

Bülent Ecevit Üniversitesi, turkan.akyolguner@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0138-0669

ÖZET

Yaşlılık, insanın fiziksel ve zihinsel olarak bazı özelliklerinin gerilemesidir. Bireyin bu özelliklerini kaybetmeye başlamasıyla yaşlılık süreci başlamaktadır ve bu süreç yaşlıları zorlayan bir süreçtir. Yaşlanma süreci bireyi pek çok açıdan etkileyebilir. Ayrıca fiziksel, ruhsal sorunlar ve hastalıklar bu süreçte artış gösterebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen aktif yaşlanma kavramıyla beraber yaşlıların gündelik yaşamlarında sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlere katılımı esas alınmıştır. Bireyler, aktif yaşlanma süreci hakkında bilinçlendirilir ve bu uygulanırsa bireylerin yaşlılık sürecinde de toplumda aktif rol oynayabileceği gösterilmiş olur. Yaşlı nüfusun artması ile elbette ki yaşlılık ile ilgili sorunlar da artmıştır. Bu sorunlar, hem bireyden ve bireyin imkânlarından hem de çevresel koşullardan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca yaşlı nüfusun artmasıyla Türkiye ve diğer ülkelerde yaşlılara yönelik yapılan çalışmalar da artış göstermiştir. Çeşitli nedenlerden dolayı yaşlılar, dezavantajlı konuma girebilmektedir fakat aktif yaşlanmanın iyi bir biçimde sağlanmasıyla dezavantajlı konumda olan yaşlılar, bu durumdan çıkıp hem toplumda aktif bir şekilde rol alabilir hem de hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilir. Aktif yaşlanma, toplumlarda ulaşılması/gerçekleştirilmesi gereken bir durum olmuş ve bu sebeple aktif yaşlanma endeksi ortaya çıkmıştır. Bu endeks ile yaşlıların sosyallik, ücretli istihdam edilme ve bağımsız bir şekilde yaşama seviyeleri ile aktif bir şekilde yaşlanma potansiyelleri ölçülmektedir. Bu çalışmada, aktif yaşlanma süreci ve aktif yaşlanma ile ilgili yapılan çalışmalar, yaşlılara yönelik uygulanan politikalar, zamana ve ülkelere bağlı olarak oluşan değişiklikler ve aktif yaşlanma süreci ile ilgili öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlanma, Aktif yaşlanma, Başarılı yaşlanma, Sağlıklı yaşlanma

SİGARA KULLANMA ALIŞKANLIĞI OLAN VE OLMAYAN KADINLARDA MENSTRUAL AĞRI ŞİDDETİ VE SEMPTOMLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğretim Üyesi Esra Üzelpasacı

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, uzelpasaciesra@gmail.com

ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-0960-122X>

Doç. Dr. Aynur Demirel

Hacettepe Üniversitesi, ayy.demirel@gmail.com

ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-5773-6292>

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, sigara kullanma alışkanlığı olan ve olmayan kadınlarda menstrual ağrı şiddetinin ve semptomların karşılaştırılmasıdır.

Materyal ve Method: Çalışmaya 18 yaş ve üzeri, düzenli menstrual döngüye sahip 84 kadın birey dahil edildi. Bireylerin sosyodemografik ve klinik karakteristikleri standart bir anket ile değerlendirildi. Bireylerin sigara kullanma alışkanlığı “var” ve “yok” olarak sorgulandı. Çalışmaya dahil edilen bireylerin menstrual ağrı şiddeti 10 cm’lik Visüel Analog Skalası (VAS) ile belirlendi. Menstruasyona bağlı semptomları belirlemek için “Menstrual Semptom Ölçeği” kullanıldı. Bağımsız örneklem t testi, iki grup arasında menstrual ağrı şiddeti ve semptomlar bakımından fark olup olmadığını belirlemek için kullanıldı.

Bulgular ve Tartışma: Çalışmamıza katılan bireylerin %47,6 oranında sigara kullanma alışkanlığı vardı. Sigara kullanma alışkanlığı olan 40 bireyin yaş ortalaması: $32,23 \pm 3,75$ yıl, ortalama vücut kütle indeksi (VKİ): $27,8 \pm 13,70$ kg/m² iken, sigara kullanma alışkanlığı olmayan 44 bireyin yaş ortalaması: $33,75 \pm 5,60$ yıl, ortalama VKİ: $27,38 \pm 6,47$ kg/m² idi. İki grup arasında yaş ortalaması ve VKİ açısından istatistiksel fark yoktu ($p > 0,05$). Sigara kullanma alışkanlığı olan bireylerin menstrüel ağrı şiddeti ortalaması $6,55 \pm 0,66$ cm, menstrual semptom skoru $3,44 \pm 0,4$ iken sigara kullanmayan bireylerin menstrual ağrı şiddeti $3,73 \pm 0,55$ cm, menstrual semptom skoru $2,12 \pm 0,25$ idi.

Sigara kullanma alışkanlığı olan ve olmayan bireyler arasında menstrual ağrı şiddeti ve semptom açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı ($p < 0,05$).

Sonuç: Sigara kullanma alışkanlığı olan kadınlarda menstrual ağrı şiddeti ve semptomları, sigara kullanma alışkanlığı olmayan kadınlara göre daha fazla olabilir. Bu yüzden menstruasyon döneminde yaşanan ağrı şiddetini ve semptomları hafifletmek için kadınlar sigara kullanımını bırakmaları yönünde uygun yaklaşımlarla desteklenmelidir. Bu konuda kadınların sigara kullanım sürelerine göre sınıflandırılarak menstrual ağrı ve semptomların araştırıldığı daha büyük örneklemli ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Menstrual Ağrı, Sigara, Menstrual Semptom.

UYKU SÜRESİNİN BEDEN KÜTLE İNDEKSİ VE BESİN TERCİHLERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Gör. Bedriye Ural

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, gulerbedriye@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8569-8943.

Şeymanur Sarı

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, symr16@gmail.com

ORCID No: 0009-0001-7745-3564.

Şeyda Arslan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, aseyda533@gmail.com

ORCID No: 0009-0003-2734-0865.

Cemile Yavuzyiğitoğlu

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, yavuzyigitoglucemile@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-3448-3383.

ÖZET

Amaç: Uyku süresi besin alımı ve obezite ile ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmada yetişkin bireylerde uyku süresinin beden kütle indeksleri (BKİ) ve besin tercihleri üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Materyal ve Metod:** Araştırmacılar tarafından bireylerin antropometrik ölçümleri (boy, ağırlık, BKİ), uyku süreleri ve besin tercihlerini değerlendirmeyi amaçlayan sorulardan oluşan bir anket formu oluşturulmuştur. İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş ve üzeri yetişkin gönüllü bireylerden Şubat ve Nisan 2023 tarihleri aralığında online platformda veriler toplanmış, bulgular değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Çalışmaya 52'si erkek (%24,6) 159'u (%75,4) kadın olmak üzere 211 yetişkin birey katılmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu normal BKİ aralığında olup, ortalaması $22,86 \pm 5,18 \text{ kg/m}^2$ dir. Katılımcıların %44,1'i 6-7 saat uyuduklarını belirtirken, %5,2'si 5 saatten az, %28'i ise 8 saatten fazla uyuduklarını ifade etmişlerdir. Beş saatten az ve 8 saatten fazla uyuyanların ertesi gün daha fazla kek, pasta, çikolata vb. yüksek glisemik indekse sahip basit karbonhidrat kaynakları ile daha fazla fast food (pizza, hamburger vb.) besinleri tercih ettikleri bulunmuştur. Akşam yemeğinden sonra atıştırmalık tüketenlerin

oranı %57,3 olarak saptanmıştır. Gece tüketilen besinlerin başında ise sırasıyla çikolata, gofret, kek (%62,6), kuruyemiş (%47,9), kraker, grissini vb. (%42,7) gelmektedir. Altı saatten fazla uyku süresine sahip bireylerde fazla kilo ve şişmanlık daha yüksek gözlemlenmesine rağmen BKİ ile uyku süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). **Sonuç:** Yetersiz veya fazla uyku süresi bireylerde BKİ artışına yol açabilecek besin tercihlerine etki edebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uyku Süresi, Beden Kütle İndeksi, Besin Tercihi, Gece Yeme, Obezite

HEMŞİRELER TARAFINDAN YAPILAN AKUPRESÜR UYGULAMASININ DOĞUM AĞRISI ÜZERİNDEKİ ETKİLİLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Öğr. Gör. Özlem Karagöl

Altınbaş Üniversitesi, ozlem.karagol@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-9194-8264

ÖZET

Giriş ve Amaç: Akupresür, akupunktur gibi geleneksel Çin Tıbbına dayanan ve vücutta enerji taşıyan meridyenler üzerinde akupunktur noktalarına parmak, avuç içi veya özel stimülasyon bantlarıyla basınç uygulayarak enerji kanallarının düzgün çalışmasını sağlayan bir tedavi yöntemidir. Basınç noktaları çoktur. Geleneksel Çin Tıbbında yaklaşık 400 vardır, ancak Batı’da bilinen en önemlileri yaklaşık on adettir. Akupunktur ile aynı ilkelere dayanmakla birlikte, invaziv olmayan, doğal, güvenli, maliyetsiz, uygulaması kolay ve yan etkisi olmayan bir uygulamadır.

Akupres, DSÖ’ nün tedavi edilebilen hastalıklarda destekleyici tedavi olarak kullanımını uygun gördüğü nonfarmakolojik yöntemlerdendir. Akupresur uygulamasının amacı vücudun kendi kendine iyileşme yeteneklerinin uyarılmasıdır. Akupresur kasların gevşemesini sağlayarak ve kan dolaşımını artırarak vücudun iyileşmesine yardımcı olan temel yaşam gücünü destekler.

Bu sistematik derleme hemşireler tarafından yapılan akupresür uygulamasının doğum ağrısı üzerindeki etkililerinin randomize kontrollü çalışmaların sonuçlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Google scholar ve Pubmed veri tabanında Aralık 2020- Aralık 2022 yılları arasında yalnızca İngilizce ve Türkçe makaleler “Acupressure and nurse”, “Acupressure and nursing”, “Akupresür”, “Akupresür ve hemşire” ve “Akupresür ve hemşirelik.” kelimeleri kullanılarak ulaşılan 216 makaleye ulaşılmıştır.

Her iki veri tabanından ulaşılan toplam 216 makale özeti taranarak 207 makale çalışma dışı bırakılmıştır. 9 makalenin özetleri taranarak sistematik derleme niteliği taşımayan, klinik çalışma niteliğinde ulaşılan 9 makale belirlendi çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular: Doğum öncesi, sırası ve sonrasında yapılan Akupresür uygulamasının doğum ağrısındaki ağrı skorlarının azaldığı, konfor düzeyinin arttığı görülmüş. Ayrıca Akupresür uygulamalarının kişide ağrının şiddetini ve yorgunluğu azalttığı ifade edilmiş.

Sonuç: Araştırmalarda katılımcıların olumlu geri bildirimleri ve yan etkilerinin olmaması gibi durumlar ele alınarak, hemşirelerin uygulayıcı olduğu hastalarda yapılan randomize kontrollü klinik çalışmaların artırılması gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Acupressure And Nurse, Acupressure And Nursing, Akupresür Ve Hemşire, Akupresür Ve Hemşirelik.

PEYZAJ ÇALIŞMALARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Nadide Öznur Çetin

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, oznur.2011@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-2679-4456

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SOLMAZ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, drmehtapsolmaz@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-7667-4608

ÖZET

Peyzaj insanlara estetik, ekonomik ve fonksiyonel çözümler yaratarak daha yaşanılabilir bir çevre elde etmeyi amaçlamaktadır. Peyzaj uygulama alanlarında yürütülen her proje birbirinden farklı iş gücü, teknik ve mekânlar içermektedir. Düzenleme çalışmalarında kazı ve tesviye ile başlayıp sert zemin, bitkilendirme, yeşil alanlara yönelik işlemler, sulama, ilaçlama ile devam eden ve budama ve genel bakım işlemleri ile son bulan bu döngüde insan gücünün etkisiz kaldığı durumlarda birçok alet ve ekipman kullanımı söz konusudur. Yapılan bu iş ve işlemler sırasında çalışanların sağlığını ve güvenliğini etkileyen pek çok tehlike ve riskle karşılaşmaktadır. Bu riskler arasında; kesici-delici aletler, toksik ve aşındırıcı maddeler, elektrik, fizyolojik ve bedensel tehlikeler gibi sorunlar yer almaktadır. Tehlikelere yönelik araştırmalar yapılmayıp önlem alınmadığı zaman riske dönüşür. Bireyden kaynaklı oluşabilecek tehlikeler ve bunların tetiklediği riskler az gibi görünse bile grup çalışmalarında etkilerini tüm çalışanlara yansıtabilmektedir. Bu kapsamda pek çok iş kazası yaşanabilmektedir.

Uygulama ortamında kullanılan teknoloji, lojistik hizmetlerinin güvenliği, çalışmalarda kullanılacak bitkisel veya yapısal elemanların uygulama şekli gibi ilgili konular iş sağlığı ve güvenliği kuralları çerçevesinde ele alınmalıdır. Proje tasarım aşamalarından itibaren peyzaj uygulama ve bakım çalışmalarında tüm iş sağlığı ve güvenliği kurallarına riayet edilerek, çalışmaların tamamlanmasına aynı kararlılığın yürütülmesi önemlidir.

Bu araştırmada peyzaj uygulamalarında çalışanların sağlığını ve güvenliğini etkileyen tehlikeler, riskler ve alınabilecek güvenlik tedbirlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj Çalışmaları, İş Güvenliği, Tehlike, Risk

ESNAFLARDA BESLENME DURUMUNUN İNCELENMESİ VE COVID-19 DÖNEMİNİN BESLENME DURUMLARINA ETKİSİ

Diyetisyen Erva Yunus

Biruni Üniversitesi, dyt.ervayunus@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-5020-4544

Öğr. Gör. Soner Sinan

Biruni Üniversitesi, ssinan@biruni.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-9784-0334

ÖZET

Esnafların COVID-19 dönemindeki kısıtlamalar nedeniyle kötüleşen ekonomi ile besin satın alımındaki değişiklikleri, varsa yetersiz beslenmelerinin sebeplerini ve beslenme bilgi düzeylerini saptamak amacıyla yapılan bu çalışmaya; bilgilendirilmiş onam formunu onaylayarak katılmayı kabul eden 20-60 yaş arasında 218'i erkek 82'si kadın olmak üzere toplam 300 birey katılmıştır. Katılımcıların beslenme durumlarının incelenmesinde Türkiye Beslenme Rehberi 2015 verileri referans alınmıştır. Araştırma verileri; literatür bilgileri ile oluşturulan sosyo-demografik veri formu, yetişkinler için beslenme bilgi düzeyi ölçeği (YETBİD), koronavirüs farkındalık ölçeği (KFÖ) faktör 1: bulaşma tedbiri farkındalığı, bir günlük besin tüketim kaydı, koronavirüs anksiyete ölçeği, tüketim alışkanlıkları anketi ve koronavirüs salgınının bireylerin beslenme alışkanlıkları üzerine etkisine katılımcıların algıları adlı form ve ölçekler kullanılarak edinilmiştir.

Bulgularımızda koronavirüs farkındalık ölçeği kapsamında istatistiksel olarak farklılıklar (%95 güven aralığında, $p<0,05$) bulunmuş olup elde edilen veriler benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında koronavirüs farkındalığı açısından benzerlikler tespit edilmiştir. Yetişkinler için beslenme bilgi düzeyi (YETBİD) ölçeğinde bulduğumuz sonuçlar diğer çalışmalarla kıyaslandığında benzer bulunmuştur. COVID-19 anksiyete ölçeği'nde tespit edilen sonuçlar benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Tüketim alışkanlıklarında bulduğumuz veriler diğer çalışmalarla kıyaslandığında benzer bulunmuştur. Öğün atılmasının altında yatan sebepler ise benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında farklı bulunmuştur.

COVID-19 pandemisinin etkileri değerlendirildiğinde ise salgın süresince bireylerin gıda harcamalarının arttığını, çay ve kahve tüketimlerinin yükseldiği belirlenmiştir. Aynı zamanda öğün düzenleri bozulmuş olup öğün sayılarında da bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle stres ve kaygının beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, COVID-19, İşçilerde Beslenme, Esnaf, Pandemi

İMLANT DESTEKLİ PROTEZLERDE KLİNİK BAŞARI

Ar. Gör. Fatma Çetin

Gaziantep Üniversitesi, fatmacetinnk@hotmail.com

ORCID No:0009-0002-2763-5770

Doç.Dr. Nermin Demirkol

Gaziantep Üniversitesi, dt.nerminhamdemirci@hotmail.com

ORCID No:0000-0002-1756-8749

Dr. Öğr. Üyesi İrem Karagözoğlu

Gaziantep Üniversitesi, dtiremkaragozoglu@hotmail.com

ORCID No:0000-0003-3363-7916

Doç.Dr. Özge Parlar Öz

Gaziantep Üniversitesi, ozgeparlar@gmail.com

ORCID No:0000-00028927-3448

ÖZET

İmplant destekli protezler, tek diş, kısmi veya tam diş eksikliği vakalarının hemen hepsinde diş hekimliği literatüründe rutin tedaviler arasına adını yazdırmıştır. İmplant destekli protezler sabit, hareketli veya hibrit gibi opsiyonlara sahiptir. İmplant üstü protezlerde tedavinin başarısı optimum bir planlama ile mümkündür. İmplantasyon mevcut optimum planlama sınırlarında yerleştirilir ve ideal destek sağlanmış olur. İmplant destekli protezlerde, başarısızlıklar; akut gelişen sistemik rahatsızlıklar, yetersiz protetik planlama, planlaması detaylıca yapılmamış cerrahi aşama, mekanik komplikasyonlar (Vida gevşemesi, kırılması, üst yapı kırıkları gibi), oral hijyen yetersizlikleri gibi nedenlerle ortaya çıkar.

Çalışmada akademik online veri tabanlarından pubmed ve google scholar'da implant üstü protetik restorasyonlar hakkında taramalar yapıldı. Elde edilen makalelerden veriler toplandı. Daha sonra implantüstü protezlerde başarı ve başarısızlıklar konusunda tarama yapıldı ve en son başarı ve başarısızlıkta aktif rol oynayan gerekli veriler araştırılıp derlendi. Makalelerin güncelliğine azami dikkat edildi.

Sonuç: Taranan makalelerden elde edilen veriler ışığında optimum nitelikte bitirilmiş implant üstü protetik restorasyonların estetik ve fonksiyonel bütünlüğünün idamesinde kemik-implant, implant-dayanak ve dayanak-protez arayüzlerini etkileyen faktörler, sistemik hastalıklar, parafonksiyonlar, oklüzyon, oral hijyen kavramlarının başrol oynadığına ait veriler derlendi.

Anahtar Kelimeler: İmplant, Protez Planlaması, Oklüzyon Kuvvetleri

0-3 YAŞ ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN DİŞ ÇIKARMA DÖNEMİNDE YAPTIĞI UYGULAMALAR

Öğr. Gör. Yeşim Zülkar

Avrasya Üniversitesi, yesimzulkar@gmail.com

ORCID No:0000-0003-2226-8799

Öğr. Gör. Dt. Zafercan Hızarcı

Avrasya Üniversitesi, zafercanhizarci@avrasya.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-1692-3398

ÖZET

0-3 yaş dönemi çocuklarda diş çıkarma; ağrı, ateş, ishal, uykusuzluk, huzursuzluk, tükürük salgısının artışı, beslenmeyi reddetme gibi sorunlarla geçen bir süreçtir. Çocuklarda yarattığı sorunlar sebebiyle diş çıkarma süreci hem çocuğu hem de ebeveynlerini etkilemektedir. Ebeveynler çocuklarının diş çıkarma sürecinde farmakolojik ve nonfarmakolojik yöntemlere başvurmaktadır. Analjezikler, topikal diş çıkarma jelleri, antihistaminikler bu süreç içerisinde tercih edilen farmakolojik yöntemlerdendir. Anne sütü verilmesi, soğan suyu damlatılması, diş etlerine masaj yapılması, soğutulmuş emziklerin ya da diş kaşıma halkalarının kullanılması, havuç gibi çocuğun çiğneyebileceği besinler verilmesi, kekik, sarımsak, papatya, karanfil, adaçayı gibi bitki çaylarının tüketilmesi, akupunktur, aromaterapi, kehribar kullanımı gibi yöntemler ise nonfarmakolojik yöntemlerdendir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ebeveynlerin genellikle analjezik, topikal diş çıkarma jelleri, diş kaşıma halkası kullandıkları, çocuğa çiğneyebilecekleri besinler verdikleri ve diş etlerine masaj yaptıkları saptanmıştır. Ebeveynler tarafından çocuğu rahatlatmak için uygulanan yöntemler çocuklar için yararlı olabileceği gibi zararlı sonuçlar da doğurabilir. Özellikle bitki çayları, aromaterapi, topikal diş çıkarma jelleri gibi yöntemler ebeveynler tarafından bilinçsiz kullanıldığında çocuklarda istenmeyen etkiler gözlemlenebilir. Amerikan Pediatrik Diş Hekimliği Akademisi, diş çıkarma esnasında çocuklarda gözlemlenen sorunları en aza indirebilmek için oral analjezikleri ve soğuk diş kaşıma halkalarını önermekte ancak reçetesiz satılan topikal diş jellerini önermemektedir. Ebeveynler bu süreçte hekimlerin, diş hekimlerinin ve hemşirelerin yönlendirmelerinden yararlanmaktadır. Bu sebeple sağlık profesyonellerinin diş çıkarma süreci ile ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olması ve zorlu geçen bu süreçte ebeveynlere rehberlik etmesi, kullandıkları farmakolojik veya nonfarmakolojik yöntemleri belirleyerek diş çıkarma sürecinde çocukların yaşadıkları problemleri azaltmaya yönelik uygun girişimler hakkında ebeveynleri bilgilendirmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diş Çıkarma, Çocuk, Ebeveyn

ÇOCUKLARDA AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI KORUYUCU UYGULAMALARININ ÖNEMİ

Öğr. Gör. Dt. Zafercan Hızarcı

Avrasya Üniversitesi, zafercanhizarci@avrasya.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-1692-3398

Öğr. Gör. Yeşim Zülkar

Avrasya Üniversitesi, yesimzulkar@gmail.com

ORCID No:0000-0003-2226-8799

ÖZET

Sağlıklı ağıza ve dişlere sahip bir birey olabilmenin yolu ağız ve diş sağlığı ile ilgili temellerin çocukluk döneminde atılmasından geçmektedir. Ağız ortamında yaşayan bakterilerden kaynaklı bir sorun olan diş çürüğü de ağız ve diş sağlığını etkileyen en önemli problemlerden biridir. Diş çürüğü tedavi edilmediğinde ise diş ve çevre dokularda enfeksiyon gelişmesine neden olduğu gibi genel vücut sağlığı üzerinde de olumsuz etkiler gösterir. Bu hususta unutulmaması gereken; çürüğün önlenebilen bir hastalık olduğudur. Diş çürüğünün oluşumunda patolojik faktörler ile koruyucu uygulamalar arasında dinamik bir denge vardır. Çocuğun düzenli diş hekimi kontrolü altında olması, doğru diş fırçalama ve beslenme alışkanlığını kazanması onun bir ömür boyu sağlıklı dişlere sahip olmasını sağlar. Yüzeysel flor uygulaması ve fissür örtücü (izolasyon dolgular) gibi koruyucu yöntemlerle de diş çürükleri önlenebilir. Yüzeysel flor uygulamaları 3 yaşından itibaren başlanabilen ve her 6 ayda bir tekrarlanması gereken basit, acısız bir işlemdir. Çocuğun diş hekimi ile ilk karşılaşması ve 6 aylık periyotlarla kontrole gelmesi açısından ideal bir uygulamadır. Birkaç dakika süren bu işlem sonrasında çocuğun dişlerinin yüzeyinde depolanan florid, dişleri çok daha sağlıklı ve güçlü yapmaktadır. Dişlerin girintili çıkıntılı çığneyici yüzeyleri gıda ve mikroorganizma birikimine elverişli bölgelerdir. Fissür örtücü uygulamalarında çığneyici yüzeylerde gıda ve mikroorganizma birikimine bağlı olarak oluşan çürüğü önlemek amacıyla özel akıcı bir dolgu malzemesi (fissür sealant) kullanılır. Bu uygulama sayesinde tüm çürüklerin yaklaşık %70'ini oluşturan çığneyici yüzey çürüklerinden korunmak mümkün olmaktadır. Bütün bunlar değerlendirildiğinde çocuk 6 ayda bir diş hekimi tarafından kontrol edilmeli ve ebeveynler de bu hususta bilinçli davranmalıdır. Aynı zamanda ebeveynlerin çocuklara koruyucu ağız diş sağlığı uygulamaları konusunda alışkanlık kazandırması için bilgilendirilmesi gereklidir. Bu sayede çocuk, yetişkin bir birey haline geldiğinde sağlıklı ağız ve dişlere sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağız Ve Diş Sağlığı, Çocuk, Koruyucu Uygulama

CRUSH SENDROMU GELİŞEN HASTANIN GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Hemşire Hafize Balık

Bağımsız Araştırmacı, hafizebalik15@gmail.com

ORCID No:0009-0003-1795-7837

Uzm. Hemşire Kübra Ergün

Bağımsız Araştırmacı, kubraergunn95@gmail.com

ORCID No:0000.0002.7472.9959

ÖZET

Crush (Ezilme) Sendromu; afetlerde, yoğun egzersizlerin ardından kaslar zarar gördüğünde ve şiddetli depremler sonrasında karşımıza çıkar. Genellikle kasların içinde yer alan miyogloblin travma ile beraber kana nüfuz eder ve böbrek tübüllerinde obstrüksiyona sebep olup akut tübüler nekroza (ATN) ve akut böbrek yetmezliğine sebebiyet verir (1). Bazı vakalarda ezilme sonrasında kişinin hayati riskinin olması ve tedaviye cevap vermediği durumlarda amputasyon ihtiyacı ortaya çıkabilir. Crush sendromu sonrasında amputasyon fikri düşünülürken kişinin genel durumu, sevk imkânları, takip ve tedavi süreci, uzvun genel durumu, afet alanında bulunan sağlık kurumlarının yeterli olması dikkate alınmalıdır (2). Crush Sendromu olan hasta için genellikle önerilen yoğun bakımda tedavi sürecinin devam etmesi ve koruma amaçlı tedavilerin yapılmasıdır (3). Takip ve tedavi süreci çok hassasiyetle ilerlemesi gereken bu sendromda uygun hemşirelik bakımında çok önem arz etmektedir. Marjory Gordon, hemşirelik tanımlarının hasta bakımında daha işlevsel kullanılabilmesi adına Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri'nin tanımını yapmış ve açıklamıştır. Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri 11 adet fonksiyondan oluşan, kişinin başarısına, sağlığına ve hayat kalitesine destek olan örüntülerdir (4). Bahsettiğimiz örüntüler; benlik-kendini algılama, boşaltım, dinlenme-uyku, metabolik durum-beslenme, bilişsel algılama, değer-inanç, sağlık yönetimi- sağlığı algılama, üreme-cinsellik, aktivite- hareket, stres toleransı-başetme, ilişki-rol şeklindedir (5). Çalışmamızda İstanbul'da bir hastanede 06.02.2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında 15.02.2023 itibarıyla tedavi edilmekte olan Crush Sendromu gelişen ve Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri doğrultusunda hemşirelik bakımı verilen bir olguya yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Crush Sendromu, Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri, Hemşirelik Bakımı.

KARBON EMİSYONUN (CO₂) SAĞLIK HARCAMALARINA ETKİSİ: JAPONYA ÖRNEĞİ

Dr. Taner Abiş

Altınbaş Üniversitesi, taner.abis@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1627-4087

ÖZET

Amaç: Son yıllarda, sanayi ve çarpık kentleşme ile birlikte birey ve toplum sağlığını tehdit eden hava kirliliği önemli bir soruna dönüşmüştür. Bu araştırmanın amacı hava kirliliğinin sağlık harcamalarına etkisini ortaya koymaktır.

Materyal ve Metod: Araştırmada zaman serileri analizi kullanılmıştır. Buna göre, Philips Perron ve KPSS birim kök testleri ile serinin durağanlığı sınanmıştır. Johansen Cointegration testi ile kısa ve uzun dönemli eş-bütünleşme ilişkisi ortaya konmuştur. Hata Düzeltme Yöntemi ile meydana gelen şokların gelecekteki etkileri hesaplanmıştır. Granger nedensellik testi ile ilişkinin yönü hakkında bilgi verilmiştir.

Bulgular: Japonya’da 1990-2019 yılları arasında, karbon emisyonun (COJ) kişi başı sağlık harcamalarına (GDPJ) etkisi incelenmiştir. Buna göre, karbon emisyonu ile kişi başı sağlık harcamaları arasında tek yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tartışma: Yapılan araştırmalarda, kısa vadede, çevresel kirleticiler birey ve toplum sağlığını tehdit edici boyuta ulaştırmasının yanı sıra araştırmanın bulgularına göre uzun vadede, çevresel kirleticiler bireylerin sağlığının bozulmasına ve bunun da sağlık harcamalarını artıracak gerçeği ortadadır.

Sonuç: Çevresel kirleticiler olan karbon emisyonu, sağlık göstergeleri üzerinde önemli etkilere sahip olduğu gibi sağlık harcamaları üzerinde de önemli bir belirleyici olduğu anlaşılmıştır. Bu yüzden ülkelerin sürdürülebilir çevre politikaları benimsemeleri, yenilebilir enerji kaynaklarından ihtiyaçlarını karşılamaları hayati derecede önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karbon Emisyonu, Sağlık Harcamaları, Sürdürülebilir Çevre.

GÖMÜLÜ MANDİBULAR ÜÇÜNCÜ MOLAR CERRAHİSİNDEN SONRA ÖDEM ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dt. Kübra Yakut

İnönü Üniversitesi, dtkubra.yakut94@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-2822-1249

Doç. Dr. Dilek Menziletoğlu

Necmettin Erbakan Üniversitesi, drdilekmenziletoglu@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-2539-0688

Dr. Öğr. Üyesi Arif Yiğit Güler

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, ayguler@erbakan.edu.tr

ORCID No:0000-0002-9962-4926

Dr. Funda Baştürk

Özel Klinik, fbasturk@erbakan.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-7908-0929

ÖZET

Amaç: Bu klinik çalışmanın amacı; mandibular gömülü üçüncü molar diş cerrahisinden sonra oluşan ödemi değerlendirmek için iki farklı yöntem kullanıp, bu yöntemleri birbirleri ile karşılaştırmaktır.

Materyal ve Metod: Hastaların mesioanguler pozisyonundaki gömülü alt yirmi yaş dişleri aynı cerrah tarafından, aynı teknik ile lokal anestezi altında %0,9'luk serum fizyolojik irrigasyonu ile döner aletler kullanılarak çekildi. Preoperatif, postoperatif 2. ve postoperatif 7. günlerde ödem ölçümleri yapıldı. Ödemi değerlendirmek için iki metot kullanıldı. Birinci metotta, kağıt cetvel yardımı ile yüzdeki belirli noktalar arası mesafeler hekim tarafından ölçüldü. İkinci metotta, hastaya bir ödem skalası verildi ve bu skala ile hasta postoperatif şişliğini değerlendirdi. İki yöntem arasındaki korelasyon incelendi.

Bulgular: Bu prospektif çalışmaya 60 hasta (26 kadın, 34 erkek) dahil edildi (yaş ortalaması 22.39 ± 6.09 yıl). Postoperatif ödem değerlendirmesinde hekimin ölçümleri ile hastanın yaptığı skora arasında bir korelasyon yoktu ($p>0.05$).

Sonuç: Postoperatif dönemdeki ödemi değerlendirmede, hastanın subjektif değerlendirmesine bağlı kalınarak doldurulan ödem skalası tek başına yeterli olmamaktadır. Yüzde sabit iki nokta arasındaki mesafe ölçümü ile ödem değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ödem, Skala, Üçüncü Molar Cerrahisi

MANDİBULA POSTERİORDA KOMPLEKS ODONTOMA: OLGU SUNUMU

Dt. Büşra Gül Yılmaz

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, bsrlylmz@gmail.com

ORCID No:0009-0006-7316-6708

Dt. Fatma Hasene Özçini

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, fatmahasenep@gmail.com

ORCID No:0009-0002-9256-4753

Dr. Öğr. Üyesi Sinan Altun

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, sinanaltundt@gmail.com

ORCID No:0000-0001-6272-6833

ÖZET

Odontomalar ;çenelerin en yaygın gözlenen bening odontojenik tümörleridir.Etiyolojisi tam olarak bilinmemekle birlikte genellikle asemptomatik olup, rutin dental muayene sırasında tespit edilirler.

Kompleks ve kompaund odontoma olarak ikiye ayrılırlar.Kompaund form daha çok anterior maksillada kanin dişler arasındaki bölgede , kompleks form ise daha çok posterior mandibulada gözlenmektedir. Kompaund odontoma çok sayıda diş benzeri yapının bir arada gözlenmesi ile karakterize iken kompleks odontoma ise düzensiz yapıda,iyi sınırlı,radyoopak kitleler şeklinde gözlenmektedir.Bu olgu sunumunda diş hekimi muayenesi için kliniğe başvuran 18 yaşındaki hastanın alınan panoramik radyografisinde gömülü sol mandibular 3. molar dişin superiorunda görülen radyoopak kitlenin daha detaylı değerlendirilmesi için Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi (KIBT) alınmıştır.Alınan KIBT kesitlerinde gömülü sol mandibular 3. molar dişin superiorunda kompleks odontoma ile uyumlu radyoopak lezyon izlenmiştir. Gömülü 3.molar diş ile görülen kompleks odontomada;odontomanın eksizyonu ardından dişin çekimi planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kompleks Odontoma, Mandibula Posterior, Radyoopak Kitle.

OMUZ AĞRISI OLAN EV HANIMLARININDA SKAPULAR DİSKİNEZİ, AĞRI, FONKSİYONELLİK VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Aybüke Ersin

İstanbul Atlas Üniversitesi, aybuke.ersin@atlas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2645-5850

ÖZET

Amaç: Ev hanımları, ev işleri sırasında, kronik olarak mikrotravmalara maruz kalırlar. Bu çalışmanın amacı; omuz ağrısı şikâyeti ile ortopedi kliniğine başvuran ev hanımlarında skapular diskinezi, ağrı, fonksiyonellik ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Materyal Metot: Çalışmaya; yaş ortalaması 56.3 ± 8.27 yıl olan 36 gönüllü kadın dahil edildi. Gönüllülerin yaş, dominant ve etkilenen taraf gibi demografik bilgileri kaydedildikten sonra skapular diskinezi; Lateral Scapular Slide Test (LSST), ağrının şiddeti Visual Analog Skala (VAS), fonksiyonel durum Amerikan Omuz ve Dirsek Cerrahları Skoru (ASES) ve yaşam kalitesi Kısa Form-12 (SF-12) kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Katılımcıların %94.4'ü sağ dominant, etkilenim gösteren tarafın %50 sağ, %50 sol omuz olduğu görüldü. Ağrının şiddeti 6.31 ± 2.86 , skapular diskinezi değerleri nötral, 45 ve 90° abduksiyon pozisyonları için 0.86 ± 0.47 , 0.80 ± 0.49 ve 0.91 ± 0.46 olarak tespit edildi. Elde edilen bulgulara göre VAS ile, ASES ve SF-12 fiziksel sağlık bileşeni arasında negatif yönde anlamlı korelasyon ($p=0.00$), LSST 90° ile yaş arasında pozitif yönde anlamlı ilişki görüldü ($p=0.038$). ASES ile yaş ve VAS arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülürken ($p=0.00$), SF-12 Fiziksel sağlık bileşeni ile pozitif yönde anlamlı korelasyon ($p=0.007$) tespit edildi.

Tartışma: Yapılan çalışmalarda omuz ağrısı şiddeti arttıkça; skapular diskineziye rastlama oranının arttığı, fonksiyonellik ve yaşam kalitesi düzeyinin azaldığı gösterilmiştir. Çalışmamızda da literatürle benzer olarak ağrı düzeyinin artmasıyla, bireylerin yaşam kalitesinin azalmasının karakterize olduğu düşünülmektedir. Ev hanımları toplumda çalışmayan kesim olarak görülse de günlük yaşamda önemli bir fonksiyonel kapasiteye ihtiyaç duyarlar. Cam silmek, perde takmak, ütü yapmak gibi ağır işler, tekrarlayıcı stresler ve mikrotravmalara bağlı olarak ev hanımlarında omuz ağrısı sıklıkla görülmektedir. Literatürde; ev idaresi ve ev işlerinden sadece ev hanımlarının sorumlu olması, diğer gruplara göre daha düşük düzeyde yaşam kalitesine sahip olmalarıyla ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; ev hanımlarında omuz ağrısı ve skapular diskinezinin birlikte görüldüğü, bu durumun fonksiyonel düzeyi ve buna bağlı olarak yaşam kalitesini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Sonuç: Ev hanımlarında görülen omuz ağrısı ve skapular diskinezi fonksiyonel düzey ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Omuz Ağrısı, Ev Hanımı, Skapular Diskinezi, Fonksiyonellik, Yaşam Kalitesi

İNME Lİ BİREYLERİN KİNEZY O BİLEKLİK KULLANIM MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Fzt. Merve Tolmaç

Üsküdar Üniversitesi, mervetolmac@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-4282-9046

Ar. Gör. Beyzanur Dikmen Hoşbaş

Üsküdar Üniversitesi, beyzanur.dikmenhosbas@uskudar.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-2494-480X

Ar. Gör. Berna Karamancıoğlu

Üsküdar Üniversitesi, berna.karamancioglu@uskudar.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-2561-4618

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Şevgin

Üsküdar Üniversitesi, omer.sevgin@uskudar.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-2145-5939

Prof. Dr. Deniz Demirci

Üsküdar Üniversitesi, deniz.demirci@uskudar.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-4672-2378

ÖZET

Amaç: Kinezyo Bileklik isimli cihaz, elektrik elektronik mühendisi tarafından tarafından inmeli bireylerde hemiparatik üst ekstremiteler kullanımının ihmali önlemek ve kullanımını teşvik etmek amacıyla nöroplastisite prensipleri ve biofeedback mekanizması kullanılarak geliştirilmiştir. Bireyin bir saatlik süre içerisinde hemiparatik üst ekstremitesinde aktif hareket açığa çıkmazsa Kinezyo Bileklik titreşim şeklinde uyarı verecektir. Böylelikle bireyde etkilenmiş taraf üst ekstremitesini hareket ettirmesi gerektiği ve aktivitelerde kullanması gerektiği farkındalığı oluşacaktır.

Mevcut çalışmada amaç, inmeli bireyler Kinezyo Bileklik kullanım memnuniyet düzeylerinin araştırılmasıdır.

Materyal ve metod: Kesitsel olarak planlanan çalışma, Özel Safir Tıp Merkezi'nde yapıldı. Çalışmaya katılmakta onamı olan ve Kinezyo Bileklik'i temin eden yaş ortalaması $51,50 \pm (15,37)$ olan 20 inmeli birey (9 kadın, 11 erkek) dahil edildi. Çalışmaya katılan inmeli bireylerin çalışma öncesinde

Kinezyo Bileklik hakkındaki bilgi düzeyi ve işlevselliğine olan inanç düzeyi ise Vizuel Analog Skala (VAS) ile sorgulandı. Bireylerin Kinezyo Bileklik'i 4 hafta kullandıktan sonra memnuniyetlerini sorgulamak için ise QUEBEC Yardımcı Teknoloji Kullanıcı Memnuniyeti Değerlendirme (Q-YTKMD) anketi uygulandı.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin Kinezyo Bileklik hakkındaki bilgi düzeyi ortalama $2,95 \pm 1,39$ (min 0-maks 7), işlevselliğine olan inanç düzeyi ise ortalama $3,65 \pm 1,27$ (min 1- maks 5) olarak bulundu. Q-YTKMD yardımcı cihaz puan ortalaması 40 puan üzerinden ortalama $28,55 \pm (7,42)$ (min 21- maks 40);

Q-YTKMD servis puan ortalaması 20 puan üzerinden ortalama $16,10 \pm (2,99)$ (min 12- maks 20) olarak bulundu. Q-YTKMD'nin memnuniyetle ilgili 12 maddeden en önemli gördükleri 3 maddeyi seçmeleri istendiğinde bireylerin %30 (n:12) ile düzenli takip hizmetleri, %20 (n:8) ile profesyonel hizmet, %12,5 (n:5) ile ağırlık, kullanım kolaylığı ve rahatlığı seçtikleri saptandı.

Sonuç: Kinezyo Bileklik kullanan inmeli bireylerin yardımcı cihaz ve servis memnuniyet düzeyleri yüksek bulundu. Kullanılan yardımcı cihazların görüntüsü, ağırlığı, kullanım kolaylığı, dayanıklılığı ve bireylerin servis hizmetlerinden duyduğu memnuniyet rehabilitasyon başarısını olumlu etkilemektedir. Kinezyo Bileklik, inmeli bireylerde kullanım potansiyeline sahiptir ancak mevcut cihazın geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kinezyo Bileklik, İnme, Memnuniyet, Rehabilitasyon, Yardımcı Cihaz.

DAVRANIŞ PROBLEMİ OLAN BİR ÇOCUKTA DIR/FLOORTİME TERAPİSNİN ETKİNLİĞİ: OLGU SUNUMU

Öğr. Gör. Ayşegül Demir Sarıpek

Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, asariipek@bandirma.edu.tr

ORCID No: 0000 0003 4341 8397

ÖZET

DIR Floortime yaygın olarak Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı alan çocuklar için kullanılan, Gelişimsel, Bireysel Farklılıklar ve İlişki temelli müdahale programıdır. Çocuğun liderliğini takip ederken çocuğun farklılıklarını göz önünde bulundurarak çocuğun dünyasına girebilmektir. Her çocuk farklı ve özeldir. Bu sebeple tanısı olmayan bir çocukla etkileşim sağlayarak onun dünyasına girdikten sonra çocuğun davranış problemi olarak görülen istenmeyen davranış tutumlarında Floortime yönteminin etkinliği gözlemlenmiştir. Çalışmaya daha önce çocuk psikiyatristi ve klinik psikolog tarafından gözlemlenmiş ve floortime almaya yönlendirilmiş 3 yaş 2 aylık erkek çocuk dahil edilmiştir. Çocuğun bireysel farklılıklarını ve duyuşsal işleme becerilerini belirlemek amacıyla Dunn Duyu Profili kullanılmış, çocuğun fonksiyonel duygusal gelişim basamaklarından ilk dört basamak olan Regülasyon, Birliktelik, Amaca Yönelik İki Yönlü İletişim ve Kompleks Sosyal Problem Çözme basamakları ise gözlem tekniği ile değerlendirilmiştir. 4 aylık süreçte (2 seans*45 dk/haftada) DIR Floortime uygulanmış, süreç sonunda dört gelişim basamağı tekrar gözlemlenmiştir. Önce-sonra değerlendirme sonuçlarına göre çocuğun becerilerinde ve fonksiyonel gelişim basamaklarında ilerleme kaydedilmiştir. Ayrıca seanslar sonunda aile tarafından anne ve baba ile çocuk-ebeveyn etkileşiminde gelişmeler olduğu ve çocuğun davranış tutumlarında olumlu yönde değişimler olduğu belirtilmiştir. Çocuğun liderliğinde oyunun gücü sadece tanı alan çocuklarda değil, her çocuk için etkili olacak ve çocukların gelişimlerinde olumlu rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Floortime, Davranış Problemleri, Çocuk-Ebeveyn Etkileşimi

İNME Lİ HASTALARDA KONVANSİYONEL EGZERSİZ PROGRAMININ SPASTİSİTE ŞİDDETİ VE DENGİ AKTİVİTELERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Duray

Süleyman Demirel Üniversitesi, mehmetduray@sdu.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-3764-215X

Prof. Dr. Nilüfer Çetişli Korkmaz

Pamukkale Üniversitesi, nkorkmaz@pau.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-3471-8240

ÖZET

Amaç: Değişen hızlardaki ve karakteristiklerdeki hareketlere uyum yeteneğinin azalmasından dolayı inme li hastalarda kas kontraksiyon karakteristiğı ve dengeyi sürdürme becerileri bozulur. Bu çalışma, inme li hastalarda konvansiyonel egzersiz programının spastisite şiddeti ve denge aktiviteleri üzerine etkisini araştırmak amacıyla planlandı.

Materyal ve Metod: Çalışmaya 17 inme hastası dahil edildi. Hastalara 6 hafta boyunca, haftada 5 gün olmak üzere günlük yaklaşık 1 saat konvansiyonel egzersiz programı uygulandı. Fizik tedavi ve rehabilitasyon ünitelerinde inme li hastaların tedavisinde rutin olarak uygulanan konvansiyonel egzersiz programı, spastisitenin lokal inhibisyonuna yönelik germe, antagonist kasın kuvvetlendirilmesi, otojenik inhibisyon gibi yöntemler ile birlikte, şuurlu-şuursuz denge eğitimi ve yürüyüş eğitimlerini içerdi. Müdahaleler sırtüstü, yüzüstü, dizüstü, oturma, ayakta durma gibi farklı pozisyonlarda yapıldı. Tüm katılımcılar çalışma süresi boyunca egzersizlerini bir fizyoterapist gözetiminde yaptı. Katılımcıların alt ekstremitte kaslarının spastisite şiddeti Modifiye Tardieu Skalası ile 3 farklı hareket hızında (V1,V2,V3) değerlendirildi. Denge değerlendirmesi için ise Berg Denge Ölçeğı kullanıldı.

Bulgular ve Tartışma: Katılımcıların V1, V2 ve V3 hızlarında hiçbir kas grubu spastisite şiddetinde anlamlı gelişme göstermedi ($p>0.05$). Bununla birlikte tedavi öncesi 42.29 ± 10.52 olan Berg Denge Ölçeğı sonuçları tedavi sonrası 45.76 ± 9.10 'a yükselerek anlamlı iyileşme gösterdi ($p<0.05$).

Sonuç: İnme li hastalara uygulanan konvansiyonel egzersiz programı alt ekstremitte kaslarının spastisite şiddetinde herhangi bir anlamlı değişikliğe sebep olmadan denge aktivitelerinin iyileştirilmesine katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: İnme, Rehabilitasyon, Spastisite, Denge

ROTATOR MANŞET LEZYONU OLAN BİREYLERDE MİYOFASYAL GEVŞETME TEDAVİSİNİN AĞRI ŞİDDETİ ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Fzt. Nazlıcan Erdin Stoyanov

Gazi Üniversitesi, erdinnazlican@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-3330-3317

Prof. Dr. Zeynep Hazar Kanık

Gazi Üniversitesi, zhazar@gazi.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-3104-8974

Ar. Gör. Tuğçe Çoban

Gazi Üniversitesi, tugcecoban@gazi.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8796-6024

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, rotator manşet lezyonu olan bireylerde miyofasyal gevşetme tedavisinin ağrı şiddeti üzerine etkisini incelemektir.

Materyal ve Metod: Çalışmaya parsiyel rotator manşet yırtığı veya subakromiyal sıkışma tanısı almış 29 hasta dahil edildi. Randomize kontrollü planlanan çalışmada katılımcılar tedavi grubu (n=15) ve kontrol grubu (n=14) olmak üzere ikiye ayrıldı. Kontrol grubu klasik fizyoterapi alırken, tedavi grubuna klasik fizyoterapiye ek olarak miyofasyal gevşetme tedavisi uygulandı. Miyofasyal gevşetme kol, boyun laterali ve omuz, pektoral bölge ve skapulotorasik bölgeye uygulandı. Tedaviler 4 hafta ve toplam 10 seans olacak şekilde gerçekleştirildi. Katılımcıların istirahat ve aktivite durumlarındaki ağrı şiddeti tedavi öncesi ve sonrasında Görsel Analog Skala (GAS) ile ölçüldü.

Bulgular: Kontrol ve tedavi grubunda yer alan hastaların istirahat ve aktivite esnasında ağrı şiddetinin tedavi öncesine göre tedavi sonrasında azaldığı bulunmuştur ($p<0,05$). Tedavi sonrasında kontrol grubu ile tedavi grubu arasında istirahat ağrı seviyeleri açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak kontrol grubu ile tedavi grubu arasında tedavi sonrasında aktivite ağrı seviyeleri açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş ve tedavi grubunda yer alan hastaların aktivite ağrı seviyelerinin kontrol grubuna göre daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tartışma ve Sonuç: Çalışmanın sonuçları, miyofasyal gevşetme tedavisinin hem dinlenme hem de aktivite sırasındaki ağrı şiddetini azaltmada etkili olduğu ve aktivite ile ilişkili ağrı şiddetini azaltmada kontrol grubuna göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Rotator manşet lezyonu olan bireylerin konvansiyonel tedavi programına klasik fizyoterapiye ek olarak miyofasyal gevşetme tedavisinin eklenmesi ağrı düzeylerini azaltmada daha etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Miyofasyal Gevşetme Tedavisi, Ağrı, Rotator Manşet Yaralanmaları, Subakromial Sıkışma Sendromu

KADIN VOLEYBOLCULARDA KRONİK AYAK BİLEĞİ İNSTABİLİTE VARLIĞININ DENGE PATLAYICI KUVVET VE GÖVDE STABİLİZASYONU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Fzt. Merve Çömlekçi

Hacettepe Üniversitesi, mervecomlekci@hacettepe.edu.tr

ORCID No:0000-0003-1372-8909

Doç. Dr. Aynur Demirel

Hacettepe Üniversitesi, aynur.demirel@hacettepe.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5773-6292

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı voleybolcularda kronik ayak bileği instabilite varlığının denge, patlayıcı kuvvet, gövde stabilizasyon üzerine etkisinin incelenmesidir. **Materyal ve Metod:** Çalışmaya 15-22 yaşları arasında 14 kadın voleybolcu dahil edildi (ortalama yaş:17,3±2 yıl; VKİ: 21,0±1,9 kg/m²). Vaka grubuna Ayak Bileği Konsorsiyumu'nun belirlemiş olduğu dahil edilme kriterlerine uyan 7 sporcu, kontrol grubuna asemptomatik 7 kadın voleybolcu dahil edildi. Her iki grup için antrenman süreleri benzerdi. Patlayıcı kuvvet Çömelerek Sıçrama ve Karşı Hareket Sıçrama, denge performansı Alt Çeyrek Y-Denge Testi, gövde stabilizasyonu Sharmann's Kor Stabilite Testi ile değerlendirildi. Kronik ayak bileği instabilite varlığına göre saha testleri bağımsız gruplar t testi ile karşılaştırıldı. **Bulgular:** Kontrol ve vaka grubundaki sporcuların gövde stabilizasyon, patlayıcı kuvvet, denge test sonuçları benzer bulundu (p>0,05). **Sonuç:** Çalışmaya dahil edilen instabilitesi olan sporcularda distal segmentte meydana fonksiyonel bozukluğun proksimal segmentler tarafından kompanse edildiği düşünüldüğü için fark bulunmamıştır. İleriki çalışmalarda diğer segmentlerin ve vücut kinematiklerinin incelenerek fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisinin belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ayak Bileği Yaralanmaları, Denge, Sporcu

FİBROMİYALJİ'Lİ BİREYLERDE KOGNİTİF DURUMUN HASTALIĞA BAĞLI FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ

Dr. Ar. Gör. Elif Gür Kabul

Uşak Üniversitesi, elifgur1988@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-3209-1499

Fzt. Zülal Tatar

Pamukkale Üniversitesi, ztatar98@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-2225-4759

Prof. Bilge Başakçı Çalık

Pamukkale Üniversitesi, bbcalik@pau.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-7267-7622

Prof. Veli Çobankara

Pamukkale Üniversitesi, vcobankara@pau.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-1264-7971

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Fibromiyalji (FM)'li bireylerde kognitif durumun vücut kitle indeksi, fonksiyonel durum, ağrı, semptom şiddeti, yorgunluk, anksiyete, uyku kalitesi, biyopsikososyal durum, yaşam kalitesi, mobilite ve ikili görev performansı ile ilişkisini incelemektir.

Materyal Ve Metod: Yaş ortalaması 44,83±8,88 olan 48 FM'li kadın çalışmaya dahil edildi. Katılımcıların kognitif durumları Montreal Cognitive Assessment (MoCA) test ile, fonksiyonel durumları Fibromiyalji Etki Anketi (FEA) ile, ağrıları Yaygın Ağrı İndeksi (YAI) ile, semptom şiddetleri Semptom Şiddeti Ölçeği (SŞÖ) ile, yorgunlukları Yorgunluğu Çok Boyutlu Değerlendirme Ölçeği (YÇBDÖ) ile, anksiyete düzeyleri Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) ile, uyku kaliteleri Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ile, biyopsikososyal durumları Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşımı Ölçeği (BETY-BÖ) ile, yaşam kaliteleri Kısa Form 36 (KF-36) ile, mobiliteyi Zamanlı Kalk ve Yürü Testi (ZKYT) ile ve ikili görev performansları ZKYT sırasında 100'den geriye ikişer ikişer saymaları istenerek değerlendirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov Testi ile belirlendi. Sürekli değişkenler arasındaki ilişki Spearman veya Pearson Korelasyon Analizi ile incelendi. Korelasyon, düşük ($r:0.10-0.49$), orta ($r:0.50-0.69$) ya da yüksek ($r:0.70-1.00$) olarak sınıflandırıldı.

Bulgular Ve Tartışma: FM'li bireylerin ortalama değerleri ve standart sapmaları verileri vücut kitle indeksi için 28,49±4,75; MoCA için 20,19±6,08; FEA için 61,74±17,23; YAI için 12,65±4,09; SŞÖ için 7,42±3,16; YÇBDÖ için 30,69±8,68; BAÖ için 25,42±12,80; PUKİ için 8,88±3,15; BETY-BÖ için 61,44±25,39; KF-36 Fiziksel Bölüm için 35,61±19,88; KF-36 Zihinsel Bölüm için 42,04±21,55; ZKYT için 11,31±4,58 saniye; ikili görev ZKYT için 15,11±7,68 saniye idi. MoCA ile YAI ($r:-0,424$; $p:0,003$), SŞÖ ($r:-0,319$; $p:0,031$), BAÖ ($r:-0,316$; $p:0,028$), BETY-BÖ ($r:-0,345$; $p:0,016$), ZKYT ($r:-0,379$; $p:0,012$) ve ikili görev performansları ($r:-0,294$; $p:0,055$) arasında düşük düzeyde ilişki vardı.

Sonuç: FM'li bireylerin kognitif performansları ağrı düzeyleri, semptom şiddetleri, anksiyete düzeyleri, biyopsikososyal durumları, mobiliteleri ve ikili görev performanları ile ilişkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Fibromiyalji, Kognitif, İkili Görev.

OBEZ BİREYLERDE BEL AĞRISI ŞİDDETİ İLE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ VE FİZİKSEL PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİ

Fzt. Mustafa Tarık Yıldız

Burdur Merkez Sağlıklı Hayat Merkezi, t.yildiz9205@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-9960-7889

Prof. Dr. Özlem Ülger

Hacettepe Üniversitesi, ozlemulger@yahoo.com

ORCID No: 0000-0002-3908-223X

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, obez bireylerde kendi bildirdiği bel ağrısı şiddeti ile fiziksel aktivite düzeyi ve fiziksel performans arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Materyal ve Method: Bu çalışmaya 18 yaş ve üzeri, altı aydan daha uzun süredir bel ağrısı yaşayan obez (erkek:20, kadın:32) toplam 52 birey dahil edildi. Bireylerin sosyodemografik ve klinik özellikleri standart bir anket ile değerlendirildi. Bireylerden vücut diyagramı üzerinde bel ağrısı yaşadıkları bölgeyi göstermeleri ve onlardan ilgili ortalama ağrı şiddetini 10 cm'lik Görsel Analog Skala (VAS) üzerinde işaretlemeleri istendi. Fiziksel aktivite düzeyi Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi (IPAQ) ile değerlendirildi. Fiziksel performans değerlendirme için dört test kullanıldı: Ağırlıklı öne uzanma testi, zamanlı kalk-yürü testi, beş tekrarlı otur-kalk testi ve on tekrarlı gövde fleksiyon testi. Her test iki kez uygulandı ve bir dakikalık dinlenme molaları verilerek sürenin (sn) ortalaması kaydedildi. Pearson korelasyon analizi, bel ağrısı şiddeti ile fiziksel aktivite düzeyi ve fiziksel performans arasındaki ilişkiyi araştırmak için kullanıldı.

Bulgular ve Tartışma: Bu çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması ve vücut kütle indeksi (VKİ), sırasıyla $41,67 \pm 11,38$ yıl ve $33,95 \pm 3,78$ kg/m² idi. Bel ağrısı şiddeti ortalaması $3,96 \pm 1,49$ cm idi. Bel ağrısı şiddeti ile IPAQ arasında negatif, orta düzeyde korelasyon vardı ($r=-0,350$, $p=0,024$). Fiziksel performansın alt parametrelerinden zamanlı kalk-yürü testi ($p>0,05$) hariç, ağırlıklı öne uzanma testi ($p=0,024$, $r=-0,372$), beş tekrarlı otur-kalk testi ($p=0,023$, $r=-0,437$), on tekrarlı gövde fleksiyon testi ($p=0,024$, $r=-0,300$) ile bel ağrısı şiddeti arasında negatif, orta şiddetli korelasyon vardı.

Sonuç: Çalışma, obez bireylerde bel ağrısı şiddeti arttıkça fiziksel aktivite düzeyinin ve fiziksel performansın azaldığını göstermiştir. Bel ağrısı, obez bireylerin fiziksel aktiviteye katılması ve fiziksel işlevi yerine getirmesi için bir engel olabilir. Bu nedenle obez bireyler bel ağrısı açısından detaylı bir şekilde değerlendirilmeli ve uygun yöntemlerle tedavi edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bel Ağrısı, Obezite, Fiziksel Performans

SAĞLIK HİZMETİ SUNUCULARININ İŞ KAZASINI VE MESLEK HASTALIĞINI BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Ahmet Burak Beldüz

Düzce Üniversitesi, ahmetburakbelduz@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0388-7770

ÖZET

Türk hukuku 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile sağlık hizmeti sunucularına intikal eden iş kazalarını, yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına ise meslek hastalığı tanısı koydukları vakaları Sosyal Güvenlik Kurumu'na 10 gün içinde bildirme yükümlülüğü getirmiştir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde de aynı kanunda sağlık hizmeti sunucularının idari para cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Çalışmanın amacı, iş kazası ve meslek hastalığını bildirme yükümlülüğünün yerine getirilmesinde uygulamada sağlık hizmeti sunucularının hangi birim ve kurumlar olduğunun ortaya konulmasını, bu kurumlar içindeki görevlilerden kimlerin bu bildirim yapmakla yükümlü olduğu ve bildirim yapılmış sayılan hallerin neler olduğunun ortaya konulmasıdır. Çalışmada literatür taraması metodu kullanılmıştır. Ayrıca iş kazası ve meslek hastalığı terimlerinin 5510 ve 6331 sayılı kanunlarda tanımlanmış olması bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesinde hangi kanundaki tanıma uyulması gerektiği hususu da tartışılmıştır. Sonuçta, çalışma konusu bildirim yükümlülüğü, 6331 sayılı kanundan sonra yürürlüğe giren düzenleyici mevzuat ile birlikte değerlendirilerek yükümlülüğün uygulamaya nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, İş Kazası ve Meslek Hastalığı, Sağlık Hizmet Sunucuları, Bildirim Yükümlülüğü.

MAKİNE ÖĞRENMESİ İLE KARACİĞER HASTALIĞI TESPİTİ

Uzm. Dr. Hatice Sınav Ütkü

Kocaeli Üniversitesi, utkuhtc@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-8648-2359

ETL Developer, Muhammet Arslan Tosun

Teleperformance, muhammetarslantosan@gmail.com

ORCID No: 0009-0002-7640-336X

GİRİŞ:

Günümüzde karaciğer hastalıkları alkol ve sağlıksız yiyeceklerin tüketimi, obezite, zararlı gazların solunması ve artan ilaç tüketimleri nedeniyle artış göstermeye devam etmektedir.

AMAÇ:

Belirli özellikleri belirtildiğinde, kişilerin karaciğer hastası olup olmadığını tahmin edebilecek bir makine öğrenmesi modeli geliştirmeyi amaçladık.

BULGULAR:

Hindistan'ın Andre Pradesh bölgesinden elde edilen orijinal veri seti 583 gözlem, 11 değişken içeriyor. Orijinal veri setinin 11 değişkeni; 1 kategorik, 9 numerik değişken ve hedef değişkenden oluşuyor. Sınıf dengesizliği ve yetersiz gözlem göz önüne alınarak upsample ile az sayıda olan sınıf rastgele gözlem türetilerek desteklendi ve gözlem sayısı 456 erkek (%76) ve 147 kadın (%24) olmak üzere toplam 603'e çıktı. Gözlemlerin %68,7'sinde karaciğer hastalığı tanısı bulunuyorken, %31,3'ünde karaciğer hastalığı tanısı bulunmuyor. Veri setinden yola çıkarak, karaciğer fonksiyon testi değerlerini içeren bir keşifçi veri analizi yapıldı. Veri setindeki aykırı değerler box plot yöntemiyle baskılandı. Eksik olan 4 değer silindi. Cinsiyet değişkenine label encoding, numerik değişkenlere robust scaler uygulandı. Karaciğer fonksiyon değerleri kullanılarak feature engineering öncesi ve sonrası korelasyon matrisi oluşturuldu. Geliştirdiğimiz modelde LR, KNN, SVC, CART, RF, Adaboost, GBM, XGBoost ve LightGBM makine öğrenimi algoritmalarını kullandık. LightGBM makine öğrenimi algoritmasının, belirli özellikleri belirtildiğinde kişilerin %86 başarı oranı ile karaciğer hastası olup olmadığını tahmin edebildiğini saptadık.

TARTIŞMA:

Aynı veri seti ile yapılmış başka modelleri Kaggle veritabanında araştırdığımızda yapılan modellemelerin özellikle makinede aşırı öğrenmeye sebep olarak overfit olduğunu gördük. Biz kendi modellememizi yaparken keşifçi veri analizinde mesleki tecrübe, teknik altyapı ve literatür bilgisinden faydalanarak overfitten uzak kalmayı başardık.

SONUÇ:

Veri setimiz yetersiz değişken ve yetersiz gözlem içermesine rağmen %86 başarı oranına sahip bir makine öğrenmesi modeli geliştirdik. Geliştirdiğimiz bu model ile ilk basamak sağlık kurumu başvurusunda bile bir hastanın karaciğer hastalığı olabileceğine dair bir erken uyarı sistemi oluşturulabilir. Fakat daha büyük bir veri seti ve daha çok değişken ile daha yüksek başarılar elde edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer Hastalıkları, Makine Öğrenimi, Veri Bilimi

MEDULA OPTİK SİSTEMİ VE E-REÇETE UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Nihan Özkan Aytekin

nihanozkanaytekin@adiguzel.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1792-6825

ÖZET

Medula Optik Sistemi optik müesseselerin kullandığı ve hastalara ait optik reçetelerin kaydedildiği, böylelikle Sosyal Güvenlik Kurumu'nun optik müesseselere yapacakları geri ödemelerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan Medula'nın bir alt sistemidir. Medula Optik Sistemi'ne 2012 yılında geçiş yapılmış olup 2015 yılında Medula Optik e-reçete uygulaması başlamıştır. 2022 yılında ise Medula Optik Sistemi içerisindeki manuel reçete uygulaması kaldırılıp tamamen e-reçete uygulamasına geçilmiştir.

Bu çalışmanın amacı Sosyal Güvenlik Kurumu ile anlaşmalı optik müesseselerde kullanılan Medula Optik Sistemi ve e-reçete uygulamasının ve bu uygulamaya yönelik iş davranışlarının değerlendirilmesidir. Araştırma için geliştirilen anket sorularını 150 optik müessesede çalışan Medula Optik Sistemi kullanıcıları yanıtlamıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre Medula Optik sisteminden ve e-reçete uygulamasından genel olarak bir memnuniyetin olmasıyla beraber yaşanan sistemselsel bazı problemlerin olduğu görülmüştür. Çalışma içerisinde bu sorunlar irdelenmiş ve sorunların çözümü için önerilerde bulunulmuştur. Problemlerin aşılmasıyla birlikte kağıt reçete uygulamasının sınırlılıklarını bilen optik müessese çalışanları e-reçete uygulamasının avantajlarını daha iyi göreceklerdir. Bunun yansıması olarak Sosyal Güvenlik Kurumu ile optik müesseseler arasındaki bilgi akışı ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından optik müesseselere yapılan geri ödemeler daha güvenli bir şekilde gerçekleşecektir.

Anahtar Kelimeler: medula optik, elektronik reçete, sağlık bilgi sistemleri

DOĞAL AFETLERDE BİYOLOJİK RİSKLER VE YÖNETİMİ: DEPREM ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Solmaz

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, drmehtapsolmaz@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-7667-4608

ÖZET

Afetler, toplumun tamamı veya bir kısmında işleyişi ciddi şekilde bozan, kayıplara neden olan, ani gelişen, toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı yıkıcı etkileri olan olaylardır. Afetlerin; çevresel yıkım, toplumsal hizmetlerin bozulması, sosyal ve ekonomik yapıda bozulmanın yanı sıra insanların bedensel, ruhsal ve sosyal sağlıkları üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Afet olayının başlangıç döneminde travmaya bağlı kayıplar yaşanırken, ilerleyen günlerde biyolojik risk etmenlerine bağlı enfeksiyon hastalıkları, salgınlar ve buna bağlı ölümler artmaktadır. Yaşanan afetin türüne göre salgınların oluşma nedenleri de değişmektedir. Doğal afetlerden biri olan deprem, dünyada en çok can kaybı ve yaralanmalara neden olmaktadır. Depremlerde yer zeminindeki kırılmalar, alt yapı sorunları, su sistemine kirletici maddelerin ve enfeksiyon etkenlerinin karışmasına bağlı olarak su kaynaklı enfeksiyonlar; sosyal mesafenin korunamamasına neden olan toplu yaşam alanları, temiz su ve gıda temininde yaşanan aksaklıklar, sağlık hizmetlerinin aksaması ve pediatrik yaş grubunda aşılama faaliyetlerinin zamanında yapılamaması, afet sonrası başıboş kalmış kedi, köpek gibi hayvanların kontrol edilememesi bulaşıcı hastalıkların oluşumunu etkileyen başlıca faktörlerdir. Afet sonrası dönemde ise; nüfusun yer değiştirmesi, toplu yaşam ve kalabalık ortam kaynaklı damlacık, solunum ve temas ile bulaşan hastalıklarda artış olduğu gibi, temiz içme-kullanma suyu temininde yaşanan güçlüklerle bağlı fekal-oral yolla bulaşan hastalıklarda artış görülebilmektedir. Bu sorunları ortadan kaldırmak için alınan enfeksiyon kontrol önlemleri; felaketin türü (deprem, tsunami vb.), felaketin süresi, ve büyüklüğüne göre farklılık göstermektedir.

Afetlere bağlı ortaya çıkan bu hastalıkların kontrolü zor olduğu için afetlerden sonra etkilenen bölgelerde endemik hastalıkların seyrini ve epidemileri tanımlamak için risk değerlendirmesi yapmak, güvenli ve sağlıklı su temini sağlamak, uygun sanitasyon koşullarına dikkat etmek, atıklara yönelik çalışmalar yapmak, vektörlerle mücadele etmek; birinci basamak koruyucu sağlık hizmeti sunumunun yeniden kurulmasını sağlamak biyolojik risklerin yönetiminde son derece önem arz etmektedir.

AN EVALUATION OF ACCESS TO HEALTHCARE SERVICES IN TURKIYE

Dr. Öğr. Üyesi Sait Söyler

Tarsus Üniversitesi, saitsoyler@tarsus.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-7915-0073

Öğr. Gör. Doğançan Çavmak

Tarsus Üniversitesi, dogancavmak@tarsus.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-3329-4573

ABSTRACT

Access to health services is an important determinant of a society's health indicators and it consists of various dimensions. These dimensions basically consist of physical capacity, human resources and economic indicators. Therefore, this study aims to provide a general evaluation of access to healthcare services in Turkey comparing with OECD countries based on historical statistical data. In the research, it has been determined that many health indicators of Turkey have improved over the years. Despite improvements in the number of doctors, nurses and hospital beds, Turkey is still behind the OECD average in these indicators. Although the number of applications to physicians is above the OECD average, the fact that these applications occur with proportionally fewer physicians can be a problematic point. Although there have been improvements over the years in out-of-pocket payments and catastrophic health expenditures, it has been determined that there has been an increase in these indicators in recent years. As a result, there is still a need for improvement in many areas. Therefore, it is recommended that policymakers prioritize areas that are lagging behind in resource allocation.

Keywords: Accessibility, Healthcare Services, Health Indicators, Access to Healthcare

SAĞLIĞI GELİŞTİRMeye YÖNELİK BİR YAKLAŞIM: SALUTOGENEZ MODELİ VE KULLANIMI

Ar. Gör. Dr. Ayşe Deliktaş Demirci

Akdeniz Üniversitesi, aysedeliktas@akdeniz.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0872-2043

Prof. Dr. Kamile Kabukcuoğlu

Akdeniz Üniversitesi, kkamile@akdeniz.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-7479-833X

ÖZET

Amaç: Salutogenez Modeli'nin kapsamı ve araştırma/uygulamada kullanımına ilişkin literatürde var olan çalışmaları incelemektir.

Yöntem: Bu çalışma, bir literatür derlemesi olarak yürütülmüştür. Derleme sürecinde konuya ilişkin literatürde var olan çalışmalar incelenmiş, modele ve modelin araştırma/uygulama alanlarında kullanımına ilişkin bilgi sunan bulgular raporlanmıştır.

Bulgular: Salutogenez, medikal sosyolog Aaron Antonovsky tarafından öne sürülmüş, “sağlığın ortaya çıkışı ya da sağlığın kökeni” anlamına gelmektedir. Temel sorusu da “Sağlığı oluşturan şey nedir?” şeklindedir. Sosyoloji alanında ortaya çıkan bu modelden medikal sosyologların yanı sıra psikolog, hemşire, doktor, sağlık bakımı yöneticileri gibi sağlık alanında çalışan birçok profesyonelin yararlanılabileceği belirtilmektedir. Salutogenezis, birçok sağlık araştırmalarında bağımsız bir değişken olarak tanımlanmıştır. Bu durum, modelin sağlık bilimleri ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Salutogenez, sağlığı geliştirme yaklaşımı olarak risk faktörleri ile değil, sağlığı muhtemel geliştiren faktörler ile ilgilenebilir. Modele göre stresörler yaşamın doğal bir parçasıdır, her zaman var olacaktır. Stresörler, bazen hastalık yönüne yönelmeye neden olabilirken bazen de daha güçlü bir şekilde sağlığa yönelmeyi sağlayabilmektedir. Salutogenez Modeli, bireyin sahip olduğu kaynak, durum ve faktörlere odaklanarak kişinin sağlık noktasına doğru yönelmesini amaçlamaktadır. Salutogenez, sağlık profesyonellerinin sağlık ve hastalık kavramına yaklaşımının hastalığı önleme değil, bireyi sağlık eksenine yaklaştıracak unsurlara odaklanmasının önemini vurgulamaktadır. Salutogenez, bir süreçtir ve bu süreç var olan genel direnç kaynaklarını güçlendirme, yeni kaynaklar oluşturma ve bireyin bunları fark etmesi, tanıması ve kullanmasını yani bütünlük duygusunun oluşturulması ve/veya arttırılmasını içermektedir. Sağlık profesyoneli ile birey arasında kurulacak destekleyici ilişki, bireyi bilgilendirerek ve teşvik ederek bireyin diğer direnç kaynaklarının farkında olmasını sağlamaktadır. Bu bakış açısı ile modelin birçok sağlık profesyonel gruplarının mesleki gelişimlerinde bir eğitim, araştırma ya da uygulama stratejisi olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç: Salutogenez Modeli, günümüz biyomedikal paradigmanın aksine bireyin kaynaklarına odaklanarak bir sağlığı geliştirme yaklaşımı sunmaktadır. Bu özelliği ile sağlık alanında eğitimlerde, uygulama ve araştırmalarda yararlanılabilecek bir strateji olabilir.

Anahtar Kelimeler: Bütünlük Duygusu, Hemşirelik, Salutogenez Modeli, Sağlığı Geliştirme, Sağlık Profesyonelleri

ACIL SAĞLIK HİZMETLERİNDE DİJİTALLEŞME

Paramedik Saide Altıntaş

Sağlık Bakanlığı, saidealtintass@gmail.com

ORCID No:0009-0007-4683-5344

Öğr. Gör. Anıl Çilem Çelik

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, acilemcelik@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-4388-892X

ÖZET

Küreselleşmeyle birlikte dijitalleşme her alanda karşımıza çıkmaktadır. Sürekli değişen ve gelişen yaşamda teknolojinin etki alanı oldukça geniştir. Teknolojinin taşınabilir, maliyeti düşük ve kolay ulaşılabilir olması tercih sebepleri arasında yer almaktadır. Teknolojinin bu denli hızlı gelişimi tüm sektörlerde olduğu gibi sağlık sektörünün de değişimini ve gelişimini desteklemiştir. Dijitalleşme, sağlık sektöründe gerek yönetim gerek sahada çeşitli uygulamalarla kendini göstermektedir. Günümüzde hastalıkların teşhis, tanı ve tedavi süreçlerini hızlandırmakta, doğru ve etkin bilgiye ulaşımı kolaylaştırmakta ve yönetsel işlemlerin eksiksiz yapılmasını sağlamaktadır.

Gelişmiş ülkelerin mevcut sağlık sistemleri değerlendirildiğinde, sağlık hizmetleri sunumunda tele-tıp, dijital hastaneler, mobil sağlık, e-Sağlık, robotik cerrahi ve sanal gerçeklik gibi teknolojik uygulamaların kullanıldığı görülmektedir (Kılınç, 2018). Acil sağlık hizmetlerinde 2019 yılında pilot olarak uygulanmaya başlanan ‘Akıllı Ambulans’ ve Tablet Uygulaması’ Projesi, şuan birçok şehirde aktif olarak uygulanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2019). Proje sisteminin 3 ana başlık altında toplandığı görülmektedir. İlk sırada vakaya hızlı ulaşım ve hızlı müdahale basamakları, 2. sırada vaka bilgilerinin (hasta kimlik bilgileri) hızlı şekilde elektronik ortama aktarımı, hastanın geçmiş sağlık verilerine acil sağlık hizmetleri personelinin (Paramedik-Acil Tıp Teknisyeni) anlık erişimini sağlama ve acil sağlık hizmetleri personeli (Paramedik- Acil Tıp Teknisyeni) tarafından ambulans ortamında değerlendirilen elektrokardiyografi, tansiyon, kan şekeri, saturasyon, nabız ve ateş gibi parametrelerin tablet üzerinden sisteme girilerek uzman doktorların anlık görüntüleyebilmesi, 3. sırada ise Telekonferans yöntemiyle uzman desteği sağlanması yer almaktadır.

Bu çalışmada sağlıkta dijital dönüşüm süreci üzerine literatürdeki çalışmalar incelenmiş, acil sağlık hizmetlerinde kullanılan dijital uygulamaların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Dijital Sağlık Uygulamaları, Acil Sağlık Hizmetleri

ROBOTİK KODLAMA VE 3D YAZICI UYGULAMALARININ SAĞLIK SEKTÖRÜNDEKİ BAZI UYGULAMALARI

Öğr. Gör. Dr. Hasan Güteryüz

Altınbaş Üniversitesi, hasan.guleryuz@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-0941-4969

Prof. Dr. Refik Dilber

Atatürk Üniversitesi, rdilber@atauni.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-4814-2265

Prof. Dr. Serap Ejder Apay

Atatürk Üniversitesi, sejder@atauni.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0978-1993

ÖZET

Günümüzde dijital teknolojiler, birçok alanda etkisini göstermektedir. Sağlık ve sağlık hizmetlerini de etkisi altına alan bu teknolojilerin, güvenli bir hizmet çevresi oluşturmak, hizmet kalitesini yükseltmek ve iş verimliliğini arttırmak gibi etkilerin olduğu görülmektedir. Özellikle pandemi gibi tüm dünyayı etkileyen süreçlerde sağlıkta şeffaflık, açık iletişim ve dijitalleşmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Üniversite öğrencileri ile yaptığımız bu çalışmanın amacı, robotik kodlama ve 3D yazıcı uygulamalarının sağlık sektöründe kullanmanın önemini vurgulamaktır. Robotik kodlama uygulamalarında ateş ölçer ve nabız ölçer aletleri yapıldı. 3D yazıcı uygulamalarında ise ateş ölçer ve nabız ölçer aletin plastik baskısı, filtreli maske, siperlik ve maske tutacağı yapıldı. Robotik kodlamada Arduino IDE ve Tinkercad programları, 3D tasarımda ise 3D Builder ve dilimleme için Zaxe PLA programları kullanıldı. Sonuç olarak, sağlık alanında yapılan bu uygulamaların teknolojinin etkisi ile birlikte dönüştüğü, daha çok kişinin sağlık hizmetlerine erişiminin sağlandığı, sunulmuş şeklinin değiştiği ve hızlandığını görmekteyiz. Dünyada hızla ilerlemekte olan sağlık teknolojilerine ülkemiz de uyum sağlamaya çalışmaktadır. Dünyayı etkisi altına alan pandemi (covid-19), sağlık teknolojilerinin önemini bir kez daha vurgulamıştır. Yapılan robotik kodlama ve 3D yazıcı uygulamaların sağlık ve sağlık teknolojilerinde kullanılmasından dolayı çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Robotik Kodlama Uygulamaları, 3D Yazıcı Uygulamaları, Sağlık Teknolojileri

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN ETİK İLKELERE YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Gülsün Özdemir Aydın

İstanbul Üniversitesi, gulsunoz@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0550-3195

Doç. Dr. Nuray Turan

İstanbul Üniversitesi, nkaraman@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8362-3427

Ar. Gör. Semiha Kurt

İstanbul Üniversitesi, semiha.kurt@istanbul.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2559-4875

Ar. Gör. Tuğba İrem Erman

İstanbul Sabahattin Zaim, tugbairem.erman@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0351-8828

Hemşire Cansu Kaçmaz

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, cansukacmaz8@hotmail.com

ORCID No: 0009-0008-5880-100X

ÖZET

Amaç:Bu araştırma, yoğun bakım hemşirelerinin etik ilkelere yönelik tutumlarını belirleyerek, karşılanmayan hemşirelik bakımına etkisini incelemek amacıyla planlandı.

Materyal ve Metot:Haziran 2022-Nisan 2023 tarihleri arasında tanımlayıcı kesitsel türde planlanan bu çalışmanın evrenini İstanbul’da yer alan bir eğitim araştırma ve bir şehir hastanesinin yoğun bakım ünitelerinde çalışan toplam 873 hemşire oluşturdu. Örneklemine ise evreni bilinen örneklem sayısı hesaplanarak toplam 267 yoğun bakım hemşiresi dahil edildi. Örneklemeye dahil edilme kriterleri arasında hemşirelerin yoğun bakımda aktif olarak çalışması ve en az lisans mezunu olması yer aldı. Araştırmanın yürütülebilmesi için kurum izni (Tarih:11.08.2022 No:2022/15) ve etik kurul izni (Tarih: 07.06.2022 No:2022/217) alındı. Verilerin toplanmasında; Hemşire Bilgi Formu, Etik İlkeler Tutum Ölçeği ve Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı Anketi kullanıldı. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin, yaş ortalamalarının 26,89±3,60 yıl, yoğun bakımda çalışma deneyiminin 2,29±1,85 yıl olduğu saptandı.%82’sinin kadın, %74,5’inin 3.düzey yoğun bakımda ve %88’inin vardiyalı ve ortalama haftada 46,01±7,98 saat çalıştığı belirlendi. Yoğun bakım hemşirelerinin Etik İlkeler Tutum Ölçeği toplam puanı 64,79±16,80, alt boyut puanlarının ise; adalette 12,22±5,46, zarar vermeme 6,41±2,41, dürüstlükte 17,09±2,67, özerkliğe saygıda 15,23±5,38, yarar sağlamada 7,56±3,18, gizlilik-sır saklamada 8,29±2,13 olduğu görüldü. Hemşirelerin Karşılanamayan Bakım Hizmetleri Anketi’ne göre, yara bakımı ve tedavisine yönelik (%70), hastane politikasına göre intravenöz giriş yerinin bakımı ve değerlendirmesine (%69,7), verilen ilaçların etkililiğinin değerlendirilmesine (%66,7) “nadiren yer verilmiyor” yanıtı verilmiştir. Ankette karşılanamayan bakımının verilememe nedenleri arasında sırasıyla

personel yetersizliği (%71,9), hastanın durumundaki ani değişiklikler (%70.8), hasta sayısındaki beklenmedik artış (%65,2) yer aldı.

Sonuç: Yoğun bakım hemşirelerinin etik ilkelere yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu, karşılanamayan hemşirelik bakımında hemşirenin görev yetki ve sorumlulukları kapsamında yer alan uygulamalarını gerçekleştirdiklerini gösterdi. Bu sonuçlar doğrultusunda, yoğun bakım hemşirelerine mezuniyet sonrası etik konulara ilişkin hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi, sağlık politikaları oluşturucuları ile sağlık kurumlarının hemşire iş gücü planlanması konusunda işbirliği sağlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı, Etik İlke, Tutum, Hemşirelik.

YOKSULLUKLA MÜCADELE VE SPORA YÖNELME

Sosyal Hizmet Uzmanı Safiye Elif Cıbrı

Güven Hastanesi, cibirelif@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4344-1258

ÖZET

Yoksulluk sosyal yaşama etkileri çok boyutlu olan bir olgudur. Düzenli bir gelire sahip olmamak ya da gelirin temel ihtiyaçları karşılama konusundaki yetersizliği bireylerin toplumda dezavantajlı konumda olmalarına kaynaklık edebilmektedir. Yoksulluk ihtiyaçları karşılamanın haricinde sosyal ve ekonomik çeşitli haklara erişim sağlanamamasına da neden olabilmektedir. Kişinin kendini geliştirmesi ve güvenmesini aynı zamanda da sosyal yaşamda tam anlamıyla işlevsel olabilmesini sağlayan sportif faaliyetler ise genelde yüksek gelirli bireylerin aktivitesi olarak değerlendirilebilmektedir. Özellikle ergenlik ve erken çocukluk döneminde spora yönelmenin hem sosyal çevre, hem bireyin yaşamındaki etkileri oldukça değerlidir. Sporun insan sağlığı ve sosyal gelişimi için ne kadar değerli olduğunun bilinci ise henüz ülkemizde tam olarak yerleşmemiştir. Yapılan araştırmalarda profesyonel ve ekonomik olarak geliri daha yüksek durumdaki ailelerin çocuklarının sportif alanlarda temsiliyetlerinin de daha gelişmiş olduğu ifade edilmektedir. Yoksul bireylerin birincil gayesi yaşamlarını sürdürebilmek olduğundan spor yapmak ikincil hatta hedef olabilmektedir. Ancak sportif faaliyetlerin etkileri ve sonuçları düşünüldüğünde yoksulluk açmazındaki değeri ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmet mesleği dezavantajlı gruplarla çalışmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları yoksul bireylerin yaşamlarını sürdürmek ve kendilerini geliştirmelerinde birçok görev üstlenmektedirler. Bunlardan biri de sağlığın bütüncül olarak sağlanmasıdır. Çocukların erken dönemde spora yönlendirilmesi ve bedensel gelişimlerinin desteklenmesi psikososyal gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalar çocukların spor ile motor ve sosyal becerilerinin destekleneceğini ayrıca kişilerarası iletişim, öz farkındalık, farklı duyguları deneyimleme becerilerine olumlu katkı sağlanacağını açıklamaktadır. Fiziksel aktivite ile çocuklar özgüven kazanmakta, bedenlerini tanımakta, sosyalleşmekte, dünyayı keşfetmekte yani tam anlamda sağlıklı büyümektedir.

Çocukları spora giden aileler çocuklarının sporla birlikte kendine güven duygularının arttığını, arkadaş sayılarının çoğaldığını, işbirliği becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Çocukların psikolojik sağlığı ve sosyal ilişkilerinin iyileştirilmesi adına spora katılımlarının önemi ve bu alanda desteklenmeleri yapılan çalışmalarla ortaya konmaktadır. Spora yönlendirmede yaşanan ekonomik ve sosyal engelleri aşmak adına güçlendirme yaklaşımı çocuk ve gençlerin becerilerini destekleme konusunda ön plana çıkarken çevredeki kaynak ve fırsatları değerlendirmek adına da yol göstermektedir. Güçlendirme yaklaşımı özellikle yoksullukla mücadelede kuramsal bakışın uygulamaya çevrilmesini kolaylaştıran öğretilere sahiptir. Spor da bireyi her anlamda güçlendirmektedir. Bu çalışmada çocuklar için spora yönelmenin önemi ve ekonomik engeller konusunda yaşanan sorunlara karşı güçlendirme yaklaşımının önemi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Güçlendirme, Spor, Çocuk

SERA GAZI VE SAĞLIK HARCAMALARI İLİŞKİSİ: 1990-2019

Dr. Taner Abiş

Altınbaş Üniversitesi, taner.abis@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1627-4087

ÖZET

Amaç: Sanayi devrimi ile birlikte atmosferdeki sera gazları bileşeni hızla artmaktadır. Uzun dönemde sera gazlarının artması, maliyet kalemi oluşturan çeşitli hastalıkların artmasına neden olmuştur. Araştırmanın amacı, ikinci dünya savaşından sonra hızla sanayileşen Almanya’da, 1990-2019 yılları arasında, sera gazının kişi başı sağlık harcamaları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmada zaman serileri analizi kullanılmıştır. Buna göre, Philips Perron ve KPSS birim kök testleri ile serinin durağanlığı sınanmıştır. Johansen Cointegration testi ile kısa ve uzun dönemli eş-bütünleşme ilişkisi ortaya konmuştur. Hata Düzeltme Yöntemi ile meydana gelen şokların gelecekteki etkileri hesaplanmıştır. Granger nedensellik testi ile ilişkinin yönü hakkında bilgi verilmiştir.

Bulgular: Almanya’da 1990-2019 yılları arasında, sera gazı (GRH) ve kişi başı sağlık harcamaları (EXP) değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre, sera gazı (GRH) ile kişi başı sağlık harcamaları (EXP) arasında çift yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tartışma: Sera gazının, uzun vadede, çeşitli sağlık sorunları beraberinde getirdiği ve bunun da sağlık harcamaları üzerinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Sonuç: Sera gazı, sağlığın önemli göstergelerinden biri olan kişi başı sağlık harcamalarının önemli bir göstergesidir. Küresel ısınma ile birlikte ülkelerin sağlık alt yapılarına daha çok yatırım yapmaları aynı zamanda küresel ısınma ile birlikte sağlık harcamalarının önemli bir gündem konusu olduğu vurgulanmaktadır. Sürdürebilir bir dünya için kaynakların optimum düzeyde kullanılması hayati önem taşımaktadır. Doğa ve çevreyi yok edecek müdahalelerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zaman Serileri Analizi, Sera Gazı, Sağlık Harcamaları, Küresel Isınma.

SİGARA TÜKETİMİ VE ÖLÜM NEDENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: ZAMAN SERİLERİ ANALİZİ

Dr. Taner Abiş

Altınbaş Üniversitesi, taner.abis@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-1627-4087

ÖZET

Amaç: Sigara tüketimi, birçok hastalığın belirleyicisidir. Sigara tüketiminin neden olduğu en önemli hastalıklardan biri de KOAH hastalığıdır. KOAH hastalığına bağlı ölümler, ülkelerin sağlık göstergeleri içerisinde önemli bir paya sahiptir. Araştırmanın amacı, Amerika’da, sigara tüketimi, sağlık harcamaları ve KOAH hastalığına bağlı ölüm nedenleri arasındaki ilişki tespiti etmektir.

Materyal ve Metod: Araştırmada zaman serileri analizi kullanılmıştır. Buna göre, öncelikle birim kök testleri ile serinin durağanlığı tespit edilmiştir. Daha sonra ARDL sınır analizi testi ile kısa veya uzun dönemli ilişkinin varlığı sınanmıştır. Hata Düzeltme Yöntemi (VECM) ile meydana gelen şokların gelecekteki etkileri hesaplanmıştır. Granger nedensellik testi ile değişkenler arasındaki ilişkinin yönü incelenmiştir.

Bulgular: Amerika’da 1997-2019 yılları arasında, KOAH Hastalığına Bağlı Ölüm (KOAHD) ve 15 Yaş ve Üstü Sigara İçen Bireyler (SMG) arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgulara göre, 15 yaş ve üstü sigara içen bireyler (SMG) ve KOAH hastalığına bağlı ölüm (KOAHD) nedenleri arasında tek yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tartışma: Sigara tüketimi, birçok kronik hastalığın önemli bir nedeni olduğu gibi KOAH hastalığına bağlı ölümlerin de önemli bir nedenidir. Yapılan kesitsel çalışmalar, araştırmanın bulgularını doğrulamaktadır.

Sonuç: Yapılan araştırmalarda sigara tüketimi, insan sağlığı üzerinde birçok olumsuz etkilere sahip olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Amerika’da sigara tüketimi, KOAH hastalığına bağlı ölümlerin önemli nedenlerinden biridir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, sigara tüketimini azaltma noktasında sıkı tedbirler benimsenmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Granger Nedensellik Testi, Sigara Tüketimi, KOAH Hastalığı,

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA AİLE HEKİMLİĞİ HİZMETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Öğr. Gör. Hakan Akaydın

Yüksek İhtisas Üniversitesi, hakanakaydin@yiu.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-0109-389X

Dr. Öğr. Üyesi Alişan Baltacı

Yüksek İhtisas Üniversitesi, alisanbaltaci@yiu.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-3280-405X

ÖZET

Günümüzde sağlık sistemlerinin sürdürülebilir başarısı, öncelikle birinci basamak sağlık hizmetlerinin etkin ve verimli kullanılabilmesi ile mümkün olabilmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin etkin kullanılabilmesi için de özellikle aile hekimliği hizmetleri kritik bir önem arz etmektedir.

Aile hekimlerinin temel özellikleri arasında bireylere aileleri ve yasadıkları çevre ile koordineli olarak kapsamlı ve rahatça erişilebilir sağlık hizmeti sunmaları gelmektedir. Bu yönü ile aile hekimleri, kişilerin en yakınında olan ve süreklilik arz eden sağlık hizmeti sunmakta ve birinci basamağın temel fonksiyonlarından özellikle sağlığın korunması ve geliştirilmesi açısından en etkili sağlık çalışanı konumunda bulunmaktadır. Diğer yandan hayat tarzının, bireylerin sağlığını doğrudan etkilediği ve yaşam tarzlarında yaptıkları bazı olumlu değişiklikler ile birçok kronik hastalıktan korunabildikleri bilinmektedir. Bireylerin en çabuk ve kolay ulaşabildiği sağlık hizmeti olarak aile hekimliğinin, kişilerin sağlığını korumasında, geliştirmesinde ve yaşam tarzında da etkisi büyük olmaktadır.

Bu bağlamda, birinci basamak sağlık hizmeti olarak aile hekimliği müessesesi sağlık hizmetlerinin etkin kullanımına aracılık ederek ikinci ve üçüncü basamaklardaki yükün azaltılmasını sağlamakta; böylece genel sağlık hizmetlerinin daha verimli kullanılmasına katkı vermektedir.

Bu çalışmada, sağlık hizmeti sağlayıcılar arasında en sık başvuru yapıldığı yapılar arasında biri olan aile hekimliği müessesesine yönelik Türkiye’de ve dünyadaki genel durum paylaşılmaktadır

Anahtar Kelimeler: Aile Hekimliği, Birinci Basamak, Sağlık Hizmetleri

*Bu çalışma, 1. Yazarın, 2. Yazar danışmanlığındaki Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir

BİLİMİN YENİ KAHRAMANI: ALPHAFOLD TEKNOLOJİSİ VE SAĞLIK ALANINDAKİ DEVRİMİ

Burcu Tekin

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, burcutekinofficial@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-4177-2245

Doç. Dr. Rafig Gurbanov

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, rafig.gurbanov@bilecik.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5293-6447

ÖZET

Proteinler, hücresel işlevlerin temel yapı taşlarıdır ve birçok biyolojik süreçte önemli roller üstlenirler. Proteinlerin yapısı, işlevi üzerinde doğrudan etkili olduğundan, protein yapılarının anlaşılması birçok tıbbi sorunun çözümünde kritik öneme sahiptir. Ancak, protein yapılarının deneysel olarak çözülmesi zor ve zaman alıcı bir süreçtir. Bu soruna odaklanan yapay zeka algoritmaları, son yıllarda yaygınlaşmış ve AlphaFold gibi protein yapı tahminleme yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. DeepMind tarafından geliştirilen AlphaFold, proteinlerin amino asit dizileri ve yapısal verilerini kullanarak, üç boyutlu yapılarını yüksek doğrulukta tahmin etme başarısı gösteren yapay zeka tabanlı bir teknolojidir. Bu çalışmada, AlphaFold'un tıp ve sağlık alanındaki uygulamaları incelenmiştir.

AlphaFold'un kullanım alanları sağlık alanını da kapsayacak şekilde oldukça geniştir. Özellikle ilaç keşfi alanında önemli katkıları bulunmaktadır. İlaçların, protein hedefleriyle nasıl etkileşeceğini öngörmek ilaç keşfi sürecinde en temel zorluklardan biridir ve AlphaFold, protein hedeflerini doğru bir şekilde tahmin etmesiyle daha hassas ilaç tasarımlarına olanak sunmaktadır. Bu da ilaçların başarı oranını artırarak keşif sürecinde harcanan zaman ve maliyetde tasarruf sağlamaktadır.

Öte yandan, birçok nörolojik bozukluk, belirli proteinlerin anormal katlanması veya etkileşimiyle ilişkilidir. AlphaFold, bu proteinlerin doğru katlanmalarını ve etkileşimlerini tahmin ederek, bu hastalıkların anlaşılması ve tedavisinde önemli bir araç olma potansiyeli sunmaktadır. Benzer şekilde genetik hastalıklar da proteinlerin anormal katlanmaları ile ilişkilidir ve AlphaFold sayesinde anormal katlanmış yapılar tahmin edilerek potansiyel tedavilerin geliştirilmesi mümkün olabilmektedir. Bunların yanı sıra, COVID-19, antibiyotik direnci, sıtma ve kanser gibi küresel sağlık sorunlarına çözüm arayışında AlphaFold kullanılmaya başlanmış ve oldukça yararlı sonuçlar elde edilmiştir.

2021 yılındaki CASP yarışmasında, AlphaFold, %90'dan fazla proteinin yapısını doğru bir şekilde tahmin ederek büyük bir başarı elde etmiştir. AlphaFold'un performansı, doğruluk ve hassasiyet açısından değerlendirilir. Bu değerlendirme yöntemi, bağımsız ve bilimsel olarak tanınmış bir dizi protein yapı tahmin yarışmaları aracılığıyla kanıtlanmıştır. Ancak, AlphaFold'un hala geliştirilmesi gereken yönleri ve kısıtlamaları da bulunmaktadır. Bu nedenle, AlphaFold'un başarıları ve sınırlamaları dikkate alınarak objektif bir değerlendirme yöntemi kullanılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Protein katlanması, İlaç tasarımı, AlphaFold, Yapay zeka, Yapısal

FROZEN KONSÜLTASYONUN CERRAHİ OPERASYONLARDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Mina Sude Karalı

Biruni Üniversitesi, minasudekarali@hotmail.com

ORCID No:0009-0006-8206-7269

Ece Nur Badem

Biruni Üniversitesi, ecebadem70@gmail.com

ORCID No:0009-0008-0643-5992

Öğr. Gör. Yeşim Ateş

Biruni Üniversitesi, yesimatess@gmail.com

ORCID No:0000-0003-3710-5845

Öğr. Gör. Murat İhlamur

Biruni Üniversitesi, mihlamur@biruni.edu.tr

ORCID No:0000-0002-0458-5638

ÖZET

Patolojide frozen incelemesi “Frozen Section (FS)”, “Dondurma Kesi” ya da “İntraoperatif Konsültasyon” olarak adlandırılmaktadır. 19. yüzyılın başından itibaren, kullanılan dokuların dondurulması temeline dayanan hızlı fakat uygulaması zor bir yöntemdir. Deneyim, klinik ve patolojik bilgi gerektirir. Hızlı karar vermek, tekniğin sınırlarını bilerek tanıyı zorlamamak veya yetersiz tanı vermemek gerekmektedir. FS da kullanılan yöntem rutinde yapılan histopatolojik işlemden farklı olarak parafine gömmek yerine “kriyostat” adı verilen dondurulmuş dokuyu kesmek için kullanılan bir cihaz ile yapılmaktadır. Cihazda doku -20°C’de dondurularak, dokulardan 5-10µ kalınlığında kesitler alınır. Alınan kesitler boyanır ve hemen patoloğa verilir. Mikroskopta inceleme işleminden sonra konulan tanı cerraha bildirilir. Rutinde yapılan histopatolojik işlemler 1 haftaya kadar uzarken, FS’da 15-20 dakikada sonuç verilir. Bu çalışmanın amacı, tanı doğruluğuna katkısı olan ve klinisyeni yönlendiren bu sürecin önemini vurgulamaktır.

Frozen incelemenin, cerrahi operasyonlardaki yeri ve önemi; operasyona yön vermek ve kısa sürede doğru tanı amacıyla kullanılmasıyla başlamaktadır. Cerrahlara FS incelemesi; yapacağı cerrahi işlemin boyutunu belirlemeyi, hastalığın ne olabileceği hakkında bilgi vermeyi, hastalık için gerekli diğer tetkiklerin belirlenmesini, tümörün yaygınlığını ve cerrahi sınırın belirlenmesi amaçlar. Ayrıca operasyon altındaki hastanın anestezi alma süresini uzatmamaya ve yeniden operasyon olasılığını önlemeye yönelik bir işlemdir. Genel olarak varsa tümör tanısı koymak veya cerrahi sınırlarda tümör varlığını araştırmak için önemli bir yöntemdir. FS, %95 oranında doğru tanı verebilen bir yöntem olmakla birlikte, ortalama %1-2 si parafine bırakılmakta ve yorumlama hataları da ortaya çıkarabilmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar da bu bilgileri destekler niteliktedir. Yapılan bir çalışmada FS yöntemi kullanılarak 210 meme karsinomuunun incelenmesi gerçekleştirilmiş ve bu inceleme sonucunda FS yönteminin %94 oranında doğru ve

başarılı sonuçlar ortaya koyduğu belirlenmiştir. Frozen işleminin, jinekolojik kanserlerin belirlenmesinde de doğruluk oranının %91,5-%97,4 arasında değiştiği bir başka çalışmada bildirilmiştir. Bu bilgiler ışığında; Frozen işleminin diğer patolojik yöntemlere kıyasla daha hızlı bir teknik olduğu ve uygun şartlarda, operasyon sırasında veya harici olarak kullanıldığında %90 oranında güvenilir sonuçlara sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Patoloji, Frozen, Doku, Tanı, Kanser.

SAĞLIK HİZMETLERİNDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ

Elif Esendemir

Biruni Üniversite Hastanesi, elifesendemir011@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4450-0416

Doç. Dr. İtir Erkan

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, itir.erkani@yeniuyyil.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5902-1936

ÖZET

Sağlık Hizmeti yapısı itibarıyla karmaşık bir yapıdır. Bu karmaşık yapı içerisinde hizmet sunumu zamanla zorlaşmış ve güvenlik kavramı önem kazanmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Sağlıkta Kalite Standartlarında, sağlık hizmeti sunumu sırasında hasta güvenliğini sağlamak, çalışan güvenliğini sağlamak ve hasta ile çalışan memnuniyetini üst düzeyde tutmak gibi üç temel amacı bulunmaktadır. Sağlık hizmeti sunumunun temel altın kuralı Hipokrat'a dayanan önce zarar verme ilkesidir. Hastaların aldığı hizmetin güvenli hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle hasta güvenliğini tehdit edecek tıbbi hataların yaşanmaması için gerekli planlamaların yapılması hedeflenmektedir. Tıbbi hatalar, başta ölüm olmak üzere sakatlık, yatış süresinde uzama, manevi ve maddi birçok soruna yol açmaktadır. Tıbbi hataların ortaya çıkma nedenleri arasında iletişim eksikliği, sistem yetersizliği, bilgi, beceri eksikliği, takip yetersizliği, malzeme / cihaz kaynaklı hatalar gelmektedir. Sağlık hizmeti sunumu bir bütündür ve bu yapı içerisinde tüm çalışanları ve tüm süreçleri kapsayacak şekilde hasta güvenliği kültürünün yerleşmesi gerekmektedir. Joint Commission International (JCI) tarafından yayınlanan tıbbi hataları önlemek amacıyla altı hasta güvenliği hedefi geliştirilmiştir. Ülkemizde ulusal hasta güvenliği hedefleri 2022 yılında gerçekleştirilen "VIII. Uluslararası Sağlıkta Performans ve Kalite Kongresi"nde 23 hedef olarak belirlenmiştir. Sağlık hizmeti sunumunda en çok etkin rol oynayan, hasta ile birebir temas eden grup sağlık çalışanlarıdır. Bu sebeple sağlık çalışanlarının hasta güvenliğini sağlamayı amaç edinmeleri, hastalara sundukları hizmetlerde hasta güvenliği hedeflerini yerine getirmeleri ve karşılaştıkları hataları raporlamaları hasta güvenliğini geliştirmek için önem arz etmektedir. Hasta güvenliği kültürünün oluşumunun temelinde hataların raporlanması ve bildirilmesi yer almaktadır. Sağlık çalışanlarının karşılaştıkları hataları bildirmeleri sonucunda yönetimin gerekli aksiyonları alması beklenmektedir. Bu nedenle çalışanların bilinçlendirilmesi, kalite çalışmalarının aktif olarak yapılması, hataya sebebiyet verebilecek bireysel hataların bertaraf edilmesi gerekmektedir. Sağlık hizmeti sunulan kurumlarda yönetim liderliğinde hasta güvenliği sağlık çalışanlarına benimsetilmeli ve daima en üst seviyede güvenli hizmet sunumu için hasta güvenliği kurum kültürü haline getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Hizmetleri, Hasta Güvenliği, Yönetim

SAĞLIKTA KALİTE GÖSTERGE YÖNETİMİ UYGULAMALARI

Yasemen Karataş

Beykoz Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, yasemenk85@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-1331-3893

Doç. Dr. İtir Erkan

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, itir.erkana@yeniuyuzuil.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5902-1936

ÖZET

Toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek, ülkelerin gelişmişlik düzeyiyle paralellik göstermektedir. Bu nedenle ülkeler, sağlık politikalarını belirlerken sağlık hizmetleri sunumunda daha iyi, daha kaliteli olmayı hedeflemektedir. Sağlık hizmetlerindeki kaliteli hizmet sunumu ihtiyacı Sağlıkta Kalite kavramını ortaya çıkarmıştır. Kaliteli sağlık hizmeti üretebilmek için yapılan çalışmalar neticesinde Sağlıkta Kalite Standartları oluşturulmuş ve bunları gerçekleştirebilme noktasında da uluslararası standartlar çerçevesinde bir yol haritası olan rehberler düzenlenerek sağlık kuruluşlarında uygulamaya konulmuştur. Sağlıkta Kalite Standartları; Kurumsal Hizmetler, Hasta ve Hasta Odaklı Hizmetler, Sağlık Hizmetleri, Destek Hizmetler ve Gösterge Yönetimi olmak üzere 5 boyutta ele alınmaktadır. Bunlardan Gösterge Yönetimi, verilerin izlenerek kalitenin sürekli iyileştirilmesini sağlayabilmek için hazırlanmış standartlardan oluşan bir boyuttur. Amacı, hasta ve çalışan güvenliğini sağlamak, etkinliği ve verimliliği arttırmak olan gösterge yönetimi kalite standartlarının uygulanabilirliğini değerlendirmektedir. Gösterge yönetimi ile sağlık kuruluşlarının sunduğu hizmet kalitesi belli periyotlarda ölçülüp değerlendirilerek verilerin sürekli izlenmesi, analizlerinin yapılması ve gerektiğinde iyileştirme faaliyetlerinin başlatılması sağlanır. Kurum verilerinin ölçülmesi ve izlenmesi ‘kalite göstergeleri’ aracılığıyla Gösterge Yönetimi Rehberi’ne göre gerçekleştirilmektedir. Bu rehber Mart 2023 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından revize edilerek ‘‘Sağlıkta Kalite Standartları (SKS) Gösterge Yönetimi Rehberi (Sürüm 2)’’ şeklini almıştır. Rehberde yer alan göstergeler, hizmet kalite seviyesinin rakamlarla ifade edilmesini sağlar. Kalite göstergeleriyle elde edilen bu sayısal veriler kurum içinde değerlendirilmesinin yanı sıra TÜR-GÖS sistemine girilerek Sağlık Bakanlığı tarafından da takip edilmesi sağlanır. Böylece hem kurumsal hem de ulusal düzeyde kalite iyileştirmeleri gerçekleştirilebilmektedir. Gösterge yönetimi kapsamında yapılan ölçme, izleme ve iyileştirme faaliyetleri süreklilik gerektiren bir durumdur. Çünkü sağlık hizmetlerinde iyileştirilmesi gereken bir hususun/ aksaklığın varlığı sistemi sektöre uğrattak ve söz konusu insan sağlığı olduğu için geri dönüşümü mümkün olmayan sonuçlara neden olacaktır. Gösterge yönetimi ile olası hatalar büyümeden önlenilecek ve sürekli iyileştirmeye eksikliğe sebebiyet oluşmayacaktır. Gösterge yönetimi uygulamaları, sağlıkta kalitenin iyileşmesine katkı sağlayarak daima kaliteli hizmet sunumu gerçekleştirmeye olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Hizmetleri, Gösterge Yönetimi, Sağlıkta Kalite

MATERNAL ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU VE ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Funda Evcili

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, fundaevcili@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-4608-9189

Ebubekir Altun

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, altunoglu0@gmail.com

ORCID No: 0009-0002-0172-4601

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, maternal çocuk yetiştirme tutumu ve çocuklarda davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı araştırma türündedir. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkez sınırları içerisinde resmi devlet okullarında okul öncesi eğitime kayıtlı çocuğu bulunan 756 anne oluşturmıştır. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (OÖDSTÖ) ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (ÇYTÖ) ile toplanmıştır. Veriler, SPSS 22. 0 programına aktarılmış, tanımlayıcı istatistiksel analizlerin, Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmamıza katılan annelerin %66,7'si babaların %45,6'sı 26-35 yaşlar arasındadır, Annelerin %54,4'ü, babaların %55,6'sı lisans / lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Çocukların yaş ortalaması (ay) 63,70 (5,59)'dür. OÖDSTÖ toplam puan ortalaması 11,63 (5,78)'dir. Annelerin ÇYTÖ'nin demokratik, otoriter, koruyucu, aşırı hoşgörölü alt boyutlarından aldığı puanlar sırasıyla 10,51 (2,71); 20,01 (2,15); 21,51 (2,73); 19,63 (2,44)'dür. Bu çalışmada, demokratik ebeveyn tutumuna sahip ailelerde çocuklarda davranış sorunlarının azaldığı, otoriter, koruyucu, aşırı hoşgörölü tutumuna sahip ailelerde çocuklarda davranış sorunlarının arttığı belirlenmiştir ($p < 0,05$). Anne yaşı ile OÖDSTÖ'nin toplam, kavgacı / saldırgan olmak, endişeli ağlamaklı olmak alt boyut puan ortalamaları arasında; ÇYTÖ'nin koruyucu, aşırı hoşgörölü alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Çocuk yaşı ile OÖDSTÖ'nin toplam, endişeli / ağlamaklı olmak, aşırı hareketli / dikkatsiz alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif yönde ($p < 0,05$); ÇYTÖ'nin aşırı hoşgörölü alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Kardeş sayısı ile OÖDSTÖ'nin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak pozitif yönde; ÇYTÖ'nin demokratik, aşırı hoşgörölü alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Sonuç: Okul öncesi dönemde davranış problemlerinin saptanması, erken müdahalelerin geliştirilmesi ve tedavisini sağlar. Bu noktada, ebeveyn tutumlarının davranış sorunları üzerine etkilerini bilmek, ebeveynleri özellikle anneleri eğitimler programlarına dahil etmek sağlıklı çocuklar yetiştirilmesine ve toplum sağlığının geliştirilmesine hizmet eder.

Anahtar Kelimeler: Anne, Çocuk, Tutum, Davranış

ÜNİVERSİTELİ GENÇ KADINLARIN MEME KANSERİNE İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİ VE SAĞLIK İNANÇLARI

Funda Evcili

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, fundaevcili@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-4608-9189

Esmâ Erdem

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, esmaerdem752@gmail.com

ORCID No: 0009-0007-3118-4489

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, üniversiteli genç kadınların meme kanserine ilişkin bilgi düzeylerini ve meme kanseri ile ilişkili sağlık inançlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı araştırma türündedir. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'na 15 programına kayıtlı 812 kız öğrenci oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Geniş Kapsamlı Meme Kanseri Bilgi Testi (GKMKBT) ve Champion Sağlık İnanç Modeli Ölçeği (CSİMÖ) ile toplanmıştır. Veriler, SPSS 22. 0 programına aktarılmış, tanımlayıcı istatistiksel analizlerin yanısıra Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması, 20,09 (1,64) olup %12'sinin ailesinde meme kanseri öyküsü bulunmaktadır. Katılımcıların %79,1'i meme kanseri konusunda bilgi düzeyini 'yeterli' bulduğunu; %71,6'sı meme kanseri belirtilerini bildiğini, %61,6'sı bilgi kaynakları arasında ilk sırada internet olduğunu ifade etmiştir. %68'i kendi kendine meme muayenesini (KKMM) bildiğini, %8,3'ü her ay düzenli şekilde KKMM yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların GKMKBT toplam puan ortalaması 12,48 (2,41); CSİMÖ duyarlılık, önemseme / ciddiye alma, sağlık motivasyonu, yarar algısı, engel algısı, öz-etkililik / güven algısı alt boyutlarından aldığı puanlar sırasıyla 8,26 (2,42); 20,80 (3,21); 19,20 (2,70); 16,50 (3,02); 18,28 (3,36); 39,92 (3,40)'dır. Katılımcıların meme kanseri konusunda bilgi düzeyi arttıkça meme kanserine ilişkin duyarlılığın arttığı, meme kanserini önemseme / ciddiye alma olasılığının ve sağlık motivasyonunun yükseldiği, yarar ve özgüven algısının arttığı, engel algısının azaldığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Sonuç: Çalışmada, meme kanseri konusunda bilgi düzeyi ile katılımcıların meme kanserine ilişkin bilgi düzeyleri ve sağlık inançları arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen veriler üzerine yapılandırılan eğitim programları ile genç kadınların gereksinim duyduğu doğru bilgiye ulaşması mümkün hale getirilebilir. Katılımcıların sağlıkla ilişkili alanlarda öğrenim gören kişilerden oluşması, profesyonel yaşamda kanser belirtilerini tanıma, korunma davranışlarını hayata uygulama ve tarama programlarına katılma konusunda bir öz sorumluluk bilinci de kazandırabilir.

Anahtar Kelimeler: Meme Kanseri, Bilgi, Sağlık İnanç, Kadın

Bu çalışma; TÜBİTAK 2209-A Programı Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2021/2'nci dönem başvurusu kapsamında kabul edilmiştir.

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA MAGNEZYUM MİNERALİNİN ÖNEMİ VE PSİKOLOJİ AÇIDAN İNCELENMESİ

Zeynep Kurşun

KTO Karatay Üniversitesi, zeynepkursun2001@gmail.com

ORCID No: 0009-0005-4890-6875

Dr. Öğr. Üyesi Kamile Yücel

KTO Karatay Üniversitesi, kamile.yucel@karatay.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-4088-8932

ÖZET

Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB), dikkatsizlik, hiperaktivite ve dürtüsellik dahil olmak üzere üç ana semptom alanı ile karakterize çocukluk çağıının en yaygın nörogelişimsel bozukluklarından biridir. Çocukların akademik başarısını, esenliğini ve sosyal etkileşimlerini derinden etkiler. Çocukların kendini tam olarak kontrol edemediği konsantrasyon eksikliği ile seyreden psikolojik bir hastalıktır.

Minarel takviyeleri bu hastalığın tedavisinde rol oynayabilir ve hasta yönetimi üzerinde ciddi bir etki gösterebilir. Bu mineraller arasında popülerliği artan magnezyum (Mg) bilimsel açıdan yeterince değer görmemiş bir mineraldir. Metabolizmadaki önemli enzimlerin kofaktörü olarak rol almaktadır. Rutin ölçümlerinde tespit edilebilen Mg, vücutta bulunan Mg'un çok küçük bir kısmını yansıtır. Bu sebeple eksikliğini fark etmede zorluklar yaşanmaktadır.

Yapılan çeşitli çalışmalar, DEHB olan hastaların Mg düzeylerinin normalin altına düştüğünden, Mg takviyelerinin hastalığın tedavisine katkı sağladığından söz eder. 2021 yılında DEHB'li 66 çocukla yapılan randomize kontrollü bir çalışma, 8 hafta D vitamini ve Mg takviyesinin çocukların davranışsal işlevini ve zihinsel sağlığını iyileştirdiğini bildirmiştir. 2010 yılında 5 ila 12 yaş arası 810 çocuğun en az 3 ay süreyle izlendiği bir başka çalışmanın sonuçları ise, omega-3 ve omega-6 yağ asitleri kombinasyonunun yanı sıra magnezyum ve çinko tüketiminin çocuk ve ergenlerin dikkat, davranış ve duygusal sorunları üzerinde yararlı etkisi olduğunu göstermektedir. 2011 yılında yapılan bir çalışma ise DEHB olan çocukların çinko, ferritin ve magnezyum seviyelerinin sağlıklı çocuklara göre daha düşük olduğunu bildirmiştir.

Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğunda Mg önemli bir mineraldir. Mg takviyelerinin farklı formları bulunmaktadır. Bunların içinden bedenin ihtiyacına en iyi cevap verecek olanı seçmek gerekir. Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu için özellikle kan-beyin bariyerini geçebilen Mg formları tercih edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu, Magnezyum, Mineraller, Nörogelişimsel Bozukluklar

ALLOJENİK KÖK HÜCRE NAKLİNDE KAN ÜRÜNÜ DESTEĞİ İHTİYACI

Dr. Özlem Başoğlu Öner

Altınbaş Üniversitesi, obasogluoner@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-4186-4713

Dr. Başak Adaklı Aksoy

Altınbaş Üniversitesi, basak.aksoy@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8338-2101

Dr. Gizem Zengin Ersoy

Altınbaş Üniversitesi, gizem.ersoy@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8968-9849

Dr. Selime Aydoğmuş

Ümraniye Eğitim Araştırma Hastanesi, selimea69@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-3380-3080

Dr. Melek Erdem

İstinye Üniversitesi, melekozdener@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1000-7201

Dr. Gürcan Dikme

İstinye Üniversitesi, grcandikme@yahoo.com.tr

ORCID No: 0000-0002-2286-9108

Prof. Dr. Ceyhan Bozkurt

İstinye Üniversitesi, bozkurt.ceyhan@gmail.com

ORCID No:000-0001-6771-9894

Prof. Dr. Tunç Fışgın

Altınbaş Üniversitesi, tunc.fisgin@altinbas.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-4467-9935

ÖZET

Amaç: Allojenik kök hücre nakli (AKHN) sürecinde (-7. Gün ile +28. Gün arası) hastaların %90' dan fazlasına eritrosit ve/veya aferez trombosit süspansiyonu verilir. Bu süreç kan transfüzyonu ihtiyacını ön görülmesini sağlayacak çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmamızda çocuk hastalarda AKHN' nin transplant sürecinde farklı tanı gruplarında, farklı kök hücre kaynaklarında eritrosit ve aferez trombosit süspansiyonu ihtiyacını ve transfüzyon ihtiyacını artıran faktörlerini belirlemeyi amaçladık.

Materyal- Metod: Altınbaş Üniversitesi Tıp Fakültesi Medikalpark

Bahçelievler Hastanesi Çocuk Hematoloji – Onkoloji Kök Hücre Nakil ünitesinde 2014-2020 yılları arasında AKHN yapılan toplam 366 hasta retrospektif olarak değerlendirildi. Bu hastaların 139'u (%37,9)

lösemi, 96'sı (%26,2) hemoglobinopati, 83'ü (22,6) immün yetmezlik, 48'i (%13,1) aplastik anemi tanıdı. Veri taraması yöntemi ile hastaların tanıları, kök hücre kaynakları, HLA doku uyumluluk dereceleri, engraftman günleri, hemorajik sistit, venooklüziv hastalık, graft kaybı durumları ile eritrosit ve trombosit süspansiyonu verilmesi arasındaki ilişki sorgulandı. Hastaların tanı gruplarına, kök hücre kaynaklarına göre ortalama eritrosit ve trombosit süspansiyonu tranfüzyon sayısı belirlendi.

Bulgular: Bu çalışmamız ile AKHN sürecinde hemoglobinopatili hastaların eritrosit süspansiyonu ihtiyacı (ortalama 9,07 ünite), lösemi (6,4 ünite) ve immün yetmezlik (6,6 ünite) tanı grubuna göre anlamlı olarak artmış bulundu. Aplastik anemi tanı hastaların aferez trombosit süspansiyonu ihtiyacı (21,2 ünite) lösemi (12,83 ünite) ve immün yetmezlik (10,49) tanı gruplarına göre yüksek saptandı. Donörün akraba içi veya akraba dışı olmasının, haploidentik kök hücre nakli yapılmış olmasının yapılan kan transfüzyonu sayısı ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı. Ayrıca hastaların kimerizm durumları ile transfüzyon ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmadı. Bununla birlikte trombosit engraftmanın uzadığı her gün için 0,22 ünite ES ihtiyacı geliştiği görüldü. Hemorajik sistit, venooklüziv hastalık ile eritrosit ve trombosit süspansiyonu ihtiyacı arttığı saptandı.

Sonuç: AKHN planlaması yapılırken kan ürünü ihtiyacının öngörülmesi önemlidir. Bu bilginin nakil öncesi aile ve kan bankası ile paylaşılması kan transfüzyon gerekliliği doğduğunda kısa zamanda en uygun kan ürününün hazırlanması, saklanması ve hastaya ulaştırılmasına imkan sağlar.

Anahtar Kelimeler: Kan Transfüzyonu, Kök Hücre Nakli, Çocuk

ÖZOFAGUS ATREZİLİ ÇOCUK SAHİBİ EBEVEYNLERİN POSTÜR, FİZİKSEL AKTİVİTE VE YAŞAM KALİTESİ

Yağmur Elmalı

Hacettepe Üniversitesi, yagmurelmalı97@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1762-1415

Prof. Dr. Tutku Soyer

Hacettepe Üniversitesi, tutkusoyer@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0003-1505-6042

Doç. Dr. Selen Serel Arslan

Hacettepe Üniversitesi, selen.serel@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2463-7503

ÖZET

Amaç: Çalışmamızın amacı; özofagus atrezili (ÖA) çocuğa sahip ebeveynlerin postür, fiziksel aktivite ve yaşam kalitesini değerlendirmek ve tipik gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynler ile karşılaştırmaktır.

Yöntem: Çalışmamıza toplam 40 çocuk ve ebeveyni katılmıştır. Çalışma grubu ÖA'ya sahip çocuk ve ebeveynleri (n:20), kontrol grubunu ise tipik gelişim gösteren çocuk ve ebeveynleri (n:20) oluşturmaktadır. Ebeveynlerde postür değerlendirilmesi için New York Postür Değerlendirme Skalası (NY-PDS), fiziksel aktivitenin değerlendirilmesi için Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi Kısa Form (UFAA-KF) ve yaşam kalitesi değerlendirilmesi için Kısa Form-36 (KF-36) kullanıldı.

Bulgular: Çalışma grubu ebeveyn yaş ortalaması $32,6 \pm 5,29$ kontrol grubu ebeveynlerinin yaş ortalaması $34,55 \pm 6$ yıldır. Çalışma ve kontrol grubu ebeveynlerinin NY-PDS sonuçlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.012$). Çalışma grubunun NY-PDS puanı ortalaması $52,4 \pm 7,65$ kontrol grubunun NY-PDS puanı ortalaması $58,6 \pm 7,41$ 'dir. Çalışma ve kontrol grubu ebeveynlerinin UFAA-KF sonuçlarında anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Fakat ÖA'lı çocuk sahibi ebeveynlerin %70'i inaktif olarak belirlenirken, tipik gelişim gösteren çocuk sahibi ebeveynlerin %35'i inaktiftir. Çalışma ve kontrol grubunun ebeveynlerinde KF-36'nin hiçbir alt parametresinde anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Sonuç: Çalışmamızda ÖA'lı çocuk sahibi ebeveynlerin tipik gelişim gösteren çocuk sahibi ebeveynlere kıyasla postürlerinin daha fazla etkilenmiş olduğu görüldü. ÖA'lı çocuk sahibi ebeveynlerin postürün olumsuz etkilenimine bağlı olarak kas iskelet sistemi problemleri yaşamaya açık hale geldiği düşünüldü. Her iki grubun fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi açısından benzer olduğu fakat ÖA'lı çocuk sahibi ebeveynlerin inaktif yaşam tarzına daha yatkın olduğu belirlendi. Aynı zamanda her iki grupta okul öncesi dönemindeki çocuklara bakım vermenin yaşam kalitesini etkileyebileceği öngörüldü. Bu nedenle ÖA gibi bakım verme yükünü artıran durumlarda ebeveynlerin postür, fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi açısından ele alınması gerektiği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özofagus Atrezisi, Ebeveyn, Postür, Fiziksel Aktivite, Yaşam Kalitesi

KİLO VERMEYE YARDIMCI BAHARATLARIN ANATOMİK VE ORGANOLEPTİK ÖZELLİKLERİ

Dyt. Melisa Usul

Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi, melisa.usul99@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4520-4125

Dr. Öğr. Üyesi Çağla Kızılarşan Hançer

Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi, c.kizilarşan@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-5979-2629

ÖZET

Baharatlar, birçok ülkede yaygın olarak kullanılır ve neredeyse tüm ülkelerin diyetlerinde bulunur. Baharatlar arasında zerdeçal, kara biber ve biberiye'nin kilo vermeye yardımcı olduğu yapılan literatür çalışmalarında görülmüştür. Bu baharatların tüketimi, vücut kütle indeksini azaltarak obeziteyi engeller.

Yapmış olduğumuz çalışmada İstanbul'da bulunan 5 tane aktar ve baharatçıdan satın alınan 3 farklı baharatın organoleptik ve anatomik özellikleri incelenmiştir. Organoleptik özellikler arasında tat, koku ve renk belirleyici olarak kullanılmıştır. Baharatların içeriğindeki yabancı maddeler stereo mikroskop yardımıyla tespit edilmiş ve fotoğraflandırılmıştır. Anatomik özelliklerini incelemek için Sartur ve Kloralhidrat reaktifleri kullanılmış, ışık mikroskobu yardımıyla anatomik çalışmalar fotoğraflandırılmıştır.

Kara biberin tadı keskin ve acımsı; kokusu kendine özgü, yakıcı ve keskin; rengi kahverengiden siyaha dönüktür. Yabancı madde kontrolleri sonucunda başka bitkiye ait parçalara, küçük odun parçasına ve tüye rastlanılmıştır. Anatomik özelliklerinde endokarp hücreleri, taş hücreleri, mezokarp parankiması, iletim şeridi, renk maddesi, dış besli doku ve kalsiyum oksalat kristalleri gözlenmiştir. Zerdeçalın kokusu aromatik; tadı sıcak aromatik ve acıdır; rengi farklı sarı tonlarındadır. Yabancı madde kontrolleri sonucunda ip, tüy, başka bitkiye ait parçalar ve odun parçasına rastlanılmıştır. Anatomik özelliklerinde mantar, parankima hücreleri, iletim demetleri ve uçucu yağ damlacıkları gözlenmiştir. Biberiye'nin kokusu kuvvetli aromatiktir; tadı keskin aromatik, kafurlu ve acıdır; rengi farklı tonlarda yeşildir. Yabancı madde incelenmesinde küçük odun parçalarına, sümüklü böcek kabuğu ve başka bitkiye ait parçalara rastlanılmıştır.

Anatomik özelliklerinde hipoderma, diasitik stoma, salgı tüyleri, dallanmış örtü tüyü, hipoderma ve kol-lenkima gözlenmiştir. Anatomik ve organoleptik özellikler bilimsel tanımlamalarla karşılaştırılmıştır. Anatomik özellikler bilimsel tanımlamalara uygundur ancak baharatların organoleptik özellikleri farklılık göstermekte ve bazıları tanımlamalara uymamaktadır.

Sonuç olarak denetim mekanizmaları eksik olarak ve güvenilir olmayan alanlardan temin edilen baharatların güvenilirliği tartışma konusudur ve çalışmamız buna ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Baharat, Anatomik, Organoleptik, Zerdeçal, Kara biber, Biberiye

MAKSİLLER BÖLGEDE YABANCI CİSİM: OLGU SUNUMU

Dt. Fatma Hasene Özçini

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, fatmahasenep@gmail.com

ORCID No: 0009-0002-9256-4753

Dt. Büşra Gül Yılmaz

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, bsrglylmz@gmail.com

ORCID No: 0009-0006-7316-6708

Dr. Öğr. Üyesi Sinan Altun

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, sinanaltundt@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-6272-6833

ÖZET

Yabancı cisimler dental girişim, cerrahi veya travma sebebiyle maksillofasiyal bölgede görülebilir. Panaromik radyograflarda görülen radyopak görünümlü yabancı cisimler yumuşak doku kalsifikasyonları ve ossifikasyonları ile karıştırılabilir. Ayırıcı tanıda üç boyutlu görüntüleme yöntemleri kullanılmalıdır. Bu olgu sunumunda diş hekimi muayenesi için kliniğe başvuran 20 yaşındaki kadın hastanın klinik muayenesinde intraoral palpasyonda sol vestibül sulkusta ağrısı olduğu saptanmıştır. Radyolojik muayenesi için alınan panaromik radyografide sol maksiller sinüste dens radyopak alan tespit edilmiştir. Radyoopasiteyi detaylı bir şekilde değerlendirmek için hastanın maksilasından Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi (KIBT) görüntüsü alınmıştır. Alınan KIBT koronal kesitlerinde sol zigomatik kemiğin lateralinde, yumuşak dokuya penetre olmuş kırık anahtar parçası olduğu anlaşılmıştır. Hastadan alınan anamnezde anahtar parçasının nasıl saplandığı hakkında bilgisinin olmadığı öğrenilmiş olup, çocukluk döneminde düşme sonucu yüzüne saplanmış olduğu düşünülmüştür. Bu tür biyouyumlu olmayan yabancı cisimler ilgili bölgede inflamatuvar reaksiyona sebebiyet vereceğinden cerrahi olarak eksize edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Cisim, Maksiller Bölge, Radyoapasite

PEDİATİK GRUPTA VESTİBÜLER SİSTEM DEĞERLENDİRMESİNDE VIDEO HEAD İMPULSE TESTİN (VHIT) ÖNEMİ

Ody. Seher Çınar

KTO Karatay Üniversitesi, odysehercinar@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8942-2354

Doç. Dr. Füsün Sunar

KTO Karatay Üniversitesi, fusun.sunar@karatay.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8746-5921

ÖZET

Fizyolojik olarak denge, yerçekimi alanında postürün kontrol edilmesi ve baş hareketleri esnasında görme alanının stabil tutulması ile meydana gelen motor cevaplar bütünlüğü sonucunda oluşur. Postüral kontrol için kullanılan duyuşsal bilgi temel olarak üç sistemden kaynaklanır. Bu sistemler: görme sistemi, proprioseptif sistem ve vestibüler sistemdir. Vestibüler sistem bireyin hareketine ve postürüne dair gelen sinyalleri altı semisirküler kanal, sakkül ve utrikül aracılığıyla algılayarak beyne iletir.

1988’de, semisirküler kanalların işlevini ‘Scleral search coil technique’ ile ölçebilen head impulse test (HIT), tek bir horizontal semisirküler kanalda bile bozulmuş işlevi güvenilir ve doğru bir şekilde tespit edebilmiş ve klinik kullanıma girmiştir. Periferik ve santral vestibüler sistem patolojilerini ayırt etmede önemli bir klinik değere sahip olan Head Impulse Test (HIT), teknolojik gelişmeler ışığında geliştirilerek, sayısal veri analizine izin veren objektif bir test yöntemi olan Video Head Impulse Teste (vHIT) dönüştürülmüştür. vHIT, semisirküler kanal disfonksiyonlarını belirlemede kullanılan güncel ve kullanışlı bir test yöntemi olduğu için kullanımı hızla yaygınlaşmıştır. vHIT ile yapılan değerlendirmede semisirküler kanallara (SSK) ait vestibüloöklüler refleks (VOR) kazanç değerlerinin güvenilir bir şekilde elde edildiği kabul edilmektedir. vHIT sırasında oluşturulan hızlı baş hareketi ve bu harekete cevap olarak oluşan göz hareketleri arasındaki ilişki, her iki kulakta bulunan altı SSK düzleminde incelenebilmektedir. Vertikal

SSK değerlendirmelerinde, klinik kullanımda yer alan diğer vestibüler sistem değerlendirme testlerinin görece eksikliği bu test yöntemi ile giderilmiştir. vHIT klinik olarak uygulaması kolay, invazif olmayan ve aynı anda altı SSK’ın değerlendirilmesine izin veren objektif bir test yöntemi olması sebebiyle vestibüler sistem değerlendirmesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Yetişkin popülasyonda görülen vestibüler hastalıkların çocuklarda yaygınlık oranlarının daha az olması, pediatrik grupta vestibüler sistem incelemelerinin bu nedenle daha az olabileceğini düşündürmektedir. Yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde vHIT ile yapılan değerlendirmelerin hem yetişkin grup hem de pediatrik grup için büyük değere sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Video Head İmpulse Test, Vestibüler Sistem, Semisirküler Kanal, Vestibüler Değerlendirme

SAĞLIKLI BESLENMEDE BİTKİSEL ÜRÜNLERİN KULLANIMI HAKKINDA BİLGİ VE TALEBİN ARAŞTIRILMASI: FATİH ÖRNEĞİ

Hilal Demircan

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, dythilaldemircan@gmail.com

ORCID No: 0009-0002-2820-5975

Doç. Dr. Ece Sevgi

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, esevgi@bezmialem.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8247-5178

ÖZET

Bireyler sağlıklarını korumak için beslenmelerinde bitkisel ürünlerden yararlanmaktadırlar. Bitkilerin işlem görmüş ya da işlenmemiş kısımlarının ekstre veya uçucu yağlarından oluşan bitkisel ürünlere olan talep artmaktadır. Bu talebe dayalı olarak kişilerin bitkisel ürünler hakkındaki bilgilerinin, tercih ve kullanım düzeylerinin, bitkisel ürünleri satın alırken dikkat ettikleri özelliklerin neler olduğunun, sağlıklı beslenmede kullanacakları bitkisel ürünleri nasıl seçtiklerinin, bitkisel ürün kullanımını hangi amaç/amaçlar ile tercih ettiklerinin, kullanım tercihlerinde doktor, eczacı, diyetisyen veya diğer unsurların etkisi olup olmadığının belirlenmesi oldukça önemlidir.

Bu çalışmada Fatih ilçesinde ikamet eden 18 yaş üstü bireylerin sağlıklı beslenmede bitkisel ürünlerin kullanımı hakkındaki bilgi seviyeleri, bilinçlilik düzeyleri ve tercih sebepleri 27 soruluk bir anket uygulanarak saptanmış ve değerlendirilmiştir. Çalışmaya 292 katılımcı katılmıştır. Çalışmamızın %50,7'sini kadınlar; %49,3'ünü erkekler oluşturmaktadır. Bitkisel ürün kapsamını algılamada üniversite mezunu bireylerin daha bilinçli olduğu saptanmıştır. Bitkisel ürünlerin tedariği noktasında %88,4 ile aktarlar ilk sırada yer almaktadır. İlkokul mezunlarının üniversite mezunlarına göre son kullanma tarihi konusunda daha duyarlı olduğu saptanmıştır. İlkokul mezunlarının bitkisel ürünleri düzenli kullanımı konusunda üniversite ve lisansüstü mezunlarından daha eğilimli olduğu görülmüştür. %43,8 ile katılımcıların büyük kısmı bitkisel ürünlerin tedavide yeri olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %64,7'si bitkisel ürünleri doktora sorarak seçtiklerini iletirken; 18-30 yaş arası bireylerin ise, %26,5 ile diyetisyene sorarak tercih ettikleri saptanmıştır. Katılımcıların %79'u bitkisel ürünleri kullanmadan önce araştırdığını belirtirken; ilkokul mezunlarının daha fazla araştırma meyilli olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %69,2'si bitkisel ürünlerin ilaçlarla/gıdalarla etkileşimi olabileceğini söylerken; ilkokul, ortaokul ve lise mezunlarının üniversite mezunlarına göre bu ifadeye daha fazla katıldıkları bulunmuştur.

Elde edilen veriler ile halkımızın sağlıklı beslenme tercihleri arasında bitkisel ürünlerin yeri ortaya konulmaktadır. Böylece uzmanların halk sağlığını planlama ve halkımızı sağlıklı beslenmeye yönlendirmelerinde kullanabilecekleri verilerin oluşturulmasına katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bitkisel Ürün, Beslenme, Talep, Bilinç

SAĞLIK ALANINDA EĞİTİM ALAN ÖĞRENCİLERİN YAŞLIYA BAKIM VERME İSTEKLİLİĞİ VE YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gümüşler Başaran

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ayse.basaran@erdogan.edu.tr
ORCID No:0000-0002-7554-4358

Öğr. Gör. Dr. Burcu Genç Köse

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, burcu.kose@erdogan.edu.tr
ORCID No:0000-0002-0358-6401

Dr. Öğr. Üyesi Bahar Kefeli Çol

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, bahar_kefeli@hotmail.com
ORCID No:0000-0002-2862-4451

Amaç: Dünyada 2022 yılı yaşlı nüfus oranı %9,8, Türkiye’de %9,9 oranındadır. Yaşlı nüfusun artmasıyla bakım hizmetlerinin gelişmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada sağlık bilimleri ile ilgili alanlarda okuyan son sınıf öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı ile yaşlıya bakım verme istekliliği ile ilgili tutumlarını belirlemek ve ilişkili faktörleri tanımlamak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Araştırma Mayıs 2022 tarihinde yapılan mix tip bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hemşirelik(80), Sosyal Hizmet(82), Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon(72), Anestezi(95), Fizyoterapi(82), İlk ve Acil Yardım(81), Yaşlı Bakımı(78), Tıbbi Laboratuvar(91) bölümleri son sınıf öğrencileri oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmeyip katılmayı kabul eden 342 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Fenomenolojik tipte nitel boyutu için amaçlı örnekleme yöntemi kullanıldı. Maksimum çeşitlilik örnekleme yapılarak ve araştırmacıların tümü için doyum sağlandığı anda örnek büyüklüğü sabitlendi. Toplamda 40 öğrenci ile tamamlandı. Veriler sosyodemografik bilgi formu, Nitel soru formu, Yaşlıya Bakım Verme İstekliliği Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı tutum Ölçeği kullanılarak toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin %79.5’i geriatri dersi almış, %73,7’si yaşlı ile çalışmayı istememektedir. Yaşlıya bakım verme istekliliği ölçek puanı 35.08 ± 6.39 , yaşlı ayrımcılığı toplam puanı 82.53 ± 10.07 ’dir. Köy/kasabada yaşayanlarda yaşlıya bakım verme istekliliği anlamlı olarak fazladır. Yaşlı ayrımcılığı toplam puanına göre kadınlar, yaşlı ile hiç görüşmeyenler, yaşlı hastayla çalışmak isteyenler daha fazla olumlu tutuma sahiptir. Yaşlıya bakım verme istekliliği ile yaşlı ayrımcılığı ölçeği arasında negatif yönlü zayıf anlamlı ilişki saptandı. Nitel boyutunda öğrencilerin; yaşlanmadan korkma, yaşlılık kavramı ifadesi, yaşlının yaşam alanı ve toplumun yaşlıya bakış açısı sorularına verdiği ifadelerden sırasıyla ‘bağımlı olma korkusu’ ‘yetersizlik’ ‘ailesiyle birlikte’ ve ‘saygı göstermeme’ temalarına ulaşıldı.

Sonuç: Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı ve bakım verme istekliliği orta düzeydedir. Artan yaşlı nüfusu nedeniyle önem kazanan yaşlıya yönelik sağlık hizmet sunumunda yaşlı ayrımcılığının azaltılması bakım verme istekliliğini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı (Aged), Yaşlı Ayrımcılığı (Ageism), Öğrenci (Student)

COVID-19 PANDEMİSİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI ZORLUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Türkan Akyol Güner

Bülent Ecevit Üniversitesi, turkan.akyolguner@gmail.com

ORCID No: 0000-0003-0138-0669

ÖZET

Dünya genelinde Covid-19 salgını maddi ve manevi tüm insanlığı olumsuz yönde etkilemiştir. Salgın; insanları, sağlık başta olmak üzere eğitim, ekonomi ve sosyal hayatlarına birçok açıdan tesir etmiştir. İnsanların bu dönemde daha fazla içlerine kapandıkları görülmüştür. Anksiyete seviyeleri, panik ataklar, kolesterol ve birçok hastalıklarda da artış gözlemlenmiştir Covid-19 döneminde olumsuz koşullardan en çok etkilenenler arasında bulunan özel gereksinimli çocukların durumlarında da gerilemeler söz konusu olmuştur. Özel gereksinimli çocuk; hastalık, kaza, sendrom gibi çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranları ile beklenen düzeyde farklılıklar gösteren çocuktur. Bu tür çocuklar, yetersizlik alanlarına göre sınıflandırılmıştır. Bunlar: zihinsel, bedensel, görme, işitme engelli ve otizmlı çocuklardır.

Bu dönemde özel gereksinimli çocuklar hayatlarını idame ettirme konusunda birçok zorlukla karşı karşıya kalmışlardır. Rehabilitasyon merkezlerinin geçici süreyle kapatılması ve eğitime ara verilmesi sonucunda çocukların eğitim hayatlarında gerilemeler görülmüştür. Okulların açılması ile birlikte eğitim alanındaki faaliyetlerin devamı ile çocuklarda adaptasyon konusunda güçlükler yaşandığı gözlenmektedir. Sadece çocuklar değil, ailelerin de bu durumdan etkilendikleri bilinmektedir. Çocukların eğitimine destek olma konusundaki çabalarının çok etkili olmadığı ve kendilerini eğitim verme konusunda zorunlu hissettiklerini ve de zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Covid-19 pandemisinde özel gereksinimli çocukların hayatlarının nasıl değiştiğini ailelerine sordüğümüzda çocuklarda sosyalleşemeden kaynaklı hırçınlık seviyelerinde ve ataklarında artış, kişisel gelişimlerinde ise bir gerileme söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Pandemi sürecinde çocukların sosyal aktivitelerden mahrum olmaları sonucunda teknoloji kullanımlarında artışların yaşandığı görülmüştür. Çocuklar bu dönemde teknolojiye ilgilerinin artması, hem uyku düzenlerini hem de beslenme düzenlerini değiştirmiştir. Çünkü bu dönemde evde kalan özel gereksinimli çocuklar oynadıkları oyunlardan kaynaklı geç saatlerde uyuma ve hazır besin tüketmelerinde artış olmuş aynı zamanda istedikleri hazır gıdaları tüketemediklerinde hırçın ve ailelerini zor durumda bırakacak hareketlerde bulunmuşlardır.

Sonuç itibarıyla Covid-19 salgınının etkileri özel gereksinimli çocukların sağlık, eğitim ve sosyal aktivite açısından birçok olumsuz sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Yaşanılan bu olumsuzlukların çocukların durumunda gerilemelere sebep olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada, özel gereksinimli çocukların Covid-19 salgın döneminde yaşadığı zor durumları tespit etmek ve bu olumsuzluklara dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Özel gereksinim, Çocuk.

EPİLEPSİ HASTALARINDA SANTRAL İŞİTSEL İŞLEMLEME BOZUKLUĞU

Odyolog Rüveyda Söylemez

KTO Karatay Üniversitesi, ruveyda.sylmz@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-4084-6700

Odyolog Ayşe Badenur Alkhatib

KTO Karatay Üniversitesi, adarcan2013@gmail.com

ORCID No: 0009-0002-3666-3378

Odyolog Şeyma Keziban Şirin

KTO Karatay Üniversitesi, seymasirin32@hotmail.com

ORCID No: 0000-0003-0485-8576

Dr. Öğr. Üyesi Bahriye Horasanlı

KTO Karatay Üniversitesi, bahriye.horasanli@karatay.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-3142-1011

ÖZET

Epilepsi, bilinç kaybı olan veya olmayan motor, duyuşsal veya otonomik rahatsızlık ile tekrarlayan provoke edilmemiş serebral kökenli nöbetler ile karakterizedir. Epilepsi tek bir hastalıktan ziyade bir grup anormal patofizyolojik bozukluk sonucu ortaya çıkan klinik bir tablodur. Nöbetler bir hastalıktan ziyade bir semptomdur ve beyni içeren çeşitli bozukluklardan kaynaklanabilir. Nedenleri/ risk faktörleri arasında; doğum/ yenidoğan yaralanmaları, konjenital veya metabolik bozukluklar, kafa travmaları, tümörler, beyin veya meninks enfeksiyonları, uyuşturucu veya alkol kullanımı, genetik, beyin dejeneratif hastalığı, serebrovasküler hastalık veya demiyelinizan hastalık bulunur. Epilepsi yaygın bir hastalıktır. Gelişmiş ülkelerde tahmini prevalansı 5-10/1000 ve yıllık insidansı 50/100.000 kişidir.

Santral işitsel sistem, birçok nöral yollardan oluşan, hem sözel olmayan basit uyaranları hem de dil ve konuşma gibi oldukça karmaşık uyaranları tanımlayan ve ayırt edebilen, birçok patolojik ve gelişimsel durumdan etkilenen bir sistemdir. Santral işitsel işleme, santral sinir sisteminde işitsel bilginin algısal işlenmesi, buna katkı sağlayan nörobiyolojik aktiviteler ve değerlendirmesine yardımcı olan elektrofizyolojik işitsel potansiyellerin toplamıdır. Santral işitsel işleme becerileri; Sesin lokalizasyonu ve lateralizasyonu, işitsel ayırt etme, işitsel paternin tanımlanması, işitmenin temporal işlenmesi, farklı iki akustik sinyal varlığında işitsel performans ve bozulmuş akustik sinyal varlığında işitsel performanstır. Santral işitsel işleme bozukluğu ise çocuk ve yetişkinlerde santral işitsel işleme becerilerinin bir veya birkaçında ortaya çıkan zayıf performans sebebiyle, işitsel bilginin santral sinir sisteminde nöral işleme sırasındaki bozukluktur. Yetişkinlerde edinilmiş santral işitsel işleme bozukluğunun nedenleri arasında nörolojik travma, neoplazmlar, nöredejeneratif hastalıklar, vasküler hastalıklar, otitis media, inmeler, epilepsi, tümörler ve enfeksiyon yer alır.

Yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde epilepsi hastalarının odyolojik değerlendirmeleri sonucunda santral işitsel sistemin farklı seviyelerinin etkilendiği görülmektedir. Epilepsi hastalarının işitsel işleme bozukluğuna sahip olduğu ve hastaların fonksiyonel işitsel bütünlüğünün değerlendirilmesinde büyük değere sahip çeşitli daavranışsal ve elektrofizyolojik işitsel testler ile klinik takiplerinin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi, Santral İşitsel Sistem, İşitsel İşleme Bozukluğu

ISINMA PERİYODU ÖNCESİ YAPILAN MİYOFASYAL GEVŞETMENİN PERFORMANSA ETKİLERİ DERLEME

Fzt. Gülben Çelik

[İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, gulben.celik@ogr.iuc.edu.tr](mailto:gulben.celik@ogr.iuc.edu.tr)

ORCID No:0009-0005-6114-3237

Fzt. Melike Korkmaz

[İstanbul Üniversitesi, melike.korkmaz@ogr.iuc.edu.tr](mailto:melike.korkmaz@ogr.iuc.edu.tr)

ORCID No:0009-0002-6951-6294

ÖZET

AMAÇ: Isınma periyodu öncesi yapılan miyofasyal gevşetmenin performansa etkilerinin incelenmesidir.

TARTIŞMA

Antrenmanların ana bölümünde çalıştırılmak istenilen temel biyomotorik özelliklere yönelik ısınma seansları için miyofasyal gevşetme teknikleri sıklıkla kullanılmaktadır. Son zamanlarda foam roller ekipmanı ile yapılan hareket genişliğini artıran uygulamaların ısınma bölümünde uygulanmasının; sıçrama, sürat, yön değiştirmeli koşulara olumlu etkiler sağlayabileceği belirtilmektedir. Miyofasyal gevşeme yöntemiyle yapılan ısınma seanslarının masaj uygulaması etkisi yaratmasının yanında aynı zamanda özellikle kas ağrısı, yorgunluk hissinin azaltılması gibi fizyolojik olarak da olumlu yönünün olduğu çalışmalarda belirtilmektedir. 1930’lu yıllardan beri ısınmanın performans üzerine etkisi araştırılmakla beraber, performansı etkileyip etkilemediğine dair iyi dizayn edilmiş bilimsel araştırmalar çok sınırlıdır. Sağladığı düşünülen faydalar ile ilgili çalışmaların sonuçları da açık değildir. Örneğin; ısınmanın performans üzerine etkileri ile ilgili üst düzey 32 araştırmanın % 80’inde elde edilen bulgular performansı olumlu etkilediği, % 3’ünde değiştirmedeği ve % 17’sinde olumsuz etkilediğini göstermiştir. Vücudun herhangi bir kısmında oluşabilecek fasyal kısıtlılıkların vücudun başka bir bölümünde de aşırı gerginliğe sebep olabileceği ve bu yüzden fasya ile sarılı, bölünmüş ya da desteklenmiş diğer yapılarda da stres oluşturabileceğini öne süren çalışmalar mevcuttur. Miyofasyal gevşetmenin; kas dengesizliğinin düzenlenmesi, eklem hareket açıklığının artırılması, kas ağrılarının, eklem sertliğinin ve nöromusküler artmış tonusun azaltılması, muskületendinöz bileşkedeki esnekliğin, nöromusküler aktivitenin artırılması, normal fonksiyonel kas uzunluğunun sağlanması gibi etkilerinin olduğu bilinmektedir.

SONUÇ

Foam roller; kas kuvvetini engellemeden quadriceps ve hamstringlerin akut olarak artan esnekliğindeki statik ve dinamik germeden daha etkili olduğunu, sağlıklı genç yetişkinlerde ısınmanın bir parçası olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Foam roller egzersizlerinin dikey sıçrama performansı üzerine akut etkisinin incelenmesinde dinamik ısınma, masaj, ısınma kombinasyonu ve plasebo ısınma grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Foam roller ile statik ve dinamik germelerin, kas esnekliği ve kas gücü üzerine akut etkilerinin incelenmesinde; esneklik testi puanları, statik ve dinamik germe ile karşılaştırıldığında foam roller uygulamasından sonra daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Isınma, Miyofasyal Gevşetme, Performans